



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Corpus Juris Canonici**

**Gregor <XIII., Papst>**

**M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661**

Decretalivm Epistolarvm Gregorii Liber Qvintvs.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

DE SECYNDIS NVPTIIS .4.

TITVLVS .XXI.

CAP. I.

Secunda nuptia non benedicuntur, & benedictio p[ro]hibetur.

Alexander III.

Apellanum b[enedictus] (quem benedictionem cum secunda confulerit celebrasse) ab officio benedictio; suspensum, cum literarum suarum testimonio, ad sed. Ap[osto]l. nullatenus destinare possit.

CAP. II.

Dubitans de morte conjugis, nisi prius certificatus, non debet: & si contraxerit reddat, sed non exigit deditum: & postmodum si fecit primam vivere, dimittat se, videlicet. Abbas Sic.

Lucius III. uniuersis Christianis in captiuitate Saracenorum positis.

Dominus e, ac redemptor noher: & infra. Sande super matrimonii, que quidam ex vobis (nondum habitis obuentis conjugis certitudine) contraxerunt: id vobis respondem, ut nullus amodo ad secundas nuptias migrare presumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjugis eius. Si vero aliquis vel aliqua, id habens non seruauit, & de morte prioris conjugis adhuc sibi existimat dubitandum, ei que sibi nuptis, debitum non denegat possulanti: quod a se tamen noverit nullatenus exigendum. Quod si post hoc de prioris conjugis vita constiterit, relicti adulterinis complexibus, ad priorem conjugem reuertatur.

a Vid. Magistrum, & Theologos. a. sem. dist. 42. b Cap. i. eod. tit. in 2. comp. c Ca. a. eod. tit. in 2. comp. huc spectant iradina sup. de sponsalib. in presentia.

CAP. III.

Si unus ex conjugibus fuit ab eis benedictus, non debet de novo benedici.

Vrbanius III. Vrbani, Ep[iscop]i &

Urbani b[enedictus] & mulier ad bigamiam transgressa, abbet a Presbytero benedicti: quia cum illa non dicitur, eorum benedictio iterari non debet.

CAP. IV.

Mulier nubens intra annum legitimum, infamia non incurrit.

Idem Examen Ep[iscop]i.

Super illa questione, que quatuordecim, an talis possit sine infamia nubere, que iura temporum iustitiam, dum leges definitum: Respondemus, quod iura iustolus dicat: Mulier viro suo mortuo, soluta est a iure sui: in Domino nubat, cui voluerit, per hoc non auctoritatem Ap[osto]li, eius infamia aboletur.

CAP. V.

Sumatur, ut procedit.

Innocentius III. F. Nobile mulier.

Uir d[icitur] (secundum Ap[osto]lum) mulier mortuo suo, ab eius se lege soluta, & nubere cum alio in Domino liberam habet facultatem: sed ab illegalis infamia sustinetur iacturam, que non aboletur intra tempus luctus (si licet cum alio nubat, concessa sibi tamen ab Ap[osto]lo omnia potest, cum in his presertim secularis leges non antiquitate sacros canones imitari.

FINIT LIBER QVARTVS.

DECRETALIVM EP[iscop]I STOLARVM GREGORII LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS, INQVISITIONIBVS & denunciationibus.

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLVM I.

De persona accusatoris prius querendum est in iudicio.

Felix Papa .a.

Illegitimus b[enedictus] non fuerit accusator, non faugetur a iudice.

A denunciatione repellitur is, qui non promouit. Idem Ep[iscop]us per Galliam constituit.

a Tertium. ep[iscop]i. l. c. 2. an. eo. 270. id est. Claudio, & Paterno, Ep[iscop]i. b Ca. eod. tit. in 1. comp. vid. Bald. in l. dante. §. si alieno. ff. de damn. infecti.

Si quis Ep[iscop]us & ab illis accusationibus, que tendunt in accusatum fuerit, postquam ab eis legitime conuictus fuerit, et causam enoner, & empergere noluerit: non olim, sed tunc ad portam ecclesie canonice deferatur.

CAP. III.

Criminatio prelati debet in iudicio, non in camera.

a Cap. i. eod. tit. in 1. comp. c. 1. Tom. 2. q. 1. c. 1.

Gregorius Duci Campana.

Ille a propitiatorum: [i & infra] Si vero aliquis...

Idem h. Constantia Augusta.

Cap. IV. Qui de aliquo crimine accusatur vel denunciat, interim...

Cap. V. Insuper per exceptionem criminis ab accusatione sua...

Cap. VI. Insuper de certo crimine, de eodem iterum accusari non...

Cap. VII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. VIII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. IX. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. X. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XI. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XIII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XIV. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XV. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XVI. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XVII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XVIII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XIX. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XX. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXI. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXIII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXIV. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXV. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXVI. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXVII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXVIII. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXIX. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

Cap. XXX. Insuper in inimici accusati ab accusatione repelluntur.

cuiverat, ab accusatione repulnus: praestertim cum a...

Monachus accusare potest Abbatem, & de boni monasterii...

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.

Idem Vigorini Episcopo.



ecclesie Biantia ad Apostolicam sedem audientiam pervenisset, te variis criminis commississe, ac ab eis fuisse per eandem literas super perjurio, crimine simonia & incestu a delatus: Clemens Papa predecessor noster (servata iudiciali gravitate) tibi certum terminum assignavit, quo responsurus objectis Apostolice te conspectui presertares. Cum autem iuxta tenorem citationis ad sedem Apostolicam accessisses, nec ullus b appareret, qui te ita impereret de predictis: ne aliquid de contingendis omittere videremur, ab I. & O. Archid. in nostra presentia constitutis quatuorviginti diligentem, si quid super premissis adversuste pro te, vel aliis proponere vellent, & quod scriperant, legitime demonstrarent: ipsi autem, quod non proposito accusandi hæc scriperant, responderunt. Sed quia super quibusdam incorrigibilis videbaris quædam de te Apostolice sedis duxerant in mandata: sed nuncius qui pro literis accesserat impetrandis, mandati formam expressit.

Nos igitur dictis canonicis super predictis silentium duximus imponendum, ne te de cetero eis super his accusari liceat, vel etiam infamare. Quia vero predicti canonici citra vinculum inscriptionis desistere voluerunt eis de iuris permissione, id non duximus imputandum. Ne autem in absolutione tua minus canonicè procedere videamur, quamvis potius in odore bonæ opinionis Coepiscoporum nostrorum, quam eorum infamia delectemur, Cabilonensi Episcopo & Abbati de Firmitate, inquisitionem famæ tuæ duximus committendam.

[1. Apostolorum Principe ligandis acque solvendis nobis à Domino sit attributa potestas vel facultas, quam in subditis iuxta suam exigentiam meritorum exercere libere debeamus: exceptio tamen illius qui omnes sanas, & neminem vult perire, libentius intendimus ad solvendum, quam ad condemnandum vel ligandum, nisi sine nominali culpa in quibus est culpæ relaxare vindictam.]

CAP. XV.

Ad prosequendam accusationem criminalem, non admittitur procurator, licet possit allegare causam aliam, seu alias exceptiones non contingentes crimen propositum. Et qui iuravit stare mandata alicuius non admittitur ad accusandum illum, si iuravit iuramento sui iuris in iudicium, ut non accusaret, hoc dicit, & ad hoc solet allegari, & in hoc est valde vulgatum.

Idem Salzburgen. c. Archiepiscopi.

Veniens ad ad sedem Apostolicam A. Pragen. Canonice contra Pragen. Episcopum inter alia proposuit eoram nobis, quod cum esset filius sacerdotis, in ecclesia fuerat Pragen. irrufas: & contra eisdem ecclesie privilegium homagium duci Bohemie præstitisset, sic subiciens Pragen. ecclesiam servitutis & infæ. Unde prædictum Episcopum ad Festum Resurrectionis Dominice presentem nos meminimus citavisse. Idem vero ad suam accusationem viarum discrimina, consecrationem chrismatum imminuentem, & quod filius Bohemie Principis esset per ipsum baptizandus, tunc temporis per nuncios & literas allegavit. Licet autem excusationes huiusmodi (sicut etiam) frivolæ æstimantes, ipsum reputavimus contumacem: nec procuratores eius in causa posse recipere criminali, eisdem tamen concessimus auditores, ut si possent, illam aliquatenus excusarent. Cumque prædictus A. coram eis repetiisset objecta, fuit ex adverso responsum, quod cum alim super hoc ad Magdeburgen. Archiepiscopum literas fuerant impetrata, idem A. in objectorum se videns probatione defecere, ad pedes eius se humiliter proferens, veniam postulavit: & quod adversus eum calumniose pro-

a. Incessu. b. abs. nre unis apparet, qui e impetoret de predictis. c. Salzburgen. d. Cap. 2. cod. titul. in 3. compilation. e. Extimantur.

cesserat, est confessus. Ceterum cum super dicto dato stare, eisdem Archiepiscopi intercessisset, præcepit eidem, sub debito præstito iuramento, in cetero eisdem Episcopum de cetero proponere nulla novorum. Cum igitur nobis expressius confessione condita iuramentum huiusmodi præstitisset, ac iuramentum datum: super impetitione dicti Episcopi licentiam duximus imponendum: propter contentiam tuam eisdem Episcopo citationem & purgationem perpetuam indicentes.

CAP. XVI.

Denunciator crimina non se scribit, quia ad convictionem dicit: accusator autem inscribit quia tendit ad punitionem: non inscribit ad punitionem extrajudicium, si per scripturam ab absentibus, et aliis factis hoc primo. Secunda dicitur quod dicitur de crimine, per malum exceptio, potest intercedere. Idem Priori sancti Prudentis, & Magistro L. Canonico Pagan.

Super his b, de quibus nos consilium voluimus, quilibet vestre breviter respondens, quod iuris modis vellet crimen opponi, denuncians, et accusando. Quando crimen in modum accusationis opponitur, non est inscribere: sed in modum accusationis oportet inscribere: quoniam depositionem instituitur a iudice, sed inscribere est denuncians faciendum. Cum autem inscribere crimen objectum, distinguendum est, quod opponatur, & quando. Si autem obicitur, ut accusatio vel restitucione aliquis repellatur, non est inscribere: sed cum opponitur, ut quis in prosecutione vel beneficii excludatur, si ante confirmationem dicitur, non cogitur quicquam inscribere: quoniam modo probatum, impedit promotionem, sed non citiam jam promotum. Post confirmationem expressè licet ordinandus fuerit aliquis, aut etiam eisdem quia etiam ab obtinendo repellit, & deinde ab omni ad extraordinariam penam: secundum actum dicitur dicitur extra vinculum inscriptionis est etiam distinguendum, si defecerit in probando: propter confirmationem sic probato, perdit quod per electionem institutionem ei fuerit adquiretum: sed ob hoc institutionem tamen huiusmodi quæsi criminibus, unde per rationem potest trahi tractari.

CAP. XVII.

Generales inquisitiones, si non servaverint debitum ordinem, prudenter & cause se corrigere debent, hoc primo, ubi ponit formam iuramenti, quam in quibusdam casibus imponitur. Idem Verfil. c. Episcopo & Abbati de Tilen d.

Qualiter & quando [1. & infra] si quilibet varien. Episcopum debitum inquisitionem non observatis, discretionem vestram in Damoclo pendamus. Si vero qualibet occasione præsumptum eisdem, adhuc si ipsum tempore opposuerit, non observari: ne inde nascatur iniuria, contra iuramentum servari: Ideoque mandamus, quatenus ad omnia iuramentum vestrum recurrentis, si contra præsumptum eisdem rigatis errores: quoniam apud iudicem dicitur, qua mensura mensi fuerit, remittitur rebus: qua mensura mensi fuerit, occidit occidit aliquam cogitationem, per quam ne vestra vilescat auctoritas: quoniam

a. Secuti vetera exemplaria. b. non habent inscriptionem vel inscriptionem, cum in vulgari perperam legimus non perperam, ut in notitia propter, etc. b. Cap. 2. cod. tit. in 3. compilation. Verrell. d. de Caus. c. Cap. 2. cod. tit. in 3. compilation. ita: hunc ipsum.



601  
... de prudentis poteris, super sedatis ad pres...

[ Debas palatu procedere ad inquirendum & puniendum... ]

CAP. XVIIII  
... Idem Archiepiscopo Arclaten. & Valli ma...

Cum e dilecti filii Cister. Abbas, & P. & R. monachi...  
a Exceptio. b C. mod. sit. in p. comp.

accessissent, ut in ea legationis officium exerceret, quin de Agathen. Episcopo per frequentem clamorem multa sibi fuerant infamata finifira: voluerunt descendere ac videre, si clamorem opere complevisset: [ i. e. f. ] Quia vero nobis non confitit, sub qua forma Episcopus cum canonicis Agathen. coram dictis legatis praesentibus juramentum, utrum videlicet ita iuraverit, ut super status ecclesiae plenam & meram diceret veritatem, an ut ad inquisita veraciter responderet: Mandamus, quatenus eisdem legatis ex parte nostra mandetis, ut sub qua forma juramentum praesentibus, studeant fideliter intimare. Et si secundum responsum eorum sub secunda forma iuraverit, aut ipse sufficienter probaverit, se sub illa forma iurasse, aut per depositiones testium, quos produxit, aut etiam aliorum: cum depositiones illae non fuerint publicatae, nec productioni testium tenuerit curaverit: quoniam secundum eandem non teneatur ex debito iuramenti nisi ad inquisita solummodo respondere, vos excusationes suas audire curetis, & si cas probaverit, cum excusationes huiusmodi confessiones non petantur, sed exponant, quae tales sunt, ut ad bonum & malum valeant retorqueri, & idem iudicari debent ex causa, cum sublato appellacionis obstaculo absolvas: cum tamen repertus sit culpabilis in quibusdam, ex labore tamen & pudore punitus, quos propter hanc causam incurrit, huiusmodi levis culpa leviter ei valeat indulgeri. Quod si excusationes illas super dilapidatione, naufragio, & simonia probare nequiverit, aut sub prima forma iuraverit: cum secundum eandem nec veritatem taceat, nec admiscere debuerit falsitatem: vos (non obstantibus excusationibus, quas de novo proposuit: cum in confessionibus suis nullam omnino de illis fecerit mentionem: quamvis firmiter adseruerit, quod plures ex illis legatis praedictis exposuit, cum hoc per se probare non possit, tanquam qui solus examinabatur ab illis) eum ab administratione Agathen. ecclesiae removeate curatis.

[ Ideo, tam Episcopum quam eorum iuramenti vinculo adstringerent, ut super statu ecclesiae sibi dicent veritatem. ]

CAP. XIX.

De veritate criminum non inquiretur, nisi prius constet de infamia: & tunc non iurari vel perari, sed debet vni ad proseguendum inquisitionem & ad testimonium admittendum: & non probato crimine, indicitur infamia purgatis.

Idem Archiepiscopo Terracoen. & Abbati Sanctae Mariae de Populeto, & Archidiacono Barchinon.

Cum oporteat de Episcoporum: & infra. Sande venerationibus ad Apostol: sed. G. & H. canonicis Vincen. & multa enormia contra Vincen. Episcopum proponuntibus coram nobis, quia illa non debebamus sub dilapidatione & transire: vobis inquisitionem illorum duximus committendam. Verum dictus Episcopus, ut requam ad ipsum 7 vestra citatio pervenisset, ad presentiam nostram accedens proposuit, quod illi, qui e norma de ipso & suggererant, typo malitiae potius quam iustitiae zelo ducti nobis huiusmodi inimicantur, cum ipsi ejus sint inimici manifesti, & cum ejus hostibus, converterentur, consanguineosque suos, ac complices intendam ad testificandum producere contra ipsum.

a Prestitio. b Alia ad bonum vel malum. c Ercorio dubia ad bonum & malum possunt referri, in meliorem facti interpretanda. B. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4. d C. eod. tit. in 3. compil. vide Inl. Clar. in proc. crim. s. fin. qu. 6. e Præterire. f Rurum g Subreperant.



qui ad denunciandum, seu restitendum admitti non debent: ut pote juramenti prestiti transgressores, & alii criminibus imbuti: [1 & 7.] Discretioni vestre mandamus, quod a nisi super praedictis famam & ipsius famam esse noveritis: vos ad inquisitionem illorum non procedendum: praedictos vel alios, quos ipsius esse confiteri inimicos: nec ad prosequendum inquisitionem, nec ad perhibendum testimonium contra ipsum Episcopum admittatis: sed per viros idoneos super his, quae gesta sunt, inquiratis diligentibus veritatem. Et si nihil grave probatum fuerit contra ipsum: vos purgationem canonicam indicatis eidem.

[1 Ne vero per leve compendium ad grave dispendium veniatur.]

CAP. XX.

A denunciatione repellitur publicus concubinaris, excommunicatus & conspirator, & si quis non praemonuit.

Idem.

Ubi dilectus & filius: & infra. Si vobis constiterit praedictos, quorum nomine sunt excessus hujusmodi Episcopo denunciati, publice concubinaris tunc fuisse, propter quod in eos fuit excommunicationis sententia promulgata, vel praefatum Episcopum de jam dictis excessibus non fuisse praemonitum ab eisdem, vel ipsos confisasse in eum, a denunciatione repellatis eosdem: alioquin audietis, quae fuerunt a hincinde proposita. Eisdem Episcopo auctoritate nostra nihilominus prohibentes, ne super his, super quibus ad audientiam nostram fuerit legitime appellatum, praefatos clericos indebitè gravate praefumat: donec causa supra dicta iuxta formam mandati nostri fuerit terminata.

CAP. XXI.

Crimen probatum per modum inquisitionis, regulariter panis ordinarius non puniatur: sed si impeditur ordinis executionem, sit depositus sicut in adefusionem: Et si impedit tantum beneficii retentionem, sit privatus a beneficio, nec poterit iudex hanc panem moderari h. d. usq. ad 4. Tertie. secundum verum intellectum non bene declaratum per scripturas.

Idem Episcopo Gebensens. e & N.

Valentin.

Inquisitionis negotium, quam de Episcopo & canonicis Valentini, vobis commissimus & terminandum: [1 & 7.] Secundo quaesivimus, quid vobis sit statuendum, si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret adscutum criminaliter & convictum. In quo quidem duximus distinguendum, utrum sit tale crimen, quod ordinis executionem suscipit, aut retentionem beneficii etiam post peractam penitentiam impeditur, puta si homicidium commisset vel adeptus esset ordinem aut beneficii vicio simoniae: quo casu erit sicut in adefusionis iudicio procedendum: alioquin secundum personae merita, & qualitatem excessus penam poterit iudicantis discretio moderari.

[1 Sive conscientie scrupulo exequi cupientes, & Apostolica petisti oraculo edoceri, utrum eorum publicanda sint de illa & nomina, quos interrogare contigerit, prout testibus in publico causis fieri consuevit, an sola dicta eorum publicari sufficiant nominibus tacitis, cum idem Episcopus & canonice manifestati fuerint, quid fuerint inquisiti, & utrum contra dicta eadem debeant exceptiones seu replicationes admitti, cum contra personam deceptam admittuntur. Ad quod breviter respondemus, non solum dicta, sed etiam ipsa nomina, ut quid a quo sit dictum appareat, publicanda, & exceptiones seu replicationes legitimas admittendas, ne per suppressionem nominum infamantur, &

a Quatenus. b Eyer. c Ca. r. eod. tit. in 4. compilat. d Ferrini. e Vid. Notae in hunc locum. f C. 10. eod. tit. in 4. comp. & praez DD. hic Int. Clar. in practica crim. quest. 4. g Facienda.

per exceptionem exclusivam falsi dependet...

Contra non infamatum, super veritate criminis...

Tertia dubitationis articulus continetur...

Non puniatur quo de crimine, de quo non...

Quaerimus etiam, quid status debeat...

CAP. XXII.

Si is, de cuius crimine in iudicio constat, peccat...

Idem Episcopo & Decano Synodi...

Ad petitionem h. Galteri quondam...

a In veteribus libris, scilicet, (b) hic...

605  
 ius sedis legatur dicitur G. presente, nec reclamante, fu-  
 per hanc monasterii cepit inquirere diligenter, & cum  
 inquisitioe hinc cum Parisiis evocasset propositurum  
 coram inquisitionem eandem, si quid rationabiliter duce-  
 re proponendum idem presentiam eius adiens allegavit,  
 quod in monasterii correctione procedere non valebat,  
 que predictis iudicibus prius fuerat auctoritate nostra  
 commissa: & Cardinalem ipsum ex iustis causis se ad-  
 lecto habere suspensionem, vocem ad nos appellationis emi-  
 sisse quem Cardinus. (inspectis, que probata fuerant con-  
 sensum) amovit a regimine abbatis, dando fratribus e-  
 pisdem loci liberam facultatem alium eligendi, qui  
 proventus de Argentolio elegerunt concorditer in Abba-  
 te. [ 2 & 7 ] Cum igitur nobis de talibus fuerit facta  
 facta, propter que praefatus G. erat merito amovendus, &  
 a possessione foret propter iudicium ordinem non  
 servatum, ipsam possessionem manere privatam regimine  
 abbatis, ipsamque priorem (pro eo quod praefato G.  
 proventus ordinem non servatum inordinatè remoto,  
 inordinatè ob eandem causam per consequentiam mi-  
 nus legitime substitutum) per sententiam amoventes:  
 eam qua non propter personam vitium, vel scientie a-  
 dictam, sed propter iuris solennitatem praetermissam  
 accionem: ipsam postmodum restituitur in Abba-  
 te.

[ 4 ] In ad monasterium idem accedentes, quibus correctio  
 debita non sit, si fuerint fuerant, statuerunt, inquisitionis in-  
 quisiuam quoadmodum impediens malitiam retardanda. Ad quo-  
 rum communitatem repraesentandam, seculari brachium intendebant  
 etiam.

[ 5 ] In quibus et alia qua stragis, per propositus intellectus.]  
 CAP. XXIII.  
 Ad nos presentiam ad nos in huiusmodi non desistat, exco-  
 pios communi, si de eo sit infamatus: & infamatus, ad accusatore  
 impunitè velum adferre, indicitur purgatio, in qua si desce-  
 rit, nonne ad comitetur.

Idem.  
 Condem ad & presentiam nostram G. nepos quon-  
 dam H. subdiacono, nostri sua nobis confectione  
 molitiam, quod cum idem H. apud sedem Apostolicam  
 vana conseret carnis ingressus fuisset, praebendam quam  
 debetiam habebat in ecclesia Cremonen. ei duximus  
 conferendam, & insinã. Mandamus, quatenus nisi pra-  
 fatus G. super objectis eidem in modum exceptionis cri-  
 minatus, videlicet perjurio & homicidio publice fuerit  
 infamatus, confectionem nostram sibi factam executioni  
 mandetur.

Deinde si legitimus adulator adparuerit, audiat, que  
 fuerit hinc inde proposita: & si praedicta crimina vel  
 coram aliquod legitime praebatum fuerit contra eum,  
 suspicetur eodem praebenda silentium imponatur. Si ve-  
 ro contra eum legitimus non adparuerit adulator, &  
 nisi super praedictis criminibus dignoscitur respectus in-  
 nocentiae, purgationem ei canonici indicatur: in qua si de-  
 beatur, imponatur ei silentium. Si autem purgationem  
 praestiterit, contradiutores ab eius molestia compen-  
 tentur, qui eum nisi sunt impediti, in expensis legitimis  
 restituantur.

CAP. XXIV.  
 Super contra subditum, maximo praelatum, de his tan-  
 tum, super quibus praecessit infamia: & tunc vocabit  
 non, si debet sibi expensam & remedia, & resuam dicta publi-  
 catione de ipse legitime exceptiones admittit, & probato gravi

[ 1 ] Quod non sentia, in quibusdam exemplaribus, in quibusd.  
 non suspicetur super eorum desectum, inde in scriptum.  
 b. de accusat. in 4. comp. unde in hac in cap. sciant. sup. de  
 acc. non suspicetur infamia hanc decretal. & Anton. Barri.  
 c. Quatenus inquirere de purgatione inducenda diffamatio, vide  
 Marcan. super c. qualiter.

crimine, cum ab administratione removeretur. In regularibus vero  
 praelatis ad unquam servandae non est hinc. Et quoniam in  
 hac summatione iudicatur agi differentia inter praelatos &  
 subditos, contra quos inquiruntur: tamen faciendae est, ut patet in  
 littera.

Idem in concilio generali. a  
 Qualiter & quando debeat praelatus procedere ad in-  
 quiritendum & puniendum subditorum excessus, ex  
 auctoritatibus veteris & novi testamenti colligitur evi-  
 denter, ex quibus postea processerunt canonice sanctio-  
 nes: sicut olim aperte distinximus, & nunc facti adpro-  
 batione concilii confirmamus. Legitur enim in evange-  
 lio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud domi-  
 num suum, quasi dissipasset bona & ipsius audivit ab il-  
 lo. Quid hoc audio de te? reddo rationem villicationis  
 tuae: iam enim non poteris e amplius villicare. Et in  
 Genesi Dominus ait, Descendam & videbo, utrum cla-  
 morem, qui venit ad me, opere compleverint. Ex qui-  
 bus auctoritatibus manifeste probatur, quod non solum  
 cum subditis, verum etiam cum praelatis excedit, si per  
 clamorem & famam ad aures superioris pervenerit, non  
 quidem à malevolis & maledicis, sed à providis &  
 honestis, non e semel tantum, sed saepe quod clamor in-  
 mit, & diffamatio manifestat: debet coram ecclesiae se-  
 nioribus veritatem diligentius perquirari, ut (si rei po-  
 tulerit qualitas) canonica districtio culpam fecerit delin-  
 quentis, non tanquam idem sit adulator & iudex, sed  
 quasi denunciante fama vel deferente clamore officii  
 sui debitum exequatur. Licet autem hoc fit observan-  
 dum in subditis: diligentius tamen est observandum in  
 praelatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et  
 quia non possunt omnibus complere, cum ex officio  
 suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare:  
 quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero li-  
 gare: frequenter odium multorum incurunt, & insidias  
 patiuntur. Et ideo sancti patres f providè statu-  
 erunt, ut accusatio praelatorum non facile admittatur, ne  
 concussio columnis, corrumpat aedificium: nisi diligens ad-  
 hibetur cautela, per quam non solum fallae, sed etiam  
 malignae criminationi janua praeladatur. Verum ita vo-  
 luerunt providere praelatis, ne criminentur iniuste, ut ta-  
 men caveant, ne delinquent insolenter: contra mor-  
 bum utrumque invenientes medicinam congruam: vi-  
 delicet ut criminalis adulator, quae ad deminutionem  
 capitis, id est, degradationem intenditur: nisi legitima  
 praecedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed  
 cum super excessibus suis quinquam fuerit infamatus,  
 ut iam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissi-  
 mulari non possit, vel sine periculo tolerari, abique du-  
 bitationis scrupulo ad inquirendum & puniendum eius  
 excessus non ex odii fomite, sed charitatis procedatur  
 adfectu: quatenus si fuerit gravis excessus, eum non de-  
 gradetur ab ordine, ab administratione tamen amove-  
 atur omnino: quod est secundum sententiam Evangelicae  
 à villicationis villicum amoveri, qui non potest vil-  
 licationis suae dignam reddere rationem. Dicit igitur  
 esse praesens is, contra quem faciendae est inquisitio, nisi  
 se per contumaciam absentaverit: & exponenda sunt ei  
 illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem  
 habeat defendendi se ipsum, & non solum dicta, sed

[ 1 ] Scilicet Innoc. III. in cons. gener. c. 1. & c. 4. eod. tit. in 4. comp.  
 Insuper huius Decret. usq. ad 8. debet igitur, habetur etiam in 3.  
 comp. eod. c. 4. b. Meus. c. Dicitur amplius, deest in antiq.  
 Cod. d. Maledictus. Et non semel. f. Vide epist. 2.  
 Stephani Papa I. de accusationibus Episcopo. ubi habetur plenissi-  
 me in 1. tanto cons. Surinam. editio. g. Vide quos citavi sup.  
 eod. c. super hu. verbo, oportet inferri.





Nulla ex defensione vestra poena conveniens castigat. Et infra. Quia ergo tunc nequitie malum sine digna poena debet dilatione transire: jubemus eundem H. pius subiacentibus (quo indignus fungitur) privati officio, de verberibus publice castigatum, in exilium deportari.

CAP. II.

Democritus in probatone criminum defecit, ab officio & vestigio suspenditur, donec innocentiam suam purget. Innocentius a III. Zamoren. Segobien. & Avilen. Episcopus.

Omni dilectus filius magister scholarum Palastinensium ad sedem Apostolicam accessisset, & de suo Episcopo excessus varios nunciasset, examinationem committimus excellens obsecrorum; & infra. Cum autem processum negotii examinaverimus diligenter, nec intellegimus potuerimus probatum esse sufficienter aliquid de rebus: eundem Episcopum absolvendum decernimus ab officio: Vobis mandantes, quatenus memoratam magistrum scholarum, donec canonice purgaverit innocentiam, scilicet quod non calumniandi animo ad huiusmodi crimina proponenda processit: ab officio de beneficio suspendatis, ut ceteri simili poena perterriti, ad infamiam suorum facie non proficiant prelato-

DE SIMONIA, ET NE ALIQUID PROMITTATUR VEL PROMITTATUR.

TITULUS III.

CAP. I.

Episcopus pro ordine ab eo conferendo, vel minister, vel notarius ministerium capere debent.

In d. ordinando: [1 & 7.] Sicut non debet Episcopus manum quam imponit: ita nec minister vel notarius in ordinatione eius vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur vel usu pallii seu tharissatice pallii eam, qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibetur.

Episcopus Pontifex manum imponit, evangelicam unctionem manibus, confirmationem autem eius episcopalem notarius faciat.

CAP. II.

Deposita est, qui per pecuniam aliquem eiecit de ecclesiis suis, quibus intravit.

Ex concilio Maguntinensi. Quisquam in ecclesia ordinatum, per pecuniam expulsum, et tunc saltem vindicaverit: omnimodo depositus.

CAP. III.

Quilibet ecclesiam administrat, ad accusandum de crimine simoniae.

Deodatus Papa. Si dominus & magister omnium, qui sine peccato non accusandi licentiam uni dedit: [1 & 7.] Non igitur quilibet catholicus est respiciendus, sed ut veritatem ad propalendam, h. simoniam rabiem, magister precibus exhortandus.

Quem magister vultu asseritione corrigendus est, qui simoniae huiusmodi esse potest.

CAP. IV.

Simoniae pendente accusatione administratione devonorum prohibetur.

Gregorius generalis synodus presulens. In d. ordinando: [1 & 7.] Sicut non debet Episcopus manum quam imponit: ita nec minister vel notarius in ordinatione eius vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur vel usu pallii seu tharissatice pallii eam, qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibetur.

Episcopus Pontifex manum imponit, evangelicam unctionem manibus, confirmationem autem eius episcopalem notarius faciat.

Deposita est, qui per pecuniam aliquem eiecit de ecclesiis suis, quibus intravit.

Ex concilio Maguntinensi. Quisquam in ecclesia ordinatum, per pecuniam expulsum, et tunc saltem vindicaverit: omnimodo depositus.

Quilibet ecclesiam administrat, ad accusandum de crimine simoniae.

Deodatus Papa. Si dominus & magister omnium, qui sine peccato non accusandi licentiam uni dedit: [1 & 7.] Non igitur quilibet catholicus est respiciendus, sed ut veritatem ad propalendam, h. simoniam rabiem, magister precibus exhortandus.

Quem magister vultu asseritione corrigendus est, qui simoniae huiusmodi esse potest.

Simoniae pendente accusatione administratione devonorum prohibetur.

Gregorius generalis synodus presulens. In d. ordinando: [1 & 7.] Sicut non debet Episcopus manum quam imponit: ita nec minister vel notarius in ordinatione eius vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur vel usu pallii seu tharissatice pallii eam, qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibetur.

Episcopus Pontifex manum imponit, evangelicam unctionem manibus, confirmationem autem eius episcopalem notarius faciat.

Deposita est, qui per pecuniam aliquem eiecit de ecclesiis suis, quibus intravit.

Ex concilio Maguntinensi. Quisquam in ecclesia ordinatum, per pecuniam expulsum, et tunc saltem vindicaverit: omnimodo depositus.

Quilibet ecclesiam administrat, ad accusandum de crimine simoniae.

Deodatus Papa. Si dominus & magister omnium, qui sine peccato non accusandi licentiam uni dedit: [1 & 7.] Non igitur quilibet catholicus est respiciendus, sed ut veritatem ad propalendam, h. simoniam rabiem, magister precibus exhortandus.

Quem magister vultu asseritione corrigendus est, qui simoniae huiusmodi esse potest.

Simoniae pendente accusatione administratione devonorum prohibetur.

Gregorius generalis synodus presulens. In d. ordinando: [1 & 7.] Sicut non debet Episcopus manum quam imponit: ita nec minister vel notarius in ordinatione eius vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur vel usu pallii seu tharissatice pallii eam, qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibetur.

Episcopus Pontifex manum imponit, evangelicam unctionem manibus, confirmationem autem eius episcopalem notarius faciat.

Deposita est, qui per pecuniam aliquem eiecit de ecclesiis suis, quibus intravit.

Ex concilio Maguntinensi. Quisquam in ecclesia ordinatum, per pecuniam expulsum, et tunc saltem vindicaverit: omnimodo depositus.

Quilibet ecclesiam administrat, ad accusandum de crimine simoniae.

Deodatus Papa. Si dominus & magister omnium, qui sine peccato non accusandi licentiam uni dedit: [1 & 7.] Non igitur quilibet catholicus est respiciendus, sed ut veritatem ad propalendam, h. simoniam rabiem, magister precibus exhortandus.

Quem magister vultu asseritione corrigendus est, qui simoniae huiusmodi esse potest.

Simoniae pendente accusatione administratione devonorum prohibetur.

Gregorius generalis synodus presulens. In d. ordinando: [1 & 7.] Sicut non debet Episcopus manum quam imponit: ita nec minister vel notarius in ordinatione eius vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur vel usu pallii seu tharissatice pallii eam, qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibetur.

Episcopus Pontifex manum imponit, evangelicam unctionem manibus, confirmationem autem eius episcopalem notarius faciat.

Deposita est, qui per pecuniam aliquem eiecit de ecclesiis suis, quibus intravit.

Ex concilio Maguntinensi. Quisquam in ecclesia ordinatum, per pecuniam expulsum, et tunc saltem vindicaverit: omnimodo depositus.

Quilibet ecclesiam administrat, ad accusandum de crimine simoniae.

Deodatus Papa. Si dominus & magister omnium, qui sine peccato non accusandi licentiam uni dedit: [1 & 7.] Non igitur quilibet catholicus est respiciendus, sed ut veritatem ad propalendam, h. simoniam rabiem, magister precibus exhortandus.

Quem magister vultu asseritione corrigendus est, qui simoniae huiusmodi esse potest.

Idem.

Accusatum a simoniacum necesse habuimus prohibere, ne missarum solennia celebraret, donec quid esset, verius constiterit.

CAP. V.

Idem dicit quod procedens, nisi quod illud ca. loquitur in adquisitione, sicut in inquisitione: & illud loquitur de simoniacis in genere, sicut de clero de ordine.

Idem.

Voitens b: [1 & 7.] Pervenit ad nos, quod per simoniacam haereticam fueris ordinatus: propterea necesse habuimus te prohibere ne missarum solennia celebrare debuisses, donec quid sit, verius decerneremus. [1. Contra ecclesiasticam disciplinam quod suggestio dicitur, ne nos ante Deum culpa ex disimulatione reddat, irrequirit, hoc relinquere non audeamus.]

CAP. VI.

Simoniacus est deponebatur.

Lucius Papa. Sicut simoniaci a peccatis sui magnitudine alios morbos vincit: ita sine dilatione mox, ut eius signa per aliquam personam claruerint, de ecclesia Dei debet eliminari atque repelli.

CAP. VII.

Simoniacus accusare potest servus, meretrix, criminosa.

Deodatus. d. Antea est labes huius criminis, quod etiam servi ad vestros dominos, & quilibet criminosis admittuntur ad accusationem. Item omnis peccator missam cantare potest, praeter simoniacum, quem quilibet (ut ab ordine male accepto removeatur) accusare potest: vel etiam meretrix.

CAP. VIII.

Simoniacus est, pretium recipere pro ingressu religionis, pro prioribus vel capellis concedendis, & pro prelatis institutis, pro concedenda sepultura, pro obsequiis, pro alio sancto, pro beneficiis, vel alio sacramentis: nec valet consuetudo in contrarium, h. d. eam sequenti.

Alexander III in concilio Taronen.

Non satis: [1 & 7.] Prohibemus igitur ne ab his, qui ad religionem transire volunt, aliqua pecunia requiratur. Nec prioratus & vel capellaniae quilibet monachorum aut clericorum annua distractione vendatur. Nec ab eo, cui regimen ipsarum committitur, pro earum commissione ullum pretium exigatur. Unde quisquis contra hoc decretum adtentare praesumpserit: tam ille, qui delevit, quam ille, qui receperit vel conferret partem, cum Simone non dubitet habiturum. Pro sepultura quoque, & christiatis, & olei receptione, nulla cuiusquam pretii exactio adtentetur: nec sub obtentu cuiusquam consuetudinis reatum suum quis tueretur: quia diuturnitas temporis non diminuit peccata, sed auget.

[1. Inutiliter ab Apostolo avaritia redarguitur, si ab his qui in clero videntur constituti, & praecipui qui nomen religionis profertur, regula modis omnibus non servatur.]

CAP. IX.

Summatum est supra in ca. procedenti.

Ex concilio Lateran. 4.

a. Ca. 1. eod. tit. in 1. comp. referi Grat. sicut Palae 2. q. 4. c. accusatum. b. Ca. 3. eod. tit. in 2. comp. vide Bernar. Diacon. in praef. crim. Can. c. 33. c. 1. eod. tit. in 1. comp. d. Adedatus, al. Deudedit. e. Ca. 16. eod. tit. in 1. comp. f. Ille est speciale: quia regulariter non. g. Alia, neq. Capellania. h. Pro illa communi. i. Quam qui receperit & conferret, &c. k. Sicut licet Lat. sub Alex. III. c. 7. & c. 8. eod. tit. in 1. comp.

V u u

**U**m in ecclesie corpore: [1 & 7.] Horribile nimis est, quod in quibusdam ecclesiis, locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro Episcopis vel Abbatibus seu quibuscunque personis ecclesiasticis ponendis in sedem, sive introducendis Presbyteris in ecclesiam, sive necnon & pro sepulturis, & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, seu aliis sacramentis aliquid requiratur. Putant autem plures ex hoc licere, quia legem mortis de longa invaluisse consuetudine arbitrantur, non attendentes, quod tanto graviora sunt crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam. Ne igitur hæc de cætero fiant, vel pro personis ecclesiasticis deducendis in sedem, vel sacerdotibus instituendis, aut sepeliendis mortuis, seu benediciendis nubentibus, seu aliis sacramentis conferendis seu collatis aliquid exigatur, districtius prohibemus. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, portionem cum d. Giezi se noverit habiturum.

[1 Omnia debent ex charitate tractari, & quod est gratia recipiendi gratia debet impendi.]

CAP. X.

*Breve est. Idem Vigint. Episcopo.*

**V**an e sit Romana: [1 & 7.] Consult. t. r. respond. quod nihil pro ecclesiarum consecratione potes vel debes præter procuracionem exigere.

[1 Ecclesia, cui licet immeriti præsidemus, caput omnium ecclesiarum, mater, & magistra: cogimur tamen ex debito suscepti regimini, prout nobis Dominus dederit respondere consultationibus singularibus, ut dubia quæstiones ap. sed. pro videnda penitus evadant. Quæsiisti autem, frat. Episcopo, frater. tue responsionem pro ecclesiarum consecratione quicquam procuracionem debes exigere & nos.]

CAP. XI.

*Convictus de simonia, deponendus est, idem infamatus, qui se purgare non potest.*

**D**e hoc autem s. quod Episcopus Exoniensis Archid. beneficia, & cuidam clerico ante electionem suam prioratū dicitur promississe, ut uterque consentiret eidem: tunc prudentia respondemus, quod si manifestum est eundem Archid. & clericum ob causam illam promissa recepisse, aut exinde confessi fuerunt & in iure, vel legitime convicti, ab altaris ministerio sunt perpetuo deponendi. Si verò id manifestum est, nec tamen inde convicti vel confessi fuerint, sed tantum publica laborant infamia, eis canonica purgatio debet indici: in qua si defecerint, tanquam auctores tanti sceleris puniendi. Regem autem & principes eius debes inducere, ut si qua & receperint à prefato Episcopo, ut ejus electioni præfarent adfensum: ecclesie Exoniensis sine diminutione restituant, cum ea sine gravi lux salutis periculo reinere non possint.

CAP. XII.

*Simonia, cum est pro temporalibus obsequiis, beneficium ecclesiasticum promittere.*

**U**m essent & in nostra presentia constituti R. clericus & nobilis vir V. quia idem V. moram diutius facere non poterat, pro se in causa illa sufficientem constituit responsum.

Cumque ab ore prefati R. intellexerimus, quod memoratus miles I. promiserat ei dare ecclesiam, si quod-

a Sede. b Ecclesias. c Exequitur in Concilio. d l. q. Reg. e. s. e. C. r. ed. tit. in i. comp. f. C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Lateran. p. 2. c. 13. g. Evarini. h. Removendi. i. Receptum. k. C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. sub Alex. III. p. 2. c. 14. l. Nobilis.

dam negotium ejusdem in nostra presentia persequi non moveri: ac per hoc promissionem ipsius immemoracionem pravitatem, eidem R. super eadem ecclesia duximus imponendum.

CAP. XIII.

*Notorius simoniacus in beneficiis ab illo deponitur: infamatus qui se purgare non potest.*

**I**nfamatum a est, quod in ecclesia sui episcopi & infamia inde respiciat. Unde mandamus, quatenus qui fuerint, quos in prædictis ecclesiis publicè & notorium est simoniacè intrasse: eos amoveas de ecclesia taliter adquiretis. Illi autem, quorum sceleris in publicum & notorium, si publicè libere & notorium quinta vel sexta manu sui ordinis purgationem in qua si defecerint, beneficiis hujusmodi ecclesiis perpetuo prives eosdem.

CAP. XIV.

*Simoniacum est pretio vel favore calere pariter, vel simulari non pariter, vel digni pariter a manibus remove.*

**N**emo à Presbyterorum cenitium, vel emolumentum quodlibet temporale, imò spirituale emolumentum, à quocunque publice peccante accipiat, ut episcopi vel ministris ejus peccatum illius calere: nec pro aliquo cuiusque persone consanguinitatis aut familiaritatis vel illius communicationis peccatis, hoc Episcopo immunitate detrectet. Nec quatenus pariter vel immunitate ponentem, gratia vel favore ad reconciliationem adducat, & testimonium reconciliationis ferat, vel quocunque favore digne pronunciet in reconciliatione, removeat: quia simoniacum est iuramentum.

CAP. XV.

*Ecclesia emi vel redimi non potest, s. d. quod lateran.*

**V**erulam e monachorum de Acta receptum, quod cum ipsi quoddam manerium cum pertinentiis annuo censu, quindecim librarum fuissent ad ipsos chartam ab ipsis monachis habuissent: postea capitulo inconsulto præscriptum manerium, & chartam monachis de Cardonio accepta pecunia redempit. Quod de quia prefati monachi de Acta se conserpserunt gravatos: mandamus, quatenus pariter conveniatis præscriptam eandem concordiam vel iudicium serventur, quod si fuerint non potuit, ita nec ecclesiam memoratam. Si vero monachi de Cardonio legemur, tati, ad vestram presentiam accedere, & iudicium vestre contempserint: vos ipsos monachos de Acta in possessionem eorum, de quibus controversia vertitur, restituitis: nec permittatis eos exinde aliquid emolumentum molestari.

CAP. XVI.

*Pro christiante ab ecclesia pecunia exigenda debet, cum si habeat consuetudo.*

**E**A que e de avaritia: [1 & 7.] Audientes, quod numerus pro christiante ab ecclesia exoptat, quos nunc cathedralicum, aliquando Prefatum provisionem, interdum episcopalem consecrationem spectant.

a C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. b C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. c C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. d C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. e C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. f C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. g C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. h C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. i C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. k C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14. l C. r. ed. tit. in i. comp. & post conc. Later. p. 2. c. 14.

Quia vero hoc simonia cum esse cognoscitur: mandamus, quatenus praeter aliquid consuetudinis vel praelationis...

[ 1. Ex impedimento tradite provisionis, & in speciebus Simoniae parvitate transmissi, sunt penitus excipienda, & quae de iure & rebus provisionis, sicut Apostolice moderatissimi sunt referenda.]

CAP. XVII.

Pro habendis firmatibus homagium facere, simoniae est.

Idem.

Et diligenti a tua relatione innotuit, quod H. Cant. Archiepiscopus te induxit, ut ei homagium faceres, & fidelitatem praestares: ita quod ipse tibi beneficium ecclesiasticum animi singulari exhiberet. Vnde & quoniam...

CAP. XVIII.

Ordinatio vel consecratio non censetur simoniaca, licet ordinarius aliqui donatum fieri non ex patto.

Idem Strigoniae Archiepiscopo.

Et si qua ratione a tua de fervore religionis ad nos referri nullatenus ignoremus, non tamen tibi est in his ultra, quoniam oportet dubitandum, cum leges humanae dicant, quod quidam tenui religione sacramenta...

a. Ex praedictis comp. b. Haec perdidit in Codic. Barb. unde quatenus huiusmodi obligatio illata est, & contra filium...

autem scriptum est: Beatus qui excutit manus suas ab omni munere: de illis donis dictum est, quae accipientis animam alligant vel pervertunt...

[ 1. Quare propter hoc in conscientia tua nullus unquam debet scrupulus dubitationis emergere, cum res data modice pretii, quantum ad personam danti vel accipienti extiterit, nec alterius eorum aliquid in mente habuerit, quod tibi possit vel debeat quantalibet vel etiam in modico laesorem asserere...

CAP. XIX.

Abbas & majores de conventu, si pro receptione monachi receperunt pecuniam ex patto: ab officio & beneficio suspenduntur: & taliter recepta pecunia restituitur, & in aliud monasterium ita receptus transfertur.

Idem.

Veniens ad nos F. Presbyter proposuit, quod Abbas & fratres sancti R. noluerunt cum in monachum recipere, quo usque triginta solidos dare conveniret: conventionem autem facta, sequenti die cum il monachum habitum induerant: & iidem monachi triginta solidos, Abbas vero decem, & familia duodecim pro pastu...

CAP. XX.

Si ordinarius praefatorius suo aliquid dedit ex patto, simoniae est, non tamen deponitur, si est occultum.

Idem.

Ex tua fraternitatis literis, & ex confessione sacerdotis praefationis accepimus, quod cum ad sacerdotii ordinem non aliter voluisset eum ejus Archiepiscopus praefentare, sex solidos solvit eidem, & sic ordinem ipsum per eum praefentatus, accepit.

Vnde tibi sic diximus respondendum, ut si hoc non est publicum, sed secretum: eundem sacerdotem secreto convenias, monens sine ulla coactione propensum, & inducens g. ut ordinem alicuius religionis assumat, & perpetuo ab officio abstinere, quod illicite acquisivit. Alioquin non erit tutum (cum sit secretum excessus) ipsum invitum ab eodem officio coecere, cui tamen secretam poenitentiam, secundum quod tibi visum fuerit, injungere non postponas.

CAP. XXI.

Breve est, nec potest brevius summar.

Idem.

a. in uno manus. Vaticano: quatenus etiam si ipsa, &c. b. Al fuerit ex quo voluntatem, sed non vetustiora & emendatiora fecit sumus exemplaria. c. Et. sed. tit. in 2. compilatione. d. Monachalem. e. De parva simoniacorum vide Turrescra, loco praetato, alio de B. Rom. 2. q. 10. art. 6. f. Et. sed. tit. in 2. comp. g. Vide Federic. de Senis, cons. 140. & Gemmanum in c. si pauper, de prebendis lib. 6.



**A**d nostram: & infra. Di. v. mandamus, quatenus Ap[osto]lico ministerio ecclesiastico exercendo, sive pro vicariis assignandis, seu pro chismate nullatenus pecuniam exigatis.

CAP. XXII.

*Com simoniace ordinati, qui simoniaci non est, dispensari potest.*

Lucius III.

**D**e simoniace & ordinati, certum tibi non possumus dare responsum, nisi plenius cognoscamus, qualiter fuerint ordinati: cum quidam licet secundum quandam speciem simoniace, utpote ipsis ignorantibus, simoniace ordinantur: possunt (quia simoniaci non sunt) in suis ordinibus remanere.

CAP. XXIII.

*Si contradicere electo pro pecunia de voluntate electi tradita a contradicente cessat, electus postea confirmatus, est simoniacus & beneficio renunciare tenetur.*

Idem.

**M**atheus Cardinalis secreta nobis insinuatione monstravit, quod cum fuisset ad ecclesiam tuam regimini de voluntate majoris partis fratrum electus, paucis tibi contradicentibus: quidam amicus tuus de conscientia tua, & voluntate turbata ei, qui magister discordias videbatur, certa quantitas muneris exolvit, & sic contradicere conquirent: nunc autem dubitas, quod non sis a labe simoniace prius immunis, donec in administratione volueris remanere. Quia igitur consilium requisisti, quid tibi sit faciendum: respondemus, quod multum tibi consulis, si administrationem celeriter ac sponte dimittas, illius verbi memor existens: Nihil prodest homini, si universum mundum lucretur: anima vero sua detrimentum patiatur.

CAP. XXIV.

*Pro absolvendo excommunicatum, pretium aliquod exigi non debet.*

Idem.

**A**d aureas nostras pervenisse noveris, quod cum C. de Seneylla propter pecuniam quam debebat, vinculo fuisset excommunicatus adfuitus, creditoribus satisfecit, sed excommunicatoribus decem libras pro absolutione querentibus, non valuit absolutionis beneficium obtinere. Quoniam igitur indignum est & ecclesiasticæ rationi contrarium, ut absolutionis beneficium redimatur: di. v. mandamus, quatenus si prefatus C. debitum solvit, ipsum gratis facietis absolvi, si excommunicatores id non fecerint, requisisti.

CAP. XXV.

*Monachi per simoniam recepti, si sunt simoniaci, ad archidiaconum monasterii transferuntur: alii post renunciationem in eisdem vel in alio monasterio eisdem ordinis poterunt collocari.*

Clemens III.

**D**e regularibus canonicis seu monachis nos consulere voluistis, qui per simoniam ingressum, ipsis locis habitantibus habuerunt. Unde cum super hoc auctoritates multe reperiantur expressæ, non aliud, quam statutum est, respondemus: ut locum, quem taliter adepti sunt, omnino dimittant, & solitudines seu alia monasteria districtiora adeant, in quibus tam execrabilem excessum sine intermissione deplorent. Si autem ignorantibus illis pecunia data fuerit, cogas eos ad renunciandum loco eodem, & postmodum in ipsum reducere, si ibi absque scandalo poterint remanere, vel in alio, qui sit de ordine ipso, ad servendum Deo poteris collocare.

a C. 2. red. tit. in 2. comp. b Ca. 12. ed. tit. in 1. compilatione. c Ca. 4. ed. tit. in 2. comp. vide Thom. 2. 2. q. 100. art. 2. d C. 7. ed. tit. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. & aliquos citatis in ea. veniens sup. red.

CAP. XXVI.

*Si quis canonicatus renunciat, ad quem per simoniam non fuerit adsumptus fuerat, postea de novo eligendus ad eum non potest ex prima receptione nisi aliquod tempus.*

Idem.

**E**x insinuatione d. tua nobis innuimus, quod post tuus interventiente pecunia, olim tibi canonice beneficium adquisivit. Cumque ad annos dictum interveniens, accepisset dominicæ crucis signum, ad prebendam in manu prepositi & fratrum liberè receptam. Sed idem tibi compatiens, de novo te in dictam prebendam elegerunt, ita videlicet quod per electionem illam nullum locum in choro, & in aliis obiter: [C. 2. q. 1. R. spon. ut indulgentis, quam fratres tui illud tibi fecisse noscuntur, contentus castra, & in illa receptione, nihil auderes in ipsa ecclesia [C. 2. q. 1. R. spon. ut indulgentis, quam fratres tui illud tibi fecisse noscuntur, contentus castra, & in illa receptione, nihil auderes in ipsa ecclesia [C. 2. q. 1. R. spon. ut indulgentis, quam fratres tui illud tibi fecisse noscuntur, contentus castra, & in illa receptione, nihil auderes in ipsa ecclesia]

[C. 2. q. 1. R. spon. ut indulgentis, quam fratres tui illud tibi fecisse noscuntur, contentus castra, & in illa receptione, nihil auderes in ipsa ecclesia]

CAP. XXVII.

*Electio simoniaca est cassanda, si propter hoc electus in sa sui pecunia, quam vis electus legitime: nisi in factis per se fraudem vel alio modo. Cum electi repromittantur simoniæ, non dispensat Episcopus, h. d. simoniæ, d. d. d. Celestinus III.*

**N**obis fuit ex parte d. tua intimatum, quod cum tuos essent a capitulo constituti, qui deinde ad prebendam eligere in plebanum: amici eius, de cuius electione spes habebatur, uni vel omnibus eligentium pariter se pecuniam soluturos, eo tamen ignorante, quod quomodam promissione interveniente postmodum ad ecclesiam & infra. Quia igitur super hoc consilium nos multo consultationi tue breviter & respondemus, quod non constaret illos, qui promissionem tale fecerunt, per nullam in dispensandum illius, qui eligendus erat, et maxime in casibus, quoniam si ipse promissionem conficit non tenet, qui tamen electio tanquam simoniaca præparata propterea est penitus reprobanda: & infra.

Ad ultimum quod in fine consultationis tua commimus: hoc duximus respondendum, quod ad liquidam certitudinem d. cujuslibet prelatum electus, & ordinatus, non præparatam simoniam reprobatam, ab Episcopo non dispensationem aliquam obtinere de parte tua potest.

CAP. XXVIII.

*Qui dat prelatum pecuniarum ipsi in parte sua de illa prelatum, illam repeti, si prelatum promissa non fuerit, h. d. Innocentius III.*

Idem Innocentius & Episcopi, & Prebiteri in hoc.

**D**ilectus f. filius R. prespositus nobis expressit, quod cum Eboracen. Archidiaconum cum multo tempore adficere non cessaret, promissit ei certam quantitatem pecunie se daturum, ut ab ipso decessit. Postquam verum dictus Archiepiscopus post receptionem pecunie super dignitatibus & beneficiis suis ab eorum amicitia quævit. Ideoque di. v. mandamus, quatenus si tuus se habet, Archi. restituere quod accepit: si quis contra promissionem suam venire contigerit, ipse restituat.

CAP. XXIX.

*Pro benedictissimus multatum, & ex parte non tenetur exigi debet.*

a C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide B. Thom. 2. q. 100. art. 2. b C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. c C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. d C. 7. ed. tit. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. e C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. f C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. g C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. h C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. i C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. j C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. k C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. l C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. m C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. n C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. o C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. p C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. q C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. r C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. s C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. t C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. u C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. v C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. w C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. x C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. y C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1. z C. 2. de renunciat. in 2. comp. vide Turrescrematam in ca. statumimus decretum, l. q. 1.

Innocentius III. Abbat de Lugodes, & Prior

¶ Nam a nobis parochiani de villa Franca quaximoniam delinunt, quod capellanus eorum pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium minus honorabiliter ab eis exigit, & extorquet: [ 1 & inf. ]

[ 1 & inf. ] v. mandamus, quatenus dictum capellanum, ut a nosse presumptione desistat, & etiam pro excessu satisfactio competenter, monetas: sibi (si obedire noluerit) ipsam canonice infligentes.

CAP. XXX.

¶ Per accusatorem confitetur Monachum simoniace fuisse receptum, quod cum Can. diecesim visitans, in monasterio & religiosi loci pullulasse repererit simoniacam pravitatem, ita quod in eis multi precio sunt recepti, qui potius gratis recepti debuissent, imò etiam ad religionem obsequiantiam invitari. Dubitatur, an quia malitiam reperit in causa, severitati sit aliquid detrahendum? Nos inquisitioni tue taliter respondeamus, quòd ad veritas eos, qui labes fuerint huiusmodi accusati, accusatio eorum te fuerit canonicè instituta, postquam e crimen ordine fuerit iudiciali comprobatum, tam in dantes, quam in recipientes canonicè severitate exerceas ultionem. Quòd si de hoc tibi per solam inquisitionem confiteretur, eos qui per simoniam pravitatem in locis talibus sunt recepti, ab illis locis, ad agendam penitentiam ad monasteria digna archidiaconi. Abbatibus autem & Abbatibus, prioribus, parochiis quibuslibet, & officialibus eorundem in iurisdictionem competentem, & donec illam peregerint, eos a sacrorum ordinum executione suspendas: Insuper Episcopis tuis, ut hanc formam per suas diocesis fruantur observare. Illud tamen gratanter recipi potest, quòd fuerit sine taxatione gratis oblatum.

CAP. XXXI.

¶ Abbat contra testes, qui deposuerunt contra eum de Simonia in iudicio inquisitivum, excipere potest, quòd sunt inimici & conspiratores: Alia vero exceptiones criminum opponere non potest. Idem Prior sancti Victorii, Magistrus I. Bemon, & L. Molten, canonicus.

¶ Iste Heli summus sacerdos in se bonus existens: quia tamen filiorum excessus efficaciter non compulsi, & in se pariter, & in ipsi animadversionis diuina vindictam excipit, dum filii eius in bello perempti, & de sella corruerint, fractis cervicibus expiravit. Accorogandos igitur subditorum excessus tanto diligentius debet praelatus adurgere, quanto damabilius eorum officia desererent incoerectas. Contra quos (ut de notoriis excessibus tractatur) est tribus modis procedi possit, per accusationem videlicet, denunciatio-

nem, & inquisitionem ipsorum: ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, sicut accusationem legitimam procedere debet inscriptio, sic & denunciationem charitativa correctio. & inquisitionem clamorosa debet infamatio preventiva. Descendam (inquit Dominus) & videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint. Tunc enim clamor pervenit ad praelatum, cum per publicam famam, aut infamationem frequentem subditorum sibi referuntur excessus: & tunc debet descendere & videre, id est, mittere & inquirere, utrum de clamorem, qui venit, veritas comiteretur. Nam iuxta canonicas sanctiones, si quid de quocunque clerico ad aures praelati pervenit, quod cum iuste possit offendere: non facile credere, nec ad vindictam eum rescendere debet incognita, sed coram ecclesia senioribus diligenter est veritas perscrutanda: ut si rei populerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam sit idem accusator & iudex: sed quasi fama deferente, vel denunciante clamore, sui officii debitum exequatur: eossemper adhibito moderamine, ut iuxta iudicii formam, sententia quoque forma diceretur. Cum igitur de Abbate Pomposiano a nobis frequenter infamata fuissent, quæ ab honestate regulari nimium distabantur Monachis ad presentiam nostram accedentibus: quidam ex ipsis nobis ipsum de Simonia, perjurio, dilapidatione ac in sufficientia detulerunt. Contra quos cum idem Abbas exciperet, quòd denunciationem huiusmodi fraterna correctio secundum regulam Evangelicam non preceperat: & idem constanter assereret, quòd correctionem huiusmodi præmississent: Licet ad probandum hoc duorum Monachorum iuramenta fuissent exhibitæ: quia tamen super hoc ipsi nondum contendere desisterant: nos, ut prædiximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio nostro volumus inquirere de præmissis, omnes Monachos, qui vel cum ipso, vel contra ipsum accesserant iuramenti vinculo astringentes, ut de propositis plenam, quam scirent, exponerent veritatem: quorum depositiones cum in scripturis redactæ, publicatæ fuissent, super illis ceperunt multipliciter disputare: quia verò tum ex assertione Monachorum, tum ex ipsius Abbatis confessione cognovimus, quòd idem non modicam summam pecuniæ relictam à prædecessore suo expendat, & in alia summa majori monasterium obligat: nos eum quasi de dilapidatione suspectum, & ab administratione Abbatis duimus suspendendum, & quia Simonia multis modis contra ipsum Abbatem videbatur esse probata: ipse contra testes multas exceptiones opposuit, super quibus fuerat multipliciter disputatum, aliis asserentibus in crimine Simonie, sicut in crimine lese majestatis omnes indifferenter, tam infames, quam criminosos, non solum ad accusandum, sed etiam ad restitucandum admittendos: cum instar publici criminis & lese majestatis procedat accusatio Simonie: aliis e contrariò respondentibus, quòd licet hæc duo crimina quantum ad accusationem, quasi paria indicentur, differunt tamen in multis: cum alia poena pro uno, & alia pro altero inferatur: & inter personas accusatorum & rellium sit utriusque distinguendum: cum non per accusatores, sed testes crimina comprobentur. Ne verò vel innocentie puritas confusa succumberet, vel Simonie pravitatis effugeret impunita: nos æquitate pensata illas duntaxat

a Cap. i. ed. tit. i. m. compit. vid. citatos sup. eod. in ca. cum in iudicio, & ca. veniens. b Ca. 2. eod. tit. m. 3. compit. vid. Honor. in summa tit. de Simonia. 5. quòd paria feriat & de variis paria Simoniacorum. ut Bernard. Diaz. in pra. crim. cau. cap. 8. c. Comm. exar. & castra. d Patet saltem. e Ca. 3. eod. tit. in 3. compit.

a Genes. c. 18. Iona 1. b In antiq. Codic. Et in ipso registro Innocent. Verum clamorem veritas comiteretur. nam illa dum verba, qui venit, non habentur. c Vid. B. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. Adde Navar. in Manuali consilior. c. 24. tit. de corr. frater. d Quasi dilapidatio dicitur conjugio rerum mobilium, dilapidatio vero proprie consistit circa immobilia.



exceptiones oppositas probandas admittimus, quae probatae non de zelo iustitiae, sed de malignitatis a fomite procedere videntur.

CAP. XXXII.

Hic capitulum est glossa precedentis capituli: nam tendit ad declarationem illius, an et quando testes criminosi admittantur in crimine Simonia: et in effectu idem dicit, quod praecedens.

Idem.

Præter tuas literas nobis intimasti, te dubitare super quadam Epistola decretali, quam nos asseris edidisse de testibus admittendis contra simoniacam pravitatem. Noveris igitur, quod nos illam Epistolam, quae sic incipit, quamvis ad abolendam nequaquam edidimus, sed aliam, quae sic incipit, Licet Heli, nos edidisse fatemur: ad cuius intelligentiam credimus distinguendum, utrum is, contra quem agitur de simoniacâ pravitate, denuncietur simpliciter, aut criminaliter accusetur: & utrum agatur secundum iuris rigorem, aut secundum temperantiam aequitatis. Item utrum ipse sit regularis, qui iam renunciaverit mundo, an secularis, qui adhuc in mundo existit, & an inferioris gradus, an excellentioris sit dignitatis. Ad hæc utrum antè fuisset claræ opinionis, & bona famæ: an graviter infamatus, & valde suspectus: & utrum de facili possit puniri, an sine scandalo nequeat condemnari. Præterea utrum testes sint honesti in crimine perseverent. Rursus si crimina sint eadem vel minima, an paria vel majora: utrumve testes ex zelo iustitiae, an ex malignitatis fomite deposuisse credantur. Denique utrum ad pravitatem simoniacam detegendam sola dicta testium inducantur, an alia etiam adminicula suffragentur. Hac omnia sine ad intelligentiam illius Epistolæ distinguenda. Ille quidem Poppoianus Abbas, qui jam pridem renunciavit mundo, erat de Simonia, perjurio, dilapidatione ac insufficientia graviter infamatus. Cumque per Monachos, qui iuraverant perhibere testimonium veritatis, Simonia multis modis videretur esse probata: ipse contra testes multas exceptiones oppoluit, conspirationes videlicet, inimicitias capitales, furtum & adulterium, ut eos a testimonio removeret. Nos verò (ne innocentia puritas consula succumberet: vel Simonia pravitas effugeret impunita) illas duntaxat exceptiones probandas admittimus, quibus forte probatis testes non zelo iustitiae, sed malignitatis fomite procellisse constaret, ut conspirationes, & inimicitias capitales: ceteras autem exceptiones, ut furti, adulterii, propter immanitatem hæreticæ simoniacæ (ad cuius comparationem cetera crimina quasi pro nihilo reputantur: duximus repellendas: quoniam & si probatae fidem testium debilitarent in aliquo, non tamen evaquerent extoro, aliis adminiculis suffragantibus: praesertim cum testes de crimine fuerint emendati. Tales igitur contra talem taliter duximus temperantiam secundum rigorem iuris, sed secundum temperantiam aequitatis, cum ageretur non criminaliter, ut deponeretur ab ordine: sed civiliter, ut ab administratione amoveretur tanquam immeritus & damnosus. Et utique tales prelati ex levioribus causis possunt ab administrationibus amoveri, sicut quorundam in religionum

a Fonte. b Ca. i. eod. tit. in 3. compilat. c id est, verisimile, nam illa Decretali, quamvis ad abolendam Clementis 3. est quam Raymondus non posuit in hac compilatione. d In antiqua compilatione, ut vult lego, sed exemplaria Gregoriana habent simpliciter quod agnoscenti et Hostiensis. e an criminaliter attentetur. f De gravitate Simonia in comparatione ad hæresim, et alia crimina, vide Theoretica in cap. eod. i. qu. 1. et B. Thom. 2. 2. qu. 100. art. 1. ad 1. argumentum.

approbata consuetudo deposuit. Vnde praesertim non expectata sententia, quasi male contentio sit.

CAP. XXXIII.

Non impulsator electi confirmatus, si in prohibitionem prohibitionem pecunia data sit.

Idem. Abbas Temblacen.

Sicut & tuis literis intimasti, cum in testibus ecclesia fuerit Monachus, fuisse tunc in prohibitionem regimem ecclesie Floren. et verum Abbas Temblacen. post sublatum de medio: ipsa que prius te illum habuerat in patrem per electionem canonice te vocavit, quia pastore carebat Leodien ecclesia cathedralis Colonien. ecclesiam (quæ tuâ est metropolitana) ministrans, ipsius auctoritate in Lemblacen. ecclesia ministrasti. Ceterum postquam in Leodien. ecclesia fuit Episcopus institutus, is a te requisitus electione de te factam noluit confirmare. Verum cum tu pro extorquenda pecunia compelleret: sub interminatione anathematis vetuisti, ne pro facta hac electione qua pecunia offerretur. Sed quidam de fratribus consulo & ignorant contra excommunicationem factæ sententiam venientes, promissuræ pecuniam, & etiam exolverunt: & sic ad Episcopi copiam substitutionem ab eo accepti libere quem admodum prohibebas: [ 1 et infra. ] Quamvis autem fundationem canonam instituit, etiam parvi, qui indiditate parentum ecclesie per pecuniam sumi aliquid dimittere teneantur: qui tamen longe astricti non præbere consensum, & expressum aliquod præbere: taliter duximus respondendum, quoniam quod contra prohibitionem & voluntatem tuam postmodum minime recessisti) aliquis te per te promittente promissit pecuniam, & exolvit, præterea, is nulla sit tibi consanguinitate conueniens, nihil tibi ad penam vel culpam (sicut credimus) imputari, nisi postea confentis, pecuniam solvendo postquam aut attendo solutam: alioquin contingeret, quod aliquis factum in fidiis inimico parentis ei deamitteret, cui penitus displiceret: & sic aliquis de sua commodum reportaret. Illos autem qui solvunt pecuniam, vel etiam receperunt: in unum non stat esse culpabiles, quod si excessus eorum electionis manifestus: (quod non iudicatur de occultis) patet sententia canonice ferendi.

[ 1 Super hoc ergo nos duximus tua discretio consideranda, si promissionem incogitant, et prohibitionem, quam admodum commissum, tibi peccati macula intelligatur, vel de promissione copiam, tuæ fratris qui tam fecerunt, debent pariter, cum non melius simoniacæ pravitate, paratus pro grege Domini iuramentum, vel quem tui conscientia tua te non accepit, a suspensio quæ si de re videris abstinere. ]

CAP. XXXIV.

Si clericus cum patre confert ecclesie bona sua, ut magis notetur in canonicam, et illa sibi retinet pro probanda, Simonia mittitur: sicut si hoc fiat sine patre.

Idem Decano Beluacen.

Tua et nos duxit discretio consulendos: [ 1 et infra. ] Devotione tuæ taliter respondemus, quod si quis clericus cum conditione vel patre largitus, aut offerat bona sua, ut illa postmodum pro probanda retineat, & in canonicam admittatur: in prohibitionem mittitur vel receptio fieri non poterit sine verisimilitudine.

a Lamblicen. al. Temblacen. al. Gualblacen. b Ca. i. tit. in 3. compilatione. Vid. Hieronymus Boeth. et Rembrandus Pauli 2. cum detestabile et Cassian. de oratione et car. de Simonia c Florinens. d Hæc qualis sit quantitas Simoniacæ pecuniae, vide extravagantem cum distalibus. e Ca. 4. ad. 1. compilatione.

in talibus omnis pectio aut conventio cessare de-  
bet, extra canonicas sanctiones. Si vero pure ac sine  
pactio vel conditione qualibet offerat, rogans humili-  
ter a. & ut in canonicum admittatur, & bona sua reti-  
nere sibi liceat pro prebenda, & clericis ejusdem eccle-  
siae pure contentant: hujusmodi receptio fieri potuit  
absque serupulo simoniae pravitatis. Licet autem ta-  
litas duximus respondendum, quia nobis datum est de  
manu istius tanquam iudicare: si tamen is, qui ta-  
lem donationem facit, ea intentione ducatur, ut per tem-  
poralia bona que offert, spiritalia valeat ad ipsi: &  
clericis, qui cum in fratrem admittunt, non essent eum,  
nisi eorummoda temporalia perciperent admittunt: sine  
alio tam ille, quam isti apud districtum iudicem (qui  
interior est cordium, & cognitor secretorum) culpabi-  
lis agerentur.

**CAP. XXXV.**  
*Non debet qui ordinem recipere ab eo, quem credit simoniacum:  
sed nisi per pactum in illis, qui prius ab ipso recepit.*  
Idem *Prius Cantuarien.* b

**P**etras & literas intimasti, quod cum B. in quadam  
domo Cantuarien. ordinis suscepisset habitum mona-  
chicum: a diacono. Episcopo fuit in Subdiacon. ordinatus:  
sed postmodum didicit ex relatione quorundam, quod  
Episcopus multoties commiserat vitium Simonis: pro-  
prie quod idem Monachus in suscepto formidat ordine  
transire, nolens ab eodem Episcopo ad superiores ordi-  
nes promoveri: [1 & infra.] Nos igitur d. respon-  
demus, ut idem in ordine sic suscepto secute ministrat:  
sed contra conscientiam ad superiores ordines non ascen-  
dat, ne forte adificet gehennam: licet ex eo, quod  
conscientiam nimis habuerit serupulosam, in difficultate  
hujusmodi sit collapsus, quam utique non evadet,  
nisi deponat errorem.

*Unde cum eadem heretiam exire non liceat, nec presatus  
Episcopus ipsum vel quemlibet alium sua diocesis ab alio Episcopo  
permutari: postulat per sedem Apostolicam doceri, quid  
de presat. Monacho in ordine jam suscepto & suscipiendis superioribus  
sit agendum.]*

**CAP. XXXVI.**  
*Tres Offenses vel inoffensa ecclesiarum nil excipi debet: nec  
excipi consuetudo vel nomen variatio.*  
Idem *Cantuarien. Archiepiscopo.*

**S**imoniaci pravitatis depravitavit: & infra. Sanè perve-  
nit ad audentiam nostram, quod cum olim quidam  
simoniaci tui pro chrismate certam consueverint ac-  
cipere pecuniam quantitatem, non metuentes poenam  
canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes,  
tempus faciendæ solutionis anticipant, recipientes in  
mensa quadragesima, quod recipere consueverunt post  
Pascha: & ut causam recipiendi dissimulent, nomen de-  
nominatum variant, denarios, quos prius chrismales, se-  
cundo Paschales dicebant, consuetudinem f. medietate  
quadragesime nuncupantes: & infra. Cum verò ex-  
pressam exprimat venditionis speciem, qui prius reci-  
perant, quam rem conferat preciosam, & gratis sit  
gratia conferenda: mandamus, quatenus taliter excel-

*si Mandatis ergo preces a digno emissis pro consequendo beneficio,  
non inducant Simoniam. b Carysten. al. Carysten. al. Carysten.  
c. Cap. 7. ed. tit. 3. comp. d. al. n. 111. 112. respondens. e. Car.  
de excess. p. 1. 1. 3. comp. f. sed nomen variatio non ex-  
cipit, ut ait Lactantius L. 6. c.*

las corrigas, supradictos suffraganeos tuos, & officiales  
eorum à tam illicita exactione compescens, quod alio-  
rum culpa tibi ob tuam negligentiam non imputetur ad  
poenam. Pravam etiam illam consuetudinem de tua  
provincia studeas abolere, per quam pro ecclesiarum  
investitura Archidiaconi marcham argenti, minores verò  
Decani vaccam albam sibi dari postulavit, vel certam sol-  
vi pecuniam quantitatem.

**CAP. XXXVII.**  
*Ordinatus in Subdiaconum, qui prius presbiteri suo provi-  
sit, quod nil ab eo petere, in suscepto ministrare, vel ad superiores  
ordines ascendere sine dispensatione non potest, etiam si peccare non  
crediderit.*  
Idem.

**P**er tuas a nobis literas intimasti, quod cum D. la-  
tor presbiterium vellet in Subdiaconum ordinari, &  
certum titulum non haberet: quendam Presbiterum  
exoravit, ut ipsum ad ecclesiam suam titulum presbiterari:  
quod cum ille facere recusaret, ipse illi firmiter repro-  
miserit, quod nunquam si presbiteraret eundem, in eccle-  
sia sua aliquam peteret portionem, & sic ad presbiterium  
eius & extitit ordinatus, ne se in hoc egisse il-  
licite quod illicitum intellexerit: [1 & infra.] Nos inquit  
fir. t. t. i. quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispen-  
satum, nec ad superiores e ascendere, nec in suscepto  
debet ordine ministrare.

*Unde cum postmodum vellet in Diaconum promoveri, Epi-  
scopo commoneat, ne qui interveniente promissione aliquo ordi-  
natus accederet, idem recordatus promissionis istius, a suscepto  
ordinis Diaconatus cessavit, hoc tibi humiliter confitemur: & per te  
postulasti clericis, utrum ex compromissione huiusmodi res esset, &  
an liceret eidem in suscepto Diaconatus ordine ministrare, & ad  
altiores ascendere ordines.]*

**CAP. XXXVIII.**  
*Simonia est dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia admi-  
nistracione rerum spiritualium seu ecclesiasticarum habenda: &  
dantes, & recipientes ab illa ecclesia sunt excoicandi, & d. hoc e. per  
aliam verbum, licet sit breve.*  
Idem.

**C**onsulere d: & infra. Quicquid vicedominarum,  
vel aliam ecclesiasticarum rerum administrationem  
per pecuniam obtinere voluerint, tamentes, quam  
videntes cum Simone percillantur, & ab illa eccle-  
sia, in cuius contumeliam dare pecuniam, & accipere  
voluerunt, iuste excluduntur.

**CAP. XXXIX.**  
*Simoniam est aliquid exigere pro consecratione Episcoporum &  
benedictionibus Abbatum, & ordinacionibus clericorum, nec excusat  
consuetudo.*  
Idem *f. in Concilio generali.*

**S**icut pro certo g. didicimus, in plerisque locis à ple-  
risque personis, quasi columbas in templo venden-  
tibus sunt exactiones, quasi extorsiones turpes, & pravæ  
pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus  
Abbatum, & ordinibus clericorum: estque taxatum  
quantum sit illi vel illi, quantumve alteri, vel alii h.  
persolvendum: & ad cumulum damnationis nisioris  
quidam cupiditatem, & pravitatem hujusmodi nitun-  
tur defendere per consuetudinem longo tempore ob-  
servatam. Tantum igitur abolere volentes abulum, con-  
suetudinem hujusmodi (quæ magis dicenda est corrup-  
tela) penitus reprobamus, firmiter statuentes, ut pro his  
sive conferendis, sive collatis, nemo aliquid quodcumque  
pretextu exigere, aut extorquere presumat: alioquin

*a Cap. 1. ed. tit. 1. in 4. comp. b ipsius. c ad superiores  
ordines. d Ca. 2. ed. tit. 1. in 4. compilat. e Simone Mago per-  
solvantur. f Idem scil. Inno. 3. in Conc. gener. Lat. c. 69. g Ca. 2.  
ed. tit. 1. in 3. comp. h al. ita: vel illi alii.*



Et qui receperit, & qui dederit huiusmodi precii omnino damnatum, cum Giezi & Simone condemnetur.

**CAP. XL.**

*Religiosus precii recepti, una cum recipientibus de monasterio expellatur. Et in arctioribus monasteriis ad agendam poenitentiam detrahatur. Sed recepti ante istud concilium, penebantur se recepti in alio loco eijdem ordini, nisi multitudo sit in causa: ita tamen, quod remouentur prima receptioni. Et de nouo recipiantur.*

*Idem in eodem a.*  
**Q**uoniam si simoniae laebs adeo pleraque monasteria infecit, ut vix aliquas sine precio recipientes forores, paupertatis praecepto volentes huiusmodi vitium palliare: ne id de cetero fiat, penitus prohibemus: statuimus, ut quaeque de cetero talem commiserint & prauitatem, tam recipientes, quam recepta, siue sit subdita, siue prelata sine spe restitutionis de suo monasterio expellatur, in locum arctioris regulae ad agendam poenitentiam retrendenda. De his autem, qui ante hoc synodale statutum taliter sunt recepti, ita deluximus providendum, ut remota de monasteriis, quae desperam sunt ingressi, in aliis locis eiusdem ordinis collocationem alibi nequeverint commode collocari: ne damnabiliter in saeculo evagentur, recipiantur in eisdem monasteriis dispensatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis. Hoc etiam circa Monachos, vel alios regulares decernimus observandum. Verum ne per simplicitatem vel ignorantiam se valeant excusare, precipimus, ut diocesani Episcopi singulis annis hoc faciant per suas dioceses publicari.

**CAP. XLII.**

*Episcopi nil exigere debent, ut permittant in ecclesia sibi subiectis clericos institui, Monachos profiteri, vel mortuos sepeliri: aliquam exactam restituunt duplicata.*

*Idem in eodem e.*  
**A**vidimus f de quibusdam Episcopis, quod deo-  
dentibus ecclesiarum rectoribus, ipsas interdico  
subiiciunt, nec patiuntur alios in eisdem institui, donec  
ipsi certa summa pecuniae persolvatur. Praeterea cum  
miles aut clericus domum religionis ingreditur, vel ad  
pud religiosum eligat sepulturam: etiam si nihil loco re-  
ligioso reliquerit, difficultates ingerunt & malitias, do-  
mest aliquid maneris manus contingat eorum. Cum i-  
gitur non solum a malo, sed ab omni specie mali sit fe-  
cundam Apostolum abstinendum, exactiones huiusmo-  
di penitus inhihemus.

Quod si quis transgressor extiterit, exacta duplicata restituat in utilitatem locorum, in quorum fuerint soluta dispendium, fideliter convertenda.

**CAP. XLIII.**

*Sacramenta sunt libere conferenda: cogit tamen ordinarius laicos observare laudabiles consuetudines.*

*Idem in eodem g.*  
**A**d Apostolicam audientiam h frequenti ratio-  
ne pervenit, quod quidam clerici pro exequiis mor-  
tuorum, & benedictionibus nubentium & similibus,  
pecuniam exigunt & extorquent: & si forte eorum cap-  
ditati non fuerit satisfactum, impedimenta ficticia  
fraudulenter opponunt. E contra vero quidam laici  
laudabilem consuetudinem, erga sanctam ecclesiam

*a Idem Innocent. 3. in Concil. Lateran. ca. 84. b Ca. 4. eod. tit. in 4. compilat. c commiserint. d repellatur. e Idem Innocent. 3. in Concil. Lateran. ca. 83. f Ca. 3. eod. tit. in 4. compilat. Vid. citatos in cap. cum in ecclesia. ca. veniens. & cap. dilectus supra eod. tit. g Concil. Lateran. ca. 66. h Cap. 6. eod. tit. in 4. compil.*

pia devotione fidelium introductum, et tamen laici-  
fica pravitatis nituntur infringere, sub praetextu co-  
nica pietatis. Quapropter super illis, quae praeterea  
fieri prohibemus, & piis consuetudinibus praesertim  
servari: statuimus, ut libere conferantur illa  
sacramenta, sed per Episcopum loci veritas ipsa  
compescantur, qui malitiose nituntur laudabilem  
suetudinem immutare.

**CAP. XLIII.**

*Probabit Abbatem Cisterciensis monasterii inflatum, et penam  
maiori obedientiam quam praestant sui Episcopi.  
Honorius III. Venerabili Fratri Abbati & Fratrum  
Cisterciensis ordinis.*

**N**e 4 Dei ecclesiam: [ 1 & 108 ] In  
solennitates in electis Abbatibus ordinis  
prohibentes. Ad quosdam, ut Archiepiscopi, & alii  
qui ea sunt facta, professionis contenti, quae ad  
vestri ordinis noscitur imitari, quae tamen de  
Abbas Cisterciensis, ordinis subiectionem & obedientiam  
& obedientiam a sanctis Patribus constituta, h  
dum regulam sancti Benedicti, ubi Dominus prescrip  
tis, quae successoribus canonice subsistentibus, h  
sedis Apostolicae salvo oratione meo, per nos iustitiam  
biturum pronitio.

[ 1 Quam laevi proprie sententia huius (sic) monasterii  
tatu conuincit, ruga deformis cupiditatis, quae omnino  
materiam: & ne deformitas quorundam sub praetextu  
contralla et imanda sunt penitus ad eadem, ut huiusmodi  
riorum Dei, & ipsa mysteria graui accepta, quae praeter  
sus aboluta, charitate conferunt, qua emori sui omnes  
testabile: quomodo periculum expulsi, linguam patitur  
es, quod Dominus vendentes & ementes eorum & breues  
plo, & cathedras vendendum & emendum columnas eorum.  
ejectione denique vendendum & emendum, factum in  
utroque exprimitur detestatio, & in talibus eorum  
tur, cuius sane subiacent hi qui praesent, vendentes Deo  
elefastica sacramenta: ut huiusmodi ymo factum quae  
nat pialatos, & subditis non possunt ignore, quae  
Apostolica districte prohibemus, ne per Apostolicum  
pius, Archiepiscopus, vel Episcopus huiusmodi  
ne de eis sub consuetudine praeterea cuiusdam praesentem  
quae quomodo quaeque maxime cerebrae exegit sui caritatem  
formati. Vobis etiam sub praetextu huiusmodi exactio  
dicimus ne praesentis, cum non solum a malo, sed ab omni  
sit abstinendum.]

**CAP. XLIV.**

*Recepto in canonicum debet praebenda & reditus, praesentibus  
non obstante quod non seruetur praesentem consuetudinem  
temporali dando ipsi canonici.*

*Gregorius IX. Priori sancti Thomae Episcopo  
Lanen.*

**I**acobus Canonicus Esculanus & expositus, quod ipse  
ipse in ecclesia Aptutina, sit receptus in canonicum  
in fratrem, canonici eiusdem ecclesiae parum praesentem  
tum, ac praebendam sibi assignare rectorem praesentem  
consuetudinem praesentem, quod praesentem libere  
debeant a canonico recepto de nouo. Quae ratio  
debeant, quatenus si ellitias: dictos canonicos, per  
consuetudine non obstante) sibi si fecit uti ex dictis  
proventibus & praebenda praesentem, appellat  
compellas.

*a Qualiter hoc caput spectes ad titulum, vulgare est, quod  
clarissimum ex Panormitanis, & aliis, h Inflatione per  
electus & confirmatus inordinetur in statum, et sic, in  
locum constitutum in libro & Alari de quibusdam  
Doctores in ca. 1. supra eodem titulo. Et h. Thomas 2. 2. q. 1. art. 2.*



CAP. XLV.

Qua ordinatus aliquis sub promissione de non petendo ab ipso...

Idem. Quis ordinaverit a. seu ad ordinem presentave...

CAP. XLVI.

Idem duo dicta: secundum ibi, & ad resignationes. Et propter...

Mandato nostro recepto, ut cum Monachis, qui...

NE PRAELATI VICES SVAS, VEL ecclesias sub annuo censu con-

TITVLVS IV.

CAP. I.

Quis licet ponatur, ut Episcopalem vel spirituales iurisdictio-

Alexander in Concilio Lateran. d. Præterea quoniam quidam in quibusdam partibus...

CAP. II.

Idem in Concilio Lateran.

Quoniam in quibusdam partibus Decani & quidam...

Idem. Tit. Treverrenatum in ca. statutus. & ca. ordinationes...

sua patitur dissimulatione perverti districtione canonica...

CAP. III.

Regimen ecclesie sub annuo censu committi non debet. Idem. Quoniam & enormis quorundam consuetudo in quibusdam...

CAP. IV.

Fructus ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt. Idem Excoeni. Episcopo. Verulam b Magistri Guili. recepit, quod cum ecclesiam...

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQVID exigatur pro licentia docendi.

TITVLVS V.

CAP. I.

Ecclesia cathedralis providere debet Magistro de beneficio, qui...

Ex Concilio Lateranen.

Quoniam ecclesia Dei, sicut pia mater providere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus...

CAP. II.

Pro licentia docendi nihil exigi debet, vel promitti, & exactio...

Prohibeas & ne in parocia tua pro licentia docendi exigatur aliquid, aut etiam promittatur. Si quid...

a Cap. 2. & 3. eod. tit. in 1. comp. b Ca. 4. eod. tit. in 1. comp. c Cephalaja. d conventi. e vid. quos citabo in cap. sequenti. f al. quos docent. g fructus. h Vincon. i Ca. 2. eod. tit. in 1. comp.

vero potest solutum fuerit vel promissum, remitti promissum facias, & restitui appeli. cessante solum, sciens quod scriptum est: Gratis accepistis, gratis date. Sanè si quis distulerit Magistros in locis congruis instituire, tibi liceat app. postposita, libi aliorum instructioni proficere viros providos, honestos, & discretos.

CAP. III.

Trò licentia docendi pecunia exigi non debet, etiam si hoc habeat consuetudo.

Idem.

Quanto Galliena a ecclesia: [i & infra.] Dignos esse animadversione censemus, qui nomen Magistri scholarium, & dignitatem assumunt, & sine certo precio ecclesiasticis viris docendi alios licentiam non impendunt. Cum autem hæc prava consuetudo à cupiditate radice processerit, & decorem admodum ecclesiasticæ honestatis confundat: mandamus, quatenus (consuetudine ipsa de vestris ecclesiis extirpata) sub anathematis interminatione hoc inhibere curetis, districte præcipientes, ut quicunque viri idonei & literati voluerint regere studia literarum, sine molestia & exactioe qualibet scholarum regere permittantur. Si qui vero huiusmodi prohibitionis vel præcepti extiterint transgressores, eos officis, & dignitatibus spoliatis.

[i Majorum personarum scientia & honestate præsulget, eo casibus mittitur cavere que confundere ecclesiasticam videatur honestatem, tanto vehementiori.]

CAP. IV.

In qualibet cathedrali ecclesia, vel alia in facultatibus sufficienti, debet à prelate vel capitulo unus Magister eligi, cui reditus unus præbenda debent assignari: in Metropolitanâ vero ecclesia etiam eligi debet Theologus: & si ad Grammaticum & Theologum non sufficiat, provideat ipsi Theologus ex reditibus sue ecclesiæ, & Grammatico faciat provideri in aliqua ecclesiâ suæ civitatis vel diocesis.

Innocentius III. in Concilio generali b.

Quia nonnullis propter inopiam & legendi studium & opportunitas proficiendi subtrahitur, in Lateranen. Concilio pia fuit constitutio: & provifum, ut per unamquamque cathedralem ecclesiam Magistro, qui eisdem ecclesiæ clericos aliosque scholares pauperes gratis institueret, aliquod competens beneficium præberetur, quo & docentis releveretur necessitas, & via pateret dicentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis ecclesiis id minime observatur: nos prædictum roborantes statum adjicimus, ut non solum in qualibet cathedrali ecclesia, sed etiam in aliis, quarum sufficere poterunt facultates, constituatur Magister idoneus, à prelate cum capitulo, seu majori & saniori parte capituli eligendus, qui clericos ecclesiarum ipsarum gratis in grammatica & facultate, & alios instruat juxta posse. Sanè Metropolitani ecclesia Theologum nihilominus habeat, qui sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in his præferim informet, quæ ad curam animarum spectare noscuntur. Assignetur autem cuilibet Magistro rum à capitulo unus præbenda provenus, & pro Theologo à Metropolitanò tantundem, non quòd propter hoc efficiatur canonicus, sed tandiu reditus ipso percipiat, quamdiu persistit in docendo. Quòd si fortè de duobus & ecclesia Metropolitani gravetur, Theologo juxta modum prædictum ipsa provideat, Grammatico vero in alia ecclesia suæ civitatis, sive diocesis, qua sufficere valeat, sciat provideri.

CAP. V.

Tralati & capitula ad studia Theologiae scholares decles transmitter tenentur, qui in absentia reditus præbendarum suarum & beneficiorum per quinquennium integraliter percipiunt: & si pro-

a Cap. 3. eod. tit. in 1. compul. b Scil. Later. ca. 11. & Cap. 1. eod. tit. in 4. compul. c in institutione. d Grammatica. e al. de duobus Magistru.

prius reditus ad sustentationem studii sui non sufficere, debent cum capitulo ea providere, magister vero dicitur. docere magis præcipiant fructus beneficiorum suorum.

Honorius III.

Super specula a, &c. [i & infra.] Volumus mandamus, ut statum in concilio generali à Magistro Theologis per singulas Metropoles statum violabiliter observetur. Statuentes, ut quia licet propter raritatem Magistrorum se possent tractare excultare, ab ecclesiis præstatis & capitulis Theologice & professionis studium aliqui doctores dederunt: qui cum docti fuerint, in Dei ecclesia vel alio fulgeant firmamenti. ex quibus possent pia possit haberi doctorum, qui velut stellarum in præceptas aternitates mansuri ad iustitiam velaz plurimum rudire: quibus si proprii provenus ecclesiasticis sufficiant, prædicti necessaria subministrare. Perim vero in Theologica facultate, dum in scholis decantent & studentes in ipsa, integrè per annos quinque, penitus de licentia sedis Apost. provenus præbendarum beneficiorum suorum non obtinente aliqua communitate tudine vel statuto, cum denotio fraudati manentes, in vinea Domini operantes.

[i Cum itaq; de singulis provinciis pariter in scripto pro Rege Assisero, qui beatitudo dicitur, per amicum dicitur, & adduci ad artem & manus civitatis per manus. quoniam multobrem accipere necessarium videlicet facerent.]

DE IUDÆIS, SARRACENIS & eorum servis.

TITVLVS VI.

CAP. I.

Si servus à Iudæo emptus causa matrimonii ipsi sit, ipsi defiderat Christianus pro xii. solidis redimatur.

Ex Concilio Marten.

Presenti concilio sancimus, ut nullum Christianum mancipium Iudæo seruiat, sed datus in. Iudæo quolibet bono mancipio ipsam quantam Christianorum, seu ad ingenuitatem, seu ad servitium tantam habeat redimendi: & si Christianus hinc liberat, & non permittitur, idem fiat: Quædam est qui Christianus redemti, blasphemiam Christi in servitio oculis detinere.

CAP. II.

Iudæus Christianum in seruum habere non potest, nisi ipse unum vero potest.

Gregorius Episcopo e Leon.

Multorum ad nos: [i & infra.] Multitudine ceat Christianum mancipium in suo ducendo retinere: sed si qui apud eos inveniuntur, libertatem veniunt. Hi vero, qui in possessionibus eorum sunt, legum distinctione sint liberi: tamen qui obsequio eorum diutius adhaerent, utpote quæ voluntate debent, ad colenda rura remaneant, voluntate prædictis viris præbent. Cunctis enim, qui in colonis vel originariis iura præcipiant, peragat. Si quilibet eis extra hoc oneris indicat. Quod à quibuslibet Iudæorum b aliquem de his, vel ad alium mancipium Iudæorum, vel ad aliud obsequium retinere voluerit, sit impuret, qui jus coloniarum, & jus Domini b. veritate damnavit.

[i Relatione provenit, à Iudæo in Latini arbitrio legitur.]

a Pari tuius capiti sup. tit. in cler. vel Monac. b Theolog. c Vid. aurb. habita. C. ne filius pro pare. d Martini. & d. indist. r. epist. 21. f. c3. eod. tit. in comp. g. conditione. h. al. verum.

Idem. **CAP. III.** *Iudei antiquæ Synagoga retinere possunt, novas erigere non possunt.*

**Idem Gemensi Episcopo a.** *Idem de civitate. & infra. Sicut legalis definitio Iudæos novas non patitur erigere Synagoga, ita eos sine iniquitudine veteres habere permittit.*

**CAP. IV.** *In die Veneti sancta non licet Iudæis tenere officia, vel fenestras aperire.*

**Alexander III.** *Quia e super his: & infra. Generaliter interdicas, ut Iudæi ostia vel fenestras in die Parasceves apertas non habeant: sed clausa teneant tota die.*

**CAP. V.** *Communicari debent Christiani, qui in domo servitium Iudæi vel Sarraceni, sive Paganæ. Et Principes seculares excommunicari debent, qui Iudæi baptizatos suos bene spoliare præsumunt.*

**Idem ex Concilio Lateran. d.** *Idem ex Concilio Lateran. d. Iudei sive Sarraceni, neque sub alendorum puerorum suorum obrent, nec pro servitio, vel alia qualibet causa Christiana mancipia in domibus suis permittantur habere: excommunicantur autem, qui cum eis præsumptim habitare: & infra. Si qui præterea e Deo deservente ad fidem se converterint Christianam, a possessionibus suis nullatenus excludantur, cum melioris conditionis si fidem conversos esse oporteat, quam ante, quam fidem susceperint, habebantur. Si autem secus fuerit factum, principibus seu potestatibus eorundem locorum iniungimus, sub pena excommunicationis, ut portionem hereditatis suæ & bonorum suorum ex integro eis faciant exhiberi.*

**CAP. VI.** *Christiani diverſas Sarracenis merces prohibitas, vel in ipsorum mercato vendentes excommunicandi sunt, & rebus eorum privandi, & officium capientium serva.*

**Idem in eodem.** *Idem in eodem. Tu quorundam animos occupavit sæva cupiditas, ut qui gloriam nomine Christiano Sarracenis arma, ferrum & ligamina f. deferant galearum, & pares aut eorum superiores in malitia fiant illis, dum ad impudens Christianos arma eis, & necessaria subministrant. Sunt etiam qui pro cupiditate sua in galeis & pueris Sarracenorum navibus regimur & curam gubernationis exerceant. Tales igitur ab ecclesiastica commone præcisos, & excommunicationi subiectos, reatum suum per Principes catholicos & consules civitatum privatione multati g. & capientium fieri servos censuimus. Præcipimus etiam, ut per ecclesias maritimarum urbium crebra & solennis in eos excommunicatione proferatur.*

**CAP. VII.** *Iudei veteri Synagoga in præteritum statuta reformare possunt: de novo erigere non possunt.*

*a. al. Gen. al. lan. b. Ca. 4. cod. tit. in 1. compil. c. Cap. 7. cod. tit. in 1. compil. d. Cap. 26. & ca. 7. cod. tit. in 1. compilat. e. Id. canonizans Pauli III. qua incipit, cupientes Iudæos, ut in multis Iudæis concessis privilegia concederent. f. lignamina. g. heredes pannoniar. ea. cura confici. h. 2. C. qua re: operi. non debent.*

Idem.

**Constitutio a: & infra.** *Iudæos de novo construere Synagoga, ubi non habuerunt, pati non debent. Verum si antiquæ corruerint, vel ruinam minantur, ut eas reedificent, potest æquanimiter tolerari: non autem, ut eas exalant, aut ampliores, aut præciosiores faciant quam antea fuisse noscuntur: qui utique hoc pro magno debent habere, quod in veteribus Synagogis, & suis observantiis tolerantur.*

**CAP. VIII.** *In familiaris servitio Iudæorum, Christiani esse non debent.*

**Idem.** *Idem. Dhæc b omnibus Christianis, qui sunt in iurisdictione nostra penitus interdicatis, & si necesse fuerit, districtione ecclesiastica compellatis e eisdem, ne Iudæorum servitio se assidue pro aliqua mercede exponant: quod etiam obstrictibus & nutriticibus eorum prohibere curatis: ne infantem Iudæorum in eorundem domibus nutritæ præsumant. Quoniam Iudæorum motes, & nestri in nullo concordant, & ipsi de facili ob continuum conversationem, & assiduum familiaritatem ad suam superstitionem, & perfidiam simplicium animos inclinant.*

**CAP. IX.** *Iudæi invitati non sunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec suo iudicio puniendi, aut rebus suis spoliandi, vel in suis festivitatibus molestandi, nec ipsorum carceribus violandi, aut eorum corpora exhumanda.*

**Clemens III.** *Sicut d Iudæi: [ 1 & infra. ] Statuimus, ut nullus invitatus, vel nolentes Iudæos ad baptismum venire compellat. Si quis autem ad Christianos causa fidei confugerit: postquam voluntas eius fuerit patefacta, Christianus absque calumnia efficiatur, quippe Christi fidem habere non creditur, qui ad Christianorum baptismum e non spontaneus, sed invitatus cogitur pervenire.*

*Nullus etiam Christianus eorum quemlibet sine iudicio retinere potestatis vel occidere, vel vulnere, vel suas pecunias auferre præsumat, aut bonas, quas hæcenus habuerint consuetudines, immutare: præsertim in festivitatum suarum celebratione quisquam fustibus vel lapidibus eos nullatenus perturbet, neque aliquis ab eis coacta servitia exigat, nisi quæ ipsi tempore præterito facere consueverunt. Ad hoc malorum hominum pravitati & avaritiæ obviantes: decernimus, ut nemo ceterum Iudæorum mutare aut invadere audeat, si ve obtentu pecunie corpora humana effodere. Si quis autem huiusmodi decreti tenore cognito (quod absit) contraire præsumpserit, honoris & officii sui periculum patiatur, aut excommunicationis sententia plectatur g. nisi præsumptionem suam digna satisfactione corexerit.*

*[ 1 Non debent in Synagoga ultra quam in lege permittitur esse, præsumere: ita in his qua eis concessa sunt, nullum debent præiudicium sustinere.]*

**CAP. X.** *Ponis duas indulgentias illorum, qui paganos prædicant.*

**Idem.** *Idem. Vam h sit laudabile: & infra. Tuis, frater Episcopo, petitionibus adjuvantes, tibi tuisque focus, cum ad prædicandam Christi fidem e paganus exhiberis: Apostolicè concedimus, ut vobis his cibus cum modestia & gratiarum actione, servata temporum qualitate juxta*

*a. Cap. 1. cod. tit. in 1. compil. b. Ca. 2. cod. tit. in 2. compilat. c. distio, eisdem, deest in antiquis. d. Ca. 1. cod. tit. in 2. compilat. e. baptisma. f. cognoscatur. g. plesterat. h. Ca. 4. cod. tit. in 2. compilation. i. Scriptores Christiani paganos vocant omnes: Idololatri cultores, qui nunquam fidem Catholicam convertunt.*



per velamen a hujusmodi, ulterioris & excusationis...

eis regalia jura vendantur, ad ea colligenda proficiendum est Christianis non sibi...

Gregorius IX. African. a & Lucen. Episcopi.

EXspeciali b quem ega illustrem Regem Portugalia gerimus, charitatis affectu; & infra. Mandamus, quatenus Regem ipsum sollicitè inducat, ne in officiis publicis Iudeos Christianis praticiat...

CAP. XIX.

Se summas. Idem. Nulli Iudæo d. baptizatum, vel baptizari volentem emere liceat, vel in suo servitio retinere. Quod si quem nondum ad fidem conversionem causa mercimonii emerit, & postmodum factus sit, vel fieri desideret Christianus...

DE HÆRETICIS. TITVLVS VII.

CAP. I.

Infidelis est, qui non habet certitudinem fidei, & infidelis non credendum in prejudicium alterius.

Stephanus Papa omnibus Episcopis. VBLVS in fide, infidelis est. Nec eis omnino credendum est, qui fidem veritatis ignorant.

CAP. II.

Errare in fide convincitur, qui alios errantes, cum sciat, ab errore non revocat.

Leo Papa.

QVialios si cum potest, ab errore non revocat, scilicet plium errare demonstrat.

CAP. III.

Hæreticus perseverans, aternaliter damnatur: cui nec prodest baptizatus, nec elemosina, vel martyrium, vel aliud quocumque bonum quoad hoc, ut consequatur vitam aeternam.

Augustinus de fide Catholica.

FIRMissime tene, & nullatenus dubites, omnem hæreticum vel schismaticum cum diabolo & angelis ejus, aeterni ignis incendio participandum, nisi ante finem vite catholice fuerit incorporatus, & reintegratus ecclesie, & post pauca: Omni homini qui ecclesie catholice non tenet unitatem, neque baptismus, neque elemosyna quantumlibet copiosa, neque mors pro nomine Christi suscepta, proficere poterit ad salutem.

CAP. IV.

Damnato auctore, damnantur ejus scripturae, & libri & opera.

Gregorius Anastasio Antiocheno.

FRaternitas tua; & infra. Cum Celestinus, atque Pelagius in Ephesina synodo sint damnati: quomodo poterunt illa capitula recipi, quorum damnantur auctores?

a Episcopus fuit Hispanie, de quibus Valsus in annalibus Hispanie, c. 20. b vid. Marquardum tract. de Iuda. p. 2. c. 6. d. 7. c Lat. sub Innocent. III. ca. 67. d vide notas hujus decr. f Ca. 2. eod. tit. g De materia tituli in genere. f Ca. 2. eod. tit. h comp. g Ca. 3. eod. tit. in 1. compilatione. h 2003. expandunt.

CAP. XVI. Insuper Iudæum, vel Paganum publicè officium, per concilium provinciale scripturæ, & preposito denegatur Christianis... CAP. XVII. Consilium generale repetit concilium Lateranense supra, eod. tempore quodam tempore facti, sed tempore absoluti impenduntur... CAP. XVIII. Ad liberandam e terram sanctam: & infra. Excommunicamus præterea & anathematizamus illos falsos... CAP. XVIII. Iudæi vel pagani publicè officii proficiendi non sunt. a & f. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

CAP. V.

Episcopus instituit hereticum consanguineum, vel excommunicatum, etiam post mortem excommunicatus nunciatur. h. d. secundum communem & veterem intellectum, & ut faciat ad ista potest intelligi, quod ex hoc presumatur hereticus.

Ex concilio Africano.

Si quis Episcopus heredes instituit extraneos a consanguinitate sua, vel hereticos etiam consanguineos aut paganos pertulerit, & saltem post mortem ei anathema dicatur, atque ejus nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur.

CAP. VI.

Loquitur de eodem materia cum procedenti, & extenditur, quod in dictum fuit de Episcopo, ad Presbyteros. Et alios clericos.

Ex eodem.

In eos, qui catholici non sunt, etiam si consanguinei fuerint: Episcopi, vel Presbyteri nihil conferant: demique hoc quod de Episcopis & Presbyteris dictum est, debet de reliquis clericis extendi.

CAP. VII.

Christus fuit verus Deus & verus homo, sententiis oppositum, hereticus est, & excommunicatus.

Honorius III. Remen. Archiepiscopo.

Quia Christus a perfectus Deus, & perfectus sit homo: mandamus, quatenus sub anathemate interdicas, ne quis de cetero audeat dicere Christum non esse aliquid secundum quod homo: quia sicut Christus verus est Deus, ita verus est homo, ex anima rationali & humana carne subsistens.

CAP. VIII.

Heretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati sunt, & decedentes in hoc peccato in cimiterio ecclesie sepeliri non debent, nec pro eis orari.

Ex concilio Laterano.

Sicut ait B. Leo: [1 & infra.] Quis in partibus Tholosanis & aliis locis hereticorum, quos alii Gazaros, alii Patrenos, & alii aliis nominibus vocant, invaluit damanda perveritas, eos & defensores & receptatores eorum anathemati decernimus subjacere: & sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domo, vel in terra sua tenere vel fovere, aut negotiationem eum eis exercere presumat. Si autem in hoc peccato decesserit, neque sub privilegiorum nostrorum quibuscumque indulgentiarum obtentu, neque sub alia quacunque occasione oblatio pro eo fiat, aut inter Christianos accipiat sepulturam.

[1] Licet ecclesiastica disciplina sacerdotali contenta iudeos, eruentis effugiat ultionis: catholicorum tamen principum constitutionibus adjuvatur, ut saepe querant homines salutare remedium, dum corporale super se metum suspicium evenerit. Ea propter quia in Vasconia, Albigensibus, &c.

CAP. IX.

Hereticus mali sentiens, vel male docens de sacramentis ecclesie excommunicatus est, & convulsus, nisi se correxerit, & errorem abjurarit: si clericus est, degradatur, & cura seculari tradatur: per quam etiam laicus punietur. Eadem etiam est pena suspectis de heresi, si se non correxerint, & relapsi omnino audientia derogatur, seculari principibus, qui jurare volunt de ecclesia contra hereticos defendenda, excommunicantur, & terra

a C. 48. in concilio Laterano, & in synodo Carthage, ca. 14. apud Theodoram Balsam & c. 8. in i. comp. b. praevaluit. c. 4. in i. comp. d. C. 1. in i. comp. E. post conc. Lat. sub Alex III. p. 49. c. 19. e. Lat. sub Alex III. c. 17. & c. 26. in i. comp. f. Vide notata l. i. C. de sum. tri. & in athen. Credentes & in l. Arian. C. cod.

eorum supplicatur interdictis: civitas vero ipsorum aliarum commercis, & episcopali dignitate privetur, usque subsistat ordinari super his, qua contra hereticos expostantur.

LUCIUS III.

Ad abolendam a. [1 & 7.] Universos qui de sacramento corporis & sanguinis Domini verbi Christi, vel de baptismo, seu de peccatorum remissione, matrimonio, vel reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentire, aut docere non metuant, quam sancta Romana ecclesia praedicat & observat: & praeterea quovis eadem Rom. ecclesiae, vel linguae Ecclesiae dioecesis, vel cum consilio clericorum, vel clericali, vel vacante eum consilio (si oportuerit) vicinorum laicorum hereticos indicaverint: vinculo perpetuae damnationis innodamus: [2 & infra.] Presenti b. sublimis ordinatione sancimus, ut quicumque manifeste hereticus in heresi deprehensus, si clericus est, vel quilibet religionis umbratione fuscatus, totius ecclesiae ministeris prerogativa nudetur, & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico, seculari relinquatur: nisi sponte recurrere, & errorem suum, si clericus Episcopi regionis publice confiteri abjura, & satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem (juxta dictum est) abjurata heresi, & satisfactione congrua confessum ad fidem confugerit orthodoxam, sententia arbitrio relinquatur: debita receptio pro quacunque facinoris ultionem: (& infra.)

Qui vero inventi fuerint a sola suspitione non nisi ad arbitrium Episcopi juxta consideracionem conditionis, qualitateque persone, propriam suam congrua purgatione monstraverint, simili sententia jactabunt. Illos quoque, qui post abjuracionem suam vel postquam se (ut diximus) propriis assidua examinatione purgaverint, deprehensi fuerint in aliquo loco, si recidisse, seculari iudicio sine ulla penae sollicitudine decernimus relinquendos: [3 & 7.] Statum autem, ut comites, barones, rectores, & consules civitatum, locorum, juxta communitationem Episcoporum, praestito corporaliter juramento promittant, quod libenter & efficaciter cum ab eis fuerint requisiti, certum contra hereticos, & eorum complices, adjuvantes sine fide juxta officium & posse suum. Si vero id aliter noluerint, honore, quem obtinent, spoliemur, nullatenus adimantur, eis nihilominus excommunicatione ligandis, & terris ipsorum interdictio imponenda. Civitas autem, quae his indignis duris persistendum, vel contra communitationem Episcoporum, neglexerit resistentes: aliarum curat communitationem, & episcopali se noverit dignitate privatum. [4 & 7.] Si qui vero fuerint a, qui a lege divina a prohibitionis exempti soli subiacent sedis Apostolicae potestati, nihilominus in his, quae sunt contra hereticos adhibita, Episcoporum subeant iudicium, & etiam in partibus tanquam a sedis Apostolicae delegati (sunt observatione libertatis suae privilegii) obsequantur.

[1] Diversarum heresim pronuntiam, quam ab eis in partibus moderari cupit temporibus publicis, ut in ecclesiasticis exceteri, cum numerum imperatorum imperante potentia, & hereticorum preterea in parte suspitione a. C. 1. in i. comp. b. vide Eym. in Dicitur in quest. part. 9. c. 1. in vulgata: facta in parte de heresi, sed in antiquo C. est expressum, d. illa, ut in parte consideratur in v. usq. ad illa verba: Illi quoque, & in parte de heresi. Inquis. l. 9. c. 1. & 10.

637  
 fere conatus videtur, & catholice simplicitati veritas ecclesia  
 sua resistens, tam virg. demonstrat ab omni exaltatione falsi-  
 tudine dignitatem expulsum. Ideo nos filii nostri charissimi R.  
 illius Romanorum Imp. semper Augusti. presentis pariter & vi-  
 cesis filii, de communi sc. consilio, necnon & ab eorum Patriar-  
 chis & Archiepiscopis, hinc inde, principum, qui de di-  
 versis mundi partibus conveniunt, contra ipsos hæreticos, quibus di-  
 versa vœcularia diversarum indidit profisso falsitatum presentium  
 auctore sustulimus confutamus, & omnino hæresim generali quocumque  
 nomine confutamus per hujusmodi constitutionis seriem auct. Apost.  
 mandamus. In primis ergo Catharos & Pataricos, & eos  
 qui si humilitate vel paupertate de Lugdun. falso nomine mentian-  
 tur, Passagos, Mesinos, Arvalidius perpetuo decernimus ana-  
 thematizari. Et quoniam nonnulli sub specie pietatis virtu-  
 tum, iuxta quod ait Apostolus, deogantur auctoritatem sibi  
 videri prædicant. Cum idem Apostolus dicat: quomodo  
 prædicant, nisi mittantur? Omnes qui vel prohibiti, vel non  
 missi, quare auct. ab Apost. sed. vel Episcopo hoc suscipiam, pu-  
 bli vel privatum prædicare præsumpserint, &c.]

[ 3 ] Receptores & defensores eorum, cum illis, pariter, qui præ-  
 dicta sententia ad ferendam in eis hæresim prævaricationem patrocini-  
 um præsentis aliquod vel favorem sui consilii, vel credentes sui per-  
 sone, in quibuslibet, superfluitatibus nominibus, monentur, simili-  
 ter auctoritate sustineat. Quare ipsius peccati exigentibus  
 quocumque, censuris, ut severitas ecclesiastica disciplina ab his qui  
 quocumque eorum intellegunt, continetur.]

[ 3 ] In demeritorum clericorum ecclesia quibus deservie-  
 rant sanctiones legitime applicandas. Sane prædictam  
 innumeratam præmittant, cui omnes hæreticos præcipimus  
 subiacere ad omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, in præcipuis  
 Metropolibus & quibuslibet sacerdotibus, & occasione aut  
 alia. De præsentibus hæreticis prævaricationis decernimus nomina  
 re. auct. Apost. dantes, ut si quis de ordine Episcoporum in his  
 rebus fuerit, vel deserviat invenitur, per tricennale spatium ab  
 Episcopo habeatur degradatus & administratione suspensus. Ad  
 hoc de Episcopo confusus & susceptione culmine imperiali, &  
 præcipimus quoque ad omnes, ut quilibet Archiepiscopus vel Episcopus  
 per se vel per Archidiaconum suum aut per alios idoneos perso-  
 nas, & hanc in ea vel in anno propriam parochiam in qua  
 sunt hæretici habitare, circumdeant: & si tres vel plures  
 sunt in illorum viciis, vel etiam totam viciniam si expedire vide-  
 bitur, tunc complant: quod si qui hæreticos ibidem fuerit, vel ali-  
 quos circa viciniam celebrantes, seu a communi conversatione  
 habitum vel & huiusmodi deserviat, eos Episcopo vel Archidiacono  
 suum cum omnes accusatos, qui nisi se ad eorum arbitrium  
 iuxta sententiam constanter ab obsequio reatu purgaverint, vel si  
 post præsentem exhibitionem in præsentem fuerint relapsi, per ipsam  
 Episcoporum iudicio puniantur. Si quis autem ex ea irrita-  
 tionem, injuriam, damnum, resistens, jurare sinit voluerint,  
 ne hoc ipsi hæretici iudicentur, & pariter qua præannuntia sunt,  
 procedant.]

[ 4 ] Omnes etiam fautores hæreticorum, tanquam perpetuis in-  
 famis condemnantes, ab aduocatione & testimonio & alio publico  
 officio, necnon a beneficiis repellimus.]

CAP. X.

In hæreticorum confessione, & in terris ecclesie applicentur  
 sententia: in terra imperii, iudicio seculari, sicut, & procedis et-  
 iam si catholici habent filios.

Innocentius III.  
 [ 1 ] Regentis & in senium seculi corruptelam: [ 1 & 7. ]  
 In terris vero temporalis nostris jurisdictioni subje-

ctis bona hæreticorum statim publicari: & in aliis  
 idem precipimus fieri per potestates & principes seculi-  
 res, quoad id exequendum (si forte negligentes ex-  
 titerint) per cens. eccles. appell. re. compelli volumus &  
 mandamus, ut nec ad eos bona eorum ulterius revertantur,  
 nisi eis ad cor revertentibus, & abnegantibus hære-  
 ticorum consortium, misereri aliquis voluerit, ut tempo-  
 ralis saltem poena corripiat, quem spiritualis non corri-  
 git disciplina. Quum enim secundum legitimam fan-  
 ctionis reus lætæ majestatis puniatur capite, bona confiscen-  
 tur eorum, filiis suis vita solummodo ex misericordia  
 conservata: quanto magis, qui aberrantes in fide, Domini  
 Dei filium Iesum offendunt à capite nostro, quod est  
 Christus, ecclesiastica debent distinctione præcidi, & bonis  
 temporalibus spoliari: cum longè sit gravius attentam,  
 quam temporalem lædere majestatem.

Nec hujusmodi severitatis censuram orthodoxorum a  
 exhereditatio filiorum, quasi quosdam miseracionis præ-  
 textu debet ullatenus impedire, cum in multis casibus  
 (etiam secundum divinum iudicium) filii pro patribus  
 temporaliter puniantur, & juxta canonicas sanctiones  
 quandoque feratur ultio non solum in auctores & seclerum,  
 sed etiam in progeniem damnatorum.

[ 1 ] Non solum sapient elementa corrupta, sed & dignissima  
 creaturarum ad imaginem, & similitudinem condita creatoris præ-  
 lata privilegio dignitate voluerunt celi & vestis universæ terra  
 testatur: nec eorum quæsi jam deficient deficit, sed inficit &  
 inficitur sœbra rubigine venustatis: peccat enim ad extremam  
 homo miserimus, & qui non potuit in sua & mundi creatione pa-  
 radiso perseverare, circa sua & orbis dissolutionem degenerat, & præ-  
 terea sua redemptio, circa sine seculorum obitum, dum variis qua-  
 sitionum si necibus inerat, spiritum laqueus sua frigiditate, &  
 necedit in servam quam fecit. Ecce etiam inimico homine misse  
 dominice superstante semen iniquum, fetere in rixentia pulvula-  
 rum, vel potius polviantur, tritum arefuit, & evanescit in pal-  
 lem, in sterem, & vulpes in stulla, demeribramam dominicam  
 rotinunt. Nova spiritum sui non ostentant. Ad hoc præ-  
 gnies, de spoliis lericho regulam auream, palliolum quod fuerat. Ahy-  
 ron, Dathan, & Chore, sibi, detestata, Novis thuribus fermenta-  
 tum thymiam, nova voluit altaribus adlere: dum nox nocte  
 indicat scientiam, dum cæcus prober cæco ducatur, dum hæresis pul-  
 lulari: & quoniam divina reddet hæretici experient, sua consti-  
 tuti hæretici hæresis & damnationis heredem. Et sunt capones, quæ  
 aquam vino commiscunt, & vitus draconis in auro calice Baly-  
 nis propinant: habentes (secundum Apostolum) speciem pietatis,  
 virtutem autem ejus penitus abnegantes. Licet autem contra vol-  
 pes hujusmodi parvitas, species quidem habentes diversas, sed cau-  
 das ad invicem colligatas, quia de veritate conveniunt in insipiam,  
 diversa prædesse nostrorum temporibus emanaverunt infirmita-  
 ta: nondum tamen adeo pesti potius mortificari mortifera, quæ  
 fuit cancer amplius serperet in oculo, & jam in aperto sua viris  
 iniquitatis effundat: dum palliata specie religio, & multæ ac-  
 cipit simplici, & quosdam seducit astutus, saltus magister erroris,  
 qui non fuerat desipulus veritatis. Ne autem nos, qui hæc cir-  
 ca horam undecimam inter operarios vineæ Domini Sabastis su-  
 mus, à patrefamilias Evangelico deputati, & quibus ex officio  
 pastoralis sunt oves CHRISTI commissa, nec capere vulpas  
 demolentes vitam Domini, nec arce lupos ab ovibus videamur.  
 Et ob hoc merito vocari possimus canes muri, non valentes  
 latrare, ac perdamur cum malis agricolis & mercenario  
 comparemur. Contra defensores, receptores, fautores, &  
 creditores hæreticorum, aliquid severius duximus statendum &

a Vide Paul. Grillandum tractat. de hæres. q. 4. l. 1.  
 Clarus lib. 3. sentent. recep. hæres. versis. & sine quod.  
 b aliores.

ut qui per se ad vitam velle dicitur non possunt, in suis sal-tem defensoribus, receptis patribus, & factoribus, ac etiam credentibus confidantur: & cum se uiderint ab hominibus evitari, reconciliari desiderant amicum unitati. De communi ergo sensu, essentia quoque, Archidiaconi Episcoporum, apud sedem Apostolice, essentiam dicitur inuenerunt, ne quis hereticos receptare vel defensare qualiter modo dicitur, aut ipsi scire aut credere quosquodammodo presumas: presertim decreto firmiter statuentes, ut si quis aliquem eorum fecerit forte presumpserit, nisi primo, secundo ve comperitus a suis super hoc curaverit presumptionem cessare, ipso iure sit falsus, infamis, nec ad publica officia vel concilia exeat, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur. Simi etiam intelligat, nec ad hereditatis successiones accedant. Quibus preterea ipsi teneatur in quocumque negotio responderi, quod si falsus iudex extiterit, ejus sententia nullatenus obsecuetur. Si orationem, nec causa aliquis ad ejus auctoritatem admittatur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus sit punitus memoretur, sed cum altore damnato damnentur. In similibus etiam idem praeceptum observari. Si ergo clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur, ut in quo major est culpa, gravius exerceatur vindicta. Si quis autem tales postquam ab ecclesia fuerit denunciatus vel separatus, contempserit evitare, anathematis se inuenerit sententiam incurrisse.]

CAP. XI.

Advocatus vel notarius hereticis vel eorum defensoribus serventis, eius sub eu litigantibus patrocinante, & pro eis instrumenta ferentes: infames fiant, & ab illo officio suspensi.

Idem.

Si adversus a nos terra confurgeret: [1 & 7.] Quia plus timeri solet, quod specialiter injungitur, quam quod generaliter imperatur: vobis advocatis & scriinis suis fimitur inhiemus, ne hereticis, credentibus, factio- nibus, vel defensoribus coramdem aliquo preteritis aut- rilitium, consilium vel favorem: nec eis in causis, vel in factis, vel aliquibus litigantibus sub eorum examine ve- stium patrocinium praebeat, & pro ipsi publica instru- menta vel scripta facere nullatenus attententis.

Quod si contra praesumpseritis, ab officio vestro suspen- sos perpetuo vos decernimus infamite subiacere.

[1 Licet autem a nobis & praedecessoribus nostris, contra here- ticos multa sint edita & statuta, ne habeatur aliquo excofcatione in peccatis, quasi antiquorum fuerit dicitur mandatum, &c.]

CAP. XII.

Laiici non predicent, nec occulta conventicula faciant, nec sacer- dotes reprehendant.

Idem iuxta Christi fidelibus, tam in urbe Meten. quam in eius dioecesi constitutum.

Quia ex h. in iuncto: [1 & 7.] Licet autem desit- dum intelligendi divinas scripturas, & secun- dam eas studium adhortandi, reprehendum non sit, sed potius commendandum: in eo tamen adpa- rent quidam laici merito arguendi, quod occulta con- venticula celebrant, officium predicationis Christi fi- bi usurpant, sacerdotum simplicitatem eludunt, & eos- dem confortium aspernantur, qui talibus non inhae- rent. Deus enim lux vera e, quae omnem hominem- venientem in hunc mundum illuminat: in tantum odit

a Cap. 2. cod. tit. in 3. compilatione. b Extra. integra. tit. 2. regis. Inoc. III. c. 5. cod. tit. in 3. compilat. c. 1. Tit. 1. h. de. ult.

opera tenebrarum, ut Apollolis in in mandis verum predicatos Evangelium omni creaturae, eis praecepit aperte dicens: Quod cum videris tenebris, dicite in lumine: [1 & 7.] Sic enim multi membra corporis, omnia vero non ostendunt vident: ita multi sunt ordines in ecclesia, sed omnes eamdem habent officium: quia secundum Apollolis Dominus dedit Apollolis, alios Prophetas, alios doctores, (Sec.) Cum igitur doctorum officio sit prius in ecclesia, non debet ubi quilibet ordinis predicationis officium usurpare. Nam secunda in- stitutum d. Quomodo predicator, nisi in veritate ipsa praecepit Apollolis: Rogate Dominum in nomine Domini, ut mittat operarios in messum suum. Quod si quis argueat respondet, quia talis in ministerio ministrans a Deo, est non inivisibiliter ministrans ab homine, sed invisibilis minister multo sit dignior quam visibilis, sed vna longè sit melior, quam humana: proinde quilibet ter responderi, quod cum interior illi ministerio non sufficit cuiquam nudetantum adhibere, sed oportet quod astra illam invisibilem ministerium cooperationem miraculi, vel scripture testimonio prole. Unde e cum Dominus velle mittere operarios in Aegyptum ad filios Israel, ut crederent ei, quos postulat ab ipso, dedit ei signum ut converteret virgam in ser- pentem, & virgam iteum reformaret in canem, quae f. Baptista speciale lux ministerium testimonio de scriptura, dicens: Ego vox clamantis in deserto, qui dirigite viam Domino, sicut ait Elias & Prophetas. Licet autem scientia sit valde necessaria doctrinam, quia iuxta verbum Prophetarum, illud sacerdotis custodiam scientiam, & legem veritatem in eis: non est tamen simplicibus in credentibus in- fatis detrahendum, cum in eis fructuosa officia beati honorari: propter quod Dominus in hoc mundo non detrahet sacerdotem intelligi, qui in pro- celsissimo orationis & officii dignitate deum mancipantur: [4 & 7.]

Nec quisquam sine presumptione ad officium se- fendat exemplo, quod alicui leguntur reprehendere phetam: vel quod Dominus ait: Qui se voluerit me de peccato. Cum aliud sit fructus in peccato occulte corrumpere, (quod quisque tenetur reformare) et aliud, quod Balaam fuit correptus, qui in peccato Patrem suum delinquentem reprehendebat, quod utique nulli licet, secundum Evangelium, quod tem in nam qui etiam dicitur fructus in peccato: nae ignis. Rursus aliud est, quod praeceptum est, sua confitens innocenti, subditorem se accipere, (in quo casu praxillium dominum verbum dicitur, ligi) & aliud est, quod subditum non cum omni pro- hendendi, quam retrahendi, & virgulae tenentur, cum ei potius incumbat necessitas obsequendi. Quod si forte necessitas postulerit, ut dicitur, non quam inutilis & indignus a cura gregis obducatur, agendum est ordinare apud Episcopum, ad omnia ista tam institutio, quam deditur sacerdotum ministerio

a Matth. 23. b In iuncto: ubi et dicitur: [1 & 7.] d Roman. 10. e Matth. 23. f Luc. 11. g Eja. 40. h Matth. 23. i Luc. 11. j Eja. 40. k Luc. 11. l Matth. 23. m Luc. 11. n Luc. 11. o Luc. 11. p Luc. 11. q Luc. 11. r Luc. 11. s Luc. 11. t Luc. 11. u Luc. 11. v Luc. 11. w Luc. 11. x Luc. 11. y Luc. 11. z Luc. 11.





[1] Non Apostolicum officio, famus secundam Apostolorum  
 [2] Non hæreticis detestatur: pro universum salute nos  
 [3] Non hæreticis detestatur: ut et malis veritatem a virtute, & bonis  
 [4] Non hæreticis detestatur: ut et malis veritatem a virtute, & bonis  
 [5] Non hæreticis detestatur: ut et malis veritatem a virtute, & bonis

parum castigata, non autem a populo cuius est correctioni pro-  
 positus in spiritu superbia reprehendi: cum iuxta verbum do-  
 minicum pater & mater non debent maledici, sed potius honora-  
 ri, quod de spirituali patre multo fortius debet intelligi, quàm  
 carnali.]

CAP. XIII.

Excommunicati sunt omnes hæretici quibuscumq; nominibus no-  
 minentur. h. d. usq; ad 5. Dammati.  
 Idem a in Concilio generali.  
 Excommunicatus itaque & anathematizatus om-  
 nem hæresim extolentem se adversus hanc san-  
 ctam, orthodoxam, & catholicam fidem, quam superioris  
 exposuimus, condemnantes hæreticos universos quibus-  
 cumque nominibus & censentur, facies quidem diver-  
 sas habentes, sed caudas diviniem colligatas, quia de  
 vanitate conveniunt in idipsum.]

Damnati de hæresi, per seculares iudices puniuntur, & be-  
 na laicorum hæreticorum confiscantur, & clericorum bona appli-  
 cantur ecclesie, ubi beneficiati erant. h. d. usq; ad 4. Qui autem  
 Abbas Scitulus.

Damnati e vero presentibus secularibus potestatibus,  
 aut eorum ballivis relinquuntur animadversione debita  
 puniendi, clericis prius a suis ordinibus degradatis, ita  
 quod bona huiusmodi damnatorum, si laici fuerint, con-  
 fiscantur: si vero clerici, applicentur ecclesiis, à quibus  
 stipendia receperunt d.

Si suspensus de hæresi se non purgat, ad arbitrium superioris  
 excommunicatur: & existens per annum in excommunicatione,  
 ut hæreticus damnatur. b. d. usq; ad 4. Monentur. Abbas  
 Scitulus.

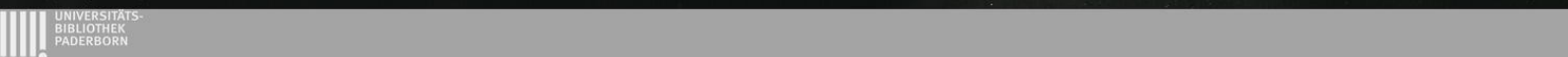
Qui autem inventi fuerint sola suspitione notabiles:  
 nisi iuxta considerationem suspitionis, qualiterdum  
 potius, propriam innocentiam congrua purgatione  
 monstraverint, anathematis gladio feriuntur, & usque  
 ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur, ita  
 quod si per annum in excommunicatione persisteant, ex-  
 tunc velut hæretici condemnentur.

Potestates seculari perpetuis, vel temporali iurare debent ut  
 hæreses hæreticos ab ecclesia damnatos pro viribus exterminare, &  
 temporalis dominus non purgans terram suam hæreticis, excommu-  
 nicatur: & si persistit in excommunicatione per annum, mox  
 tur Pape, qui fideles eius à iuramento abstrahit, & eius terram fide-  
 libus exparet, salvo iure principalis domini, nisi & ipsi sit in cul-  
 pa. h. d. usq; ad 4. Catholici. Abbas Scitulus.

Monentur autem & inducantur, & si, necesse fue-  
 rit, per cens. eccles. compellantur & seculares potesta-  
 tes quibuscumque fungantur officiis, ut sicut reputari  
 cupiunt & haberi fideles, ita pro defensione fidei præ-  
 sent publicè iuramentum, quod de teris fuz jurisdic-  
 tionis subjectis, universos hæreticos ab ecclesia deno-  
 tatos bona fide pro viribus exterminare studeant, ita  
 quod amodo quandocunque quis fuerit in potestatem,  
 five f perpetuam five temporalem assumptus, hoc  
 teneatur capitulum iuramento firmare. Si vero domi-  
 nus temporalis requisitus & monitus ab ecclesia, suam  
 terram purgare neglexerit ab hæretica feciditate, per  
 Metropolitanum & ceteros comprovinciales Episco-  
 pos excommunicationis vinculo innodetur: & si fa-  
 tisfacere contempserit, intra annum significetur hoc  
 summo Pontifici, ut extunc ipse vasallos ab eius fide-

[6] Non hæreticis detestatur, quod evangelica prædic-  
 tionem, nonnulli dixerunt, sicut hæretici faciunt, sed in eccle-  
 siastica munera catholicorum est publice proponenda. Nam iuxta  
 testamur veteris, omni qui male agit, odit lucem, & ad lu-  
 cem non venit, ut eius opera arguantur. Qui autem facit verita-  
 tem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo sunt  
 facta propter quod cum pontifex interrogasset Iesum de discipulis  
 suis, & de discipulis eius, respondit: Ego palam locutus sum mar-  
 ti, & semper dicebam in synagoga & in templo, quo omnes iudei  
 conveniunt, & in ecclesia locutus sum nihil. Tardè si qui ob-  
 scure quædam præceptum dominicum, non sit sanctum dan-  
 tibus, non minus quidem, sed filii Apostoli dixerit: Vo-  
 luntatem est in se non servare regni Dei, ceteris autem in paro-  
 lis: Intra causam & potes non eis qui gratanter accipiunt, &  
 magister dicitur acceptant, sed illi qui sanctum dilacerant, &  
 marantur, quales sunt qui evangelica verba, & ec-  
 clesiastica sacramenta, non ut catholici venerantur, sed abominan-  
 tur, ut hæretici abstrahantur: semper & blasphemantes, quos  
 Marcus Apostolus præ primam & secundam admittunt do-  
 ctorem esse videtur. Arcana vero fidei sacramenta, non sunt pas-  
 sim divulganda, non nisi ab omnibus passim intelligi:  
 sed ut tantum qui ea fideliter possunt concipere intellectu: pro-  
 pter quod simpliciter inquit Apostolus quasi parvulis in Christo,  
 loqui debet voluit, non solum. Majorum enim est solidus es-  
 se, non autem illi dicitur: Sapientiam loquimur inter perfectos,  
 non ut autem nihil iudicari me scire, nisi Iesum Christum, &  
 hæc crucifixum. Tanta est enim divina scriptura profunditas,  
 ut nullum simplicem & illiteratum, sed etiam prudentem & doctum  
 non sine suspitione ad illius intelligentiam indagandam. Pro-  
 pter quod scriptura, quia multi deserunt scrutantes scrutantur.  
 Unde nulli sunt illi in lege divina statutum, ut bestia que  
 vocem recipit respondet: ut videlicet simplex aliqui & indo-  
 ctus profertur ad soliditatem sacra scriptura pertingere. Scri-  
 ptura est enim: Adhuc ut ne quæseris, propter quod dicit  
 Apostolus: Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad  
 sobrietatem.]

[7] Non hæreticis detestatur, quod evangelica prædic-  
 tionem, nonnulli dixerunt, sicut hæretici faciunt, sed in eccle-  
 siastica munera catholicorum est publice proponenda.



litate denunciet absolutos, & terram exponat catholicis occupandam, qui eam exterminatis hereticis absque ulla contradictione possideant, & in fidei puritate conferent salvo jure domini a principali, dummodo super hoc plenum nullum praestet obfistulum, nec aliquod impedimentum opponat: eadem nihilominus lege servata circa eos, qui non habent dominos principales.

Crucis signati ad exterminationem hereticorum, gaudent privilegio concessi crucis signati in subsidium terra sanita, h. d. usq. ad s. Crederent. Abbas.

Catholici vero, qui crucis assumpti charactere ad hereticorum exterminium se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoque sancto privilegio sint muniti, quae accedentibus in terra sanctae subsidium conceduntur.

Hi ponitur poena credentium, receptatorum, & defendentium hereticos: primo laicorum: secundo clericorum: usq. ad s. quia. Abbas Sic.

Credentes b praetera, receptatores, defensores, & fautores hereticorum excommunicationi decernimus subiacere, firmiter statuente, ut postquam quis e talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit intra annum, extunc ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur: sit etiam interstabilis, ut nec testandi liberam habeat facultatem, nec ad hereditatis successorem accedat. Nullus praeterea ipse super quo, cinque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem: ne causas aliquas ad eum audientiam perferantur. Si fuerit advocatus, nullatenus ejus patrocinium admittatur: si tabellio, infrumenta d. confecta per ipsum, nullius sint momenti, sed cum auctore d. damnato damnentur, & in similibus idem praecipimus observari. Si vero clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur: ut in quo major est culpa, gravior exerceatur vindicta. Si qui autem tales postquam ab ecclesia fuerint denotati, evitare contempserint, excommunicationis sententia usque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sancte clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianae praesument tradere sepulturae, nec eorum oblationes aut oblationes eorum percipiant: alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituatur absque indulto sedis Apostolicae speciali: similiter quilibet regulares, quibus etiam hoc infligitur, ut eorum privilegia in illa dioecesi non ferventur, in qua tales excommunicati fuerint perpetraverint.

Nullus debet sibi officium predicandi adsumere, nisi super hoc sibi a jure vel a sede Apostolica vel a dioecesano Episcopo licentia concedatur: alia excommunicatur: & nisi respuerit, alia poena imponitur. h. d. usq. ad s. ad se ipsum. Abbas.

Quia f. vero nonnulli sub specie pietatis, virtutem ejus (juxta quod Apostolus ait) abnegantes, auctoritatem sibi vindicant predicandi, cum idem g. Apostolus dicat. Quomodo praedicabant nisi mittantur? omnes qui prohibiti vel non missi, praeter auctoritatem ab Apostolo sed. vel catholico Episcopo loci suscepim, publice vel privatim predicationis officium usurpare praesumpserint, excommunicationis vinculo innodentur: & nisi quam citius b. respuerint, alia competenti poena plebentur. i.

a Demitii. b Emericus in Decretis Inquis. p. 2. q. 10. s. 13. c. 13. Archidacenus in c. quatuor, de her. l. 6. c. quilibet. d. et al. instrum. confecta. etc. e. al. atore. f. Vide Trin. Conc. sess. 1. de reform. c. 2. & sess. 4. de reform. c. 4. adde citatos in s. 1. g. 2. Timoth. 3. Roman. 10. h. quantitas. i. plebentur.

Archiepiscopi & Episcopi inferiorum suam potestatem esse suspectas habentes de heresi, saltem si in non per se alios idoneos viderent: qui etiam debent, si hoc expedit, convocata conventu celebrantes: quos reseratis, p. et h. p. nunt: & rementes jurare, ut haereticos condemnent ad s. 8. Voluntas. Abbas.

Adiucimus insuper, ut quilibet Archiepiscopus vel Episcopus, per se aut per Archiepiscopum suum, aut honestas idoneasque personas, sita sicut fuerint licet non no, propriam potestatem in qua fama fuerit haereticum abire, circumeat, & ibi tres aut plures bene videndos viros, vel etiam (si expedire videbitur) honestos viros, jurare compellat, quod a se si quos idoneos hereticos viderit, vel aliquos occulte conventibus celebrantes, & communi conversatione fidelium vita & moribus turbantes, eos Episcopo studeat indicare. Ipse autem Episcopus ad praesentiam suam convocet eos, et quibus ab objecto reatu purgaverint, vel si post purgationem habitam in pristinam fuerint relapsi, percellantur excommunicatione damnabili respuentes, jurare sicut notandum est, ipso tanquam haeretico reputentur.

Episcopus negligens in haeresi persecutus, a digno potest esse removendus, & alius idoneus sit substitutus ad s. Abbas Scabulas.

Voluntus b. igitur & mandamus, & de remotione etiam districte praecipimus, ut ad hoc officium vocanda Episcopi per diocesim suam diligenter investigent hereticam, & velint diligere mitissime: si quod Episcopus super expurgando de sua dioecesi haereticis vitatis fermento negligens fuerit vel negligent, eorumque talis indicibus adpareuerit, & ab episcopali officio detur, & in locum ipsius alter substituat idoneus, qui contra possit haereticam confutare praeviationem.

CAP. XIV.

Laticus cujusvis professionis sint, praedicate non debent. Gregorius IX. Archiepiscopus Medianus.

Sicut in uno d. corpore & initia. Cum qui vult nulli laici praedicare praesumant, & veterum canonum existat ne vitia sub specie virtutum subvertant, & expostulantes, quod doctorem ordo est in ecclesia Dei quod praecipuus: mandamus, quatenus, cum alio doctore in stolos dederit, alios Propbetas, alios vero doctores, ad dicatas laicis universis, cujusvisque ordinis conentibus, usurpare officium praedicationis.

CAP. XV.

Hoc cap. usq. ad s. Si quis auctor, hinc de excommunicatione. sup. eod. tit. in princ. unde summa et desine p. h. d. s. d. m.

Idem. Excommunicatus e. & anathematizatus quilibet hereticus, Catharos, Patarinos, pauperes de Lugduno, Passaginos, Tollepinos, Arnaldicos, Symoniacos, et alios quibuscunque nominibus venieant: haec quilibet habentes diversitas, sed causis ad hoc collegi, quibus de vanitate conveniant in idipsum. Damnamus vero per ecclesiam, seculari judicio relinquimus, anathematizatos non debita puniendi: clericis prius a suis quibuslibet gradatatis.

Si in haeresi d. grebent, nisi redeo ad fidem, anathematizati in perpetuo carcere ad praesentiam propagandis: & remotionibus hereticorum haereticis fiant h. d.

a In concilio & in vetustissimis Gregor. textu quod si quidem hereticus. b Vide Conradum Baronium l. de her. l. 1. c. de her. al. voluerit. d. Vide Sommarium cap. 10. de her. l. 1. qua dixit l. 2. comm. in Decret. s. de her. l. 1. e. vide Petrum Gregor. auct. Gregor. C. de her.

645

Si qui autem de predictis postquam fuerint deprehensi redire noluerint ad agendam congnam penitentiam, in perpetuo carcere detrahantur: credentes autem eorum erroribus, hereticos similiter iudicamus.

CAP. XVI.

Libertate ad omni obsequio, qui hereticis tenebantur ad-

Idem.

Illatos a se noverint a debito fidelitatis homini. & totius obsequii, quicunque lapsus manifeste in ha-

DE ISCHSMATICIS [ET b ORDINATIS

AD RES.]

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Qui sunt ordinati, beneficiarum collationes, & ecclesiastica-

Ordinatio ab Octaviano & Guidone haresiarchis facta, & ab ordinatis ab eis, irrita esse censemus: adiacentes, ut qui dignitates ecclesiasticas seu beneficia per dictos schismaticos acceperint, careant imperiis. Aliammodum quoque quae per eosdem schismaticos, seu per laicos factae sunt de rebus ecclesiasticis, omni carcat firmitate, & ad ecclesias sine omni onere revertantur. Si quis autem contraire praesumpserit, excommunicationi se noverint subiacere. Illos vero qui sponte iuramentum ad huncmodum schismatico praestiterunt, a factis ordinibus & dignitatibus decernimus manere suspensos.

[1. Et non pp. Innocentio III. in decretis.]

CAP. II.

Ordinatus a schismatico, ab officio est repellendus, nisi protul-

Innocentius III. in synodo. Archiepiscopo. Priorem quem a schismatico seditis ordinatum, ab officio poteris repellere iunctantur, nisi legitime probaverit secum fuisse misericorditer dispensatum, & ab ea persona, qua super hoc potestatem habuerit dispensandi.

DE APOSTATIS, ET REITERANTIBVS

BAPTISMA.

TITVLVS IX.

CAP. I.

Quis, qui dimisso habitu & tonsura immiserit se enormitati-

Alexander III.

Relicta a clerico, qui relicto ordine clericali & habitu suo in apostasia tanquam laici conversantur, si in criminibus comprehensi teneantur, per censuram precipuis liberari.

CAP. II.

Acolythi, qui reapti sunt praeiunt ministerium, est

Idem Archiepiscopo Lugdun. i

a Ca. 3. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Lat. par. 26. ca. 2. b videntur. c Cum eod. tit. in 3. comp. d Idem sicut Innoc. III. in Concilio gen. c. 70. e voluntarii. f vide Hist. in summa tit. de apostatis, & qualiter puniantur. & Bernard. Dist. in praei. crim. can. c. 104. g qui. h potes. i al. Lund. xxx 2

Idem Abbati S. Genovefi.

Ex literarum a tuarum tenore perpendimus, quod quidam aegritudine longa confectus, infano fortilegarum mulierum credens consilio, ut sanaretur, per iterationem fecerit iuramentum baptismatis sacramentum: [1 & 7.] Quia ergo tua nos duxit prudentia consulendos, qualiter puniri debeat acolythus, quem minor aetas & intentio fraternae salutis excusare b videtur. Discret. tuae praesentibus literis respond. quod ad superiores ordines promovetur (si publicum est, quod proponitur) non valebit, nisi ad religionem transire voluerit, ut favore religionis ipsius, circa eum valeat dispensari. Si vero occultum est, promovetur poterit, & excessum suum dignis poenitentia fructibus expiare.

[1. Apstis tunc autem sacrilego adolefens quidam lone ut videtur indolis, acolithus frater carnalis illius in quo baptisimus affertur iteratus, qua ministerium in respondendo extulit Presbytero baptisanti, & cooperatio extiterit respicienda.]

CAP. III.

Infamatus de apostasia, compellitur se purgare.

Innocentius III.

Ux c fraternitati: & infra. Super secundo articulo inquisitioni tuae duximus respondendum, quod clerici qui sunt de apostasia crimine infamati, qui videlicet abiecerunt habitum clericalem, non sunt in seculari habitu tolerandi, sed per distinctionem ecclesiasticam coercendi, donec deficiente probatione ad infamiam abolendam purgationem canonicam curaverint exhibere.

CAP. IV.

Baptizati, alterius fella vel fidei ritus demittere compelluntur.

Idem d in Concilio generali.

Quidam (sicut accepimus) qui ad sacri undam baptismatis voluntarii se accesserunt, veterem hominem omnino non exiunt, ut novo perfectius induantur: cum prioris ritus reliquias retinentes, Christianae religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem maledictus sit homo qui terram diaboli viis ingreditur, & indui veste non debeat sine lanae contexta: Statuimus ut per prelatos ecclesiarum talis observantia veteris ritus omnimode compescatur, ut quos Christianae religioni libera voluntatis arbitrium obulit, salutiferae coactionis necessitas in eius observatione conseruet: cum minus malum existat viam Domini non agnoscere, quam post agnita retroire.

CAP. V.

Apostata in carcerari & affligi possunt, ut habitum reassumant.

Honorius III. Archiepiscopo Turon.

Nobis f expetit tua frat. edoceri, quid de Apostatis sit agendum, cum g in custodia detinentur, qui minus vel blanditiis nullatenus possint induci, ut abiectionem habitum reassumant.

Ad quod tibi breviter respon. quod tales (si volueris) poteris b sub gravi custodia carcerare, ita quod solammodo vita sibi miseria reservetur, donec a lux praesumptionis nequitia respiciant.

CAP. VI.

Monachus in apostasia ordinatus, non potest sine dispensatione

Papa in suscipio ordine ministrare.

Constitutioni a tunc breviter respondemus, quod monachus aliquem sacrum ordinem in apostasia recipiens, quantumlibet suo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit penitentiam, absque dispensatione Rom. Pontifici ministrare non poterit in ordine sic suscepto.

DE HIS, QUI FILIOS OCCIDUNT. TITVLVS X. CAP. I.

Mulier occidens fratre filium, debet perpetuo in monasterio penitere, si tamen timetur de innocentiis, datur, vel saltem non denegare sibi licentia nubendi.

Alexander III. Tornacen. Episcopo.

Veniens h ad nos M. mulier lachrymabili nobis confessione monstravit, quod cum de quodam filium genuisset, & ille tibi sepe turgido vultu improperasset, quod filius ejus non esset, ipsa iracundie calore ducta, eundem filium interfecit: [1 & 7.] Mandamus, quatenus eam labores inducere, ut ad aliquod monasterium transeat, in quo peccata sua perpetua penitentia deploret. Si autem (repugante carnis fragilitate) ad hoc induci noluerit, ei licentiam in domino nubendi tribuas: quia tutius nobis videtur, ut in domino nubat uni soli, quam in honeste multos admittat.

[1] Quo tempore comes Flandrensis, eam totam terram usque ad septennium abjurare coegit, nisi de vestra licentia veniret. Cumq; se nostro aspectui presensset, & quod cum vicem accepisset Hierosolymam presertim nobis asserit sua proposuit, & nos eam qua in partibus illis presentia sua non posset esse utilis, sed damosa, a Hierosolymitano itinere revocantes, ipsam s. t. duximus remittendam: presentium tibi auct.

CAP. II.

Mulier occidens filium, propter hoc a viro separari non debet, sed alia penitentia sibi imponitur.

Lucius III. Parisien. Episcopo.

Intelleximus e, quod M. mulier filiam parvam furor accensa discolico iugulavit, propter quod Dominus terre maritum eius ipsam compulsi abjuravit. Quia vero illum alios habere filios intimasti: mandamus, quatenus super hoc provideas, quod sui sceleris poenitentiam hiat, & saluti ejus ac filiorum per tuam providentiam consulatur: & non obstante juramento, quod a viro dictus dominus proponitur extorsisse, eam (sicut expedire videris) eidem viro restituas, ita quod filios suos liberare possit & pacifice gubernare.

CAP. III.

Se summas, poenitentiam parentum, circa quos peccata reperiuntur, opprobr.

Idem.

Definantibus d autem, qui mortui reperiuntur cum patre & matre, & non apparet, utrum a patre vel a matre oppressus sit ipse vel suffocatus, vel propria morte defunctus, non debent inde securi esse parentes, nec etiam sine poena: sed tamen consideratio debet esse pietatis, ubi non voluntas, sed eventus mortis causa fuerit, si autem eos e non later ipsos interfectores esse, scire debent se graviter deliquisse. Quidam autem penitentiarum annorum judicant esse debere, quorum unum peragant in pane & aqua.

a Vide pra aliu Henricum Boch. & Hofsten precedenti c. citatum. b C. i. ed. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 30. c. 12. vide Hist. hinc summa. c C. 2. ed. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 30. c. 23. d Canon. ed. tit. in 2. comp. e Voz, 101, deest in quibusdam exemplaribus.

DE INFANTIBUS, ET LANGUIDIS POSITIS. TITVLVS XI. CAP. I.

Infans expositus a patre vel alio ex consensu, si non habente, hoc ipse a patre postulare liberatur, si non habente, hoc ipse a patre postulare liberatur. Item si pater liberet, quod ob predictum casum liberatus a demerito patris. Et idem juru est in predictis languidis expositis, cum in statu, vel si in alimonia detententur, si tamen, qui praedictam praesertim, nullum jus in eis recipiant.

Gregorius IX.

Si a patre live alio sciencie ipsorum ratio habita, (relegato pietatis officio) infans expositus cum hoc ipso a postulare fuit pater liberatus. Et hoc casu in ingenuitatem liberetur, & si in libertatem eripitur, quod & de predictis expositis cum languidus expositi fuerint, vel si alimonia detententur impie negari contigerit, est dicendum, quod non suscipiant, non possunt propter hoc in causa postulare jus aliquod vindicare.

DE HOMICIDIO & VOLUNTARIO CASUALI. TITVLVS XII. CAP. I.

Homicida incorrigibilis debet deponi, & rati vasa sibi non dantur.

In Exodo d.

Si quis per induriam & occiderit proximum, & per infidias: ab aliam meo oculis tuis, & ratiatur.

CAP. II.

Poenitentiam occidens latronem, ubi pater dicitur, liberare: si vero aliter liberare fecerit, non tenetur poenitentiam, nisi ad cautelam.

Ex poenitentiarum Romano.

Interficii furem aut latronem, ubi compuncti fuerat absque occisione: quia ad imaginem Dei est homo, dies non in re ecclesiam: & lancea vestimenta ab eccis & positibus qui interdicti sunt, & cetera, quibus equitatu, illos supradictos dies abstinere. In sexta tem & quinta feria & sabbato, aliquo genere panum, vel oleibus, pomis, & parvis pisciculis, ut modico cervisia utere temperet. Si autem liberando in conditione, te tuaque liberando hujusmodi diebus abra interficisti (secundum indulgentiam dico, per imaginem Dei) si aliquod sejunare volueris, bonum est tibi: & eleemolynam fac largier. Si Prebiter eundem fecerit, non deponatur: tamen quantum ad poenitentiam agat.

CAP. III.

Non occidit sui dicitur sine culpa, sed nullum pater.

Augustinus super Exodo.

Si perfodiens h inventus fuerit fur, & poenitentiam non tenuerit, non est illi homicidium imputandum. Si autem oritur sol super eum, non erit. Homicidium ergo non pertinere ad eum homicidium, si fur poenitentiam non tenuerit: si autem dicitur fur, & homicidium pertinere. Hoc est enim quod ait: Si occiderit super sol, & c. quia poterat diligeret, quod ad homicidium non ad occidendum venisset: & ibi non debet poenitentiam.

a In Cod. Barb. De infantibus languidis, & ceteris, & c. Cod. Barb. Nam etiam in hoc casu, & c. Vide conc. Later. de reform. c. 7. d Exod. c. 21. e C. 2. ed. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 30. c. 23. f vide Bernard. Dist. in praedictis casibus, & c. & c. ed. tit. in 1. comp.

Hoc etiam in antiquis legibus secularibus (quibus ista est antiquior) invenitur, impune scilicet occidi nocturnum faciem quoque modo: diurnum autem, si de telo desenderit: nam cum plus est quam fur.

CAP. IV.

Sub generali prohibitione, seu promissione, etiam jurata, non tenentur.

Hieronymus a.

Qui juramento vel pollicetur est Herodes saltatrici dare quodcumque postulat ab eo: si ob iuramentum facillime se dicit: si patris matrisve interitum postulat, facturus esset, an non? quod ergo in suis repudiatis fuit, contemneret debuit in Propheta.

CAP. V.

Memoria est, qui facit vel dat fertilitatem, vel venena sterilitatis. Ex Concilio Guarnacien. c.

Quisquis causa explenda libidinis, vel odii meditatione hominum mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, vel talia liboles, ut homicida teneatur d.

CAP. VI.

In poenitentia impendenda, iudex debet attendere circumstantias, ex quibus arguitur vel minoratur delictum, hoc dicit, usque ad §. de aucto.

Alexand. III. Examen. c. Episcopo.

Quod si dixerit: [ i. & infra. ] Sane cum vir discretus exilis, plenus nocti, quod in excessibus singularum, non solum quantitas & qualitas delicti, sed etiam, solentia, factus, atque conditio delinquentibus sunt attendenda: & non solum secundum praedicta, sed secundum locum & tempus, quo delictum committitur, unicuique debet poenitentia indici: cum idem excessus magis sit in uno quam in alio puniendus.

[ i. Et si minus animi constantiam, solere graves & diffidenciosos, ad examen Apostolicae sedis deferri: ita etiam ex multis rebus sicuti dicitur immunes, easdem quaestiones ut nobis Domini delicti fuerint, & singulis a nobis consilium postulantis respondere: ut poenitentia Rom. ecclesia, qua ubique terrarum Dominum adhaerent obtinet principatum, quaestiones solvantur, & remota admodum emittatur de cordibus singularum. Licet autem super quaestibus quos nobis tua discretio solvenda dixerit, te non dubitemus proinde, & circumflectu existere: cogimus tamen ex hisce, servare ministerio iuxta discretionem, & providentiam vestram sic extendere respondere.

Quoniam homicidam autem occidendi, licet non apponat manum, statim ex sua causa mors secuta est, teneatur ferre pari poena cum homicida, h. d. usque ad §. illi etiam. Abbas Sic.

Illi autem §. qui animo occidendi, ferendi, aut capiendi illum sanctum & reverendum virum quondam Damianum Archiep. circa manuum injectionem se fatentur, si de illa captione mors eius secuta fuisse, poenitentia, vel ferre pari existerent puniendi.

Qui facit homicidam non tantum animi prohibendi ne impediatur, sed etiam poenitentia poena, h. d. usque ad §. Qui vero.

Illi etiam, qui non ut fecissent, sed ut percussoribus operarent, si forte per aliorum violentiam impediuntur, paulo minori debent poena muldari: quia cum circumspicitur: Qui potuit hominem liberare a morte, & non liberavit, cum occidit: constat ab homicidii reatu immunes non esse qui occisoribus operam contra alios

praestare venerunt: nec carere scriptulo societatis occultae qui manifesto facinori a definit obviare.

Invitant alium ad homicidium, mittitur panitur quam homicidam: sed autem si incitavit ad certum homicidium: nam eo secutus, teneatur ut homicida, h. d. usque ad §. Et quae.

Qui vero se afferant animam Regis inflammasse ad odium, unde homicidium fuit secutum, dure & asperere, sed non ita severe sunt puniendi, nisi forte Regem ipsam, ad illud homicidium suis suggestionibus provocassent.

Custodientes sarcinas occidentium, scientes eos sicarios, non sunt immunes a poena homicidii, hoc dicit, usque ad §. Eos in super. Abbas.

Eti quoque non sunt & a culpa liberi, nec a poena debent esse immunes, qui licet fuerint illius machinationis ignari, tamen eis, quos sicarios esse sciebant, in sarcinis custodiendis ministerium praeberunt.

Occupanti bona ecclesie, non per hoc teneatur de homicidio: & non sufficit occupanti, quod erogat illa pauperibus, cum potius restituere eis, quorum causam fuisse, hoc dicit, usque ad §. Illi poterit. Abbas.

Eos insuper, qui dicuntur illius sancti viri & suorum post mortem eius spolia occupasse, si nihil aliud in tanto facinore commiserunt, a poena mortis ejus arbitratur esse immunes: sed quae occupant, eis, quorum fuerunt, teneatur in integrum restituere, si habent in facultatibus unde possint ea reddere: & ipsi ex hoc moderata est poenitentia injungenda: quia licet quaedam ex his, quae occupaverunt, fateantur se pauperibus erogasse, non tamen aliena (cum ipsa potuissent eis, quorum fuerint & restituere) debeant pauperibus erogare.

Participantes interfectoribus in excommunicatione diversimode puniuntur iuxta modum participationis, hoc dicit, usque ad §. Clerici. Abbas.

Illi praeterea, qui sola excommunicatorum participatione se reos esse cognoscunt, considerata temporis memora, quo in eadem nequitia perdurarunt, & inquisito, si eis timore vel affectione communicaverint scienter vel ignoranter, est eis poenitentia indicenda.

In isto §. usque ad fin. poenitentia poenitentia clericorum praesentium praedicta mori auxilium, consilium, vel favore, hoc dicit, Abbas Sicul.

Clericos autem d, quos constat armatos interfuisse tanto facinori, & illos qui consilium dederunt, ut sanctus & vir capere, perpetuo non solum ab altaris ministerio deponendos esse censemus, sed etiam quod in ecclesiis nullo unquam tempore lectiones legant, vel responsonia in choro separatim cantent: sed in Psalmis apud Deum de commisso fatagant veniam impetrare: insuper in districto claustrum Monachorum vel Canonico regularium (si fieri potest) sunt recludendi, ita quod usque ad septennium vel quinquennium debeant ab ecclesiis introitu coartari.

CAP. VII.

Homicidium casuale imputatur ei, qui dabit operam rei licitae, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.

Idem.

Resbyterum f, qui quendam puerum inuitu discipulus percussit in capite, cum post paucos dies exspirasset, tam ab omni altaris ministerio debet perpetuo removeri, quam ab officio sacerdotali deponere, si ex ipsa percussione interit, vel aliam infirmitatem incurrit, de qua noscitur exspirasse.

Hic in plerisque Codic. adest distilio non: quam abesse oportere & sententia vniuersi loci, & vetera indicant exemplaria. b fuerunt. c fuerunt. d Vid. Bernard. Diaz in pract. crimin. can. cap. 11. e dicitur. f Cap. 2. cod. tit. in i. compil. & post Concil. Lateran. part. 26. cap. 7.

CAP. VIII.

Homicidium casuale imputatur ei, qui dabit operam rei illicite, vel etiam licite, secundum alium intellectum, si non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit.

Idem Censuram. Archiepiscopo.

Continebatur a in literis tuis, quod cum Diaconus praesentium lator, & quidam alii clerici a vineis ecclesiae opere consummato redirent, levandi laboris gratia, quendam ludum imitari viatorum, baculos suos studebant jacere in directum, & alter alterius baculum percuteret, quasi victor pro equo alio urereur: sed praefati clerici equitandi licentia non utentes, sola erant iactatione & contenti. Quidam autem laicus, cum baculum eiusdem Diaconi percussisset, incautus in eum equitaturus influit: & sic a facie illius Diaconi, qua erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expiravit. Ideoque mandamus, quatenus eundem Diaconum & sine licentia Romani Pontificis ad superiorem gradum non ascendere, vel diaconatus officio nullo unquam tempore ministrare permittas, sed eum dispensative ministrare in subdiaconatus officio patiaris.

CAP. IX.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa. Idem Exonen. Episcopo.

Lator d praesentium P. clericus nobis proposuit, quod cum quadam die casu cum quodam clerico iocundaret, contigit quod ille projecit istum ad terram: cuius cullellus, quem ad latus suum habebat, in alterum incidit, & fortuito casu occubuit vulneratus. Ideoque mandamus, quatenus si ita res se habuit, & alia iusta causa non impedit, praedictum P. libere permittas ad sacros ordines promoveri.

CAP. X.

Is, ex cuius opera illicita sequitur homicidium, irregularis est factus.

Idem Alibati S. Benedicti de Vebia e.

Suscipimus f literas tuas, per quas cognovimus quod cum lator praesentium in custodia cuiusdam domus cum altero fratre maneret, ingredienti de nocte quidam latrones ad eos, turpiter ipsos in personis affligere, & denudate vestimentis propriis praesumpserunt in quos isti resumptis viribus insurgentes, ligaverunt illos, & detinere usque ad notitiam capituli voluerunt. Cum autem iste rem ad tuam audientiam perlaturus, ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset, & fures se solvere niterentur, frater illos (ne ipse ab eis interimeretur) occidit. Verum quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & rem sustinere iacturam, quam pro conferendis viribus rebus & transitoris tam acriter in alios exardescere, abstineat iste humiliter ab altaris ministerio, & uterque peccatum suum ad arbitrium tuum fludeat expiare: constat enim eos contra mansuetudinem ecclesiasticam ex utriusque ope interemptos.

CAP. XI.

Dans causam homicidio, irregularis est.

Idem Lucen. Episcopo.

De cetero h noveris quod Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad sacerdotium promovendus.

a Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. b post. Consil. Lateran. sub Alexand. III. part. 16. c. 12. c Dictionum in antiq. d Cap. 10. eod. tit. in 1. compil. e Vebia. al. Nebia. f Cap. 11. eod. tit. in 1. compil. g post. Consil. Later. p. 58. c. 27. h Et hoc. 8. colligitur aperte. i non licere clericis occidere latrones pro rebus confisendis. vide las. in l. ut vim. ff. de iust. & iur. h Ca. 12. eod. tit. in 1. compil.

CAP. XII.

Homicidium casuale imputatur ei, qui dabit operam rei illicitae, non adhibuit diligentiam, quam debuit.

Clemens III.

Audientiam a Apostolatus nostri perierit, quod cum quidam Presbyter volens corrigere fratrem de familia sua, cingulo, quo cingit solibus ipsius, rarerentaret: contigit quod cullellus de veste, cingulo adhaerebat, elapsus, cum in dorso alioque parte vulneravit: postmodum vero cum ille vulneratus quomodo vixisset, & convalescit a valentia, a priori (ut dicitur) infirmate percussus, cum etiam se canis ingressus. Quia vero utrum occasione mortis decessisset, dubium habetur: tuze dictionem animus respondendam, quod cum in d. h. seminat animus eligere tutiorem, te contenti in angere fratrem memorato, ut in factis ordinibus non maneret, eundem iuncta poenitentia congruente, illi poenitentiam concedere, ut minoribus ordinibus sit contentus. Itaque ille ex alia infirmitate obierit, potest (sine re) divina officia ministrare.

CAP. XIII.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licite, nec fuit in culpa.

Innocentius III. Episcopo & Legato.

Iustus filius A. d capellanus propositus, quod cum quadam corporis molestia gravaretur, in comitatu appetitum aliquantulum excitaret, equum, quem ad se habebat, ascendit: qui cum bene non poterit ascendere, praeter sefforis arbitrium salibus laeviter, qui seffore refrenaret impetum) freno vim intulit, equumque in bitrio relinquit curreret festinanter, quoniam metuens ex obliquo infantulum basilis obstravit, cui equus irruens, procul abjecto seffore, poenitentiam oppressit. Ideoque mandamus, quatenus si de infirmo capellano nec voluntate nec actu homicidium perpetravit, nec dedit operam illicitam, nec intulit, quod minus divina possit officia celebrare.

CAP. XIV.

Summatu ut sup. cap. xxv.

Idem Meten. & Episcopo.

Ex literis f tuze fraternitatis accepimus, quod si Presbyter scenium vellet de curia deponere, eam superius alligatum proceci in terram & curiam insisteret deponendo, quidam puerum quendam in curiam repperit ferentem, in quo praeter cadaveris in fronte nihil inveniri potuit ferentem. Nos item ab eodem quaerimus faceret, si potius, quam acceret pericam & circumspexit sollicito un allegat, sed quod vidisset aliquem, denegavit. Ad te praesentibus eundem, mandamus, quatenus si res videtur, nisi circa eundem grave scandalum sit excitatum, non labores infamia, quod deficiente accusatore, eundem canonicam purgationem iudici, ipsam illi permittas exequi officium sacerdotis.

CAP. XV.

Summatu eiam ut sup. eod. cap. de illi.

Idem Episcopus. Arven. Episcopo.

Ex literis h tuze fraternitatis accepimus, quod quidam Monachus ad deponendam de campana campanam subversens, quia quodam signum...

a Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. b Dicitur alio, quod quatuordecim exemplaribus. & in vet. comp. c Cap. 10. de illi. d Cap. 1. eod. tit. in 3. comp. e Mon. al. Mon. f Ca. 1. tit. in 3. comp. g circumspectus. h Cap. 10. eod. tit. in 1. compil.

hilo movente, quendam puerum oppressit & occidit. Quocirca mandamus, quatenus si Monachus ipse rem...

CAP. XVI.

Idem Episcopo Paduan. Significasti nobis a, quod cum F. clericus equitaret, equus cui inidebat, tam se, quam ipsum projecit in...

CAP. XVII.

Idem. Demus Dicomis & Monachus sancti Iohannis de Poes, sua nobis insinuatione monstravit, quod cum ipsam quondam seculari habitu in ecclesia de Rigelo...

CAP. XVIII.

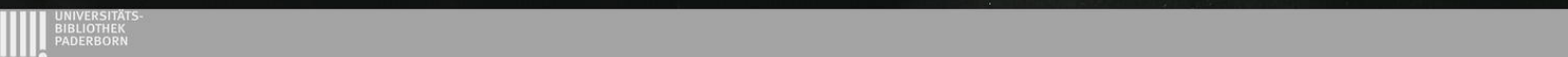
Temporari confessor, qui alium lethaliter percussit, licet ab alio fuerit tentatus, idem si appareat an lethaliter, si etiam percussus ab alio fuerit, et non appareat ex cuius vulnere decesserit: idem est, si percussus non lethaliter, si armis occidendi habuit, et ex aliorum voluntate percussus, et non ab alio, notabiliter. Abbas. Idem. Abbas S. Trinitatis de Merdemburg. c.

Significasti a nobis, quod cum quidam maleficus ingressus ecclesiam, Eucharistiam cum altarium ornamentis & libris ecclesiasticis extra ecclesiam asportasset: L. Presbyter ecclesie canonice regularis prefatum iniquitatis filium, fessorio arrepto percussit: sed si ad mortem fuit istus huiusmodi, tu & ipse penitus ignoratis: quem parociani ecclesie videntes ornamenta ecclesie asportantem, arreptis gladiis & fustibus in eodem loco protinus occiderunt: [ 1 & infra. ] Nos in premissis casu credimus distinguendum, utrum constare possit quod prefatus sacerdos non inflixit & percussione lethalem, de qua si aliorum non fuissent vulnera subsecuta, percussus minime interisset, & si percussor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipsius studio, consilio vel mandato processerint alii contra illum. Et quidem si hoc ita se habet (quod fortis ex eo possit ostendi, si certa apparuerit percussio, ab eodem inflicta iura modica & tam levis, in ea parte corporis, in qua quis de levi percussio non solet ad mortem, ut peritorum iudicio medicorum talis percussio affereretur non fuisse lethalis) cum de ceteris erendum sit ipsi, qui non accusatur vel denunciatur ab aliquo, sed per seipsum consilium appetit salutare, post penitentiam ad cautelam injunctam, in sacerdotali poterit officio ministrare, maxime religionis accedente favore, cum sit canonicus regularis, & sine omni scandalo possit sacerdotale officium celebrare. Quod si discerni non possit, ex cuius ictu & percussio interit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi sacerdos: & si forte homicida non sit, a sacerdotali officio abstinere debet: cum in hoc casu cessare sit utique, quam temere celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur: [ 2 & infra. ] Sivero (quemadmodum perhibetur) sacerdos ille prius ab illo percussus sacrilego, mox eum cum ligone in capite repercutit: quamvis vim vi repellere omnes leges & omnia iura permittant: quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpate tutele, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam: non videtur idem sacerdos a poena homicidii penitus excusari: tum ratione instrumenti, cum quo ipse percussit, quod cum grave sit, non solet leuem plagam inferre: tum ratione partis, in qua fuit ille percussus, in qua de medico ictu quis lethaliter solet ladi.

[ 1 Prefatus vero L. de sua salute preceperat evoluto anno sub titulo confessionis tibi rei ordinem revocari, pro quo tibi humiliter supplicasti, ut eum eo suscipere dicer agere dignaretur. Licet autem contumacia in castrone, quod si quatuor homines aut duo veletiam plures contra unum hominem vocati fuerint, et ad huius mortuum fuerit vulneratus, quicunque illorum illi plagam imposuerit, homicida secundum instituta canonum iudicetur, quod tamen in alio canonis dicitur de Presbytero, qui Diacono equitantiem percussit, et ipse cadens ex equo cervicem fracta interiit: quod si non ad mortem percussus esset incaute egeret Presbytero, competens poenitentia est indicenda, ita quod aliquanto tempore a missarum celebratione denique ad sacerdotale officium revertatur. Quod si reverenter qualicumque percussione Presbyteri mortuus est Diaconus, nulla ratione more sacerdotis permittendus est ministrare, et si voluntatem non habuerit occidendi.

[ 2 Virum autem de his simile sit sentiendum, quorum unus, sed quis, omnino vesit, homicidium perpetravit, si forsitan ad sacerdotis ordines recipiendus presentie, utrum omnia sint pariter repretendendi, cum discerni non possit qui debeant culpabiles iudicari.

a Cap. 2. eod. tit. in 4. comp. Covarruv. in Clem. si furiosus de homicid. in 2. p. relect. 2. vers. sed primo hac eadem ratione. et Ant. Gomezus to 3. var. resolu. de homic. num. 36. Conc. Trid. sess. 4. de reser. c. 7. b inflixerat. c Vid. lul. Clarum s. sent. 5. homicid. vers. aliam etiam est defenso. d hysam.



cori diligens in vestigato avertat, quoniam hic casus sit ab illo valde  
deversus.]

CAP. XIX.

Regisus christiani exercens, si ex ea mors sequitur, irregu-  
laris est, etiamsi sit peritus & diligens, & hoc fecerit causa pietatis:  
sed cum eo possit satisfactorem misericorditer dispensari potest. h. d.  
v. g. ad s. Ad ultimum.

Idem a.

**T**va nos b duxit fraternitas consulendos: & in s. a.  
Quisvisit quid sit de quodam Monacho senten-  
dum, qui credens se quendam mulierem a gutturi su-  
more curare, ut chirurgicus cum ferro tumorem illum  
aperuit, & cum tumor aliquantulum recedisset, ipse  
mulieri praecepit ne se vento exponeret ullo modo, ne  
forte ventus subintrans gutturis apertionem, sibi cau-  
sam mortis inferret: sed mulier (cujus mandato contem-  
pto) dum menses colligeret, vento se exposuit incaute, &  
sic per apertionem gutturis sanguis multus effluxit, &  
mulier diem ultimum sic finivit: utrum videlicet cum  
praedictus Monachus sit sacerdos, liceat ei sacerdotale  
officium exercere? Nos igitur fraternitati tuae respond-  
quod licet ipse Monachus multum, & deliquerit officium  
alienum usurpando, quod sibi minime congruebat:  
si tamen causa pietatis & non cupiditatis id egerit, & pe-  
ritus erat in exercitio chirurgiae, omnemque studuit, quam  
debit, diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per  
culpam mulieris contra consilium eius accidit, adeo re-  
probandum, quod non post satisfactionem condignam  
cum eo misericorditer agi possit, ut divina valeat cele-  
brare: alioqui d. interdicenda est ei sacerdotalis ordi-  
nis executio de rigore.

Qui iudici seculari dedit inter signa furis, a quo fuit vulnera-  
tus, irregularis non est, licet ille postmodum occidatur. Abbas  
Siculus.

Ad ultimum fuit ex parte tua propositum, quod qua-  
dam scholaris, metuens, ne latrones in hospicio suo e-  
sent, de strato confurgens, reperit ibi furem: qui non  
solum ipsum scholarum prostravit ad terram, sed pen-  
e ad mortem vulneravit eundem: [i. & in s. a.] Mane  
itaque scholaris latronem quaeviserunt eundem, quem  
vulneratum inventum potestati e. Vincentis tradide-  
runt: coram quo constanter negavit quod praemissa mi-  
nimè perpetravit. Unde praefata potestas ad eundem  
scholarum nuncios destinavit, ut exponeret si quis furem  
de fure praedicto, vel traderet f. inter signa: qui cul-  
trum, quem ipsi latronis abstraxerat, & furciles ab eo-  
dem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat, ne pe-  
ditum in ipsius domo audiretur, nuncios tradidit memoratis,  
super eodem facto se nihil amplius intrinsecens. Po-  
testas igitur receptis talibus inter signis, latronem ip-  
sum apparitionibus suis tradidit puniendum: qui sibi  
amputaverunt virilia, & oculos eruerunt: latro vero ira  
& dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum: &  
sic de medio est sublati. Unde per nostrum oraculum  
postulas edoceri, utrum praefatus scholaris ad sacros va-  
leat ordines promoveri? Nos igitur inquis. t. r. quod si  
praefatus scholaris dignis meritis adjuvatur, propter  
praescriptum eventum a susceptione sacrorum ordinum  
nullatenus est arcendus.

[i. Scholaris vero provocatus ab illo, vim in in continentem re-  
pellens, extrahit latronem gladio eundem servato puris moderamine  
repercutit, qui perterritus fugam quancumque potuit arripere, ma-  
neravit.]

CAP. XX.

Qui dat causam abortioni, homicida est: si conceptum erat rati-  
ficatum animal rationale, aliam scias.

a In Cod. Barbata: Idem Episcopo Placen. b Cap. 3. cod.  
tit. in 4. comp. c Disto matrum, deest in manus, exemplarib.  
d Alioquin interdicitur est. e Vincentia. f Inter signa, ut in s. a.  
inter signa.

Idem Prius & Petrus Longus. a  
Scum quidam Presbyter vestrum totum in corpore  
rat niger Monachus, quendam mulierem propter  
cum qua contraxerat consuetudinem iniquam  
quae adhibebat se conceptisse ex e. co. per unum  
puerit quasi ludens, ipsa per hoc se fecerat de-  
fam, quod occasione huiusmodi a bono viro  
quod idem Presbyter proborum viciorum culpa  
seipsum duxit ab altaris ministerio sequestratum.  
[i. & in s. a.] Nos vero devotioni vestrae iudicio  
praesentium respondemus, quod si eadem mulier  
catus conceptus, ministrare poterit, alioquin doctri-  
nis officio abstinere.  
[i. Quare nobis hauriuntur suffragia, ut non eam in  
corditer dignemur.]

CAP. XXI.

Non imputatur clericus cuiuslibet iustitiam potestatis  
deus in laicum exercet iudicium suum.

Idem s. Episcopo.

**P**ostulasti: & in s. a. Quisvisit praefatus auctor  
tra quosdam contempta excommunicationis senten-  
tia debitas ecclesiae decimas subtrahens, ut quae  
implorare liceat potestatem, cum ad solvendum praefato  
vix absq; sanguinis effusione valeat curari. Ad ead-  
respond. quod si te huiusmodi querimus in hoc  
deponente, Rex (cui ad bonorum laudem, utilitatem  
rò malorum, gladius est commisit) in eodem modo  
traditam sibi exercuerit potestatem, eorum auctoritas  
[aut f. malitiae] impudendum.

CAP. XXII.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui non male  
culpa etiam si ad cautelam venam postulat.

Honorius III. Episcopi Libera-  
toris.

**E**xhibita b nobis I. clerici confesso pariter ip-  
sum in puerili aetate continatus esse, non quod-  
dam coetaneis suis ludens, & insequens in  
lapidem post eum non animo laedendi, sed in  
culendi projecit: qui licet ex propele inque  
cullus non fuerit neque tactus, ad alium tamen  
idem corruens, & caput offendens, non propter  
tiam medicantis, tum propter patris auctoritatem,  
horibus & sudoribus ipsum expulsi, expavit. U-  
verò dicitur clericus, ut mitigaretur dolor pariter  
cui, veniam super hoc postulavit ab ipso, ut eorum  
ordinum susceptione repellis: quoniam cum  
defuncti patet in extremis laborans, sibi h. Prae-  
cui suam aperuit conscientiam, confessus fuisse, ad  
fuit (prout sibi constitit) commisit. Quae  
ticus postulavit a nobis, ut cum de illius obitu  
non habeat conscientiam, dignaretur agere  
diter cum eodem.

Quocirca mandamus, quatenus si constitit in  
ipsum propter hoc a receptione sacrorum ordinum  
repellis.

CAP. XXIII.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui delinquit  
cite, nec fuit in culpa.

Idem Episcopo & capitulo Fracen.

**I**oannes sacerdos & humiliter nobis insinuationem  
stravit, quod cum pullaret campanas, ut in s. a.

a Casus, al. Cornifon, videtur in Cod. Barbat. b Casus  
tit. in 4. comp. c al. ab eo. d Inquis. e al. casus  
brevisse respondemus. f Haec duo verba, non mania, sibi  
antiquis exemplaribus. g Efricam, al. Efricam. h Haec  
benfion, verbo irregularitatis in eo. i in propele, excommunicatione  
contra veterem fidem. k Vid. Innocentius de auctoritate & com-  
cod. tit. ca. ex litteris. lib. 4.



conveniret populus fidelium ad divina, cadens tintinnabulum, percussit quendam puerum coram eo, qui cum vulnere esset mortale) decessit. Nos igitur attendentes, quod dicto sacerdoti qui dabat operam rei licite, nihil operis impurum, si casus omnes fortuitos non praevidit: defensionem vestre mandamus, quatenus si confiteri ita esse, dictum sacerdotem sacerdotale officium exequi permittimus.

CAP. XXIV.

Curia pugnando etiam contra inimicos fidei Catholica, si quoniam periculis, & de interfectione ipsam remoret confusio, a magister ab arce abstinere debet.

Idem Pelagius Presbytero a. Deditio tua nobis exhibitio continebat, quod cum in iudicio Dominice Crucis ac blasphemii nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabaris, graviter invaderet: ex omnibus contra eos, ac b invicem confitentibus, hinc inde occidit quam plurimi exierunt. Unde cum pro eo quod aliquos perussit, irregularitatem metuas incurrere. Mandamus, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo confictu tua conscientia te remoret, a ministerio altaris abstinere reverenter: cum sit consuetus in huiusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare.

CAP. XXV.

Item dicit quod cap. Ioannes supra eod. & tantum possit divorcium in fide.

Gregorius IX.

Quidam e (ut asseris) ad adificationem ecclesie in adiutorium a Presbytero evocatus, ruens cum laqueare, quod idem Presbytero solvere nitebatur, hac occasione, quod idem humanis exemplis: & infra. Attendens igitur, quod si sacerdos ipse dabat operam licite rei, studuit quam debuit diligentiam adhibere, circumstantibus quibus periculum imminerebat) ita tempestive & alacritate percontatione, quod & intelligere & fugere poterat: inquisit, tunc taliter respondemus, quod ob hanc causam, vel quia omnes casus fortuitos (qui praevideri non possunt) forsitan non praevidit, non debet, quo ad officium vel beneficium impediri.

DE TORNEAMENTIS.

TITVLVS XIII.

CAP. I.

Torneamenta fieri non debent: & vulnerato in eis conceditur poenitentia: sed si mortuus, denegatur ei sepultura ecclesiastica, si acriter animo pugnandi: sine si accesserit alia causa, ut puta ut debita sit poenitentia, hoc dicit, cum cap. sequitur.

Ex Concilio Lateranen. d. Felicitas memorix Innocentii & Eugenii predecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, detestabiles illas nundinas vel ferias, quas vulgo torneamenta vocant, in quibus milites ex condito convenire solent, hanc ostentationem vitium suarum, & audaciam temere impugneti, unde mortes hominum & animarum pericula sepe proveniant, fieri prohibemus. Quod si quis eorum aliquis fuerit, quamvis ei poenitentia non negetur, ecclesiastica tamen careat sepultura.

CAP. II.

Item dicit quod in superiore cap.

a d. Presbyteri. b al. & ita vicem. c Prater Doctores videtur tantum in c. ex literis. lib. 1. sup. eod. tit. d. Conc. Later. sed Alex. III. ca. 29. refertur in Panorm. lib. 1. tit. 11. f. v. c. 149. e. Cap. eod. tit. in 3. compil. vid. Conc. Trid. sess. 25. de refor. c. 13. compil. d. Thom. 2. 2. q. 87. art. 4. ad 3. argumentum.

Alexander III. Ananen. Episcopo.

Ad audientiam nostram a noveris pervenisse, quod cum quidam ad locum deputatum torneamentis causa requirendi debita accessisset: [ 1. & infra. ] Nos attendentes, quod his tantum ecclesiastica sepultura debeat interdici, quia torneamenta animo id faciendi tantum accedentes decedunt ibidem: fratricidii tunc mandamus, quatenus si tibi confiteri, quod ad praedictum torneamentum non animo ludendi, sed percipiendi credita pervenisses, licet tibi fortuito casu obierit, corpus eius dispensatione b ecclesiastica tradi facias sepulture, maxime si dominicum corpus suscepit, & sacri olei fuerit unctio perunctus.

[ 1. Accidit ut violenter & inconsiderati ab equo in quo insidebat super eum cadente compressus mortuus est, sed prius dominicum corpus suscepit & sacri olei perunctione unctus est. Verum pro eo quod in torneamentis mortem accepit, a sepultura fidelium probetur. ]

DE CLERICIS PVGNANTIBVS

in duello.

TITVLVS XIV.

CAP. I.

Clericus iniens duellum, sive obtulerit, sive susceperit, deponendus est: poterit tamen Episcopus eum eo dispensare si mori vel mutilato membri non sit inde factus.

Alexander III.

Porro e si clericus alicui sponte duellum obulerit, vel oblatum susceperit, sive victor, sive victus fuerit, de rigore iuris est merito deponendus. Sed quantumcumque eius in hoc gravis sit & enormis excessus, evadere potest depositionis sententiam, si cum ipso (suis Episcopus duxerit misericorditer dispensandum, dummodo ex ipso duello homicidium vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta.

CAP. II.

Irregularis est clericus non solum si ipse interfici per se, sed etiam si pugni ab eo datus adversarium occidat: nec excusat consuetudo: poterit tamen eum eo circa beneficium habendum dispensari.

Clemens III. d.

Henricus e Presbyter nobis humiliter intimavit, quod cum laicum quendam super furto in seculari placito convenisset, quia testes sui defecerunt, pugilem secundum pravam terræ consuetudinem introduxit, qui reus usque ad eum ictibus vulneravit, quod coactus est expirare. Quia igitur super hoc nos consulere voluisti, ambiguitatem tuâ responsione huiusmodi removemus, quod tales pugiles homicidæ veri f. existunt: nec praedictus sacerdos, licet non ipse, sed alius pro eo in duello pugnavit, debet in facris ordinibus ministrare, sicut tradunt sacrorum canonum instituta. Homicidium autem, tam factum quam præcepto, sive consilio, aut defensione, non est dubium perpetrari: poterit tamen eum eo circa habendum beneficium misericorditer dispensari.

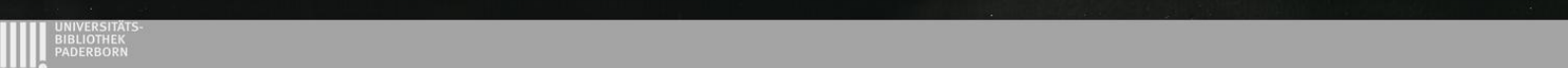
DE SAGITTARIIS.

TITVLVS XV.

CAP. I.

Excommunicandus est sagittarius & ballistarius contra Christianos, hoc dicit.

a Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. add. etiam in c. procedenti & c. 1. sup. de corpore vitiatu. b al. dispensare, al. ita: dispensatio ecclesiastica tradit facias, hanc lectionem agnovisse Hieronymus, quam etiam vestros alique codices praefixerunt. c Ca. 1. eod. tit. in 1. comp. d. al. Clemens tertius. e Ca. 1. eod. tit. in 2. compil. vid. Concil. Trid. sess. 25. de refor. c. 19. f. al. verò, sed in recentioribus. g Sagittarius & Ballistarius in Cod. Barbaro.



Innocentius III. Rtem illam a mortiferam & odibilem bali- stiariorum & sagittariorum adversus Christia- nos & catholicos exerceri de cetero sub anathe- mate prohibemus.

DE ADULTERII ET STUPRO.

TITVLVS XVI.

CAP. I.

Stuprum virginem tenetur sibi dotare, & ducere in uxorem: & si non vult eam contrahere, ultra dotem corporaliter castigabitur.

Idem Exodo 4

Si seduxerit quis virginem nondum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem. Si vero pater virginis dare noluerit, reddat pecuniam iuxta modum dotis, quam virginem accipere consueverunt.

CAP. II.

Summatum est supra capitulo proximo.

Idem Sipont. Episcopo.

Peruenit ad nos, quod felix quondam virginem stu- pro decepit: quod si verum est, quamvis esset de le- ge pena plendus, nos aliquatenus legis dicitum mol- lientes, hoc modo disponimus, ut aut quam stupravit, uxorem habeat: aut si renuendum putaverit, corpora- liter castigatus, excommunicatusque, in monasterio, in quo agat penitentiam, deturatur, de quo nulla sit egre- diendi sine & preceptione licentia.

CAP. III.

Maritus retinens adulteram conjugem non peracta penitentia, participet delicti: scius si egi penitentiam, non tamen debet eam sapere recipere.

Ex Concilio Arelaten.

Si vir sciens uxorem suam delinxisse, que non egerit penitentiam, sed permanserit in fornicatione, vixerit cum illa: reus erit, & eius peccati participet. Quod si mul- tier dimissa egerit penitentiam, & voluerit ad virum su- um reverti, debet, sed non sapere, recipere peccatricem.

CAP. IV.

Maritus propter suspensionem potest accusare uxorem de adul- terio, & in accusando profertur ceteris.

Ex Concilio Parisiensi. d

Maritus etiam ex suspitione uxorem accusare permis- sum est, & ipsi plus ceteris de adulterio accusare possunt & defendere.

CAP. V.

Ad solam mulierem confessionem, asserenti se commississe adu- lterium cum sacerdote, non debet sacerdos puniri, sed sibi infamato potest iudici purgato, quam si presterit, absoluitur, desinens vero suspenditur ab officio.

Alexander III.

Significasti nobis e quendam Presbyterum cum al- terius conjugis intraecclesiam dormivisse, quae se & illum etiam sacerdoti huiusmodi delictum confessos fuisse publice tibi detexit, & hoc ipsum idem sacerdos nomen adulteri calans in presentia tua dixit. Super quo quid fieri debeat, cum negante adultero mulier in confessione persistat, consilium requisisti. Ideoque man- damus, quatenus condignam penitentiam praefate imponens adultera, ecclesiam per aspersionem aque benedicta reconciliare procuret. Predicto autem sa- cerdoti, ne (contra Apostolum) infirmorum corda ma- la fama ipsius percussantur, & ne vituperetur ministe-

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. b Exod. 22. c Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. c al. precepto. d Burch. 1. 6. decr. c. 10. etiam tri- bus concilio Parisiensi c. 3. e Ca. 6. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lat. part. 20. c. 21.

rium nostrum, neque leuciores rectores, quibus peccatum licentius probabantur, cum iudicio huiusmodi, quos se nosse peccare cognoverit, remanentium purgationem indicat: quos, si purgati fuerint, in officio suo mittere permittas: alioquin ad illud suo ipsum suspendere non possitas.

CAP. VI.

Coniuncta conjugem de adulterio impetere non potest, nisi adulter eam commississe convinctus.

Innocentius III. Tarn. a Episcopo.

Intelleximus, quod cum S. Isaac II. antiochenus a maritali confortio depulset, dilectissimum suum audiens eandem cum quodam adultero fornicari, & illum vinculo excommunicationis vinculum, quod dem adulterum abjurans, absoluit: nos, quod quidem Episcopo memorato praedictum virum, qui in hunc modum stulavit: at ille obiciens ei adulterium, & quod non expulsa, sed spontanea recessisset, ad hunc sui proposuit minime faciendam: quod mulier ab- ans, replicavit in ipsum, quod fuerat fornicata: & infra. Quocirca mandamus, quatenus praedicta mulier, vel per evidentiam rei vel per confessionem ipsam mulieris, quod adulterum sponte fuerit, ad hunc etiam quod vit dicitur commississe, proinde ipsum recipere compellas eandem. Quod praeter modo de mulieris fornicatione continetur, ad hunc per quos viri adulterium est probatum, licet pro- bati, cum matrimonium ius in utroque & in utroque sit & paria delicta mutua compositione tollitur, nihilominus cum cogas, ut eam recipias, & in hoc sectione pertractat: alioquin mulieris fornicatione necesse non possitas.

[ & de fornicatione solum peccatum, propter acceptum non potest contra ipsum. Cum autem viri probandi hoc facultate constet, praefata mulier propter ista ejusdem viri adulterium probatissimum, quo viri ad hunc quam minus idoneus reprobandus: tandem de eo ad hunc pro sententia fuit appellatum.]

CAP. VII.

Non debet separari matrimonium, quod tamen per adul- terium, quando ambo conjuges fuerint adulterii.

Idem Episcopo Antiocheno. d

Tristis fraternitas & requiritur, utrum aliquo tempore uxori lux in adulterio deprehensa delictum jugale, si postmodum ipse cum alia perperam adulterio manifeste, cogi debeat, ut eandem maritum adulterum pertractet: & infra. Super quo taliter responsum est, cum paria crimina compensatione mutua delictorum huiusmodi fornicationis obtenta lux uxoris reprobatorum declinat.

DE RAPTORIBVS, INCENDIARIIS & VIOLATORIBVS ECCLESIA- RUM.

TITVLVS XVII.

CAP. I.

Ratione rapinae ferunt qui ferunt, nisi iudicium & alio pro- rit punitur proprio iudicio suffragante.

Ex Concilio Meldensi. f

Illis autem, qui de loco ad locum iterant, & ibi rapinas & depraedationes perpetrant, & ibi cunctis loci praefato excommunicantur, nec ante ex parte illa exeat, qualem dignum perpetrarunt emendati: quorum excommunicationem

a Tulien. b Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. c Dilectissimus deest in 6. Vaticano & alio. d. e. Antiocheno. e. Ca. 21. in 3. compilat. f Concil. Meldensi c. 2. scriptis hanc. d. 1. c. 45. & 100 p. 12. c. 109. habetur c. 1. eod. tit. in 1. comp.

CAP. V.

Inciendiarius ecclesie in morte penitentis & absolutus, in cameterio sepelietur: & heredes compelluntur ad satisfaciendum, juxta facultates defuncti. hoc dicitur.

Idem a Claremonten. Episcopo. In literis suis continetur, quod cum H. multis fuisset criminibus irretitus, qui ecclesiarum incendi- um diabolo infingente commiserat, tandem in agritudi- ne constitutus, accepta penitentia de commissis, per ma- num capellani suisuit a sententia anathematis absolu- tus: sed moriens ecclesiasticam sepulturam habere ne- quivit. Quapropter, si ira rese habet, mandamus, ut cor- pus ejusdem appel. cessante facias in cimiterio sepeliri, & heredes ejus moneas & compellas, ut his, quibus ille per incendium, vel alio modo dama contra iustitiam ir- rogaverat, juxta facultates suas condigne satisfacias, ut sic a peccato valeat liberari.

CAP. VI.

Raptus non dicitur ubi volens pro matrimonio abductus: rap- tor tamen cum rapta matrimonio contrahere potest: & post consummationem matrimonii alter sine consensu alterius religionem ingredi non potest. h. d. cum cap. sequenti.

Lucius III. Bergen. Episcopo.

Vm causa e, que inter E. militem & uxorem ejus vertitur: [ i & infra. ] Respondemus, quod cum ibi raptus dicitur a admitti, ubi nil ante de nuptiis agit- ur, iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, & prius eam desponsaverit, quam cognoverit, licet parentes reclamarent. [ a quibus eam dicitur rap-uisse. ] Præterea cum post matrimonium carnis con- junctione perfectum (teste Apostolo) uxor sui corporis potestatem non habeat, sed maritus, & e converso: si præcise matrimonium, vel ex probationibus viri, vel ex mulieris confessione clauerit, post matrimonium sine assensu viri non potuit ipsa monasterium ingredi, aut aliter continentiam profiteri. Non ergo pro eo, quod post matrimonium consummatum, rapta per vim in ma- nasterio fuerit, viri poterit consortium declinare, maxi- me si probari nequeat vitum, ut mulier profiteretur con- tinentiam, assensisse s.

[ a Tua commississimus experientia terminandam: E. nullus repetens mulierem legitime sibi nupsisse per probationem canonice constantiter se assensu probatorem. Femina quoque preposuit quod domitorum & matrimonium sicutum legitime alteri vero tradita, ab illius mulieris amore dicitur, qui a parentibus prius rapuit eam, illa tamen volente, ut dicitur ut postmodum, & principium eorum cognoscentes desponsaverat, deinde inuoluta est in monasterium, ubi etiam detinetur. Vnde quoniam super his prudem. r. duxit sed. Apostol. consulendam: significatione præsentium ritus.]

CAP. VII.

Rapta potest matrimonio contrahere cum rapto- re, ubi datur libera facultas in contrahendo.

Innocentius III. Episcopo Saronen. g

Accedens h ad Apoll. sed. [ i & f. ] Rapta puella legitime contrahet cum rapto- re, si prior dissentio transeat postmodum in consensum: & quod ante dissi- cuit, tandem incipiat complacere, dummodo vel ad con- trahendum legitime sint persone.

[ i Dil. fil. b. frater hospitale Hierosolymitanis a nobis ex parte tua quaesit, utrum clericus absenti gratia studiorum ecclesiasticus possit beneficio investiri: & utrum si rapta puella & in alio dicitur, delata in ecclesia facte consensu su rapto- re, matrimonium hu- jusmodi legitimum sit habendum. Nos igitur iugustissima tua r. r. quod & clericus assensu per alium, vel alium magis pro eo potest de be- neficio ecclesiastico investiri, &c.]

a Claremonten. b Ca. b. eod. tit. in i. comp. c Cap. 4. eod. tit. in i. comp. & post Conc. Lat. sub. Alex. III. p. 30. c. 24. d com- munit. e reclamaverunt. f consensisse. g Lanvenen. Glao- mien. forte Graconens. sed ut plurimum legitur, Lateranen. h Ca. eod. tit. in 3. comp.

CAP. II.

Manifestus raptor, vel ecclesia violator si restituit, vel deresti- tuendo carere, in vita & in morte ad penitentiam, & ad sepulturam in cimiterio: si vero voluit carere eorum possidet, & in morte non parat, nec qui sepultura interesse non debent: & clerici interfectores nec impugnet penitentiam contra hanc dispositionem, deponantur ab officio & benefico.

Eugenius III.

Per eo b verbo: [ i & infra. ] Statuimus, ut qui- cumque ex his, qui volenter surrexerint in rapinam, vel ecclesiarum violaciones, manifeste fuerit deprehens- us, nisi prius ablata restituat, si poterit, vel emendan- di firmiter & plenam securitatem fecerit, penitentia be- neficium ei penitus denegetur. Si vero ulque ad obitum in penitentia sua duraverit, & in extremis positus, re- pentem penitentiam humiliter postulaverit, si emenda- torum, vel emendandi securitatem præstiterit, si peni- tentiam, & sepultura ecclesiastica concedantur. Qui au- tem in fraude obliata mente non penituerit, vel emendaverit, & in morte securitatem præstare nequiverit, seculas penitentia parum prodesse videtur, sicut credimus: sed de e peccato contrito vitium non no- detur, nisi nomen, ut nullus clericorum sepulturæ illius accipiat, nec quis elemosinam præsumat accipere. Quod si qui presbyterorum vel clericorum contra hoc in vita vel morte penitentiam dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum elemosinas accipere attentaverint, seu hujus- modi participes inventi fuerint, ordinis sui da- namum interperabuliter patiantur, & ecclesiastico bene- ficio carere.

[ i Quod de raptoribus & ecclesiarum violatoribus arg. Pres- bytera qui ex penitentiam non impugnet, vel per eorum oblationes contra statum nostrum suscipere attentaverint, a nobis communi delat- ionem statuum est in concilio eorum frat. nob.]

CAP. III.

Excommunicati debent, qui captivi vel spoliant fideles ex iusta causa captivi, h. d. primo. Excommunicati sunt spoliantes nau- fragium paucos, nisi ablata restituant, hoc secundo.

Ex Concilio Lateranen. d

Communicationi subdatur, qui Romanos, aut ali- quos Christianos, pro negotiatione, vel aliis honestis causis raptos velos, aut capere, aut rebus suis spoliare persequantur. Illi etiam, qui Christianos naufragium persequantur, quibus secundam regulam. fidei auxilio esse tenentur, damnata & expulsi spoliant rebus suis, nisi ablata reddiderint, excommunicationi se noverint subiacere.

CAP. IV.

Ex Principio delegationis possunt prelati de rapta, & alii crimi- nali iudicare causam tamen sanguinis infligere non possunt.

Alexand. III. Parnorm. Archiepiscopo.

Archiepiopatu f tuo quandoq; Sarraceni, mulie- rum Christianas & pueros rapiunt, & eis abuti præsumunt. X quosdam etiam interdum occidere non venen- tum autem excessus hujusmodi Rex Sicilia tibi & archiepiscopis commiserit puniendos: Consul. t. r. quod in satisfactione tua existentes, pecuniaria potestis punire multare, & etiam in bellis afficere, ea moderatio- ne, ut illud, quod flagellum sanguinis transire non videtur. Si vero tam fuerit gravis excessus, quod morte vel denudatione membrorum debeant subiacere, videritis reserves regis potestati.

a Romanen. b Ca. eod. tit. in i. comp. c In recentioribus, sed de peccato contrito carere viderunt, &c. d sub. Alex. III. c. 24. h. excommunicationis quos, &c. c. eod. tit. in i. comp. e Da- namum in concilio. f Cap. 3. eod. tit. in 3. comp. & post Concil. Lateranen. part. 3. cap. 4.

DE FURTIS. TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Breve est, & non summatur. In Exodo 4. Qui furatus hominem, & vendiderit eum, convictus morte, morte moriatur.

CAP. II.

Furtibus & latrocinibus in peccato obventibus, sacramenta ecclesiastica detegenda sunt, sicut si in morte eos panituit. Ex Concilio Triburien.

Virum esse pro eis non esse orandum. Sed si comprehensit, aut vulnerati Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus.

CAP. III.

Committens furtum ex necessitate non vultum urgente peccat, sed non graviter: unde imponenda est ei levis poenitentia. b. d. secundum communitatem intellectum.

Ex poenitentiis Theodori.

Si quis b. propter necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, poeniteat hebdomadas tres: & si reddiderit, non cogatur jejunare.

CAP. IV.

Non indicens furtum propter lucrum, quod ab eo consequitur, reus peccati est. Hieronymus super Parabolas c.

Qui cum fure patitur, occidit animam suam. Non fur solium d. sed ille reus tenetur, qui furti conficius querente possessore non indicat.

CAP. V.

Far occultus potest post restitutionem & poenitentiam ad sacros ordines promoveri. Alexand. III. Gimonen. Episcopo.

Ex literis & suis innotuit, quod B. eulicem quandam in ecclesia minus caute dimissum rapiens, longo tempore detinere praesumpserat: & deinde ecclesie cuius calix fuerat, satisfecerit, nec est super hoc nota vel infamia manifestata: post peccatam poenitentiam, aut congruam partem poenitentiae (dummodo aliis idoneum ipsum esse cognoscas) ad sacros ordines non dubites promovete.

DE VSVRIS. TITVLVS XIX.

CAP. I.

Usurarius facere fructus rei pignorate, sicut in causa huc excepto. Alexander III. in Concilio Turonen.

Plures & clericorum: [i & j.] Generalis concilii decrevit auctoritas, ut nullus constitutus in clero, vel hoc, vel aliud genus usurae exercere praesumat. Et si quis alicujus possessionem data pecunia sub hac specie, (vel conditione) in pignus acceperit, si sortem suam (deductis expensis) de fructibus jam perceptis: absolute possessionem restituat debitori. Si autem aliquid minus habet, eo recepto, possessio liberè ad dominum revertatur. Quod si post huiusmodi constitutum in clero, quisquam extiterit, qui detestandis usurarum lucris insulset, ecclesiastici officii periculum patiatur: Nisi forte ecclesie beneficium fuerit, quod redimendum ei hoc modo de manu laici videatur.

[i Et quod marcentes dicimus, eorum quoque qui presens sci-

a Exod. 21. & Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. Ioh. de Anania. b Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. c Proverb. 29. & Ca. 6. eod. tit. in 1. comp. d al. tantummodo. e Ca. 7. eod. tit. in 1. comp. f Vid. B. Thom. 2. 2. q. 78. g Cit. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lateran. part. 16. c. 9.

tam professione vocis & habitu reliquos, & amantissimam quasi manifestissimam damnavit excommunicat, & amantissimam gentibus possessiones eorum in parva accipias, et parva illius percipiant ultra sortem adiciam.

CAP. II.

Idem in effectu dicit eum praedicti cap. sed dicit non esse in laico. nam in praedicti cap. taxum sui factum est clericum.

Idem Gratianus. Antipope & sine signis.

Noniam a non solum vitis ecclesiastica, sed iam quibuslibet alius periculosum est dicitur lucris intendere: auctoritate praesentium decessum jungendum, ut eos, qui de possessionibus, vel rebus, quas tenere in pignore noverant, sortem adiciis expensis) receperunt: ad eadem sortem reddenda sine usurarum exactione ecclesiastica compellat b.

CAP. III.

Manifisti usurarum ad communionem clari & manifeste sepulchrum, & oblationem offerendam aditus non oportet contra hoc facientes, puniantur, ut hoc dicitur.

Idem in Concilio Lateran.

Via in omnibus fere locis ira committitur, invaluat, ut multi (aliis negotiis generaliter) licite usuras exerceant, & qualiter utriusque licite pagina condemnentur, nequamque accedat: itaque constitutum, quod usurarii manifesti, nec communionem admittantur altaris, nec Chalcidiam in hoc peccato decesserint) accipiant sepulchrum: acceperit, vel Christiane tradiderit sepulchrum: acceperit, reddere compellatur: & donec ad ultimum Episcopi sui satisfaciatur, ab officio sui maneat excommunicatus suspensus.

CAP. IV.

Potest intelligi dupliciter. Primi in intentione. Secundi in actione. Et si scilicet primum accedat in intentione, pro opere pio non licet usuras recipere, quoniam nec datur causa usurae committenda, hoc dicit. Vis si quis, licet inducere quem ad excedendum usurae usque perperam ista ecc. colligere ex decessu.

Idem Favarrimano Archiepiscopo.

Super eo d. verò: [i & j.] Respondendum, quod scilicet usurarum crimen utriusque Testamento defecisset, super hoc dispensationem aliquam non haberi non videmus: quia cum scriptura facta prodicitur alterius vita mentiri: multo magis prohibetur, ut quis, ne etiam pro redimenda vita capere, vitam suam involvat.

[i Quod a nobis tua discretio possideret, utrum possiderenda pecunia ad usuram dispensare fieri, ut pignus pignorem cupit, utate tenetur, per eandem possessionem rari, praesentibus literis tibi.]

CAP. V.

Usurarius, qui sine serventis, exonerat per pignus Lateran. Concilii usuras restituere, etiam quia ante communionem receperit: & calculativus non exantibus debere possessionem omnia in pignus nobis vendi, & debentibus recipere fructum.

Idem Salernitan Archiepiscopo.

Quoniam tu manifestus & usurarius iura decernimus nostrum, quod super in concilio praedictum est, communionem altaris, & ecclesiastica praesentibus pultura privandos, donec reddant, quod cum praesentibus acceperant: quidam eorum (ad excludendas) & excommunicat

a Cap. 4. eod. tit. in 1. comp. b complicitas. c de fest. Alexand. III. in Conc. Lateran. ca. 2. eod. tit. in 1. comp. d Cap. 3. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lateran. part. 16. c. 1. e. Ca. 7. eod. tit. in 1. comp. f Summorum 149.

In peccatis impudenter affirmant illas duntaxat usuras recipiendas, quae sunt post interdictum nostrum ree-

CAP. VI. Valens rem plus quam valeat, quia solutioem differt, peccat...

Idem Gratianus c. Archidiaconi. In contrarium dicitur sepe contingere, quod cum qui-

CAP. VII. Quodam tenente non desistens si clericus est, ab officio & be-

Pariter & parocianis tuis usuras recipere interdi-

CAP. VIII. Eadem rei pignora computari debent in sortem, & excepte u-

Idem Abate & Fratris S. Laurentii. Obsequus est f. nobis C. clericus: [1 & 7.] Difv.

Idem Gratianus c. de fructibus sortem redditis, si terra ipsa

CAP. IX. Eadem usurarum filius, vel extraneus usuras extorset per defunctum

Idem Episcopo Placentino. Titano & dixit frat. consulendos, quid sit de usu-

Alia unde possunt restituere. b. al. non solum a pena

fioni literis presentibus respondemus, quod filii ad restituendas usuras ea sunt diffinitione cogendi, qua parentes sui si viverent, cogentur.

CAP. X. Mutuati ea mente, ut ultra sortem aliquid recipiant, tenentur...

Verbum III. Consuluit a nostra devotio, an ille in iudicio animarum...

CAP. XI. Manifestus usurarius appellatus ad subterfugendum restitu-

Innocentius III. praelatus in regno Francie confutatus.

Quam e. perniciosum: [1 & 7.] Mandamus, quatenus manifestos usurarios...

Est autem usurarium, discretione vestram non creditur...

CAP. XII. Ter subtractionem communionis Christianorum, & per prin-

Idem Narbonen. Archiepiscopus. Post f. mirabilem: & infra. Iudex & potestates...

CAP. XIII. Non obstante iuramento de non repetendis usuris, per debitorem...

Idem Maimonif Episcopus.

T Vas g. dudum recepimus quatuordecim, quod quidam usurarii eos, quibus dant pecuniam ad usuram...

a. C. 2. ed. tit. in 3. comp. b. Vide Sotom L. 6. de iust. & ju-

prætere faciunt iuramentum, quod usuras non repetant, & super his, quas solverint, nullam moveant quaestionem. Nos igitur respondemus, ut usurarios ipsos n. o. p. r. per cens. eccl. appel. remota compellas ante usurarium solutionem ab eorum exactione desistere, vel restituere ipsas, postquam fuerint persolutæ, ne de dolo, & fraude contingat eis commodum reportare.

CAP. XIV.

Non auditur usurarius repetens usuras, nisi prius restituit extortas.

Idem.

Quia a frustra legis auxilium invocat, qui committit in legem: Statuimus, ut si quis usurarius à nobis literis impetraverit super restituendis usuris, vel fructibus computandis in fortem: nisi prius ipse restituerit usuras, quas ab aliis noxiatur recepit, auctoritate literarum ipsarum nullatenus audiat.

CAP. XV.

Conventus de usuraria pravitate per statum & alia argumenta potest manifestari usurarius, & conquisit manifestus usurarius compelli, secundum distinctionem Lateranensis concilii.

Idem. Alii. Roden. Episcopo.

Ubi in b. d. d. c. c. t. tua sint quamplurimi usurarii, de quibus minimè dubitatur, quin sint usurarii manifesti, contra quos propter timorem potentum, qui sententiam condemnati. Fraternitati tuae rater respondemus, quod licet contra eos non appareat accusator: si tamen aliis argumentis illos confiterent esse usurarios manifestos, in eos poenam in Later. concilio e contra usurarios editam liberè poteris exercere.

CAP. XVI.

Martius excipiens pignus pro dote promissa, non tenetur fructus in fortem computare, h. d. & est casus singularis, & abbi non probatur.

Idem.

Subditur d. & infra. Sanè generum ad fructus possessionum, quæ sibi à facere sunt pro numerata dote, pignori obligata, computandos in fortem, non credimus compellendum. Cum frequenter dotis fructus non sufficient ad onera matrimonii supportanda.

CAP. XVII.

Repetens usuras non auditur, nisi restituit extortas per se, vel per alium, à quoque causam habeat.

Idem Episcopo Bonon.

Michael laicus e suam nobis querimoniam destinavit, quod M. quidam alii Bono, civis multa extorserunt ab eo & à patre suo cuius hæres extitit, nomine usurarium: & infra. Attentius provisurus, ne auctoritate nostra in negotio procedas eodem, nisi dictus conquerens restituerit, vel adhuc restituat, si quas aliquando ipse vel pater eius extortit usuras.

CAP. XVIII.

Etiam Iudæi compellendi sunt, ad restituendas usuras extortas à Christianis, & ad solvendas decimas vel oblationes de eorum possessionibus.

Idem in concilio generali.

Quanto amplius Christiana religio ab exactione Iudæorum perfidia insolecit, ita quod brevi tempore Christianorum exhauriant facultates. Volentes igitur in hac parte prospicere Christianis, ne à Iudæis immaniter aggraventur, synodali decreto statuimus, ut si de cætero quocunque pratextu Iudæi à Christianis

graves immoderate usuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahant, donec de transgressione gravamine satisfecerint competenter: quæ Christianis opus fuerit per cen. eccl. app. postposita, & compellantur ab eorum commerciis abstinere. Fraternitati tuae iungimus, ut propter hoc non sine Christianis iudicibus potius à tanto gravamine studere cohibere, quam ad satisfactionem ecclesie pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de dominis & possessionibus aliis percipere consueverant, antequam ad hunc quocunque titulo devenissent: ut sic ecclesie satisfactionem inde mnes.

CAP. XIX.

Usurarius est, qui à debitore rei ipsa aliquod aliquid percipiat in se periculum h. d. p. r. Non est usurarius, qui minus iusti pretii, si non verisimiliter dicitur ad rem latius plus vel minus si rei, valitura, hoc finem. Item dicitur excusatur si, qui ex eo, quod dicitur finem perdit rem plus quam valeat, si non erat eam alia ratione tenent.

Gregorius IX. p. r. r.

Naviganti b. vel eunti ad undecimam remanentem pecunie quantitatem, eo quod falsus aliquid percipiat, recepturus aliquid ultra fortem, vana est querendum. Ille quoque qui dat x. solidos, vel denarios, totidem sibi grani, vni vel olei mensuram reddere: non licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus mensuram tempore fuerint valitura, verisimiliter dicitur. Non debet ex hoc usurarius reputari. Ratione huiusmodi etiam excusatur, qui pannos, granum, vinum, etiam alias merces vendit, ut amplius, quam reale valore certo termino recipiat pro eadem, si tamen ea certo contractus non fuerat venditurus.

DE CRIMINE FALSI

TITVLVS XX.

CAP. I.

Testis falsificus tres ladii, Deum, Iudæum, & patrem eius, si non solus qui mendaciam dicit, sed cum qui verum occultat.

Augustinus.

Falsificus testis tribus personis est obnoxius primò Deo, cuius presentiam concernit: secundò civi, quem mentiendo fallit: postremo homini, quem falso testimonio ledit. Veritas d. non est in veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quod si prodesse non vult, & iste nocere desiderat.

CAP. II.

Sententia lata per falsum literas, non debet executioni mandari.

Lucius III. Vigorn. & Episcopo.

Super eo f. quod sententiam auctoritate litterarum latam non noluisti executioni mandare, non presentiam commendamus. Mandantes, ut quibus presentiam qua scripta, sub nomine nostro destinata, subterfugendo videris falsitatis, nullam eis adhibere edem: & quod per ipsas mandatum fuerit, non obferret: sed cum presentiam veritatis, retineri facias diligenter.

CAP. III.

Clericus falsam sigillum premissis, deponatur. Item si aliquid ammittitur: & in exilium mittatur.

Idem.

Hæc Iudæi non possunt habere bona immobilia, per Paul. & Pii V. Pontif. maximo in ca. mandatum. Super de Iudæis. Vid. citatus in ca. in certitate, super de Iudæis. Super de Iudæis. e. q. 4. art. 2. e. in quibusdam veteri manu. De falsificatione criminis falsi. d. n. g. c. n. & Vigorn. c. a. a. a. reb. Jud. in 2. comp. quod dicitur hoc admodum Iudæi.

a. C. 4. ed. tit. in 3. comp. b. C. 5. ed. tit. in 3. comp. Vid. Arminum s. ex malefici. Insi. de actionibus. c. Lat. Conc. sub A. lex. III. c. 25. quod refertur in c. quæ in omnibus sup. ed. tit. d. C. 1. ed. tit. in 4. comp. vid. Covarr. 3. var. ref. c. 2. num. 3. c. Ca. 2. ed. tit. in 4. comp. f. Inolysit. in Cod. Barb. id est, crescit.

Vrbano III.

Quod cum quodam clericis, qui falsaverunt sigillum Philippi Regis Francorum, carcerali custodia mancipati sunt...

CAP. IV.

Exemplum in curia literas Apostolicas non recipiat, nisi de manu ipsius...

Innocentius III.

Deus sepe & mandata: [1 & 7.] Statuimus & sub benedictione districtius inhihemus, ne quis apud sed. Apost. litteras nostras nisi a nobis, vel de manibus illorum...

Ad idem magis in arte: quod quidam falsitatem assuetam...

Ad idem magis in arte: quod quidam falsitatem assuetam...

Ad idem magis in arte: quod quidam falsitatem assuetam...

CAP. V.

Quaravero modis falsandi literas papales. Idem Archiepiscopo & canonicis Mediolan. Item ad regimen: [1 & 7.] Ut autem varietates...

Ca. ad. tit. in 2. comp. b. Ca. tit. de falsariis in 3. comp. c. canon. d. Ca. ad. tit. in 3. comp. Vid. Archidiaconum &...

altera pars filii sub plumbo rescinditur, & per idem filum literis falsis inserta redigitur intra plumbum. Quinta cum literis bullatis & redditus in eis, aliquid per raturam...

[1] Apost. sed. qua dante Domino omnino ecclesiarum mater & magistra insufficiens non vixit & scientia reputemus: quantum tamen nobis Dominus inspiraverit, & sua misericordia concesserit...

CAP. VI.

Falsa sunt litera papales, in quibus Episcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel una scribitur in plura.

Idem Atinacen. a Episcopo.

Quam gravi & prece subjaceat: [1 & 7.] Nos vero literas que tibi sub nostro nomine presentate fuerunt, diligentius intruentes, in eis tam in continencia...

a Antinacen. al. Antibatun. b C. ad. tit. in 3. comp. Et quatenus hi. Doctores. tract. de falsis Rom. curia, vid. Fol. in ca. 1. p. 2. de regis. & Rom. cons. 370. in primis. Quasio est.





unam elegit ex vobis per sortem, qui tres au-  
divitate vestra elegit per quos vice omnium Lucan. pro-  
videtur ecclesie de pastore: quorum duo tertium ma-  
gister R. scilicet elegerunt: quod expressè licebat cis-  
dem, secundum traditam à vobis omnibus potestatem.  
Procuratoribus igitur vestris super his, in nostra presen-  
tia non admittimus, nos autem examinato processu, licet nota non  
esset, quinimo multa reprehensione sit dignum, quòd  
fuit in talibus intervenit: [ & infra. ] Electionem ce-  
lebratam de ipso ad gratiam confirmationis admittimus,  
sicut usum in electionibus perpetua prohibitione da-  
mnavimus.

[ Propet praxiam, cum nos & literatura magistri R.  
quibus in quoto vna vestra ecclesia vestra proficiendum Episcopo  
concurramus, & assistimus, quam ad eandem habemus eccle-  
siam ]

DE COLLUSIONE DETEGENDA.

TITVLVS XXII.

CAP. I.

Ausitate deffente ab accusatore, potest iudex ex officio suo  
impetere super criminis illato.

Gregorius a universi Episcopi  
de Con.

Scitis fraternitatis vestre relegendes, agnovimus,  
quòd hi, qui contra Hadrianum Episcopum aliqua  
deceperat, modo cum eodem in amicitiam conve-  
nissent: [ & infra. ] Quia verò nunciati facinoris qua-  
litas nos vehementer impellit, ut ea que audivimus, dis-  
tinguere nullatenus debeamus, præsertim cum accusa-  
tor & accusatum inter se fecisse gratiam indicaveritis:  
hoc necesse est libellus perferri, ne forte non ex cha-  
ritate, sed ex premio coram sit concordia comparata.

[ Et magis ubi ad presens facta est de eorum unitate leti-  
tudo, sed quantum ea que dicta sunt, indistincta manere non pati-  
tur, sed vestra Diocesis ad ea investiganda dirigimus. ]

CAP. II.

Deffente accusatore & accusato iudex proseguatur.  
Idem.

Criminibus semel audita Gregorius indistincta nullo  
modo preteribat, etiam si accusatus cum accusatore  
in gratiam redisset.

CAP. III.

Collusio in causa beneficii, privari debet beneficia.  
Alexander III. Norwicens. Episcopo.

Adversus et ulque adeo clericorum malitiam excre-  
vit, ut interdum inter se collusionem facta super bene-  
ficiis, que possident, se sustineant ab aliis molestari, &  
potest, ut questionum cedatur, & iidem clerici benefi-  
cia quiete possideant, quasi nomine transactionis solvant  
illis de ipsa beneficiis annuam pensionem, ut post mor-  
tem eorum in beneficiis illis, super quibus est collusio fa-  
cta, jus tibi valeant vindicare. Unde tibi mandamus,  
quatenus si quos clericos tua jurisdictionis per collusio-  
nem huiusmodi fraudem legitime tibi confiteri com-  
puleris, eos beneficiis, super quibus collusum fuerit, non  
difficili perperuo spoliare: quia satis esse indignum, si  
fron & dolus, que in præiudicium tui juris, & aliorum  
autem committere, in eorum non redundarent incom-  
modum & iacturam.

CAP. IV.

Ausitate de criminibus illatis per collusionem facta, non  
a Greg. I. Re. 1171. Ind. 11. epist. 31. c. 27. apud In. Diac. l. 4. c. 22.  
de vita Greg. referunt conc. Lat. sub Alex. III. p. 21. c. 2. & c. 1. c. 11. in  
can. b. c. 2. coll. tit. in comp. c. 3. c. 2. tit. in comp. &  
post conc. Lat. sub Alex. III. p. 21. c. 22.

impedis facultatem iterum accusandi & inquirendi de illa crimi-  
nibus.

Gregorius IX. Baran. a Archiepiscopo, & fratri In-  
seph monacho Floren.

Intantum clamor, qui ascendit contra Acherontinum  
Archiepiscopum, invaluit, quòd dissimulare ipsum  
ulterius sine scàdalo non valemus, nec sine periculo to-  
lerare: & infra. Licet autem sedes Apost. frequentibus  
clamoribus excitata, inquisitionem quorundam exceff-  
sum suorum duxerit committendam, propter tergiver-  
sationes tamen ipsius (ut dictus) eodem cum inquisi-  
toribus & examinatore colludente, necnon corruptis  
testibus & inquisitoribus, ac examinatorebus supradictis,  
non solum prædicti exceffus remanserunt hæcenus in-  
corrupti, verumetiam peiora prioribus committere non  
parit: & infra. Disce vestre mandamus, quatenus si  
de huiusmodi collusionem ac corruptionem confiterit: ex  
integro super præmissis & aliis, alioquin super novis dun-  
taxat inquiratis, que videritis inquirenda.

DE DELICTIS PVERORVM.

TITVLVS XXIII.

CAP. I.

Impuberes præter vitium carnis delinquere possunt, puniuntur  
tamen mitius, quam adulti.

Gregorius. c.

Veris grandiuulus peccatum nolunt attribueri,  
quidam, nisi ab annis 14. cum pubescere coeperint.  
Quòd merito crederemus, si nulla essent peccata,  
nisi que membris genitalibus admittuntur. Quis verò  
audeat affirmare furta, mendacia, & perjuria, non esse  
peccata? At his plena est puerilis etas: quamvis in eis  
non ita ut in maioribus punienda videantur.

CAP. II.

Puer non debet ita severè puniri sicut maior, nec pater ex delicto  
filii impuberis veniatur.

Alexander III. Hermoh. Episcopo.

Referente nobis d. H. intelleximus, quòd cum N. fi-  
lius ejus decennis cum aliis pueris sagittaret, quidam  
nepos ejusdem H. sagitta per illius, interit: quòd idem  
filius ejus cum inter alios luderet, fortuito casu dicitur  
peregrisse: propter quòd Abbas sancti Remigii à præfato  
H. secundum consuetudinem illius terre, c. solidos in-  
stantius requirebat: [ & infra. ] Unde quoniam e in  
pueris relinqui solet inultum, quòd in aliis profectoris  
etatis humane leges dicunt severius corrigendum: man-  
damus, quatenus si confiterit filium prædicti H. intra 14.  
etatis suæ annum eundem exceffum commississe, memo-  
ratum Abbatem moneas & compellas, ut ab eodem H.  
prædicto c. solidos propter illam consuetudinem non  
exigat, nec ab ipso pro temporalis pena requirat.  
[ Ad nostram audientiam appellavit. ]

DE CLERICO VENATORE.

TITVLVS XXIV.

CAP. I.

Clerico prohibetur venatio, & contra facientem pena imponitur.  
h. d. exco sequen.

a Egaren. b Achorontin. el. Achorontin. c In ple-  
rius, vulgati, Greg. novus in mansu. in plurimum, ut est impressum.  
in veteri comp. c. 1. eod. tit. Augustino tribuitur: verum unde sit scri-  
ptum, nondum est inventum. d C. 2. eod. tit. in i. comp. e al.  
Verum quoniam, f ullam. g Vide conc. Trid. sess. 24. de re-  
form. c. 12. 4. vestita in super. & Bernard. Diaz. in pract. crimin. con-  
cap. 16.

**Ex Concilio Aureliano.**  
**F**iscopum & Presbyterum aut Diaconum canes aut accipitres, aut hujusmodi ad venandum habere non licet. Quod si quis talium personarum in hac voluptate sepius detentus fuerit, si Episcopus est, tribus mensibus à communione: si Presbyter, duobus: si Diaconus ab omni officio suspendatur.

**CAP. II.**  
*Summatum est super capitulo proximo.*  
**O**mnes servus Dei, venationes & sylvas vagationes cum canibus, & accipitres aut falcones habere interdicitur.

**DE CLERICO PERCVSSORE.**  
**TITVLVS XXV.**  
**CAP. I.**

**C**lericus sepe alium percussit, & monitus non desistens, deponendus est.

**Ex Concilio Agathen.**  
**S**i quis aliquo gradu [sacro] percussor extiterit, corripitur à crimine: & si non emendaverit, deponatur.

**CAP. II.**  
**D**ubius mensibus à ministerio administratione suspenditur Episcopus, qui crudeliter aliquem suffregit, sicut.

**Gregorius Tarentina Episcopo.**  
**P**raterea quoniam mulierem propter delictum suum contra ordinem sacerdotii cædi crudeliter fustibus deputasti. Quam licet exinde (càm post octo menses decesserit) minime arbitrari fuisse desincentam: Tamen quia ad ordinem tuum noluit habere respectum, duobus te mensibus ab administratione missarum statimus abstinere.

**CAP. III.**  
**N**on pavitur clericus à homicida, si suis ipse in conflictu pro parte violentiam repellentium, licet his aliquis mortui sint, & ipse lapides proiecit, ex quo nullam rem percussit.

**Alexander ad rem Episcopo.**  
**P**resbiterium & laicos in quodam conflictu adfuerit fuisse, pro parte tamen illorum, qui violentiam repellant, in quo lapides ipse proiecit: sed aliquem non percussit. Quem nos (quia per alios illic aliqui dicuntur occisi) à celebratione missarum per biennium precipimus abstinere. Mandamus itaque, ut si alia non impedierint, decurso hujusmodi temporis spacio, ad sui officii executionem eum admittas.

**CAP. IV.**  
**C**lericus, qui fuit in conflictu, ubi aliqui fuerant occisi, sine eius facto vel consensu, de jure communi promovetur potest, si d. secundarie intentionem, qui plus placet. **Parvorum.**

**Celestinus III.**  
**C**ontinencia d. literarum: [1 & 7.] Cùm P. acolythus cum quibusdam ad resistendum prædonibus arma sumpisset, in conflictu illo tres fuerant ab aliis vulnerati ad mortem, ita tamen, quod illa homicidia neque facto ejus neque consilio: perpetrata fuerunt: & infra. Consul. t. i. quòd cum prædictum acolythum ad fugam melioris vite transivisse dicatis, poterit ipse ad subdiaconatus ordinem promoveri, & altaris ministerium exercere.

[1 Vestrarum inspecta, qua significasti nobis quod.]

a C. l. od. tit. in 1. comp. b adde potest ea. 3. ut referi Burel. l. 1. Decr. c. 190. & l. 10 p. 6. c. 23. sed in eo concilio nondum reperitur est. c. 3. ed. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. p. 26. c. 11. d. C. i. De cler. per. an 2. comp.

**DE MALEDICTIS.**  
**TITVLVS XXVI.**  
**CAP. I.**

**Maledicti** Papa ponendus est, si dicit deuspe damnatus & ipse occidatur.

**Clemens III.**  
**I**nnovit & nobis: & infra. Quis nobis per nos retulisti, quòd cum clericus multis coram illis verbis quædam in deprecationem officii à nobis nostris protulit, ipsum à temeritate sua compellens poena illius alius terrorem incutiat, ne de cetero cum Rom. eccl. in talia verba prorumpant.

**CAP. II.**  
**Hic ponitur** pena blasphemantis Deum, vel aliquem suum & maxime virginem gloriosissimam.

**Gregorius IX.**  
**S**tatuimus, ut si quis contra Deum vel aliquem sanctorum suorum, & maxime beatam virginem aliquam in blasphemiam publice velare presumpserit, per Episcopum suum poena subdatur: vel non videlicet, quòd in septem diebus dominicis in ipsa ecclesia in manifesto (dum agatur) manifeste blasphemus existens, ultimo illorum die dominicæ publicum & calcamenta non habet, ligatus ut supra collum, septemque à præcedentibus festis in pane & aqua jejunet, ecclesiam nullatenus ingrediatur.

Quolibet quoque prædictorum dierum tres sponas, si quibus duos reficiat pauperes, sine unam. In hoc hoc ejus suppetant facultates, id in pontam aliam commutetur, cui etiam si renuerit recipere ad perpetuam internitentiam supra dictam, ecclesia interdicitur agere in obitu ecclesiastica carere sepultura. Per contemptum præterea potestatem coactione (si necesse fuerit) in quadraginta solidorum, alioquin ingentia, fore optati: & si ad id non sufficit, quinque solidorum aliam monetæ poena multetur, nullam in hoc multationem habiturus, quod etiam inter alia communiter dicitur ponatur.

**DE CLERICO EXCOMMUNICATO**  
**TO, VEL INTERDICTO MIS-**  
**STRANTE.**  
**TITVLVS XXVII.**  
**CAP. I.**

**Clericus** depositus celebrans, excommunicatur.

**Ex canone Anthonolom.**  
**S**i quis Episcopus, Presbyter vel Diaconus depositus, pro certis criminibus a suis officio & ministerio sibi dudum commissis, sine ab officio abstinens.

**CAP. II.**  
**Degradatus** vel suspendus celebrans, & monitus non cessans, excommunicatur: & si nec se desistat, per jurisdictionem ad requisitionem ecclesiæ exire damnatur.

**Ex concilio Antiocheno.**  
**S**i quis Presbyter aut alius clericus fuerit depositus, & ipse per contemptum & superbia aliquid ministerio sibi interdicto agere presumpserit, & poena ab Episcopo suo contempserit, incepta qualibet poena.

a In Cod. Barb. & altero manu. & Vaticanis tit. De clericis maledictis. b Ca. 10. ed. d. 11. de clericis maledictis in 1. comp. c. 10. Bernard. Diaz. in par. 1. c. 10. d. Al. sicut per dicitur sic ferit vel suspensus in pan. de. e. Dicitur, depositus, deest in aliquos m. 1. comp.



ne perdataverit, modis omnibus excommunicetur: & quicunque cum eo communicaverit, similiter se faciat excommunicatum. Similiter de clericis, laicis, vel feminis excommunicatis observandum est. Quod si aliquis illa omnia contempserit, & Episcopus minime egerit, potest perire, Regis iudicio ad requisitionem ecclesie exilio damnatur.

CAP. III.

*Beneficium & excommunicatus celebrari, monitus non desistat, donec.*

Alexander III. Londonen. Episcopo.

Clerici & autem, si quis a suis, aut etiam de mandatis Romani Pontificis ab alienis Episcopis officia celebrari, aut ab illationem divina officia celebrare, nisi moniti sine dilatione redierint, perpetua excommunicationis sententiam, pro ausu tantæ temeritatis incurrant.

CAP. IV.

*Excommunicati vel interdicti celebrantes deponi debent, nisi papa multitudine mitiget poenam.*

Idem Tolosano Archiepiscopo.

Interdicos & excommunicatos nobis innotuerunt, quod tamquam multi alii postquam interdicti vel excommunicati fuerint, divina præsumpserint officia celebrare. Fratemitati tuae mandamus, quatenus si aliquis innotuerit vel pauciores in his deliquisse constiterit, omnes in perpetuum ab officio sacerdotali deponas. Si vero multitudine magnam in hoc peccasse cognoveris, eos, quos negis causam delicti esse constiterit, perpetua deponas, & alios, qui non tantum deliquerunt, ab officio ad tempus suspendas, & omnibus prorsus tunc iudicium discretioni tibi à Deo datum committas.

*Quoniam vero magnam eorum multitudinem in hoc peccasse videris, ut in his qui eorum magis vel minus deliquerunt, interdictum, negotium tuae discretioni arbitrio duximus remissionem.]*

CAP. V.

*Beneficium interdicti excommunicationis, per solam famam celebrari, debet derogari deponi, licet cum eo possit misericorditer dispensari, & et casus notabilis.*

Innocentius III. Herbipolen. capitulo.

Illud à Dominis in beato Petro: & infra. Venerabilis fili. no. quondam Hildesheim. Episcopus licentiam non solum non obtenta, sed nec etiam postulata (scilicet Hildesheim. relicta) Herbipolen. ecclesiam occupavit: & infra. Unde Magdeburgen. Episcopo & aliam in mandatis, ut (cum factum ipsam non posset in paribus illis non esse notorium) nisi dictus Episcopus intra xx. dies ab Herbipolen. ecclesie administratione cessaret, eum excommunicatum publicè nuntiaret. quod idem Magdeburgen. studuit adimplere: & infra. Iste vero Episcopus, in nostra postmodum præsentia conditus, eum suum recognoscere: & confiteatur excessum, & non iudicium, sed misericordiam postularet: hoc tamen inter alia in sua excusatione proposuit, quod cum dictus Magdeburgen. non esset christianus iudex eius, non crederet, quod monitione auctoritate delegata posset procedere contra ipsum, aut sententiam in eum aliquam promulgare. Unde cum nec ante factum monitorias, nec post

literas ab eo aliquas accepisset, peccare non credit, si divina officia quantumcunque solemniter celebravit, præsertim cum ei non nisi per famam de sententia contra eum prolata constaret: [1 & 7.] Licet autem in hoc non videatur omnino culpabilis existit: quia tamen in dubiis via est eligenda tutior, eum de lata in eum sententia dubitaret, deberet tamen potius se abstinere, quam sacramenta ecclesiastica petra tractare. Illud autem quod sub spe venie divina sibi fecit (postquam se à nobis excommunicatum noverat) celebrari, & communioni fidelium ingressis se, potius contra eum facere credimus, quam pro eo, cum sub fiducia penitentia non deberat deliquisse, & excommunicato non vitare, multo magis, quam non vitari periculolum existit: non vitare siquidem, cum in eo sit, excommunicatus sine delicto non potest: sed cum ex aliis pendat, sine suo delicto poterit non vitari: & infra. Cum eo misericordiam facientes, poenam, quam canon minatur his, qui post excommunicationem divina præsumpserint officia celebrare, vel se celebrationis ingressum divinorum, ei non duximus infligendam.

[1. Quod autem postquam se noverit excommunicatum, à nobis omnia divina sibi fecit officia celebrare, & fidelium communioni ingressis se sequenter, id non in contemptum sed. Apost. vel etiam tanti sacramenti, sed sub spe venie offerri se fecisse, ne videlicet audiret amplius, & in divinis eius animus diutius proteret, vel prosterneretur, si nunquam divina officia interesset: licet in diebus solemnibus se nunquam celebrationi divinorum ingressis, cum pauci in angulo ecclesie occulte non secessu dictis divinis sibi fecerit interdum officia celebrari.]

CAP. VI.

*Excommunicatus celebrans, à beneficio deponitur.*

Idem Bisuntin. Archiepiscopo.

Fraternitati & tua: & infra. Presbyteros autem & alios clericos, qui pro suis excessibus, à te nexibus athenatis canonice innotati præsumpserunt vel præsument officia celebrare divina, rationabiliter poteris omnibus beneficiis ecclesiasticis spoliare.

CAP. VII.

*Collatio beneficij excommunicato facta non tenet, & si tenet talibus conferens, à beneficiorum collatione suspenditur.*

Idem Decano & priori Colouen.

Officialis & per sedem Apost. edoceri: & inf. Confal. vestre respon. quod cum excommunicatis communicare non debeat: & clericis excommunicationis vinculo innodatis, ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea retinere licite, nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispensatum, cum ea non fuerint canonice consecuti. Illi vero, qui scienter illa beneficia talibus contulerunt, tamen debent à beneficiorum collatione suspendi, donec super hoc veniam consequi mereantur, ut puniantur in hoc, in quo delinquerent præsumpserunt.

*Celebrans in hoc interdictis si est clericus secularis, beneficium privatur: si monachus, in archiepiscopio monasterium detrahatur. h. d.*

Quævis illis d. præterea qualiter puniri debeat clericis, monachi vel moniales, ecclesiarum conventuum, qui postlatam interdicti sententiam in locis suppositis interdicto præsumpserunt hætenus, & adhuc etiam non veniunt divina officia celebrare, & quamvis propter hoc sint excommunicationis vinculo innodati. Ad hoc breviter respondemus, quod clericis, qui talia præsumpserunt, sunt ecclesiasticis beneficiis spoliandi: monachi vero vel moniales in archiepiscopio monasteriis ad peragendam penitentiam detrahendi.

a. Vid. Novarum in Manuali de bonis Canon. c. 2. c. 1. s. inter ambo. b. C. 2. ed. tit. in 3. comp. Bernard. in pr. crim. can. c. 2. c. 3. ed. tit. in 3. comp. d. Vide qua sunt sancta. s. in qu. s. ut verò & ca. ult. de sent. excom. in 6.

CAP. VIII.

Valde collatio beneficii et facta, qui prius fuit excommunicatus, sed absolutus tempore collationis.

Idem Decano & Subdiacono a Pallavian. & magistro P. cano. Petegori-

Proposuit b coram nobis magister P. clericus Episcopi Tufculanen. quod G. sancta Marie in porticu Diacon. Cardin. in partibus illis Apost. sed. legationis fungente. officio: quidam de Lemovicinio ei humiliter supplicarunt, ut eorum ecclesiam, quae debito fraudabatur clericorum servitio, ordinaret: pro se a magistro eodem precibus specialiter porrigentes. Ipse vero Lemovicen. civitatem ingressus, canonicos monuit, ut illos reciperent in focos & in frates: maxime cum prebende v. vel iv. ab ultima ipsius ecclesiae ordinatione vacassent: quibus post petitis & concessis deliberationis inducias non curantibus respondere, de prebenda Lemovicen. Cardin. predictus eisdem clericis investivit: [ 1 & 7. ] Cum autem dictus magister & Lemovicen. penitentiararius in nostra fuissent presentia constituti, & acta iudicii inspici fecerimus diligenter, per penitentiarium testes intelleximus, quod Lemovicen. Episcopus pluribus annis antequam idem magister investitus fuerit, clericos Burgen. castri Lemovicen. & eundem P. nominatim (quem eorum dicebant consiliarium & fautorem) vinculo excommunicationis atrinxit. Per testes vero magistri P. probatur, quod esset dictus Episcopus in Burgen. & eorum fautores tam clericos, quam laicos Lemovicen. excommunicationis sententiam protulisset, eos tamen per tres annos absolutus antequam dictus magister fuit investitus: [ 2 & 7. ] Et quia idem Episcopus dicto magistro communicavit postea in ecclesia & in mensa: [ 3 & 7. ] Quia vero saepe dictum magistrum investiturae suae tempore a praefato Episcopo existisse excommunicatum dictus penitentiararius (sicut obtulerat) non probavit, cum ex adverso de absolutione & communione dicti Episcopi fuerit facta fides: quod per dictum legatum de memorato magistro factum est, per definitivam sententiam duximus approbandum.

- [ 1 Si vero probares ipsum excommunicatum tunc temporis existisse, non possideres, quod de ipso factum fuerat, revocare, qui mandatum ap. sed. exsequentes utriusq. partu consensibus & allegationibus intellexit, eandem causam sufficienter infructuam, ad nostrum remisit examen. ]
- [ 2 Quibusdam Presbyteris usq. ad certum tempus in excommunicatione retentis, qui contra sententiam interdicti praesumpserant celebrare. ]
- [ 3 Huiusmodi qua utraq. pars proposuit intellexit. ]

CAP. IX.

Suspensus vel excommunicatus ignoranter celebrando nulla indiget dispensatione respectu irregularitatis, alia scilicet.

Gregorius IX. l. 1. c. 1. canonica

Progenitus. c.

Apostolice sed. & infra. Verum quia tempore suspensionis ignari celebratis divina, vos reddit ignorantia probabilis excusatos. Ceterum si forte ignorantia casualis & supina aut erronea fuerit, propter quod dispensationis gratia egeatis, eam vobis de benignitate Apostol. indulgemus.

CAP. X.

Excommunicatus minori celebrans non est irregularis, sed peccat, & potest eligere, & ea, quae sunt iurisdictioni exercere, licet non eligi: & si consecr. sacramenta, licet peccet, tamen collatio tenet, & suam habet effectum.

a Al. Subdecano. b C. un. eod. tit. in 4. comp. c Hic titulus ex manus. restitutus est: vulgata dissentimus. al. tit. Gregor. IX. l. 1. c. 1. canon. Praegen.

Idem.

Si celebrat a minori excommunicatione ligatus, nec graviter peccat, nullus tamen notatus irregularitatis incurrit, nec eligere prohibetur, vel ea, quae sunt iurisdictionis sibi competunt, exercere. Si tamen talis electus fuerit, eius electio est irrita, si non ad susceptionem eorum eligatur, a quo potest ad susceptionem sanctis patribus est privatus. Peccat autem contra ecclesiastica sacramenta: sed ab eo collata, etiam si careat effectu, cum non videatur in consecratione participatione sacramentorum (qui in sola susceptione) remorsus. Dummodum non in consecratione facta disciplina, videlicet contra prohibitionem prioris, communioni excommunicatum permissum ingesserit: in quo casu est anathemata factus.

DE CLERICO & NON ORDINATO MINISTRANTE.

TITVLVS XXVIII.

CAP. I.

Clericus ministrans in pertinentibus ad vitam, qui non habet, deponendus est, & anathemata non ordinandus.

Hormisda Papa. c.

Si quis d. baptizaverit, aut aliquod divinum ritum exercuerit, non ordinatus, propter remissionem iudicatur de ecclesia, & nunquam ordinetur.

CAP. II.

Diaconus missam celebrans ad sacerdotium non promovetur, si diuinitus suspenditur ad tempus: sed in tempore praesentis non potest differri.

Vrbanus III. Legio. c. Episcopo.

Ex litteris tux f. fraternitatis innovari videtur, quod Diaconus cum non impositus sit manu, non debet celebrationem usurpare praesumptus: [ 1 & 7. ] Constitutioni tux taliter respondemus, quod ad laicum officium non poterit promoveri: a diacono, quae brenio vel triennio pro tua manet provisione suspenditur. De beneficio autem misericorditer agere non debet sustentatione privatus, ad seculi negotia revertens: si autem securus ei possit hanc misericordiam facere, agenda penitentia diligenter & circa rem certam delinas exhibere: salubritus vitam sui obsequio providebit, si ad regularem vitam se duxerit revertendum.

[ 1 Postmodum vero Dominus apparuit, rediit ad proprium equoscenti excessum, in manu sua praesentis non potest differri: quia igitur super hoc tua nos dicitur, & consilium litteris praesentibus. ]

DE CLERICO PER SALTUM PROMOTO.

TITVLVS XXIX.

CAP. I.

Qui ignoranter per saltum de Subdiacono in Presbyterium penitentiam in Diaconum ordinatur, & postea postea in Presbyterio dispensari.

a Vide Corarr. in c. alius mater. de sen. ecc. l. 1. c. 1. & l. 2. q. 4. ser. dist. 11. & seq. & Innocentius, verba excommunicationis. b In 7. manus. de non ordinato ministrante. c Al. Hic titulus. d C. eod. tit. in 1. comp. vide Bern. Diacon. in presb. tit. un. c. 1. e Legien. al. Lingen. f C. eod. tit. in 1. comp. & post. titulus. g Lat. sub. Alex. III. p. 50. c. 6. & allegat.



Innocentius III. Roman. Episcopo.

Ua littera continebat, quod (sicut ex relatione quorundam receperat) Presbyter diaconus ordine pratermissis, se fecit ad sacerdotii ordinem promoveri. Ipse tibi quoque secretis confessus est, se pro hoc officio, si res taliter se haberet, sed ex quo boni viri hoc assererent, inter quos fuerat conversatus, credens hoc assererent, inter quos tempore, quo ordines in ecclesia susceperat, inter annos discretionis fuerat con-

[ 1. Tunc igitur officium ad Apostol. sed. transmittens, vobis supplicavit, ut cum eo misericorditer agere dignaretur. Nos igitur tua maiestas considerans, s. r. per Apostol. sed.]

DE EO QUI FURTIVE ORDINEM SUSCEPIT.

TITVLVS XXX.

CAP. I.

Quod furtive accepit ordinem, si contra hoc facientes lata erat excommunicationis, siue dispensatione Pape, in se suscepto ministrare, vel ad officium ascendere non potest: sed si excommunicatio lata non erit, Episcopus & Abbas potuerunt dispensare. hoc dicit, cum dicitur, dispensatione.

Alexander III. Ligon. Episcopo.

Veniens ad nos P. nobis d. exposuit, se furtive ordinem diacon. suscepisse. Vade f. r. respon. quod si non fuit a te vel ab aliquo Archidiaconorum, vel presbiterorum tuorum sub anathematis interminatione prohibitus, tu ipse in promotione ipsius ad sacerdotium officium condigna satisfactione imposita (nisi alia imposita) pro arbitrio tuo dispensas. Si vero interminatione anathematis super hoc facta est, mones eum, ut in aliquo monasterio seu canonica habitum suscipiat regulatum: cui, ex quo in habitu illo aliquanto tempore fuerit indubitate conversatus, poteris misericorditer providere: alioquin nulla ratione concedimus eum ad sacerdotium ordinem promoveri.

CAP. II.

Celestinus III.

Quia H. lator, p. presentium, licet nobis sua questionem monstravit, ad tuam (ordinationis causa) praesentiam accessisset, iuxta consuetudinem patris sibi quatuor minores ordines contulisti: quibus non contentus, subdiaconatum temerario ausu recepit. Quia vero idem clericus in hoc facto multum excessit: Mandamus, quatenus eum in minoribus duntaxat ordinibus celebrare permittas. Si vero domum religionis intraverit, & ita nocere eum exegerint, (Abbas si voluerit) in aliis poteris in regulis dispensare.

CAP. III.

Idem.

Intervit nobis G. quod G. clericus & alii duo de vicaria tua ad G. quondam Segum. Episcopum, ut dicitur recipere ab eo, accesserunt. Cumque ab eo-

[ 1. Cap. i. tit. in 1. comp. b. Quid sit ordinem furtive suscipere, p. ante P. Roman. Episcopo & alio hic, tradit Hostiensis in summa. tit. de hered. diacon. in pract. crim. can. c. 21. c. Ligon. 22. Ligon. d. C. cod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 16. c. 9. c. Clemens III. f. Cr. ex tit. in 1. comp. & Cap. i. tit. in 1. comp. r. d. allegata in preced. c. hoc cod. tit. & Conc. Trid. sess. 23. de refer. c. 12. r. & 14.]

dem Episcopo sub excommunicationis sententia fuisset inhibita, ne quis se ad duos ordines suscipiendos ingereret, praedicti clerici inhiominis subdiaconatus & diaconatus ordinem clandestine susceperunt: [ 1. & infra.] Consul. tunc taliter respond. quod ordinati in susceptis ordinibus de iurisdictione ministrare non debent. Verum, tamen ad religionem aliquam voluerint se transferre, & peracta poenitentia pro arbitrio tuo eis injuncta, ibidem laudabiliter fuerint conversati, processu temporis a cum eis poteris de nostra licentia dispensare, ut postmodum susceptorum ordinum executione latentur.

[ 1. Quae igitur quae tibi agendam sit pro his tibi duxit tua f. consulendus.]

DE EXCESSIBVS PRAELATORUM & SUBDITORUM.

TITVLVS XXXI.

CAP. I.

Movet praelatos obsequere a gra. v. omnibus subditorum, & aliqua enumerat, & geminat. non parvam imponit contra facientibus.

Alexander III.

Pervenit b. ad audientiam nostram: [ 1. & infra.] Cum autem Presbyteros, qui filios & fratres benigne ac fraternam debeatis charitate fovere: Mandamus, quatenus in eos tallias & exactiones indebitas exercere nullatenus praesumas, nec de cetero irrationabiliter gravetis, vel inhoneste tractetis eosdem, aut sine iudicio capituli suspendere, vel eorum ecclesias interdico subicere attendetis, neque duas ecclesias, quarum unam sufficere videbitis, permittatis illos tenere, nec aliquem excommunicare sine ordine iudicario praesumas. Scituri pro certo, quod si huiusmodi rumores de vobis iterum ad aures nostras pervenerint, pro tantis excessibus vos taliter puniemus, quod timore poenae vestrae ceteri a similibus abstinerebunt.

[ 1. Unde fuerunt est, mirauerunt plerumque: & adversus vos de iure m. c. m. quod in Presbyteros, qui sunt in vestra jurisdictione constituti, singulis annis, quos in seruo mercatorum, nullum faciatis, quibus nisi ad voluntatem vestram passionem fuerint, divinum officium interdicitis, & eos vilitate & inhoneste tractatis, quod ipsi laetitia despectibiles redditis. Ideo si haec vera sunt, gravi debetis ultione ferri.]

CAP. II.

Non potest Episcopus sine causa ecclesiam alteri subiectam ab illius subiectione & obsequio liberare.

Idem Cantuariensi Archiepiscopo.

Ad hac d. quoniam Episcopus plures ecclesias a consuetudine & obsequio Archidiaconorum liberat constituit & immunes, per quod reditus dimittit eorundem: Mandamus, quatenus factum Episcopi super hoc corrigas & emendes, & ita provideas, quod praefatis Archidiaconis consuetudines, quas Presbyteri in ecclesiis suorum Archidiaconatum debent, plenarie conserventur: & illis debitam reverentiam exhibeant & honorem.

CAP. III.

Habens subiectionem seu collationem beneficii, illud pro suo usu retinere non potest, seu sibi conferre.

Idem Exoniensi Episcopo.

Ad aures nostras pervenit, quod quidam Archidiaconi tui se in ecclesias, quae in suis Archidiaconatibus vacant, auctoritate propria intrudere non ve-

[ 1. Temporum. b. Cap. i. tit. in 1. comp. c. Vid. l. 2. in prin. c. ad l. sul. repr. & infra. de excom. s. b. d. autem in fin. d. Cap. i. tit. in 1. comp. & post Concil. Lateran. p. 24. ca. 4. c. Ca. 2. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. sub Alexan. III. part. 24. c. 9.]

rentur: [ 1 & infra. ] Mandamus, quatenus eos, qui tali modo ecclesias occupant vel occupatas detinent, ad easdem dimitendas censura ecclesiastica compellas, & easdem ecclesias de personis idoneis ordinans, praefatos Archidiaconos pro tanta praesumptione debita cures animadversione punire.

[ 1 Et sic ipse ecclesias detinere non erubescunt. Attendentes itaq. ab omnino & omni rationi contrarium tanta praesumptione excessum, nec volentes incurritum relinquere. s. i. per ap. s. ]

CAP. IV.

Contra naturam incontinentes, si sunt clerici, deponuntur & in monasterio detrahuntur: si laici, excommunicantur.

Idem in concilio Lateranen. a

Clerici: & infra. Quicumq. illa incontinentia, quae contra naturam est (propter quam ira Dei venit in filios dissidentiae, & quinque civitates igne consumpsit) deprehensi fuerint laborare, si clerici fuerint, deiciantur à clero, vel ad agendam poenitentiam in monasteriis detrahantur. Si laici, excommunicantur subdantur, & à cetero fidelium fiant penitus alieni.

CAP. V.

Suaditus non tenetur parere superioribus, aliquid exigentibus vel praecipientibus contra tenorem sui privilegii.

Idem.

Sancti si Episcopi b aliquid ab Abbatibus, praeter debitam obedientiam contra libertatem ordinis à pra. n. & à nobis indultam exigunt, liberum sit Abbatibus auctoritate Apost. quod petitur denegare.

CAP. VI.

Vicarius ecclesiae Hispaniae sibi ipsius ecclesiae personatum contra praesertim iuramentum, ad officii sui executionem admitti non debet.

Idem Norwicens. Episcopo.

Illud etiam de vicariis, qui personis fide & sacramento obligati sunt, duximus statuendum, quod si personatum sibi falso assumentes, contra personas se exercent, & super hoc in iure confessi fuerint vel convicti, de cetero in eodem Episcopatu ad officii sui executionem nullatenus admittantur.

CAP. VII.

Excommunicatio lata contra subditum, quia non patet contra privilegium sibi à superioribus concessum, non tenet.

Clemens III.

Quoniam ad ad quorundam: [ 1 & infra. ] Ideoque di. v. Apostol. auctoritate concedimus, ut si ecclesiarum praesertim numerum eversionis & personarum in Lateranen. concilio constitutum, eam ecclesiam visitant, excedere forte praesumpserint, & pro illis procuratorem egerint, liberum sit vobis auctoritate Apostolica denegare: & si propter ecclesias vestras vel clericos aliquam sententiam promulgaverint, ipsam decernimus non tenere.

[ 1 Multum coitendamus in concilio fuerit Lateranen. multa deliberatione statutum, ut Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Archiepiscopi, & Decani certum e vestrum numerum, & personarum in ecclesiis visitationibus non excedant: quia si quis auctoritas quidam ex praesertim personis id in ecclesiis vestris nequaquam observant, super hoc commoditati vestrae attentius duximus salubriter providendum.]

CAP. VIII.

Praetatus inferior contra Episcopatum, non potest suam ecclesiam, vel sibi subiectam alteri unire sine Episcopi consensu, etiam metropolitani auctoritate interveniente, hoc dicit, & est casus multum allegabilis.

Celestinus III. Faustino Episcopo e.

a Idem scil. Alexan. III. in Conc. Lat. c. 11. & 12. tit. de cohab. cler. & mul. in 1. comp. b Cap. i. cod. tit. in 1. comp. c Ca. 1. tit. de iur. in 2. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 39. s. 2. d Cap. 3. cod. tit. in 1. comp. Vid. citatos in c. cum ex officio, sup. de praes. e Ravennim. habet vetus comp.

Sicut unire Episcopatus, atque potestatem in unum ad summum Pontificem pertinere & quodlibet Episcopus est ecclesiarum suarum diocesis, & de illis potestatem habere. Cum itaque prior Gregorius in eadem sententia, quod est in tua diocesi, & de tua diocesi non potestatem conferre, monasterio de Accato a (non alicuius) requiritur subiectione unire: quod fecit in iudicio, tibi liceat, auctoritate nostra (sicut iudicium) infirmare. Non obstante sententia de confirmatione metropolitanus interposuisse proponitur, cum in eadem celi sui suffraganei abique ipsius assensu non debent aliquid contra constitutiones canonicas attentari, praeterquam id decernimus irritandum.

CAP. IX.

Suspendi debet clericus, qui de suo crimine publicè proferat Innocentius III. Archiepiscopo Salsit. archie. de Pal. b

Quam sit e grave crimen in clericis, cum malitiam & gloriam, nullus sanx mens ignorat. Accipimus sane, quod cum R. Delezen. P. Salsit. archie. d. 1. nomine tradidit in uxorem, P. Delezen. archie. erubuit publicè a confiteci, se multo tempore carnaliter cognovisse: unde factum est, quod in alio populo eam remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulatus. Ideoque mandamus, quatenus si tibi contra te promissis, appella. cessant. praefatum clericum in illius beneficio suspendere non possis, compellam tamen, ut uxorem suam recipiat, eisque (sicut iudicium) exhibeat maritale.

CAP. X.

Clericus auctoritatem vel consilium episcopi vel metropolitani praesertim, irregularis efficitur. Idem Episcopo Hipponen. e & Abbas de Viterbo praetoribus Lombardis.

Ex litteris vestris f accepimus, quod cum ad Albigensem ecclesiam una cum Filio Anagninensi Episcopo Verellen. accessisset, villam viciniam impulerit: Albigenensis Episcopus monitionem quae proposita fuerat contra ipsam, non potestatem concessit, quod cum quidam in villa quaedam iura iurisdictionem spectante infameretur de sum. & illud illud infirmaretur omnino, offerens, quod canonice ferri iudicio se purgaret, & ut suspendio purgaretur, deficeret in eodem: dictus Episcopus respondit, quod quae, quid super hoc videtur eidem: & cum appropinquasset ut fieret sicut fur ipse dicerat, ferrum videns in ipsis praesentia Episcopi est altissim: quod non accepisset fur ille, combustus est: unde patet factus quid sibi super hoc videretur, consilium Episcopi memoratum. Qui respondit, quod si fur sic existeret, malum esset: quamquam affirmer se venturum ad illud fuisse: Auditis quantum est clamor populari, commoveant, malum est si sic evaserit impunitus: & de populo & iudex villam ipsam cum multitudine sine iudicio in quorum praesentia praedictus fur est suspensus propter quod ipsum cum litteris vestris ad sedem praesertim destinatis: sed idem nihil super his praesentibus ram nobis, nec litteras vestras vidimus, licet cum his bis illas asserat praesentia. quoniam si cum dictis Archiepiscopo ad sedem Apostolicam accessisset, non huiusmodi rei seriem plenarie indicavit, idem Episcopus à nostra discessit praesentia, & perquisitio non potuit inveniri. Nos autem quia idem Episcopus non fuit in iudicio a cadentis ferri, verumtamen in iura

a Alerato. al. Alerato. b Pallo. al. Pallo. c Ca. 1. tit. in 3. comp. d praesertim. e Typo. & alio. in Ca. 3. cod. tit. in 3. comp. f illius. g alio. in comp. tit. cum, &c. i Ca. iudicium ferri cadentis si alio. in comp. luculenter B. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. ad 1. 102.

duximus varietatis in constantiam puniendam, ut concedendi succentoriam ipsam hac vice nullam habeat facultatem: presentium vobis auctoritate mandantes, concedimus, quatenus eadem auctoritate nostra suffulsi, personarum idonearum assignetis.

CAP. XII.

Cognoscere de causa matrimoniali, item penitentias publicas & indulgentias concedere, spectat ad dignitatem Episcopalem. Unde inferior praelatus de his se intromittere non debet, nisi ei competat de iure specialiter.

Idem in Concilio generali a.

Accedentibus ad nos de diversis mundi partibus Episcoporum querelis, intelleximus graves & grandes quorundam Abbatum excessus, qui suis finibus non contenti, manus ad ea, que sunt Episcopalis dignitatis, extendunt: de causis matrimonialibus cognoscendo, in iungendo publicas penitentias, concedendo etiam indulgentiarum literas, & similia presumendo: unde contingit interdum, quod vilescit Episcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his & Episcoporum dignitati, & Abbatum providere salutem, presentium decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia se presumat extendere, si proprium voluerit periculum evitare, nisi forsitan quinquam eorum speciali concessione, vel alia legitima causa super huiusmodi valeat se tueri.

CAP. XIII.

Ad revelandum peccatorem, sive peccatum in penitentia confessum, sacerdos compelli non potest.

Honorius III. P. in Prudentiana b Presbytero Cardinale.

Dilectus filius Ioannes Presbyter exposuit & conquerendo, quod refores fratemitatis vobis ipsum ad revelandum fures, & quod super quodam furto, sibi tanquam sacerdoti fuerat revelatum, vel ad satisfaciendum exinde damnum passo arctare nitentes, in eum (nisi alterum premisso fuerit efficere) tulerunt sententiam interdicti. Quia igitur perniciosum esset predictum Presbyterum sibi taliter credita revelare, ac cogi ad id quod non rapuit, exolvendum: Dis. t. mandamus, quatenus prafatos refores coram te conveniens iungas eidem, ut a memorati Presbyteri gravamine penitus conquelescant.

CAP. XIV.

Privati homines regulariter nequeunt constituere collegium, & habere signa collegii, nisi eis alter concedatur.

Idem Prapostito R. & I. Archidiacono Suesonensi.

Dilecta in Christo filia Abbatissa Iotrenensis, nobis insinuare curavit, quod cum Presbyteri & clerici Iotrenensis ecclesie Meldensis diocesis, non consueverint proprium habere sigillum, nec sint unum corpus, ita quod capitulum d' appellaretur, nihilominus contra voluntatem ipsius (que ipsorum caput est & patrona) sigillum habere contendunt: [ I & infra. ] Dis. v. mandamus, quatenus si vobis consulerit ita esse, dictis Presbyteris & clericis auctoritate nostra inhibeatis expresse, ne presumant vel de novo fabricare sigillum, vel uti eo, si forte noviter fuerit fabricatum.

[ I In istius prejudicium & gravamen, quare id eis a nobis potuit inhiberi. Quis vero nobis non consistit de premissis. ]

CAP. XV.

Qui contra iuramentum negat praelatum dominum suum, vel eorum iudice seculari de ipso conqueritur, vel ipsum invadit, deponi debet.

Idem fil. Innocent. III. in Concil. gener. ca. 60. & cap. i. eod. tit. in 4. compil. b Pro Prudentiana, repopulum est Prudentiana, ut sup. c. 31. de electione. c Vid. can. omni. infr. de pan. & rem. d Appellentur.

685

quodam graviter nofitur deliquisse, cum his non tantum iudicantem preberit, verum etiam presentiam exhibuerit corporealem, ipsum indignum altaris ministerio reputamus. Cum igitur pontificale officium sine altaris ministerio non valeat adimpleri: mandamus, quatenus si episcopus cedat moneatis eundem, alioquin ipsum ab abigant. ecclesia amoventes, faciatis eidem per electionem canonicam de persona idonea provideri.

CAP. XI.

Officio beneficii facta indigne occulta cassari debet, & confirmatio fundata ante cassationem prima collationis, privari debet hac non postea confirmari.

Idem Archiepiscopo, & majori monasterio & sancti Iuliani Abbatibus Turonensibus.

Inter dilectos filios B. & P. a canonicos Pictaven. succentoriam Pictaven. ecclesie quatione suborta, accipere afferente succentoriam ipsam se per Pictaven. canonicum (ad quem eius donatio pertinebat) canonicè afferentem: [ & infra. ] Nos igitur attestacionibus utriusque inspectis, invenimus esse probatum, eundem.

Episcopum aleatorem esse, ac usurarium manifestum, & copere qui undecim denarios pro duodecim mutaverat in ludo: unde licet ad palliandum tante presumptionis excessum proposuerit, quod hoc fecerit iuxta consuetudinem Galliarum clericorum, qua fere universi clerici manant de frequenter & ludunt: nos tamen, qui ex officio nostri debito pelles huiusmodi extirpare proponimus, atque ludos voluptuosos (occasione quorum, solum quidam curialitatis imagine ad dissolutionis materiam devenit) penitus improbamus, excusationem prafatam, que per pravam consuetudinem (que corruptela dicens est) palliatur, frivolum reputantes, cum ad illius imaginis plebiscitis offensam, per quos ad excusandas excusationes in culpis, delinquendi auctoritas usurpatur: quod circa eundem P. de succentoria factum esse cognoscimus, propter indignitatem & vilitatem ipsius duximus irritandum, cum personis vilibus & indignis potest dignitatis patere non debeant, iuxta legitimas sanctiones. Praterca contra prafatum B. fuit manifeste [ per e. infra. ] probatum, quod de conscientia iudicium illius a clausula inserta non fuerat in literis eorundem, sicut in ipsorum depositionibus exprimitur evidenter: hinc.

Unde pars altera proponebat, quod cum prafatus B. & clericus nulli fuerit literis sic falsatis, debeat canonum fallaciam omnimodò repelli. Verum nos attendentes, quod etiam constaret, quod dicta clausula literis illis falsis apposta, prater conscientiam iudicium, a prafato B. quia tamen fides facta nobis non fuit, quod dictus B. illam clausulam apposuerit, vel procuraverit, ut ab alio poneretur, vel etiam, quod scierit ut literis literis sic falsatis, ab huiusmodi falsitatis objectione sibi hoc obiectum fuit, pratermisit uti eis: & tunc. Cum igitur per depositiones duorum testium nobis manifeste e, quod concessio P. facta prafecerit, quoniam propter indignitatem eiusdem meruit reprobari, concessionem postmodum B. factam irritam decernimus de inane. Quia vero cantor adeo inhonestum se habuit in hoc facto, ut prima donatione non reprobara, secundam facere attentaverit, & dignum sit, ut in eis qui puniuntur, in quo vilis est deliquisse: in hoc eius

a Cap. md. tit. in 2. compil. b Vid. e. quoniam in omnibus. sup. de off. & benef. ca. 1. c. Ha dua voces, per testes, desunt in antiquis exemplaribus, absonum etiam a veteri compil. & omnibus Vaticanis. d per predictorum, desit in antiquioribus Codicib. e Vid. Lib. canonum. C. de test.

Idem a S. Alberti Archidiaconi, Abbati de Amnona & preposito Comeracen.

**G**ravem & dolorem non vacuum: [ i & infra. ] Dis- v. mandamus, quatenus si vobis constiterit Archidiaconum semel, & secundo contra fidem homagii prestati, ac debitam reverentiam, Episcopum suum esse dominum negasse, vel in foro seculari deposuisse b contra eum super rebus spiritualibus quaestiones, aut tam in- v. fori Episcopi & locorum ejus, quam in fratri eius vel e- p. llicibus suis causam vel consilium prebuisse: ipsam tan- quam membrum putidum ab Ambian. ecclesia perpe- tuo abscondatis, beneficia sua facientes personis idoneis, per illos ad quos donatio pertinet, assignari.

[ I Actus clerici contumeliosum aculem circumscriptam recepimus quaestione: quod cum ven. f. n. Ambianen. Episcopus quadam beneficium vacans, quod altare dicitur, cuidam idoneo, prout ad se spectare credebat, absente Archidiacono Ambian. contulisset: Idem Archidiaconus stipatus caterua fratris sui & quorundam aliorum, accedens ad Episcopum memoratum, & proponens quod ei injuriatus fuerat super hoc, instat apud eum, ut sine causa cogiturus a beneficio ipse prius amoveretur ab eo institutus. ]

CAP. XVI.

Ponit xv. gravamina illata religiosis, a quibus precipi prelatos abstinere.

Gregorius IX. Universis ecclesiarum pre- latis.

**N**imis iniqua: & infra. Cum religiosi viri abnegantes salubriter semetipsos, elegerint in paupertate Christo pauperi ad placitum famulari, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes: non desunt plerique tam ecclesiarum prelati, quam alii, qui caeca cupiditate seducti, propria aviditati subtrahi reputantes, quicquid praedictis fidelium pietas elargitur, quietem ipsorum multipliciter inquietant d. Volunt namque contra regulam a sede Apostolica approbatam, & sui ordinis instituta, ipsis in vitis eorum confessiones audire, ac eis in- jungere poenitentias, & excommunicationem exhibere: nec vo- lunt, ut corpus Christi in eorum oratoris reservetur: & fratres ipsorum defunctos, apud ecclesias suas compellunt sepeliri, & eorum exequias celebrari: & si quis decedentium fratrum alibi, quam in suis ecclesiis eligat & sepeliat, funus primo ad ecclesias suas deferri cogunt, ut oblatio suis usibus cedat. Nec sufficientes eos habere campanam vel cimiterium benedictum, certis tantum temporibus permittunt ipsos celebrare divina. Volunt quoque in domibus eorum s. certum numerum fratrum, sacerdotum, clericorum, & laico- rum, necnon cereorum, lampadum & ornamentorum, pro voluntate sua taxare, ac residuum cereorum, quan- do noviter apponuntur, exigunt ab eisdem. Nec permit- tunt g, quod novi sacerdotes eorum alibi, quam in ecclesiis suis celebrent primas missas, eos nihilominus compellentes, ut in quotidianis missis, quas in suis locis & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum, recipiant & reservent: quicquid etiam eis, dum cele- brant missam solennem, intra domorum suarum ambitum pia fidelium devotione donatur, ab ipsis extor- quere oblationis nomine contententes, quod eisdem tam in ornamentis altaris, quam in libris ecclesiasticis absolute conferunt, vindicant perperam juri suo. Quo- circa mandamus, quatenus universi & singuli a prano- tatis gravaminibus desistatis, subditos vestros ab hujus- modi arctius compellendo.

CAP. XVII.

Ponit xii. gravamina predicatorem & minorum, a quibus precipi prelatos abstinere.

a alii. idem Abb. S. Alberti Archidiacon. de Amnona, &c. b denegasse. c al. cum complicibus. d inquietent. e eligi. f nominatum. g ut.

Idem universis ecclesiarum prelatos.

**N**imis a prava: & infra. Cum quidem in ordi- nem & regulam sed. Apostoli. notissimum in artiffimis b paupertate Christo pauperi amantissimi plerique prelati & alii eos ad synodos suas vocare, ac suis constitutionibus subiacere: non tenent, capitula & scripturas in locis fratrum pro- rigendis facturos se comminantur, sed illorum com- pto firmatam ab eorum ministris & cultoribus ex- tes: eis quoque, ut tam extra civitates, quam intra eis processionaliter veniant, ex loci causa mandant, excommunicationis sententiam fulminant in locos- tores ipsorum: & idipsum fratres comminantes eos de locis, in quibus Domino famulantur, depu- amovere, nisi eis obediant in omnibus scripturis: hoc e ne fratres ad a honorabiliores curias, ubi- las, ubi religiose ac honeste valeant commorari, im- pulsis devoto vocati accedere audeant indolentes, in- accedentes fratres, quam in recuperatione etiam praesument excommunicationis sententiam pro- gare. Ab eis etiam de hororum fructibus, nec non de habitaculis fratrum (sicut de laboribus dabo- bus) contendunt reditus extorquere: idcirco, quod nisi fratres morantur ibidem, & ut ipsi in loca- proventus aliqui solverentur, & ut ipsi in loca- totaliter ditioni, eisdem ministris & cultoribus volent praeficere pro sua arbitrio voluntate. Quocirca mandamus, quatenus universi & singuli a prano- minibus desistatis, subditos vestros ab hujus- modi us compellendo.

CAP. XVIII.

Non servans interdictum, suspensus est ad officium in omni jurisdictione. b. d. secundum verum interdictum.

Idem Archiepiscopo Coloniensi.

**T**anta est clavis Petri: & infra. Ad ecclesiam Episcopi quondam Coloniensis. non postquam mortiam non venit, quantum in nos & ecclesiam Ro- manam deliquerit, de preteriti Petri clavis interdicti- cam laetis potestatem: cum non solam interdicti- tentiam (quam servaverat ab initio) reverentia- verum etiam induxit alios, imo compellit non solum & quos inducere monuit, & sedere in locis ro- roribus ad violandam interdicti sententiam nulla ratione, post atrocis injurias, amissionem bonorum, spoliationem parentum, dignitatum, & prebenda- & beneficium spoliatis, cogit miserabiliter carere ea suis in hac parte fautoribus non obsequio pri- one temeraria confertendo, quae omnia obsequio- pus in nostra & g fratrum nostrorum praesentibus- blice recognovit. Licet autem memoratus Episcopus in manibus nostris spontanea cessit voluntate, quod- tentestamen, ut hi qui hujusmodi sententiam violen- cli non sunt veriti temeritate propria vitiosum, & pe- pere dignitates, prebendas, & beneficia ecclesiarum, quae abque culpa & sine causa rationabili etiam nulli- liati, severitatem effugiant canonice etiam nulli- perveritas transeat presumptoribus in contemptum auctoritatis Dei omnipotentis, omnem interdicti- destitutionem, collationem prebendarum, & be- ciorum ac dignitatum praesumptis per nos interdicti- scopus, & excommunicationis sententiam, & excom- tentias, in quoscumque hac occasione prelatos, & alios post interdicti violationem existim, & decessum- irritas & inanes. Quia vero ubi magis exceditur.

a De cogenda synodo & qui sui vocandi, sed. Concil. Lateran. sess. 24. de reform. cap. 2. b de synodo. c de locis. d in- rabilis. e receptus. f Braccensis & Coloniensis. g de- lorenfis. Episcopus sui verisignus in telegalia. h de- & in fratrum, &c.





quid post appellationem hujusmodi inveniatis attentatum, &c. [Unde petebant, ut ipsorum probationes recipi, & prohiberi adificium mandarentur.]

CAP. IV.

Summatum est supra cap. proximo Gregorius IX.

Is cui opus novum te nunciasset a preponis, non obstante cautione, quas offertur ab ipso de opere destruendo, si non iure edificatum existat, teneat re per trium mensium spacium expectare, juris tui prejudicium probare volentem.

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIBUS PRIVILEGIATORUM.

TITVLVS XXXIII.

CAP. I.

Episcopali dignitas non debet trahi, nisi loci insignibus, & populari.

Leo Papa.

Episcopalia gubernacula non nisi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus praesidere oportet, ne honor, cui debent excellentiora committi, sui numerositate vilescat.

CAP. II.

Non obstante privilegio fori, potest laicus ecclesia malefactorum ecclesiam puniri.

Gregorius P. Subdiacono.

Sicut & in iudiciis laicorum privilegia turbare nolumus, ita eis praedictantibus nobis moderata volumus auctoritate resistere. Violentis itaque laicos coercere, non contra legem est agere, sed legi & facere subsidium.

CAP. III.

Religiosi etiam exempti in ecclesia decimas non debent a laicis recipere, sine consensu diaconorum, hoc dicit, usque ad 8. Excommunicatus.

Alexander III. in Concilio Lateran. d.

Omni & plantare sacram religionem, & plantatam fovere modis omnibus debemus, nusquam e hoc melius exequimur, quam si nutrire ea, quae recta sunt, & corrigere quae profectum virtutis impediunt, commissis nobis auctoritate curemus. Fratrum autem & Goepiscoporum nostrorum conqueitione compertimus, quod fratres templi & hospitalis, & alii religionis, indulta sibi ab Apostol. sed. privilegia excedentes, contra Episcopalem auctoritatem multa praesumunt, quae & scandalum faciunt, & grave pariant periculum animarum: [1. & infra.] Ecclesias igitur & decimas de manu laicorum sine consensu Episcoporum tam illos, quam etiam quoscumque alios religiosos recipere prohibemus, dimissis quascumque contra tenorem istum aliquo tempore receperunt.

[1. Propter hoc enim, quod ecclesiae recipiunt de manu laicorum, excommunicati & interdicti ad ecclesiastica recipiunt sacramenta, & ad sepulturam admittuntur in civitatibus ecclesiae suis praeter eorum consensum, & insistant, & amoveant sacerdotes, & fratres eorum ad elemosinas querendas civitates, est indultum eis, ut in adventu eorum iucando semel in anno aperiantur ecclesiae, atque in eis divina celebrantur officia, plures ex eis de una sive de diversis domibus ad interdictionem locum sapius accedentes, indulgentias privilegiorum nostrorum in celebranda officia, & spectentia mortuis abutuntur, & mortuis apud interdictionem locum sepelire praesumunt. Ocasione quoque consecraturatur, quae in pluribus locis facta, robor & auct. Episcopalem emergunt, dum contra eorum sententiam sub aliquorum privilegiorum obtentu munerem episcopes intendunt, qui

a Denunciasset b Ca. ex. tit. in i. comp. c Ferr legendum est, ex regis. d In Conc. Lat. sub Alex. III. c. 6. & c. 3. eod. tit. in i. comp. e nunquam. f veritatem. in Concilio.

ad eorum fraternitatem voluerint se conferre. In hoc enim non tam de majorum consensu, quam de minorum assensu factum, & renovanda ea in quibus excommunicati & interdicti non debent admitti, & interdictum non debet admitti, etiam per religiose exemptos, hoc dicit, usque ad 8. Abbas Siculus.

Excommunicati a quoque & nominati interdictos tam ab illis, quam ab aliis omnibus juratis Episcoporum sententiam statimus extendendam.

Religiosi etiam exempti in ecclesia non periculis ac in pleno iure non insistant, nec deficiant consuetudo Episcoporum exigunt in temporalibus ab insistent. nec aut. Episcopi Quod si.

In ecclesiis vero suis, quae ad eos pleno iure continentur, insistentibus Presbyteros Episcopos representent: ut eis de plebis cura respondeat. Ipsi vero rebus temporalibus rationem exhibeat competentem. Insistentes etiam inconsultis Episcopis non adstant movere.

Hospitalarii & templarii semel in anno celebrant in ecclesia in loco interdictionis, ibi tamen non sepeliantur neque in h. d. usq. ad 8. de confratribus, Abbas.

Quod si templarii vel hospitalarii ad ecclesiam interfuerint interdictionem, non nisi semel in anno ad ecclesiasticum officium admittantur, nec tunc ad legationem tempora defunctorum.

Confratres exemptorum, seu hospitum alios, qui in loco interdictionis iudicari possunt ab interdictione locum, h. d. usq. ad 8. de confratribus, Abbas.

De confratribus hoc constitimus, ut in praedictis fratribus omnino reddiderint, sed in praetibus suis omnimodo durent remanentibus. Propter hoc ab Episcoporum suorum sententiam praesumunt, sed potestatem suam in eos sicut in alios parochianos suos exercent, cum pro suis fratribus dicitur est, ab aliis quoque religiosis, qui praesumptive sua Episcoporum percipiunt, & contra auctoritatem eorum sententias, & tenent privilegia, & auctoritatem venire praesumunt, praecipuos observant. Si contra institutum hoc venerint, & ecclesiam in talia iura praesumpserint, subiacent interdictioni, & quae praesumpserint, irritum habeatur.

CAP. IV.

Suis privilegia privandus est, qui aliena dicitur. Idem Archiepiscopus [et c. Episcopus] ad quosdam ista pertinet.

Illechi filii & fratres hospitalis Hierosolymitanensis nobis conqueitione monstravit, quod vos eis de malefactoribus suis iustitiam facere ad illorum privilegia ipsorum recipere contentemur: [1. & infra.] Pro certo sciat, quod nos concessa vobis privilegia turbabimus, cum eccl. Rom. scriptis auctoritate comminimè timeatis.

[1. Nos ipsi elemosinas quere in vestris parochiis, & fratres eorum sepelire aliquatenus permittat. Quamquam illidem fratres multas sine libertatibus & privilegia Romanorum iustitias praesumunt, quae in vestris parochiis praesumptive insistant: s. v. p. a. f. m. q. iam dictis fratribus in quibusdam locis eccl. usque in vultu fuisse, nullam pro sua in quibusdam locis, nec ea sibi contradicere vel derogare poterunt competere.] enim de vobis in veritate de latera talia poterunt competere.

a Vide Calixtum Pap. 1. quod ad Episcopos Gothicos. Burch. lib. 11. decr. c. 8. & Leo p. 16. c. 12. b. Praxeo. J. & alio hinc, vid. Marcanum Sacra. & alio in c. 1. f. p. de fratribus & c. 1. f. p. de Gemmanum in c. quodam. 7. p. 4. c. 11. de vobis & c. 1. f. p. de vobis in aliquo & c. 1. f. p. de vobis in aliquo. d. de ecc. tit. in i. compilat.

CAP. V.

Quoniam privilegia non possunt admitti excommunicati casu ad...

Idem Cantuarien. Archiepiscopo. Mandamus, quatenus ho-

In hac a: [ i & infra. ] Mandamus, quatenus ho-

CAP. VI.

Quia privilegia ecclesiarum presbiteriorum spacio xxx. annorum ho-

Idem Abbat. & Monach. S. Andrea Cisterciens. ordinis.

CAP. VII.

De privilegiis non est iudicandum, nisi eorum tenore inspecto,

Idem Ambian. d. Episcopo. Quis et quomodo templarii & hospitalarii multa sunt...

CAP. VIII.

De suspensione censuræ, que fit Rom. eccl. non probatur exemptio...

Idem I. Apof. sedu legat. Recipimus h. literas, quas de ecclesiis censuralibus...

Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. b. alit. quoniam potius per te...

perfolvitur, non ex hoc iuri dicecet. Episcopi aliquid videtur esse subtrahum.

CAP. IX.

Privilegium uni concessum non potest ad alium extendi, propter...

Sane: & infra. Temerarium est, & indignum, aliquem sibi...

CAP. X.

In oratorio privati campana publice teneri non possunt etiam...

Celestinus III. Abulen. Episcopo.

Atentibus a litris certificari delideras, utrum templariis, hospitalariis, & aliis oratori in domibus suis...

CAP. XI.

In tota provincia exhortationis officio prevariant hospitalarii, qui...

Innocentius III. Archiepiscopo. Lugdunen.

Varum e nos tenor edocuit literarum quod fratres hospitalis sancti Iohannis, laicos & illiteratos...

a Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. b. alit. quoniam potius per te...

eadem sententiam suspensionis reducatur. Illos vero, quos ad respondendum alii secundum legem terrae pro praemissa causa afferunt non teneri, nolimus excusari, quin eos ad respondendum (subiata appellationis impedimento) compellamus.

[ *Quis populus ex devotione pro sustentatione pauperum praefato loco mittere consuevit. Quidam vero qui non sufficienter pro se loca omnia circumdant, sibi clericos, sacerdotes, sacros etiam ritibus nec religiosis in nequitia exercitatos assumunt, etiam peioribus torculari charactere imponentes, sicque, quae de ornatu deferunt, se valde inobsequiosos in alii ostendentes, etiam et populam graviter scandalizant, cum ipsi in sollicitudine praerogatum officium, et tam clericis quam sacerdotibus proponantur: Et non solum Episcopi inobediens existunt, verumetiam quasdam immunitates, tanquam ab Apostolica sede sibi in datus praesumunt, sibi tenere intendunt. ]*

CAP. XII.

Contenta in instrumento perito probari possunt per testes, qui illud perlegerunt, si deponant de tenore, et quod erat sine vitio, h. d. Eximio et ubi casus ita clarus.

Idem Abbati et conventui S. Petri Eugubini.

**C**um olim a. e. semus apud Perusium constituti, et tunc illi Abbas privilegium Lucii Papae nobis praefertens Episcopi asserentis hoc in suum praedictum reducere, non fuit effectui mancipatum: Et infra. Te igitur et praefati Episcopi procuratoribus, in nostra praesentia constitutis, B. b. basilicam XII. Apostolorum Presbytero Cardinali. Adm. in mandatis, ut super amissione et tempore privilegiorum testes reciperet, quos duceres producendos, qui fideliter redigit in scriptis depositiones X. testium juratorum: quorum depositionibus publicatis, nisi procuratores ad producendos testes, per quos indutos, a parte adversa repellerent, inducias postularunt: quas sub eo tenore illis duximus concedendas, ut apud sed. Ap. probarent, quae vellent, ubi onus probationis pars altera subiisset: [ *Et infra.* ]

Nos vero tam per depositiones testium, quam assertiones quorundam fratrum notatorum liquidum cognoscimus, talem dicti privilegii fuisse tenorem, quod videlicet coenobium vestrum nullo mediante ad Roman. eccl. pertinere, et quod non liceret alicui Episcopo eidem monasterio de eius ecclesiae excommunicationem indicare, ut fratres illic Domino servientes, ab omni potestate liberi, Rom. eccl. libertatis gratia potuerunt, et quod nulla in eis mentio dicecesani Episcopi habebatur: illud etiam attendentes, quod cum tu filii Abbas tempore Celestini praedecessoris nostri ad ipsius praesentiam accessisses, ipse in seipsum ecclesiae tuae privilegii te (licet excommunicatus ab Eugubini Episcopo diceretur) tanquam non ligatum admittit ad osculum (quod praesumitur non fecisse, nisi monasterium vestrum cognovisset ad Roman. eccl. specialiter pertinere) decernimus privilegium illud Lucii Papae, quod sine reprehensione bullae chartae vel litterae apparebat, quando fuit nobis ostensum, illius fuisse tenoris, cuius per depositiones testium et assertiones fratrum noscitur extitisse.

[ *Ceterum quoniam infra tempus datum terminum excepimus qui producendi testes, datus fuerat, defecerunt. ]*

CAP. XIII.

Innovatio privilegiorum novum jus non tribuit, sed antiquum conservat, h. d. quoad titulum.

Idem Cathedrali de electo et Abbati trinum Pontium.

**E**x parte et Abbatiae ac fororum Iortem. ecclesiae extitit intimatum, quod Meldem. Episcopus com-

<sup>a</sup> Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. vid. Bald. in l. fin. C. de ed. Bart. et al. de teste. Specul. tit. de legato. 6. superest. num. 17. Dillor. in l. ult. C. de edicto D. Hadr. tit. b. P. c. al. privilegii, d. Catholon. et Cap. 3. eod. tit. in 3. comp.

missionis occasione cuiusdam (pater et filius) iudices delegatos obentem (in qua nulla mentio habetur de ipsorum privilegio, quae illas et cetera iudicum iurum & populum Iortem. ad Apostolicum sedem mitti mediante spectare declarantur quorum iure iurandi eos incepti graviter molester, oblationem ipsi, ac a clero & populo Iortem. subdilectionem etiam requirerent: Et infra. Verum cum iudices illi de gravarent, ad appellationis beneficium commoverunt. Sed iudices appellationi non deferunt, fragilitati sexus compatientes eorum, in Abbatis communicationis, & in clericum, & in populum Iortem. interdicti sententias promulgent. Sed cum iudices Iortem. ecclesiae praedictae & alia in nostra praesentia lissent, privilegium nobis Apostolicum oblationem, quod ecclesiam Iortem. constituit ad Iortem. ecclesiam specialiter pertinere. Nos tamen eorum mentem propter appellationem praedictam, dicitur delatam, quia tandem nullus apparuit idoneus respondere, ut partem & defenderet adveniam, privilegium Iortem. ecclesiae. Iortem. concessam duximus innovare, ut per innovationem ipsius eadem oblationem, quae jus accretat, quam per privilegium praedictum nostrorum obtinuit: cum per hoc non videretur innovari, sed antiquum jus conservare aviam.

CAP. XIV.

Ecclesiae utem duplici privilegio excommunicati, iure iurandi uno, potest nihilominus ex alio se iurare et cetera: non exemplum promittere obedientiam dicitur: non exemplum non potest sine licentia dicecesani Episcopi non exempto: Et si exemptus de facto in suo exempto ecclesiam, cedat iuri Episcopi.

Idem Colubien. et Episcopi.

**C**um olim a. propter quoniam, qui ad nos priorem & canonicos monasterii Colubien. ad nos venisset, pro quibus ad iudicium nostrum decessum appellatum, motam feceris longinqua, eadem tamen cetera nullius comparuit responsalis, in quo tunc, ut minum duximus praesigendum, in quo tunc, ut mittent super privilegio omnibus & liberant, quae a Rom. Pontif. vel ab M. quondam Colubien. pifcopo se habere dicebant, & super aliis quibusdam adversus eos a Colubien. ecclesia innotuit, ad nos sententiam recepturi: Et infra. Interim tamen trique parti liceret coram dilectis filiis vobis de Cantabria, & de Serra & Abbatibus, & fra. Monacho Cantabrie, quibus causa prius fuerat delegata, proponere probare, si quid aliud proponendum ducere, & respondendum, quibus autem iustitiam esse de causa credentes, monasterium sanctae Colubiae expensis, quas per quadriennium occasione huiusmodi negotii juraveras fecisse, damnantur, interim tamen scopus contulerat monasterio S. Crucis, cuiusmodi assensu per portarum Regis extorserat. Praeterea, quod idem M. praedecessor tuus fuerat communi iurisdictione duo millia Marabatinorum, quae recipere in Episcopo iam promotus monasterio decessu praesentato: ipsum ad restitutionem eorum iudicio committimus. Insuper Colubien. assensum propria ratione fundarunt (quia pars S. Crucis nec praesentatione, & in sententia alia probationibus contra se factis oblationem iudicantur in ius Colubien. ecclesiae, cum praesentatione medii temporis revocari: Et infra. Tandem processit

<sup>a</sup> Haec duo, per litteras, huius in antiquo. C. de iur. Vaticani. b. asserentis, c. ad oblationem. d. de iur. in 3. compil. e. Serra. ubi Serra. e. de iur. praesentationis. g. ad iur. ablatum.



monasterium populum sententiam non valere nec tenere. Quod si alius etiam sententia memorata teneret, quia tamen monasterium fuit indefensum, nec exhibita fuerat coram eis privilegia libertatis (ne delictum personam damnata ecclesie rediret) debeat ad exhibitionem privilegiorum suorum admitti: quod sibi concedi de solito benignitate sedis Apost. postulat. Nos igitur attendentes, quod eadem privilegia non solummodo pro libertate monasterii faciebant, sed etiam exprimebant ne monasterium, & ecclesie Rom. iustitiam turbarent: ne in monasterium laeso rediret, ad privilegia exhibenda, precem eius de gratia ducimus admittendam: & infra, Bullas quoniam in quo concessam, & libertatem, quam ei nos concessimus, quod in Episcopi Apost. sedes indulget, quibus constitit extortum fuisse in Episcopi concessione monasterium assensum, & concessione paginam in aliter lineis habuisse rasuras, & subscriptiones singulas singulis subscriptionum manibus adnotatas: scripsum autem, quod nobis exhibitum fuerat, nec rasuram praestitit, nec esse variis subscriptionum manibus variatum, sed a primo ad ultimum eadem manu conscriptum, libertatem ab ipso Episcopo concessam [per extorcionem] irritam decernimus & inanem: super hoc sententiam delegatorum iudicium confirmantes. Quia vero evidentem agnovimus ex privilegiis antedictis, praedecessores vestros ecclesie sanctae Crucis libertatis privilegium indidisse, & quod in ea possessione tandem fuerat libertas, quod alius etiam cessantibus praescripserit: libertatem ei a praedecessoribus nostris indulgam, auctoritate apost. confirmamus, tibi super hoc silentium imponentes. Super a hoc autem in nullo sententia delegatorum iudicium derogamus, cum ipsi de hac non cogoverint libertate: & infra.

Cumque libertatem a praedecessoribus nostris indulgam monasterio confirmamus, ad ius professionis (quod est contrarium libertati) monasterium decernimus non retine, non derogantes iudicibus delegatis, quibus libertatis privilegia non fuerant praesentata: in ceteris autem iuramentis a praedictis iudicibus sententiam pro Colabrien. ecclesia confirmamus.

CAP. XV.

Contra privilegia ecclesie minori spacio quadraginta annorum non profuerint h. d. secundum verum intellectum.

Idem Episcopo & magistro G. Lemovicensi.

Ad eodem b ad praesentiam nostram Abbatis & conventus Naviacen. ex una parte, & templariorum de Roma. ex altera procuratoribus, procurator monasterii proposuit, quod cum decimas terrarum de Saravie suo quere possederint antequam ad templarium dominium pervenissent: & postquam templarii terram acquirere, praedictas decimas earundem per xl. annos non recurrent: [1 & 7] Discretionem vestram mandamus, quatenus si Abbas & monachi sufficienter ostenderint, quod templarii decimas de terris praedictis per xl. annos non receperint sine lite, vos ad praestationem ipsarum decimarum compellatis. Cum enim tanto tempore contra indulta privilegia decimas solverint, eis remissioe tacite praesumuntur. Quod si in probatione ostenderit, ab ipsorum impetitione templarios absolventur: super hoc silentium perpetuum & imponen-

Exemptus ratione certae rei vel certi loci, non censetur exemptus respectu alterius rei vel loci h. d. & est textus notabilis, & multum allegabilis.

Idem Episcopo Lingonesi.

Um capella a ducis Burgundiae b gaudere dicitur huiusmodi privilegio, quod nullus Archiepiscopus vel Episcopus in personas canonicorum ejusdem capellae suspensionis vel excommunicationis aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam capellae supradictae canonici, qui parochiales ecclesias a te tenent, occasione privilegii praescripti in his etiam, quarum iusdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut quantumcunque graviter interdum excedant, tunc correctioni reculant: & sententiae subjacere. Quocirca mandamus, quatenus in quantum exempti sunt ejusdem ratione capellae, Apostolicis privilegiis deferas reverenter: sed in quantum ratione parochialium ecclesiarum vel alius iusdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum in eosdem libere profecturus.

CAP. XVII.

Ter exemptionem concessam monasterio, capella sibi subiecta non censetur excepta.

Idem Abbati & fratribus Evasen. c. cambii.

Ex ore d. sedentis in throno procedit gladius bis acutus, quoniam ex ore Roman. Pontif. rectissima debet exire sententia, quae contra iustitiam nulli parcat, sed reddat unicuique quod suum est. Cum igitur inter vos & Vigor. & Episcopum, super monasterii vestri subiectione, ac libertate controversia videretur: monasterium ab ipsa sui fundatione liberum existit & exemptum: & ad hoc probandam privilegia praedecessorum nostrorum inducens, unum Constantini, & alterum Alexandri, nec non indulgentias Cle. & Celest. quorum usum continuam a longis retro temporibus per depositiones testium ostendere nitentur: & infra. Porro in privilegio Constant. quiddam contineri percipitur, per quod idem cenobium videtur ad iusdictionem Episcopi pertinere: videlicet, quod Abbas ejusdem primum locum post Vigorian. praesulem semper obtineat. Vade cum locum ipsam obtinere non possit in generali concilio, neque in provinciali: quoniam absonum esset, ut Abbas primum post illum super alios Episcopos resideret: relinquatur ergo, quod locum illum in episcopali synodo intelligatur habere: quare tenetur ad synodum episcopalem accedere, ac per hoc ipsius statuta recipere ac servare. In privilegio vero Alexandri Papae quiddam f. aliud continetur, per quod diceceps Episcopus in eodem cenobio iusdictionem suam (et si non in omnibus, in quibusdam tamen) retinuisse videtur: cum in illo dicatur, quod Vigor. Episcopi ab ejusdem loci fratribus aliquid iniuste non exigant, sed his tantum contenti permanent, quae praedecessores eorum antecessoribus suis constarationabiliter impendisse: unde constat, quod Abbas Episcopi aliquid de suis exhibere tenentur. Nos igitur his & aliis diligenter auditis: cum a neutra parte sit probata praescriptio, sententiam definitimus, quod Evasen. & cenobium liberum est in capite, & soli Rom. eccl. subiectum, tutela tamen ipsius Cantua. Archiepiscopi reservata: in membris autem, quae non probatur exempta, daret Episcopo ipsam subjacere decernimus: propter quod Abbas ad synodum b ejus debet accede-

[1] Hic igitur & alia quae coram praedicto capellano fuerint scripta plenius intellectis, quia de ipsi non potuit excludi plena [1].

a C. sed. iii. in 3. comp. b al. Divinen. in veteri comp. ita, Bohemia: sed vaticana & alia exemplaria constantiter habent Burgundia. c Evasen. al. Evasen. d C. sed. iii. in 3. comp. huiusmodi sumitur ex Apoc. c. 1 & 7. e Vigorian. al. Vigorian. f quoddam in antiq. g Evasen. h Vid. Concil. Trident. sess. 24. de reform. s. 2.

[1] Hic igitur & alia quae coram praedicto capellano fuerint scripta plenius intellectis, quia de ipsi non potuit excludi plena [1].

a C. sed. iii. in 3. comp. b al. Divinen. in veteri comp. ita, Bohemia: sed vaticana & alia exemplaria constantiter habent Burgundia. c Evasen. al. Evasen. d C. sed. iii. in 3. comp. huiusmodi sumitur ex Apoc. c. 1 & 7. e Vigorian. al. Vigorian. f quoddam in antiq. g Evasen. h Vid. Concil. Trident. sess. 24. de reform. s. 2.



dere, primumque locum post Vigor. Episcopum obtinere: pro ipsis quoque membris non exemptis, idem Abbas teneat Vigor. Episcopo exhibere reverentiam, obsequium & honorem: quibus Vigor. Episcopus sibi competitor exhibitis debet manere contentus.

CAP. XVIII.

Receptus sub preloium Papa, per hoc non censetur exemptus. hoc dicit.

Idem Ausonem Episcopo.

Ex parte tua fuit quaesitum, utrum clerici & laici qui literas protectionis ostendunt, in quibus persone sine expresso nomine cum omnibus rebus suis sub Apostolica protectione consistere declarantur; à jurisdictione Episcopi diocesani sint exempti. Nos tibi autem tibi respondemus, quod per literas huiusmodi ab Episcoporum suorum potestate minime subtrahuntur.

CAP. XIX.

Religiosi, quibus à Papa concessum est, ut ecclesias ei subiectas possint in propriis usibus convertere: non auctoritate propria, sed à diocesano possessionem illarum ecclesiarum recipere debent: nisi in privilegio aliud exprimat.

Idem Eliden Episcopo. c.

Pastoralis d' officii: & infra. Interrogasti utrum vicis religiosi, quibus à sed. Apost. est indulgum, ut ecclesias suas in proprios usus possint convertere, decedentibus personis earum, liceat auctoritate propria possessionem earundem intare, vel per dice. Episcopum & in ipsa sint potius inducendi. Ad quod respon. nisi forte in indulgentia summi Pontificis id contineatur expressum, suo Episcopo inconsulto, in possessionem ipsarum eis non est licitum introire: quia per indulgentiam huiusmodi episcopali iuri non credimus derogari.

CAP. XX.

Si in propter cuius delictum positum est interdictum, illud non servat, alii nihilominus servare tenentur: scilicet si ille non servatur, in cuius favorem latum fuit.

Idem Episcopo ex capitulo Tripoli. f.

Religiosi per sed. Apost. & edoceri, utrum cum propter hospitalarios vel templarios civitas vestra generali supponitur interdictum eidem non serventibus, vos illud tenemini observare? Ad quod duximus respondendum, quod illorum excessus vobis non præbet licentiam excedendi. Sed si præfati hospitalarii vel templarii privilegiorum suorum fines exceperint, violando temere interdictum, quod pro eis fuerat promulgatum: ne videantur de aliorum scelere ridere, vos in penam præsumptionis eorum, quamvis ipsi violaverint interdictum, de nostralicensia celebretis.

CAP. XXI.

Privilegium concessum monasterio, ut eius monachi excommunicari non possint, intelligitur de monachi existentibus in monasterio, vel in ecclesijs suis subiectis utroque iure. hoc dicit. Et est casus quotidianus.

Idem.

Quoniam h per confessionem constat patris ad vestra, quod Nepeusius Episcopus, ius episcopale percipit in ecclesia sancti Basilii de i. Flagen, credimus quod non obstante illo capitulo privilegii, quod monasterio est indulgum, ut nullus Episcopus ecclesias utroque iure illi subiectas interdictio supponere, vel monachum seu clericum ejusdem monasterii synodare vel excommunicare præsumat, præfatus Episcopus possit interdicare dictam ecclesiam, & excommunicare monachum seu clericum vestrum ad eius regimen deputatum, cum alterutrum de iure fuerit faciendum: quo-

a C. eod. tit. in 3. comp. b aliter. c Helten. al. Ben. d C. eod. tit. in 3. comp. e Dileto, Episcopum, dicit in plerisque exemplar. f Tripolitan. g Cap. 3. eod. tit. in 4. comp. h C. eod. tit. in 4. comp. i al. Basilius de Flagen. al. Flagan.

niam illud capitulum esse intelligendum, remanentibus monachis aut clericis in ipso monasterio permanentibus ad ecclesias destinatis utroque iure sibi subiectis.

CAP. XXII.

Episcopus remittens alicui ecclesiam ad monasterium, non remississe videtur non facta præfata, sed & facta sua voluntate.

Idem London. a.

Quia circa b. & infra. Quod si quidem omnium sanctorum privilegium prædictum non per episcopales decimas remittentibus indultum esse valeat ad possessiones acquiras, & postmodum acquirendas.

Super quo tale damus responsum, quod si decimas illarum remissio facta extiterit secundum contentum in nos, prædecessor tuus indefinitè decimas à quodam monasterio remittendo (cum nihil excepisset, de quo excepisse, ac in beneficiis plenissima sit interpretandi habenda, nec debeat una eademque libertas a iure jure ceteri) intellexisse videtur, non facta de decimas possessionum illius temporis, sed foras.

CAP. XXIII.

Ponit concilium ordinem quatuor patriarcharum, ubi ibi servata, ubi ponit tria privilegia ipsorum. Item ponit dant pallium. Secundum ibi dicitur, quod non solum ferri facimus, præterquam in casibus hinc exceptis. Item in omnibus, quia ad ipse appellatur, & in hoc privilegio de ipsa.

Idem in Concilio generali.

Antiqua patriarchatum d. sedam privilegii. Antiqua sancta universali synodo approbata, nos super omnes alias ordinari præfati admodum patrum, upote mater universorum Christi fidelium (magistra Constantinopolitana prima, Alexandria secunda, Antiochena tertium, Hierosolimitana quartum locum obtinet: Servata cælibet potestate ipsarum ita quod postquam antistites eorum à Romana sede receperint pallium (quod est plenitudo potestatis officialis insignis) præfatis sibi fidelitatis & obedientie sacramento, licenter & ipsi suis suffraganeis pallium impendant, recipientes pro se ipsorum obedientiam ad Romanam ecclesiam ipsorum obedientiam ad eandem ecclesiam deferri, nisi in urbe Romana, & ubiqueque imperialis tunc præfatus extiterit, aut eius legatus auctoritate apostolica dignitatis. In omnibus autem præfatis circumstantiis jurisdictioni subiectis ad nos (cum necesse fuerit) provocetur: salvis appellacionibus ad sedem apostolicam interpositis: quibus ut ab omnibus iustis deferendum.

CAP. XXIV.

Privilegium religiosi, cuiuslibet in possessione ipsius sui tempore interdicti, intelligitur de illis monachis presentibus necnon in seculo, obnoxiosos si tamen ordines, necnon in possessione vel de illis qui bona sua in dederunt ad ipsam monasterium. Privilegium religiosi, concessum, qui ex veritate ad interdictum tendunt, semel in anno aperiant ecclesiam, ne interdicatur divina, intelligitur quod una tantum sola ecclesia aperiantur hoc servando.

Idem in eodem.

a London. b C. eod. tit. in 4. comp. c De illa locutione an & quando equivoce non veritas, vide C. de i. c. 19. d De patriarcharum prerogativa, & legitime q. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.



**V** privilegia, que quibusdam religiosis Romana con-  
cessa sunt, permancant inconvulsa, quædam in  
eisdem declaranda, ne minus sanè intellecta  
periculatur ad abusus, propter quem possint merito re-  
vocari, quia privilegium meretur amittere, qui permissa  
sibi abutitur potestate. Sanè quibusdam regularibus  
apostolicæ sedis indulgiti, ut his qui fraternitatem eorum  
assumpserint, si forsitan ecclesiæ, ad quas pertinent, à di-  
vinit officii fuerint interdicti, ipsosque mori contige-  
rit, sepultura ecclesiastica non negetur, nisi excommu-  
nicati vel nominati fuerint interdicti. Suos quoque  
confratres, quos ecclesiarum prælati apud ecclesias suas  
non permiserint sepeliri, nisi excommunicati vel inter-  
dicti fuerint nominati, ipsi ad ecclesias suas deferantur  
sepeliantur: hoc senem de illis confratribus intelligimus,  
quos ad huc manentes in seculo eorum ordini sunt ob-  
sequii, autaro habitus seculari: vel eis, quia bona sua de-  
dicant inter vivos, retento sibi (quandiu in hoc seculo  
vixerint) usufructu: qui tamen sepeliantur apud ipsos  
negligantur vel aliorum non interdictis ecclesiis,  
in quibus elegerint sepulturam: ne si de quibuslibet  
sepulchrum fraternitatem assumptibus fuerit intellectum,  
pro duobus aut tribus denariis annuatim sibi collatis, dis-  
solvantur panter & vilescat ecclesiastica disciplina: certam  
tamen & ipsi remissionem obtineant ab Apostolica sibi  
sede concessam. Illud etiam, quod hujusmodi regula-  
ribus est indulgiti, ut si frater suorum qui ab eis  
missi fuerint ad preceptis fraternitates sive collectas in  
quamlibet civitatem, castellum, vel vicum advenierint, si  
ibi non locum à divinis officiis sit interdictus, in eorum  
terram advenit semel in anno aperiantur ecclesiæ: ut  
etiam excommunicatis, divina ibidem officia celebren-  
tur, sic intelligi volumus, quod in eadem civitate, aut  
castro, aut villa tantum ecclesia ejusdem ordinis fra-  
tribus semel (in dictum est) aperiantur in anno: quia li-  
cet pariter dictum sit, quod in eorum jucundo adven-  
tibus ecclesiæ aperiantur, non tamen ad ecclesiæ ejusdem  
loci duntaxat, sed prædictorum locorum conjunctim sano  
intellectum est intellectus: ne si hoc modo singulas ejus-  
dem loci viderent ecclesiæ, nimium vilipendi contin-  
geret locorum interdicti. Qui verò contra declara-  
tiones prædictas quicquam sibi usurpare præsumperint,  
gravi subiacent ultioni.

CAP. XXV.

**T**empore generalis interdicti, Episcopi non prohibent, qui fuerint  
interdicti, nec illis elem. celebrare possunt. Et hodie istud non est  
prohibendum Episcopi, sed jus commune: ut in c. si de sent. ex-  
com. an. 4. & in hinc habetur an & quando, & qualiter possit ce-  
lebrare in preteritis.

**I**dem a in eden.

**N**onnullis est religiosis indulgiti, in favorem  
pontificali officii ad Episcopos extendentes conce-  
ditur, ut cum commune terz interdictum fuerit, ex-  
communicatis & interdictis exclusis, possint quandoque  
pauca clausis suppressa voce, & non pulsatis campanis di-  
vinit celebrare officia: Nisi & hoc ipsum eis expressè fue-  
rit mandatum. Verum hoc illis concedimus, qui cau-  
sam suam non præfuerint interdicti, nec quicquam  
illius vel fratris ingesserint, tale compendium ad ini-  
quum pendium petraherent.

CAP. XXVI.

**T**erminus non sunt violanda etiam indreted. hoc dicit gene-  
raliter III. Archiep. & Episcopi, in quorum dnoe.  
pontificia & Prioratus Cluniacens. mensa-  
stria sub jella constituit.

**I**dem III. in Consil. Lateran. an. 11. & ca. eod. tit. in 4. com-  
pila.

**Q**uanto amplius: & infra. Sanè dilecti filii Abbas &  
conventus Cluniacens. a gravem nobis querimoniam  
obtulert, quod quidam vestrum & vestrorum  
officiales, cum in eos & sui ordinis monachos non pos-  
sint excommunicationis & interdicti profere senten-  
tias, eo quod super hoc Apostolicæ sedis privilegiis sunt  
muniti, in eos, qui molant in molendinis, vel coquant  
in furnis eorum, quicquid vendendo seu emendo, aut a-  
liis eis communicant, sententias præferunt memoratas:  
& sic Apostolicorum privilegiorum, non vim & pote-  
statem, sed sola verba servant, dicti ordinis monachos  
quodammodo excommunicant, dum eis alios commu-  
nicare non sinunt. Ex quo illud etiam evenit inconve-  
niens, ut ipsi monachi quantum ad hoc judicentur judi-  
cio laicorum, & qui eis communicant in prædictis, ma-  
jorem excommunicationem incurtant, quam etiam ex-  
communicatis communicando fuerint incurfuri. No-  
lentes igitur hæc crebris ad non clamoribus jam perlata,  
ulterius sub dissimulatione transire, vobis univertis &  
singulis mandamus, quatenus hujusmodi sententias in  
fraudem privilegiorum nostrorum de cætero non feratis:  
quia si super hoc ad nos demò clamor ascenderit, non  
poterimus convenitibus oculis pertransire, quin promul-  
gatores talium sententiarum feveritate debita casti-  
gemus.

CAP. XXVII.

**Q**ui in habitis, & tonsura, & cæteris ut laici converfantur, de-  
prehensum maleficio, se pro clerico non defendunt, ita communiter  
summat.

**I**dem V. quondam Anglorum regina illustri.

**E**x parte tua fuit propositum, quod nonnulli literati,  
quos nec habitus nec tonsura clericos profiterentur,  
in terra tua jurisdictioni subiecta degentes, cum depre-  
henduntur in aliquibus foris factis, ut jurisdictionem  
tuam eludant, & debitam pro delictis ultionem evadant,  
assumunt seu etiam refumunt tonsuram abjectam seu  
habitum clericalem, licet antè pro laicis ab omnibus ha-  
berentur. Ne igitur tonsura, vel habitu sic refump-  
to, malitia foveatur, si tuam jurisdictionem exerceas in hu-  
jusmodi delinquentes, qui sine tonsura & habitu in de-  
licto fuerint deprehensi, æquanimiter duximus toleran-  
dam: cum malitiis hominum indulgèri non debeat, sed  
potius obviari.

CAP. XXVIII.

**T**ariffis & in locis vicinis jus civile legi non debet.

**I**dem. c

**S**uper specula: & infra. Sanè licet sancta ecclesia se-  
culum secularium non respuat famulatum, que æqui-  
tatis & iustitiæ vestigia imitantur: quia tamen in Francia  
& nonnullis Provinciis, latè Romanorum Imperatorum  
legibus non duntaxat, & occurrant ratio ecclesiastica  
causis tales, que non possint statuti canonicis expediiri:  
ut plenius sacre pagine inscribitur: [ 1 & 7.]

**E**rit interdictum, & districtius inhibemus, ne  
Parisius, vel civitatibus, seu aliis locis vicinis interim exclu-  
datur, verum etiam per Episcopum loci excommunica-  
tionis vinculo innoderit. Vos autem filii, sic diligenti præ-  
scripta servetis, & faciatis studiosius ab aliis observari, quod verè  
avertit spoliis postis merito comprobati, dum parasymplos suos eru-  
dendos ad epistulam carmina curaverit promoveri. Dat. Rom.  
Pontificatus nost. an. quatuor.

a De ordin. Cluniacens. origine & antiquitate Chaff. in Cata-  
log. glor. mundi. p. 4. b Vid. Covar. pract. quæst. c. 32. c Ca.  
Paris. & cæc. Prælat. Paris. constituti quare supr. de magistris, &c.  
d Quatenus gloss. & Di. hic quatuor sunt omnes subfisti Imperato-  
ri. vide Chaff. in ead. glor. mundi. p. 5. conf. 28.

[1 Et discipulo Helij...]

CAP. XXIX.

Innovatio privilegii... sed vetus conservat.

Idem Episcopo Bajacen.

Quia & intentionis nostrae... innovatio nec jus novum conferat...

[1 Non extitit...]

CAP. XXX.

Privilegiat ut ubi possint cum altari viatico celebrare...

Idem.

In his 6, que ad cultum divinum facere dignoscuntur... non maligna sed benigna esse potius interpretatio...

CAP. XXXI.

Privilegium de decimis novialium non solvendi non comprehendit...

Gregorius IX. majoria ecclesie & Christianitatis Detano & Avelonitae.

Idem.

Vidam inter priorem & conventum de Butele d' ex parte una... & priorissam & moniales de Campesse...

CAP. XXXII.

Confratres privilegiorum, nisi se ad eos in totum transfulerint...

Idem.

Vidam (sicut adferis) in privilegiorum fraternitate recepti, nolunt tibi de juribus episcopalibus respondere...

a Bajen. b Doctores in c. si. su. de sil. n. s. & in c. Albertus...

CAP. XXXIII.

Quoad privilegium remissionis decimarum...

Idem Arcliam. capis.

Consultationi vestre... quod cetero, de quo memoria quod aliquando culta fuisse...

DE PURGATIONE CANONICA

TITVLVS XXXIIII.

CAP. I.

Infamatus fide dignus per juramentum si purgatus...

Ex Concilio Triburico.

Nobilis a homo, vel ingenuus... si in prelo accusatus crimen negaverit...

CAP. II.

Infamatus tertio motus si corripitur...

Ex Concilio Agathen.

Si quis Presbyter negligens vite sue, pariter de se suspicari permittit...

CAP. III.

Etiam regulares purgari se de delictis...

Ex Concilio Melden.

Moniales si libidinibus inferne accenduntur...

CAP. IV.

Si delictum est probatum, non inducitur purgatio...

Ex eodem.

Si quis de gradu ecclesiastico raptocelesti...

CAP. V.

Infamatus contra quem crimen probatum non possit...

Innocentius Papa d. Aquilano. Pisanorum. Mentan. Episcopo.

Quotiens & Tridentinus Episcopus de hinc impetravit...

a Referunt Barck. l. 8. de re. a. n. & Grat. lib. 1. de re. a. n. & habetur c. 1. in de purg. vulg. in Longo...



CAP. IX.

Sufficit quod compurgator sit toleratus ab ecclesia, bene famu, nec de crimine suspensus condemnatus.

Idem Antonien. Episcopus.

Constitutus a in presentia nostra P. Diaconus & infra.

Præterea illud nobis non modicam admirationem inducit, quod purgationem oblatam recipere noluerit, nisi prius commenda les nomina singularum, qui dictum P. purgare volebant, & de nationibus & cæteris circumstantiis prius inquirentes diligenter, tanquam esse ordinationes facturus: utinam se discerneret ordinandos. Sanè in purgationibus faciendis, cum satis sit illis, qui pro purgando exhibent juramentum, secundum propriam conscientiam & opinionem jurare, quod purgandus à crimine sit immunis, vel quod bonum exhibuit juramentum, si purgator ab ecclesia tolerentur, & sint bonæ famæ in suis ordinibus ministrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati, proculdubio sunt abique ullius indagine admittendi.

CAP. X.

Propter magnitudinem criminis infamatus suspendi potest, nolumus ab officio, sed etiam à beneficio, donec se purgaverit. hoc primo. Et augetur propter hoc numerus compurgatorum, hoc secundo. Ex causis interdem post purgationem præstitam suspendatur qui ad tempus, hoc tertio. Et deficiens in purgatione, pariter ut convulsus, hoc quarto.

Innocentius III. Senen. Archiepiscopus.

Inter sollicitudines & nostras illa debet esse præcipua, ut capiamus vulpeculas: [ 1 & j. ] Licet [ ergo ] ecclesiastica constitutio tales ab officio tantum utique ad purgationem canonicam doceat [ suspendendos: quia tamen eum etiam à beneficio propter immanitatem criminis suspendisti, nolumus improbare. Nec illud etiam improbamus, quod licet contra eum nullus accusator legitimus appareret, ex officio tuo tamen [ fama publica deferente ] voluisti plenius inquirere veritatem. Attendentes autem vulgata in infamiam, grave scandalum, & vehementem suspensionem ex testium dictis obortam, quæ contra decanum facere videbatur, quum propter eorum quodlibet ei esset purgatio indicenda, & servantes justitiam, & molientes rigorem, purgationem ei quarta decima manus sui ordinis duximus indicendam. Ipsum illicur ad te remittentes, ut ibi purgaret, ubi noscitur infamatus: mandamus, quatenus accitis e tecum Nivern. & Parisien. Episcopis, indicam ei purgationem accipias: ita tamen, ut qui ad ejus purgationem processerint comprobant, sint fide catholici, & vita probati, qui conversationem & vitam ipsius non tam moderno tempore noverint, quam transacto. Purgatione vero recepta, beneficium ei restituere non postponas. In poenam autem familiaritatis illius, quam cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur, eum ab officio volumus manere suspensum, donec scandalum sopiatur, ita tamen ut publice familiaritatem hæreticorum abjuret. Præcipias insuper ei districtè, ut in prædicta & aliis villis circumpositis profiteatur & prædicet fidem catholicam, ac confundat & detestetur hæreticam pravitatem: sic deinceps vitam suam bonis adornans operibus, ut infamia convertatur in bonam famam d, & omne scandalum & suspitio de catholicorum mentibus deleatur. Quod si forsitan in purgatione defecerit, eum ecclesiasticæ discipline macrone percellas, & ab officio & beneficio depositum, ad agendam poenitentiam in actum monasterium detrudere non omitteras.

CAP. VIII.

Infamia facta secundam purgationem vulgarem non tenet, & ab non ablatam, post iudicium de novo purgatio: & admittitur de novo.

Lucus III.

Intelligimus contentia literarum, quod cum H. Presbyterum (quia infamabatur de honore) à sacerdotali officio suspendisses, prædecessoris tui literas tui in medium, quibus apparuit eum iudicio tuique frigidæ suam innocentiam purgavisse, & Episcopum tuum litteris absolvisse. Quia vero peregrina iudicia non prohibita, purgationem quam præstitit, sufficere non oportuit: mandamus, quatenus si accusatores idonei non appuerint, ut eum septima aut quinta manu sui ordinis [ ut expedire cognoveris ] per purgationem canonicam innocentiam suam ostendat, sibi iniungas: quam ad præstitit, suspensionem sine difficultate relaxes, & eum testimonio boni virum annuncians, ab infamia honorandam, nullius contradictione vel appellatione obstantem, absolvas.

a Ca. 6. ed. tit. in i. comp. & post con. Lateran. part. 1. ca. 112. b Ca. 12. ed. tit. de accus. in i. comp. c Ca. 1. ed. tit. in i. comp. d dist. 10. bonam, deest in registris & plerisque antiquis exemplaribus.

705

veres sui prout adherentes, testes secundam formam canonicam producere nequiverunt, scilicet quod ecclesiam sancti Petri Presbytero P. dederit pro quatuor modis fructibus: [ 1 & infra ] Communi fratrum nostrorum contumaciter amarus, ut tertia manu sui ordinis, & quarta Abbatum & religiosorum sacerdotum, de supradicta simonia debeat se purgare. Porro purgationis tenor est huiusmodi: Episcopus juravit primum super sancta Dei Evangelia, quod pro ecclesia sancti Petri Presbytero P. dederit, nec ipse per se, nec per submissam personam, nec aliquem pro eo se scienter præcium recepit: deinde purgatores super sancta Dei Evangelia jurabant, quod ipsi crederent eum verum jurasse.

[ 1 & infra ] ipsi illam ecclesia laici accepit. Verum quoniam in consuetudine nec testes secundam formam canonice, & sacrosanctam famam in causa ipsa procedere potuerunt.]

CAP. VI.

Episcopus percontationem suam infamatum compellit ad se purgandum, nisi ab eo legitime appellaverit.

Alexander III.

Indinet a alios: & infra. Quia nos e. f. consulere volumus, utrum Episcopus percontationem suam ad purgationem cogere possit. Confiliat. r. r. quod si de aliquo crimine publica labor infamia, accusatore & testibus adhibentibus, ad purgationem est per ipsum Episcopum compellendus: nisi forte super ipso ad superiorem iudicium duxerit appellandum. Sanè si appellaverit, eius patet iudicio, ad cuius examen causam voluerit per appellationem transferre.

CAP. VII.

Compurgator debens esse beneficus, & notum habere eum, quem purgatur, nec debens à iudice vel alio impediti: & deficiens in purgatione, pariter ut convulsus.

Idem Gregorius. electo.

Quoniam P. Manconella b Presbyter: & infra. Purgatores illius honoratis & opinionis esse volumus, quod verisimile sit eos nolle amore vel odio, seu obventu pecunie peccare. Ut autem idonei appareant, necessè est ut eum, quem purgare debent, vitam & conversationem agnoscant. Deficientem vero in purgatione, omni officio & beneficio ecclesiastico privare procures: Præterea, quod si qui purgando in sua voluerint purgatione deficere, nullam eis malevolentiam vel indignationem ostendas, nec eos impediatis, vel ab aliis, quantum in te est, impediatis permittas.

CAP. VIII.

Infamia facta secundam purgationem vulgarem non tenet, & ab non ablatam, post iudicium de novo purgatio: & admittitur de novo.

Lucus III.

Intelligimus contentia literarum, quod cum H. Presbyterum (quia infamabatur de honore) à sacerdotali officio suspendisses, prædecessoris tui literas tui in medium, quibus apparuit eum iudicio tuique frigidæ suam innocentiam purgavisse, & Episcopum tuum litteris absolvisse. Quia vero peregrina iudicia non prohibita, purgationem quam præstitit, sufficere non oportuit: mandamus, quatenus si accusatores idonei non appuerint, ut eum septima aut quinta manu sui ordinis [ ut expedire cognoveris ] per purgationem canonicam innocentiam suam ostendat, sibi iniungas: quam ad præstitit, suspensionem sine difficultate relaxes, & eum testimonio boni virum annuncians, ab infamia honorandam, nullius contradictione vel appellatione obstantem, absolvas.

a Ca. 6. ed. tit. in i. comp. & post con. Lateran. part. 1. ca. 112. b Ca. 12. ed. tit. de accus. in i. comp. c Ca. 1. ed. tit. in i. comp. d dist. 10. bonam, deest in registris & plerisque antiquis exemplaribus.

[ 1 Quia morantur vineam Domini demeritis, species quidem habentes diuersas, sed caudas aduocorum colligatas, quodam de uenitate conueniant in ipsam. Hi sunt namque caupones, qui aquam uini commiscunt, qui uinum draconis in aureo calice Babilonis regni propinant, qui iuxta uerbum propheticum, arcum uini amarum intendunt, ut sequantur in oculis innoxios: quorum error seipse ut caupones ita quibus nisi hinc in flore ledatur fructum non filium amaram, sed citam pessimum germinat. Hoc Apostolus egregie predicatur in epistola sua prophetico sermone describit, & docet omnibus modis uitandis, contra quos sacerdotes tibi argenti clangere debent, ut cum clamante populo aros sacerdotum procedente & mari corrumpi Hiericho, que iam fuerat perpetuo anathemate condemnata: ita quod si quis ex ea regulam autem suare presumpserit, cum Achor filio Charim lapidibus obruatur. Nos igitur scientiam literarum & honestatem morum pariter attendentes.]

CAP. XI.

Breue est, nec potest aliter summari.

Idem Abbati sancti Dionysii, & Presbytero S. Marini.

Cum dilectus a: & infra. Illud autem vos attendere volumus, & mandamus, ut tales ad purificationem admittantur persone, que uicinis sint & honeste.

CAP. XII.

Si infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis, non est de necessitate indidenda purgatio, potest tamen iudex ad instantiam purgandi.

Idem.

Cum b in iuuentute sua: & infra. Quia uero pater filium, quem diligit, corripit: nos Quinquecentis Episcopo per literas nostras ad maiorem cautelam injunximus, ut ab illius familiaritate cessando taliter se haberet, quod sinistra de ipso suspicio non possit haberi: sed inimicus homo rescriptum literarum subripiens, apud Regem & regni magnates ipsum nequiter publicavit, ut sic deberet amplius infamari. Unde nos tantam amulorum nequitiam attendentes, licet pullati fuerimus multoties contra eum, nunquam tamen aduersus ipsum potuimus commoueri, scientes quod dictum unius facile sequitur multitudo: ubi uero idem Episcopus ad Strigon metropolim exiit postulat, quidam, qui super ipsa postulatione aduersabantur eidem, ut promotionem ipsius facilius impedirent, illius criminacionis carbonem reaccendere sunt moliti: unde quidam procurator ipsius de consilio amitorum suorum, qui super hoc bonum uelum habebat, sed non secundum scientiam: cepit cum instantia postulare, quatenus eidem Episcopo purgationem canonicam faceremus iudici, ut suam innocentiam demonstraret. Nos autem postulationem huiusmodi minus providam reputantes, procuratorem ipsum ab ea saepe & uoluntate reuocare: [ 1 & 7. ] Caterum quia procurator instabat, compulsi fuimus (non juris necessitate, sed importunitate petentis) ut per vos ei purgationem canonicam cum duobus Abbatibus mandarem iudici: quamuis fuerimus protestati, quod ex alia causa talis petitio minus provide tunc fiebat, quia Strigon, ecclesia suffraganei vix eo tempore purgarent eundem, quia in facto postulationis contradicebant eidem: & suffraganei Colocen. ecclesia ipsum minime tunc purgarent: quia inter eum & Colocen. Archiepiscopum de Strigon metropoli contentio uertebatur: unde cum non sint alij Pontifices in Hungaria, merito uidebatur, quod per Episcopos regni sui non posset in illo articulo se purgare.

a Ca. 2. eod. titul. in 3. comp. b Ca. 2. eod. tit. in 3. comp. para huius decret. est in ea. cum in iuuentute, sup. de prescript. ut optime hic adnotet glossa. c al. semper, sed in antiq. ut est impressum.

[ 1 Tuus quis lapsatus non uideatur quod non in purgatione de illo crimine, cum Episcopi super hoc non uideantur habere, non quia tunc infamatus uideatur ab omni & non processisse, sicut superius est expressum. Unde non uideatur quia laudabilis apparet, & iudicandi factum uideatur, non credendum ei purgationem aliquam non credendam.]

CAP. XIII.

Compurgatio iurat de credulitate.

Idem Thom. a Archiepiscopo.

De b testibus: & infra. Illi uero, qui ad iudicandam alicuius infamiam inducuntur ad iudicandum iuramento firmare, quod ueritatem credunt esse, qui purgatur.

CAP. XIV.

Infamatus super defectu natalium non debet peruenire ad iudicandum.

Idem Euseb. Episcopo.

Accedens e ad presentiam nostram T. Eusebio nobis insinuatione monstrari, quod cum a multis dicebatur, quod esset filius sacerdotis, non tam promouere uoluisti, nec permitti ad iudicandum. Quocirca mandamus, quatenus si publicitatem insinuationis, & de ipsa tibi legitime conducta non fuerit purgatione ab ipso recepta, ipsum non iudicandum hoc ad sacerdotis officium promouere: qui etiam nota delicti, est tamen non defectus impetratum, ut ceteros ordines promouendum.

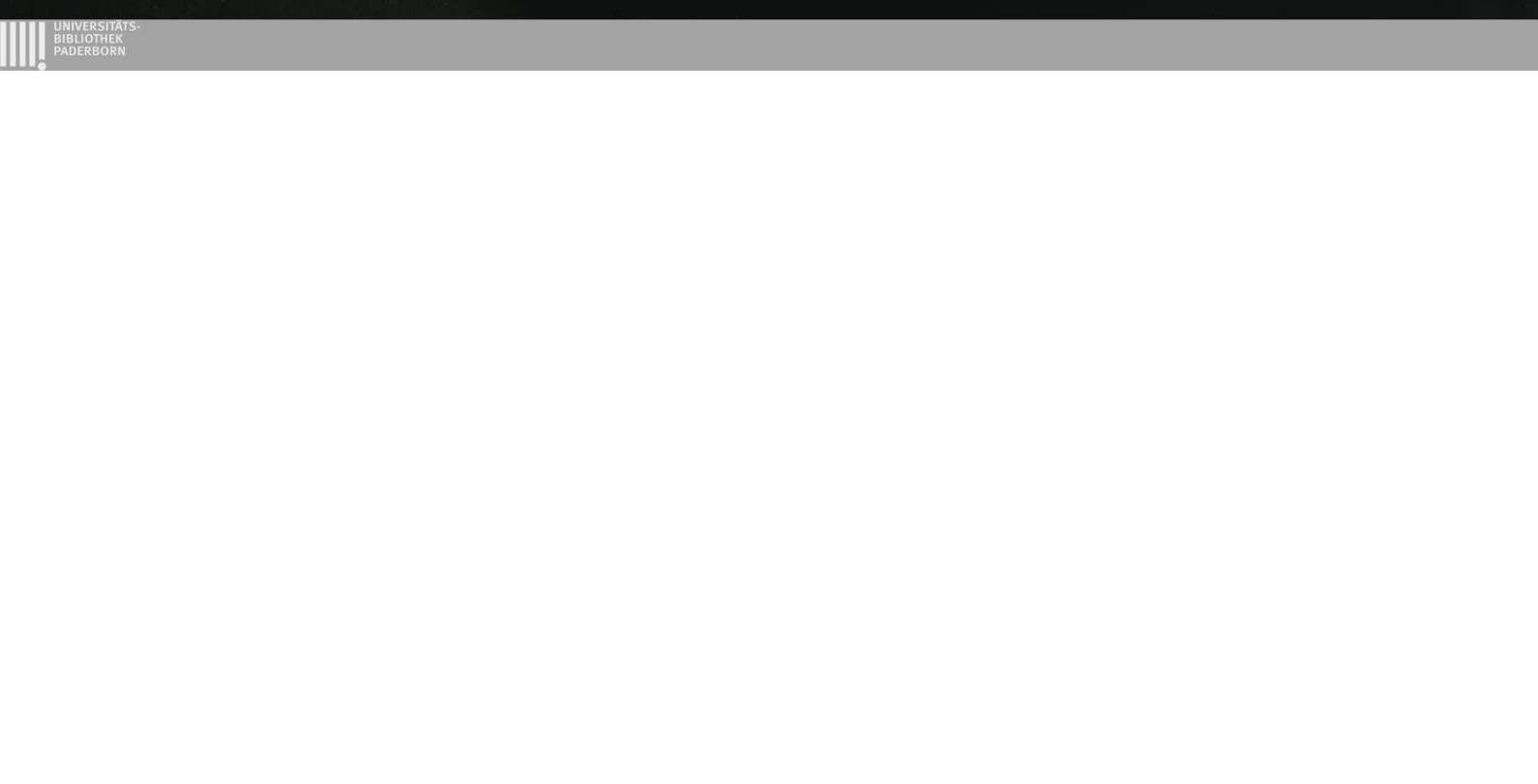
CAP. XV.

Super notorio crimine non est indidenda purgatio, & non causa super criminibus coram Papa delicta, purgatio ad iudicandum super eis recepta non tenet.

Idem Eugen. & sancti Marini.

Cum d dilectis filiis H. Presbytero, & G. procuratori O. clerici T. capellani nostrorum consilium auditorem, idem procurator proposuisset, quatenus Presbyter super incestus crimine fuisse publicitatem, Constantin. Episcopus ordinatus iudex purgationis, qui cum se purgare non uoluisset, ad ipsam suam ecclesiam sententia litera definitur: quatenus ipse multoties detinuit per violentiam sui uxorem publice detinere, et uisum in consanguineo sui uxorem publice detinere, petitionem plebani de Henso e, & quorundam aliorum clericorum Constant. diocesis iudicibus contra ipsum sustinisse, ut si dictus Presbyter super crimine incestus, coram ipsis se purgare non posset, quatenus debita castigarent: qui cum constitit eandem, quatenus idem Presbyter pro eo, quod in purgatione delictum, Episcopo memorato fuerat condemnatus, ipsam uxorem contumacem praedictis ecclesis per secessionem promouerunt, maxime cum de incestu & adulterio criminis notorie de notorio liqueret eidem, Abbati sancti Callisti, qui de illarum ecclesiarum donatio pertinebat] concedentes ecclesias illas, personis illis condonari, eas postea supra dicto O. clerico assignari, quod ad illas uero Presbyter inter cetera respondit, quod non iudicandum praedictorum debeat inserui reuocari, cum non contestata procedere / praesumptum contra eum adiciens, quod purgationem indidenda ab ecclesia stant. curauerit exhibere: [ 1 & 7. ] His igitur plenius intellectis, licet litera illa, quae ad praedictum iudices impetrata dicitur, uel ipsorum transscriptio

a Tirenens. al. Thom. al. Thom. b Ca. 2. eod. tit. in 3. comp. c Ca. 3. eod. tit. in 3. comp. d C. 6. eod. tit. in 3. comp. e al. de Henso. al. de Henso. sed in consuetudin. ut est impressum. f praesumptum, in uoluntate, ut in antiq. praesumptum.



DE PURGATIONE VULGARI  
TITVLVS XXXV.

CAP. I.

*Duella, & alia purgationes vulgares prohibita sunt, quia per eas multos condemnatur absque iudicio, & Deus tentari videtur. h. d. titus titulus.*

Celestinus III.

**C**ura suscepti b regimini; [ r & f. ] Cum t. f. duxerit sed. Apost. consulendam, utrum super ecclesiarum possessionibus duella debeat sustineri. Tux duximus sollicitudini respondendum, quod in eo casu, vel aliis etiam hoc non debes aliquatenus tolerare.

[ a Sapedita tamen mul. cum non desinas infamare. unde nobis humiliter supplicavit, ut ab illarum impetitionibus solutum faceremus ipsum predictarum ecclesiarum pacifica possessione gaudere. ]

CAP. II.

*Summatum est sup ca. proxima.*

Innoc. III. prior s. Sergii Spoletan.

**S**ignificantibus d. V. laico, & fratribus eius ad nostram noverit audientiam pervenisse, quod quum quidam eos super facti crimine accusaret, cum eo coacti sunt inire duellum, in quo alius peccatis suis prepedientibus ceciderunt: propter quod per consules Spoletanos bonia fuerunt propriis spoliar: nunc vero furum apud alios est inventum, & quod ipsi fuerint innocentes, est (faciente Domino) revelatum. Vnde consilibus ipsis dedimus in mandatis, ut ablata restituant univerfa.

CAP. III.

*Summatum est supra cas.*

Honorius III.

**D**ilecti s filii noviter in Livonia baptizati, gravem ad nos querimoniam destinaverunt, quod fratres templariorum, & alii, qui temporalem in eis potestatem exercent, si quando de aliquo alio crimine infamantur, eos ferri candentis iudicium subire compellunt: quibus si qua exinde sequatur aduflus, civilem poenam infligunt. Cum igitur huiusmodi iudicium sit penitus interdictum, utpote in quo Deus tentari videtur: mandamus, quatenus dictos fratres, & alios, ut ab huiusmodi conversorum gravamine omnino desistant, per cens. ccclet. appell. remota compellas.

DE INIURIIS ET DAMNO DATO.

TITVLVS XXXVI.

CAP. I.

*Tropter eius breviteratem non summatur.*

In Exodo. f.

**S**ixati fuerint homines, & percussierit alter proximum suum lapide, vel pugno g, & ille mortuus non fuerit, si b iacuerit in lecto, qui percussit, operas eius & impensas in medicos restituat.

CAP. II.

*Breve est, & ideo non summatur.*

In eodem.

**S**i quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos & asinus in eam, dominus

a Vide B. Thom. 2. 2. q. 97. art. 1. ad 2. arg. b Ca. un. cod. tit. in 2. comp. c Adde quod non dicitur in l. i. C. de Lat. lib. 2. ubi vult. d Ca. un. cod. tit. in 1. comp. vid. conc. Trid. sess. 21. de refor. c. 19. e Inop. 10. c. 11. f Exod. 21. g vid. l. fm. cum gl. & conor. ff. de fidei. h al. ita: sed iacuerit. i C. 3. tit. de damno dato. in 1. comp. Defert l. v. p. 16. c. 249. Exod. 21. Z 2 2

Nullum non fuerit coram nobis, quia tamen ex tenore...  
[ a Non videtur ut fratrum nostrorum debeamus consulti... ]

CAP. XVI.

*Non solummodo ab illis criminibus: sed iurare debet, quod nulli iam promissionem illa crimina non commiserit.*

Idem.

**A**cepimus s literas, quibus nobis intimare curastis, quod...  
[ a Infirmam b publicatum. c vid. Bar. in l. 4. accusatorem... ]

a Infirmam. b publicatum. c vid. Bar. in l. 4. accusatorem...  
Z 2 2

cisternæ reddet pretium iumentorum: quod autem mortuum est, ipsius erit.

CAP. III. Breve est, & ideo non summatur. Idem.

SI a bos alienus cornu petra fuerit ad heri & nudius tertius, & non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet.

CAP. IV. Breve est, & non summatur. Idem.

SI e laserit quispiam agrum vel vineam, & dimiserit iumentum suum, ut depascat aliena, pro damno restitutionem restituat.

CAP. V. Breve est, & non summatur. Idem.

SI e egressus ignis comprehenderit cervos frugum, si ve stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit.

CAP. VI. Breve est, & quasi idem cum precedenti. Ex penitentiali Romano. d

SI quis domum vel arcam cuiusquam incendit voluntarie, sublata & incensa omnia restituat, & tres annos poeniteat.

CAP. VII.

Secularis potestas, que clericum bannivit, condemnari debet per iudicem ecclesiasticum, secundum estimationem injuria in expensis & damnis. Et hoc adde panam in Clem. 2. de panis.

Honorius III. Episcopo Bononiensi.

OLim e scribentibus nobis Episcopo Mutinensi ut potestatem, consiliarios & populum civitatis Florentinæ ad satisfactionem de damnis & injuriis interrogatis Episcopo, & ecclesiis Fesulanis, cen. eccl. coartaret, idem testes lite non contestata recepit. Quare nos eius processu penitus revocato commune Florentinæ, quia banniverat Episcopum Fesulanum contra Deum & ecclesiasticam libertatem, propter injuriam banni, & expensas, & damna tali occasione secuta, taxatione juramento premissa in mille libris usualis monete, predicto Episcopo sententialiter duximus condemnandum.

CAP. VIII.

Qui jurat statum super non repetendum damni, hoc non obstat expensas repetere poterit, si d. vel sit: Statutum super damnis non repetendis, ad expensas non extenditur.

Gregorius IX.

IN nostra f. & statum nostrorum presentia proposuistis, quod olim cives Brixien. pro g. restauracionibus damnorum illorum ad invicem, quæ propter multas civiles discordias incurerant, plurimum aggravati, statum editum de non petendo vel recipiendo in posterum restauraciones hujusmodi à communi generaliter approbarunt, & firmarunt etiam juramento: & infra. Cum igitur aliud sit damnorum restauratio, quam satisfactio expensarum: & ideo in juramento exhibito super damnorum articulo intelligi non debeat, quod factum expensarum fuerit comprehensum: mandamus, quatenus (juramento non obitante predicto) auctoritate nostra provideas, quod dictum commune pro bono concordie ad expensarum satisfactioem aliquod h. contribuat, juxta tuæ discretionis arbitrium, à te sicut expedierit, moderandum.

a Exod. 21. b Exod. 22. c Ibid. d Similis sententia reperitur apud Burch. l. 19. e vide Clem. 1. de panis, ca. Gravus, supr. de restitu. spol. f vide glan. c. sciamonici, verbo, damna & injuria de esse, ordi. in 6. g dictio, pro, deest in vetustioribus codic. h dictio, aliquis, deest in auct. exemplaris.

CAP. IX.

Malet plura dila, & si fuerit. Idem.

SI culpa tua datum est damnum, vel iniuria impetrata tua, siue negligentia evenerit: pro tanto magis satisfacere te oportet, nec ignorantia te excuset, si non habuerit ex facto tuo injuriam verisimiliter potestatem, vel iacturam. Quod si animalia tua nocuerint, nihilominus ad satisfactionem tenentur, nisi in modo passis damnum, vel liberare te ipsum: quod cum ad liberationem non proficit, si fera animalia, vel confiteverunt nocere fuisse, & quam debentur iacturam diligentiam adhibere. Sane licet, qui nocentis damni dat, damnum videatur dedisse, factum est tamen illo dicendum, qui ut non accideret, de contemptu nil omisit.

DE POENIS.

TITVLVS XXXVII.

CAP. I.

Talens poenitentia est criminis, quæ ab uno iterat.

Ex concilio Toletano.

E A que frequenter peccata committit, frequentius poenitentia condemnentur.

CAP. II.

Interficii Presbyterum poenitentia est: & pena pro eo qui presbiter, alioque pro eius anima asseruit.

Ex concilio Triburino.

Presbyteri interdicti compositionis sedulo, ut in parochiam pertinet, solvantur, in ut restituerent talibus ecclesiis, cui preest, tribuat, alterum in archiepiscopium iuste dispensat: Quia nullus eius honor maior videatur, quam qui ipsam Domino locatur.

CAP. III.

Non debent prelati pro criminosis, solvendo poenitentiam, nec etiam correctionem causa ex cupiditate poenitentiam imponere.

Alexander III. Cantuarien. Archiepiscopo.

Licet b. juxta Apostolum: [1 & infra] Accipiens quod Archidiaconi. Conventum episcopatus pro peccatis excessibus, & criminibus poenitentia, à clericis laicis poenam pecuniariam exigunt, & pro vana poenitentia pecuniam personam quoadque suspendunt, ecclesiam terdunt, à vicariis denarios, ut eos in ecclesiis canonicis, exigere non formidant, & alia regum canonum obviant insinuat, & de radice capite & varietate prodire videntur: & infra. Mandamus, quatenus Archidiaconi pro dicti episcopatus hoc adhibeant terdicas: si autem contravenire preceptis, non repell. cessan. eccl. cen. compellat.

[1 Arguere, obviare & interceptum fidei: sed non debemus excessus corrigere singulorum, ut prohibetur non pro peccatis sunt, sed que Iesu Christi sunt, quare ut in correctione peccati deamus modestiam, & mansuetudinem servare.]

CAP. IV.

Vilius condemnatur videtur presentia in expensis, etiam in poenitentiis, & unum casum exceptis.

Idem in concilio Tarven.

Calumniam e & audaciam tenent e largientur.

a Est in concilio Triburino sub Archiepiscopo Imperatore in 11. alio verbi referunt Burch. d. de c. 11. l. 19. p. 10. & Greg. 17. q. 4. ca. omnes Presbyteri. b Calumniam in concilio Tarven. c. 1. & post conc. Lat. sub Alex. III. p. 2. 6. & post conc. Lat. sub Alex. III. p. 2. 6.



contumacia in expensis, & alio multiplici remedio san-  
cti imperialis compescit. Quoniam igitur sacris insti-  
tutionibus consono dignoscitur, precipimus, ut de cetero in  
iudiciis pecuniarius victus, victori in expensis condemnemur:  
nulli sententia pro absentente feratur.

CAP. V.

Quoniam causam seu operam prebentis bello, deponendus est.  
Innocentius III. (Madrufensis) Archie-  
piscopo.

Quod in a dubiis: & infra. Quia verò tam sacerdo-  
tes, qui gubernant naves ad pugnam, quam qui per-  
petrant exerceant conficiunt, & hi, qui alios incitant ad  
pugnandum, omnes enormiter peccant: de rigore cano-  
nicis ex ceteris deponendas.

CAP. VI.

Quoniam pro magno scelere ab eo commissio, deponi debet, & in mo-  
nasterium, ad agendam penitentiam.  
Idem London. Episcopo.

Prædicationis & prudentiam: & infra. At illud.  
quod nobis tertio requisisti, qualiter clerici in la-  
pideosis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, puniri  
debeat. Respondemus, quod à suis ordinibus degra-  
dandi, decessi debeant in artibus monasteriis, ad peniten-  
tiam peragendam.

CAP. VII.

Si inter, contractum veniat contra contractum, uterq; potest  
solvere partem ad in vicem promissam ex conventionem.  
Idem Abbasibus & fratribus, Crypta fer-  
rate.

Constitutus e in presentia nostra: & infra. Licet  
inter contractum in instrumentum Episcopi Lavitani expressa  
sit certa pena, quam pars contractum non servans  
solvere debet: cum tamen utraque pars venisse  
consensum, ex confessione propria convinctur, cum  
quæ recta subtraxerit Episcopo pensionem, & Episco-  
pus procuratorem exegerit ab eadem ecclesia, sicut Oc-  
casionem proposuit memoratus, utramque partem ab ea  
pœnitentiâ absolutam.

CAP. VIII.

Quis propter vacillatorem incarceratur, infamiam non in-  
currit.  
Idem Petro S. Frigidiano & Magistro B. Cano-  
nico Pisano.

Super his, de quibus nos consulere voluistis: & T.  
Clericus autem, qui pro eo quod variaverat & vacil-  
laverat coram vobis e, de mandato nostro f captus est  
& detentus, infamiam non incurrit.

CAP. IX.

Quoniam ad certam quantitatem, certa die sub pena sit vendam,  
si partem non terminum sit, ad partem integram non tenetur.  
Idem Spoletano Episcopo.

Quoniam ad nos retores clericorum sancti Fortunati  
de quætionem transmiserunt, quod cum tibi essent  
xxx. libris, per quoddam arbitrium condemnati, effec-  
tæ pœna xxx. librarum apposta, nisi ea solverent in  
termino constituto, tandem xxxii. libris in termino  
postulatis, occasione septem residuarum, per quosdam  
antiquos & literas veritate tacita impetratas obtinuit  
remissionem xxx. libris, tibi per delegatum iudicem  
condemnat. Quia igitur te non decet in tantum Pon-  
tificatus modestiæ oblitivisti, ut inhonestis quæstibus an-

helando desideres cum aliena jactura ditari: manda-  
mus, quatenus septem librarum solutione contentus, su-  
per pœna xxx. librarum memoratos retores de cetero  
non molestes.

CAP. X.

Occidens prelatum, privantur beneficiis & fructu, quæ habent  
ab ecclesia, cui præerat prelatus ille, nec in vel hereditibus restantur,  
nec alia de novo concedi debent. Et hoc in occidente, & ori-  
ente, vel latissime Episcopum, aut si similes pœna: de quibus  
in elem. Si quis suadente, eodem tit.

Ad aures a nostri Apostolatus pervenit, quod cum  
quidam parociani tui ausu diabolico [bonæ & me-  
moræ.] I. Vincentinum Episcopum, prædecessorem tu-  
um nequiter peremissent, feuda & beneficia, quæ illi à  
Vincentina ecclesia obtinebant, ipsi per sententiam fue-  
rant cum multa deliberatione sublata. Quia igitur ma-  
jori sunt animadversione plectendi, nos tam tibi quam  
successoribus tuis, auctoritate Apost. prohibemus, ne l-  
pius, aut hereditibus eorum beneficia prædicta restituan-  
tur, seu de novo eis alia quælibet conferantur.

CAP. XI.

Præsumptus contra iudicem arbitrio superioris puniatur.  
Idem.

Dilectus e filius electus sancti P. ad montes: & infra.  
Ne judicialis evanescat auctoritas, cum de litigato-  
ris improbitate confiteri, adversus assertionem iudicis  
temere præsumptus, iuxta supercioris arbitrium digna  
potest animadversione puniri.

CAP. XII.

Patroni, advocati, vel vicedomini vindicantes filios in ecclesia  
plus quam iura permittant, per censuram ecclesiasticam compescun-  
tur: & si occidant prelatum vel clericum ecclesie per se, vel per al-  
ios, perant quod habent ab ecclesia, & eorum postera usque ad  
quartam generationem non admittantur ad clerum, nec in religio-  
nibus proficiantur.

Idem d in Concilio generali.  
In quibusdam provinciis ecclesiarum patroni & ad-  
vocati, seu vicedomini se in tantam insolentiam ere-  
xerunt, quod non solum cum vacantibus debet eccle-  
siis de parochiis idoneis provideri, difficultates inge-  
runt, & multas, verum etiam de possessionibus, aliisque  
bonis ecclesiasticis, pro sua voluntate ordinare præ-  
sumunt: & (quod horrendum est dicere) in necem præ-  
latorum prorumpere non formidant. Cum igitur, quod  
ad defensionis subsidium est inventum, ad depressionis  
dispendium non debeat retorqueri: prohibemus ex-  
pressè, ne patroni vel advocati, seu vicedomini super  
premissis, de cetero plus usurpent, quam reperitur in  
iure permissum: & si contra præsumperint, per feve-  
ritatem canonicam districtissime compescantur. Sacri  
nihilominus concilii approbatione statuimus, quatenus  
si patroni, vel advocati, aut feudatarii, seu vicedomini,  
aut alii beneficiati sicutius ecclesie, rectorum vel cleri-  
cum alium ipsius ecclesie, per se, vel per alios occide-  
re, vel mutilare ausu nefando præsumperint: patroni  
iuxta patronatus, advocati advocatiam, feudatarii feudum,  
vicedomini vicedominium, & beneficiati beneficium  
profusus amittant. Et ne minus vindictæ quam excessus  
memoria prorogetur, non solum de præmissis nihil per-  
veniat ad hæredes, sed etiam usque ad quartam genera-  
tionem posteritatis talium in clericorum collegium nul-  
latenus admittantur, neque in domibus regularibus ali-  
cujus prelationis assequantur honorem, nisi cum eis fue-  
rit misericorditer dispensatum.

a Cap. 1. eod. tit. in 1. compilat. b Hæc duo verba, bona me-  
moræ, ad finem in omnibus Vatic. c C. 111. de probat. in 4. compil.  
d Scilicet Innocent. III. in Conc. gener. c. 45. & Ca. 2. eod. tit. in 1.  
compilatam.

CAP. XIII.

De domino excommunicato manente, subditis fidelitatem non debent: & si longo tempore in ea persistit, & monitus non paruerit ecclesie, ab eius debito absoluitur.

Honorius III. propositio Archidiaconi & Henrici Suesionensis Suesion.

Gravem capituli Lund. a recepimus questionem, quod cum comes Regifren. b pro multis iniuriis, quas irrogat eidem c, per iudices a sede Apostolica deleg. excommunicationis vinculo fuerit innodatus, idem per duos annos & amplius in excommunicatione persistens, iuri parere pertinaciter renuit, claves ecclesie contemnendo. Licet igitur huiusmodi pertinacia non careturpulo heretice pravitatis: volentes tamen nobilitati parere comitis supradicti: Di. v. mandamus, quatenus si comes supradictus post commonitionem vestram non paruerit plenè juri, vos ecclesias, in quibus aliquod jus habere dignoscitur, ab eius debito absolventes, fideles ipsius (quandiu in excommunicatione persistit) ab eius fidelitatis juramento denunciatis penitus absolutos.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

TITVLVS XXXVIII.

CAP. I.

Tres mansisse peccato penitentia publica imponi debet.

Alexander Papa d.

Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda.

CAP. II.

Penitentiis occidentis Presbyterum.

Ex Concilio Maguntinen.

Qui Presbyterum occidit, xii. annorum penitentia, ut secundum canones imponatur: & 7. Convictus, usque ad ultimum tempus vite suae militia cingulo careat, & absq; spe conjugii maneat.

CAP. III.

Considerati circumstantiis arbitraria penitentia inducenda est, si quod modum excessus se defendendo.

Alexander III. Mediolan. Archiepiscopi. [ & e suffraganeis. ]

Significavit f nobis vir nobilis P. quod F. dicto Imperatori, cum olim rediret ab urbe, castrum Verni ex negavit: & infra. Unde contingit, quod iv. castris destructis plusquam duo milia domorum destructa fuerunt, multi homines interfecti, & alia mala ibi commissa, quae longum esset per singula enarrare. Quoniam igitur praefatus P. Deo exinde reconciliari desiderat: mandamus, quatenus ipse penitentiam (secundum quod visum fuerit) misericorditer imponatur, g. attendentes, h. quod pro libertate sua & ecclesiae devotione hoc fecit. Quare in his debetisalem discretionem habere, ut alii, & ipse idem pro austeritate penitentiae a servitio ecclesiae nullatenus retardentur, nec aliquod salutis periculum debeant formidare.

CAP. IV.

Indulgentia, quae conceduntur per prelatos, non subditis non profert, nisi propriis iudices hoc concedant.

Idem Archiepiscopo Cantuariensi.

Quod autem i. consulti, utrum remissiones, quae sunt in dedicationibus ecclesiarum, aut conferen-

a Laudunen. b Regifren. c alii. eidem: sed in antiq. legitur, esitem. d al. Calixtus, ut in omnib. Vaticanis, sed haec reperitur apud Greg. lib. 12. epist. 31. regit. ad Felicem Siciliam Episcopum. e Haec 2. voces, & suffraganeis, defuncti in omnibus Vaticanis. f Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. g imponatur. h attendenti. i Ca. 3. eod. tit. in 1. comp.

tibus ad dedicationem pontium, alius potest quibus qui remittentibus subint: Hoc volumus mandatum nitentem tenere, quod cum a non suo potest ligari, alius valeat vel absolvi, remissiones praedictas penitentibus illis tantummodo arbitramur, quibus ut praedictum, pro iudicibus specialiter indulserunt.

CAP. V.

Non est veri penitens, qui peccandi animum non dimittit, non recipitur eius confessio.

Idem Belvacens. Episcopi.

Quod a quidam ad confessionem de criminibus veniunt, & quamvis confiteri velint, factum abstinere non posse. Con. t. r. quod eorum confessionem recipere debes, & eis de criminibus confessionem recipere: quia licet non sit vera huiusmodi penitentia, mittenda tamen est eorum confessio, & iudicibus praedictis monitis penitentia inducenda.

CAP. VI.

Qui ex penitentia debet certa dies in pace & quietudine deficiente pace, alius cibaria uti.

Idem Triburen. Archiepiscopi.

Licet tam & veteris, quam Novi Testamenti precepta, & infra. Si autem illi, quilibetque supra se qua ex injuncta sibi penitentia tenentur, penitentiam, quo vescantur non habent: leguminibus, carnibus, aut aliis cibariis recitentur, si necessitas adhibita. Discretionem tamen adhibita, quod non nisi ad sustentationem utantur.

CAP. VII.

Sacerdotes Graeci prostrant, vel fideles negligenter officium filiarum, non imponitur penitentia publica, sed dicitur altaris officio, & aliter in sacris agere penitentiam. In publicis est publicum, debet publice agere penitentiam.

Clemens III.

Quis situm est, utrum sacerdotibus Graecis, quibus legitimum matrimonio licet uti, penitentia imponatur, si eam sibi potestatem non habent, ut in publicis injungi? Huiusmodi negligenter h. officio procurantibus, vel huiusmodi negligentibus h. officio reputantur oppressi, ab officio altaris eorum penitentiam abstinere, & eis graviter quam laicos, non auctoritate Verum si ex incuria ipsorum mortui inveniantur, penitentiam imponatur, & in tercentis annis, vel tempore abstineant a celebratione missarum.

CAP. VIII.

Sacerdos penitentiam arbitrarie debet, fraudem quatenus excessus penitentiae, & contritionem, & alia circumstantia quoad titulum.

Innocentius III. Liven. Episcopi, & eorum suffraganeis.

Eius qui f ecclesiam suam: & infra. Constat illa penitentia non tam secundum quantam necessitas, quam penitentis contritionem, per se iudicis arbitrium sit moderanda, penitentia personarum, super fornicatione, adulterio, homicidio, perjurio, & aliis criminibus, condiderit, penitentiam imponatur, & praeterea novitate laetitia, & alia criminibus, prout saluti eorum videritis expedire. Penitentiam tem vestigiis inhaerentes, dicentis: Lacrimis penitentibus, non eam: paulatim eos instruat in huiusmodi, non eam.

a Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. b Ca. 1. de pen. in comp. Pars alia. sap. de ferri. c alii. e episcopi. d Laudunen. in 2. comp. e Vid. L. aut. salta. 9. ff. de pen. et. 1. qu. ff. de iur. f Cap. 3. eod. tit. in 3. comp. g Vix, penitentia deest in antiq. codicibus.

orationem, orationem dominicam, & Symbolum illos  
facite edocentes. Interim tamen corporis & languis  
domini sacramentum renatis fonte baptisatis, con-  
suetis festivitatibus, & in mortis articulo tribuatis.

CAP. IX.

*Adulter mulieri confesso, quæ sibi partem alienam suppositus  
in proptem ex adultero suscepit, nec illud marito vult detegere.  
Idem sancti Leonis in Lucina Presbytero Card.*

*Apost. sed. legat.*  
Omnis pœnitentiis tibi fuisse confessam, quod timens ne  
potestis devolvere ad alios, quarundam herba-  
rum facrum potavit, & sic venter ejus intumuit, & inde  
gravidam se ostendens, sibi partem suppositus alienum,  
non sicut matrem, non vult facinus ipsi detege-  
re, qui prolem credit sine dubitatione qualibet esse.  
Quoniam igitur postulas edocet, utrum ei hac  
legit durare sit pœnitentiis injungenda: responde-  
mus, quod licet mulieri, quæ ignorante marito de ad-  
ultero prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat con-  
fiteri, non est pœnitentiis deneganda: ira nec illi debet  
pœnitentiis denegari, maxime si per alios intelligas a-  
lios, ad quos timeat possessionem viri devolvi: sed  
comperens satisfactio per discretum sacerdotem ei de-  
bet imponi.

CAP. X.

*Aliqua moniales benedicere, confessiones audire, & publice  
predicare possunt.*

*Idem Valent. c. & Burgens. Episcopi, & Abbatib.  
de N. Gerson. ordinis.*  
Quia quædam nostris sunt auribus intimata, quod  
moniales moniales proprias benedicunt, ipsarum  
concessiones in criminibus audiunt, & legentes  
sacrosancti prædicant publice. Cum igitur  
ad obsequium sit, pariter & absurdum: mandamus, quæ-  
rentur id de cetero fiat, curetis firmiter inhibere. Quia  
sanctissima virgo Maria dignior & excellentior fue-  
rit Apollinis universis, non tamen illi, sed ipsi Dominus  
sacrosanctorum committit.

CAP. XI.

*Tempore generalis interdicti conceditur pœnitentiis & viaticum  
memorabile hoc primo. Clerici, qui servati interdictum, post  
quædam tempora in cœmeterio sepeliri, hoc secundo. In conventua-  
libus monasteriis clerici tunc vel tunc possunt veras submissa voce dicere,  
hoc tertio. Cruce signatis & peregrinis tempore interdicti pœnitenti-  
as amittunt, hoc quarto.*

*Idem.*  
Videtur in te: [i & infra.] In illo enim verbo,  
per quod pœnitentiis morientibus non negamus,  
moniam etiam, quod verè pœnitentibus exhibetur, in-  
terdicit volumus, ut necipsum decedentibus denegetur  
sicut statim per generale interdictum denegetur o-  
mnibus, tum incho, quam ecclesiastica sepultura: con-  
tinetur tamen ex gratia, ut clerici decedentes, qui ta-  
men servaverint interdictum, in cœmeterio ecclesie sine  
cœmeterium pulsatione cessantibus solennitatibus o-  
mnibus cum silentio tumulentur. Et in conventualibus  
monasteriis & bini, vel simul tres horas canonicas vale-  
re legere, non cantare, januis clausis, interdictis &  
excommunicatis exclusis, & voce ita remissa, quod exte-  
rius audiri non possit: cum & regularibus secundum pri-

vilegium sed. Apostol. sit indulgendum, ut cum generale in-  
terdictum terra fuerit, liceat eis januis clausis, excom-  
municatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis,  
suppressa voce celebrare divina. Recipientibus autem  
signum crucis non negamus, quod minus eis ob a re-  
pentiam crucifixi pœnitentiis, cum postulerint, injun-  
gatur: quod & aliis peregrinis potest misericorditer  
indulgeri.

[i Verum quoniam a quibusdam intelleximus dubitari, ut-  
rum clericis vel laicis dandum sit viaticum in extremis, an & in-  
ter impedenda, & an cum alio sacramentis indulgenda sit dece-  
dentibus sepultura. Virum in conventualibus demissa voce, januis  
clausis, interdictis exclusis, divina possint officia celebrari. Simi-  
liter an suspensibus signum crucis, & sanctorum limina visitan-  
tibus sit pœnitentiis injungenda. Ambiquatenus hujusmodi de du-  
bitantium cordibus voluntus amputare.]

CAP. XII.

*Famosum est & multum allegabile, & hoc dicit. Quilibet doli  
capax tenetur saltem semel in anno confiteri proprio sacerdoti, vel de  
ejus licentia alteri, & Eucharistia sacramentum ad minus in Pascha  
recipere. Et sacerdos revelari confessionem deponendus est, & in mo-  
nasterio ad agenda perpetuam pœnitentiis detrahendus.*

*Idem b In Concilio generali.*  
Omnis e utriusque sexus fidelis, postquam ad annos  
discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata,  
saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio sa-  
cerdoti, & injunctam sibi pœnitentiis propriis viribus  
fudeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in  
Pascha Eucharistia sacramentum: nisi forte de proprii  
sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad  
tempus ab hujusmodi præceptione duxerit abstinen-  
dum: alioquin & vivens ab ingressu ecclesie arcetur,  
& moriens Christiana carere sepultura. Unde hoc sa-  
lutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne  
quisquam ignorantie & cœcitate velamen excusationis  
assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit iusta  
de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet &  
obtainat à proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non  
possit absolvere, & velligare. Sacerdos autem sit discre-  
tus, & cautus, ut more periti medici superfundat  
vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inqu-  
rens & peccatoris circumstantias, & peccati: quibus h  
prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium,  
& cujusmodi remedium adhibere diversis experimen-  
tis utendo ad salvandum & agrotum. Caveat autem  
omnino ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo ali-  
quatenus prodatur peccatorem: sed si prudentiori con-  
silio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ,  
caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiis  
iudicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum  
à sacerdotali officio deponendus decernimus, verum etiam  
ad agenda perpetuam pœnitentiis in arcem  
monasterium detrahendum.

CAP. XIII.

*Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infir-  
mum ad confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis  
tendens in animarum periculum.*

*Idem in eodem.*  
Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato  
proveniat, dicente Domino languido, quem sana-  
a Ad reverentiam. b Idem sancti Leonis. III. in Conc. gen.  
c. 21. & ca. q. cod. tit. in q. compul. c Vid. Conc. Trid. Sess. 1. q. c. 1.  
de confess. & can. 1. de sanctissimo sacra. d al. ita, ab ejus.  
e In aliis, ne quisquam ex ignorantia cœcitate. f alii, folvere.  
g Qualis debeat esse confessor, tradit Magister Sentent. 4. dist. 9. q. 6.  
h al. ex quibus, in concilio ita: per quos. i sanan-  
dum. k B. Thom. in quaestibus additis ad 2. part. q. 11. art. 1. &  
Theologos 4. Sent.

verat: Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.

Præsentis decreto statuimus, & districte præcipimus medicis corporum, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant & inducant, ut medicos ad vocent animarum: ut postquam fuerit infirmo de spiritali salute provisum, ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur, cum causa cessante, cesset effectus. Hoc quidam inreralia huic causam dedit edito, quod quidam in agritudinis lecto iacentes, cum eis à medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurunt. Si quis autem medicorum huius nostræ constitutionis, postquam per prelatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu ecclesie arceatur, donec pro transgressione humilimodi satisfecerit competenter. Ceterum cum anima sit multo preciosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid ægroti suadeat, quod in periculum animæ convertatur.

CAP. XIV.

Elemosynarum questores sine Apostolicis vel diocesanorum litteris admitti non debent: nec tunc proponant ultra id, quod in ipsi litteris continetur, hoc primo. Et debent esse modesti: & à loci & expensis incongruis abstinere, hoc secundo. In dedicatione Basilicæ ultra annum, & in anniversario dedicationis, & in litteris indulgentiarum concessis ab alio, quam à Papa, ultra xl. dies remissio concedere non debet, h. d. usq. ad fin.

Idem a in eodem.

Cum ex eo: & infra. Elemosynarum quoque questores, quorum quidam se alios mentiendo, abulones nonnullas in predicatione proponunt, admitti (nisi Apostolicas vel diocesanas Episcopi litteras veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipsis continetur litteris, nihil populo proponere permittantur. Formam verò, quam communitat talibus Apostol. sed. indulget, duximus exprimendam, ut secundum eam diocesani Episcopi suas litteras moderentur. Ea siquidem talis est: Quoniam (ut ait Apostolus) omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus sive bonum fuerit, sive malum: oportet nos diem iudicis extremæ misericordie operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cælis, firmam spem b. fiduciamque rectam tenentes: quoniam qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale, propriæ non lupperant facultates, universitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, atque in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis à Deo collatis piæ elemosynas, & grata eis charitatis subsidia erogatis: ut per subventionem vestram ipsorum inopia consulatur, & vos per hæc e bona & alia, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna possitis gaudia pervenire. Qui autem ad querendas elemosynas destinantur, modesti sint & discreti, nec in tabernis aut in aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciunt aut sumptuosas expensas, caventes omnino ne falsæ religionis habitum gerant. Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidam ecclesiarum prelati facere non verentur, & claves ecclesie continentur, & penitentialis satisfactio enervatur: decernimus, ut cum dedicatur basilica, non extendatur indul-

gentia ultra annum, sive ab uno solo, sive à pluribus Episcopis dedicetur: ac deinde in anniversario dedicationis tempore xl. dies de injunctis penitentiis indulgentiarum remissionem concedatur: & infra. a. Hunc quoque numerum indulgentiarum litteris præcipimus moderari, pro quibuslibet casibus aliquoties concedatur: sicut Rom. Pont. qui plenitudinem obiter postulat, in talibus moderatam consueverit observare.

CAP. XV.

Archiepiscopus intra provinciam suam pariter constitutus, secundum formam concilii generalis, h. d. & infra. ca. præc. in fine.

Honorius III.

Notro postulati & certissimi responso, ut in tuam provinciam possis concedere remissionem teras generalis. Nos igitur f. t. breviter responsum per provinciam tuam libere potes: huiusmodi concessio litteras, ita tamen, quod statutum generalium non excedas.

CAP. XVI.

Episcopus & alii, de quibus in litteris, postquam sua iurisdictionem suis eligere provisionem cognoscimus.

Gregorius IX.

Pro dilatione penitentis periculum interminationum, permittimus Episcopis & aliorum prelatibus, nec non minoribus prelatibus, exceptis, nisi preter sui superioris licentiam provisionem & aliorum possint eligere confessorum.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS d.

TITVLVS XXXIIII.

CAP. I.

Impubes, qui clericum perussit, ab Episcopo abluendus: qui hoc vel causa discipline percutit clericum, etiam si non percommunitatus non est: qui vero ex odio, f. t. & per quosdam videtur.

Alexander III. Summ. Articuli.

Super eo verò, quod consilium postulasti, & infra. Respondemus, quod si clericus taliter percuterit, non sunt ad Apostolicam sedem mittenda, nisi ætas exculat.

Nec clerici si sunt plenæ ætatis, & non odium vel indignationem, sed levitatem peccati sit ad iram percutere contingat, neque magister scholæ, licet cum intuitu discipline vel correctionis percuterit, non potest in ipsis injectio manuum violentæ committeri si ex odio iudem scholares vel secularis obediunt percuterint, pro sua absolutione debent ad Episcopum sedem venire.

Utrum sibi sit sibi vicem in schola vel manibus clericis vel religiosis viri in claustra, sicut dicitur canonibus, quod si in claustra clericus violentam commiserit, non est ad Apostolicam sedem mittendus, nisi per quosdam videtur.

CAP. II.

Monachos se ad iracundiam percutientes, ab Episcopo vel ab alio canonice regularibus: & Abbate diocesis de ipsorum provisione ad Episcopum.

Idem.

Monachi si verò & canonice regularis quocumque modo in claustra percuterint, non sunt ad Episcopum

a. Sicut Innoc. III. in eod. Conc. gen. Lat. c. 62. & c. 3. v. d. tit. in a. comp. b. In C. Barb. & in Concilio: firmam spem salutariam, tenent, &c. c. al. per hæc & alia bona.

a. Quod lateat sub hoc, infra, non apparet, h. d. & infra. c. Vid. Special. ut. de pen. & remiss. b. Thom. in quest. ad 2. part. quest. 26. d. In dicitur manifeste, c. i. & al. c. i. & Cap. v. d. tit. in comp. f. Cap. v. d. tit. in comp.



...mittendi, sed secundum providentiam sui Abbatis...

CAP. III.

Officiarius, qui clericum percussit non graviter, ab Episcopo absolvetur...

Idem. Si vero alicuius potestatis officarius sub pretextu... Officiarius vero pro injektionem manuum in clericum...

CAP. IV.

Qui percussit clericum ignorans, probabiliter eum clericum, excommunicatus non est...

Idem. Si vero alicuius in clericum nutrientem comam mandavit...

CAP. V.

Monachus clericum vel religiosum, excommunicatus est, nec ab alio...

Idem. In dubio f. est, quod hi, qui violentas manus in clericos vel canonicos...

CAP. VI.

Officiarius, qui in clericum in canone, si quis studente, absolvetur...

Idem. Item in personis, que non sunt sui juris, vel sine legitimo...

Idem. Mulieres & vel alia personae, quae sui juris non sunt, ab episcopo...

Idem. Illi vero, qui non per seipsum, sed eorum auctoritate vel mandato...

CAP. VII.

Excommunicatus per injektionem manuum in clericum, licet occultus...

Idem. Porro si aliqui violentas manus in fratres suos injiciunt, & ducti...

CAP. VIII.

Etiam privilegiati tenentur vitare excommunicationem, & per injektionem...

Idem. Nulli se possunt a privilegio Apostolice sedis tueri, quod minus...

CAP. IX.

Percussus Monachus, vel conversus religiosum, debet denunciari...

Idem Episcopus & alii Praelati per Galliam constituti.

Idem. Paterfamilias d. vestros, si qui in Monachos vel conversos praefati...

CAP. X.

Positur forma precepti, quod sub virtute juramenti fieri debet...

Idem. Item. Archiepiscopus.

Idem. Ex tenore & litterarum tuarum nobis innouit, quod B. canonicus...

Idem. Item in personis, que non sunt sui juris, vel sine legitimo...

Idem. Item in personis, que non sunt sui juris, vel sine legitimo...

CAP. XI.

Excommunicationem pro percussione clericis absoluit Episcopus, si sine periculo Papam adire nequit: debet tamen suis mandare, quod adeat Papam impedimento cessante.

Idem Canonem Episcopo. De cetero a noveris, quod si quis pro violenta manu iniectione in clericum est vinculo excommunicationis adstrictus, si habens capitales inimicitias, vel alias iustas excusationes, quibus abstinere rationabiliter excusetur, ita quod sine periculo Apostolice se nequeat conspectui presentare: licet diocesano Episcopo, recepto juramento secundum morem ecclesie sibi ablationis gratiam impetiri. Sed est illi sub juramento debito injungendum, ut quam citius opportunitatem habuerit, Rom. Pont. adeat, mandatum Apostolicum suscipiens.

CAP. XII.

Cum Papa ab solutionem excommunicationis delegat, mandat recipi cautionem de parendo mandatis ecclesie.

Vibanus III. Senonen. Archiepiscopo. Ad hac e cum inter parochianos tuos: [1 & infra.] Romana ecclesia ab solutionem sententia delegatorum iudicium nequaquam confuevit aliis delegare: nisi in literis commissionis continetur expressio de sufficienti cautione praestanda ab his, qui absolvi debent, quod iudicio ecclesie debeant obedire.

[1] Vel inter eos & alios contraversis coram delegatis iudicibus agitur, sepius a iudicibus ipsis, ut asserit, auctoritas. Apostol. inuenitur, ut alteram partem, forte parere iudicium contententem, vel ob aliam causam rationabilem, ecclesiastica diffinitione percellat. Illi vero qui subiacere excommunicationis mandantur, ad alios iudices licet ab Apostol. sede impetrant, a quibus nihilominus auferit. Apostol. tibi mandatur, ut eos qui de priorum iudicium mandato excommunicati fuerant, habeas absolutos: super quo tua discretio dubitat quid tibi in diversitate huiusmodi sit agendum: ad quod pariter respondemus, quod si litera ad secundum iudices impetrata vacita veritate obtenta non fuerint, eos ad mandatum eorum absolutos habere debeas, praecipue cum.

CAP. XIII.

Excommunicatus per canonem. Si quis suadente. si drves vel pauper, per Papam absolvendus est, vel eius legatum: solus in exiliis, sine infirmitate, vel mutilato, qui per Episcopum absolvi possunt.

Clemens III. Ea noscitur: [1 & infra.] Consultationi t. t. duximus respondendum, quod mulieres, senes, & valetudinarii, seu membrorum destituti non sunt, licet ad Apostol. sed. non veniant, ab Episcopo valeant fidelium communioni restitui, satisfactio iuxta facultates his, quibus per eos constituitur in iustas interrogatas. Alios autem siue pauperes siue divites sed. Apostol. vel legato ejus, ut beneficium ab solutionis obtineant, necesse est presentari. Si vero infirmitatis indultum, juramento praestito in iungatur eisdem, ut postquam sanitati fuerint restituti, ad Rom. ead. vel eius legatum accedant, mandatum a Apostol. super talibus recepturi.

[1] Quod inter, f. t. diligenter attendens, certificari humiliter postuletis de his qui violentas manus in clericos aliqua temeritate emittunt, nec eis supplicari facultates ut ad sed. Apostol. valeant laborare, quomodo huiusmodi salubriter provideri.]

CAP. XIV.

Ante denunciationem vitandus est excommunicatus pro violenta manu iniectione in clericum, nisi sit occultus. hoc primo. Inveniens clericum, qui contempto clericali habitu se enormitatis immisit, excommunicatus non est. hoc secundo.

a Cap. 16. eod. tit. in 1. compil. & post. Concil. Lateran. part. 1. q. 2. cap. 19. b Cap. 2. tit. de rescriptis. in prima compilatio. c Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. d Distio. Apostolicum, deest in vetustioribus Codicibus.

Idem. Cvm non a ab homine: [1 & infra.] Cuius est respondendum, quod a communicatione illius, qui per illegale manu iniectione in clericum, in iustis communicationis incidit, licet denunciatus non debet abstinere: nisi forte id tibi soli patet: in quibus ipsum privatim tantummodo evitabis, quantum ad ecclesiam toleratur: ut scilicet verendum sit, ut non pro latenti excessu satisfactio compellatur. Item vero secunda quaestio respondetur, quod de clericorum aut Presbyterorum, qui contemptu potestatis habitum tyrannidi & enormitatis se immittunt, in odium clericali excessus, & temeritatis correctionem similitum, canone late tententur, non coeantur: in iungatur tamen eis poenitentia canonica, si aliquantulum aliter, quam si in litteris talibus misissent.

[1] Anobis itaque sunt ex parte tua quaestiones, ut sciamus, absolvere a communicatione illius, qui per temeritatem manu iniectione in clericum, in sententiam incidit, an potestatem publice nunciatur: & utrum incidere in causam, an in iustis clericorum & Presbyterorum illorum, qui in seipso ordinis ministerio, in publicis bellis, vel in quibuslibet homicidiis polluerent non veniant, cum in complicitate, & in homicidiis, atque rapinis, & aliis enormitatis operibus, vel deturpi detrahantur.

CAP. XV.

Ante ab solutionem communicandus non est excommunicatus, licet iuraverit parere mandatis ecclesie, vel implesse conditiones, hoc dicit, primo. Esentiam de excommunicatione communicandum non est, nisi si purget, vel ad causam absolventis, secundo.

Idem. Cvm b desideres: [1 & infra.] Fuit ratio quaestio tenor huiusmodi: utrum illi communicato, qui mandato ecclesie dicitur pariter, ab solutionem Episcopus ei communicationem restituit, sit communicandum ab aliis? & an Episcopus restituitur, potius ad cautelam ex consuetudine ecclesie, quam rigore canonum sit inducta, neque monitione ipsius reputetur, quod nisi ab solutionis beneficium impetraverit, qui excommunicatus debet communicari, ut in litteris restitui, praesertim cum ex eo juramento ab solutionem consecutus non sit, & comitatus excommunicationem fuisse, & verum sit ab solutionem non esse, nisi Episcopus, nec alii debent communicare eadem, nisi secundum formam ecclesie, post juramentum praestatum ab solutionis: quia qui cum excommunicatione communicaverint, excommunicationis poenam canonice communicaverint, eodem. Secunda quaestio hunc finem duximus respondendum, quod si publica fama est, & aliqui verberasse clericum, nec Episcopus, nec alius communicari debet, nisi ad arbitrium Episcopi de hoc agere fuerit, vel ad cautelam ab solutionis beneficium impetraverit, Tertio loco tua discretio requiritur, si verberatus, Episcopo mediante, canonice reconciliatus fuerit, & ille reconciliatus sit, per hoc is debeat ad aliorum communicationem restitui, per quo tibi breviter respondemus, quod si in litteris violentas manus iniecit, si quem in litteris, vel in publico videtur, ecclesiae tamen, quam offendit, per hoc non restituitur dignoscitur: & nisi forma ecclesie, qua ab solutionem talium introducit, est observata, ab aliis communicandum eidem.

a Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. b Cap. 16. eod. tit. in 2. compil. c De consuetudine. d Vid. Distinctiones supra hanc a. in 1. homicid. in 6.

1. Regius quod qua si observare debeat super his qua dubio...

CAP. XVI.

Laetitia ejusdem regularis de ecclesia, officia divina turbantem...

Idem.

Veniens a ad sedem Apostolicam I. lator presentiam...

CAP. XVII.

Excommunicati pro levi manu injunctio in clericum, possunt...

Idem.

Permittit de nos: [ i & j. ] De his absolventis...

CAP. XVIII.

Quis, qui fuerit & ipse participat excommunicatus in da...

Idem.

Abdicavit e nobis: & infra. Verum clericos, qui...

CAP. XIX.

Excommunicatus pro injunctio in clericum, vel incen...

Idem.

Præsumptio duxit fratrem consulendos: [ i & j. ]...

CAP. XX.

Liger de latere absolvere possunt excommunicatos pro injunctio...

a Cap. eod. tit. in 1. comp. b al. extrahendo. al. va. trahendo.

Ad eminentiam sedis a Apostolica: [ i & infra. ]...

[ i & j. ] reverentiam. quibus articulis dubitationis emergit...

CAP. XXI.

Generalis excommunicatio non ligat, nisi subditos presentia...

A nobis b fuit ex parte tua quaesitum, utrum si quis...

CAP. XXII.

Qui cum effractione spoliatus ecclesiam, excommunicati sunt...

Conquesti e sunt nobis Regin. canonici, quod I. de...

CAP. XXIII.

Percutiem vel etiam interficiens clericum, se, dimisso clericali...

Perpendimus d ex literis tuis, quod quidam sacer...

CAP. XXIV.

Index ecclesiasticus faciem percuti clericum pro laicum, etiam...

a Cap. 9. eod. tit. in 2. compil. b Ca. 10. eod. tit. in 2. compil.



idem.  
**V**eritas vestre consultationem accepimus, qua nos requisitis, utrum laicus incidat in excommunicationis edictum, qui ad iustionem Abbatis b, in cuius servitio commoratur, in clericum, Monachum, aut conventum, temerarias manus praesumat injicere, maxime ubi causa non subest, propter quam debeat verberari. Nobis autem videtur, quod nisi causa regularis disciplinae hoc faciat, Abbas in propria persona, vel (si necessitas urget) per clericum vel Monachum fieri iubeat, tam quales verberari praecipit, quam illi qui verberant, (etiam si causa subesset) excommunicationis sententiam, donec ad Apostolicam sedem veniant, nequaquam evadunt.

CAP. XXV.

*Clericus ut laicus incidens, tertio monitus non respiciens, perdat privilegium clericale.*

idem.  
**I**n audientia nostra talis fuit ex parte tua proposita consultatio, utrum clerici, qui arma militaria (relicto habitu clericali) gestare nullatenus erubescunt, si eis fuerit injuria corporalis illata, vel se a capione redemerint, illa clericorum debeat immunitate gaudere, qua pro temeraria manu injectione facta in clericum, excommunicatus quis ipso iure notatur? Ad haec tibi breviter respondemus, quod cum frustra ecclesiae imploret auxilium, qui committit in ipsam, & lex secularium Principum huic responso factis efficaciter argumentum, qua manifeste cautum habetur, mautonam, cujus pudicitia attentata fuerit, non posse in iuritarum agere, si in veste meretrici fuerit deprehensa: huiusmodi clerici, si a praetatis suis tertio communiti militaria noluerint arma deponere, de privilegio clericorum subsidium aliquod habere non debent.

CAP. XXVI.

*Excommunicatus propter injectionem manuum in clericum, impeditur ire ad curiam, potest ab inferiore absolvi: sed impedimento cessante, tenetur curiam visitare, suscipitur mandatum Apostolicum.*

idem.  
**Q**uod ad de his: [ i & infra. ] Fratrem t. taliter diximus respondendum, quod is, qui asserit se in canonem late sententiae incidisse, non aliter quam per sedem Apostolicam vel ejus legatum absolutionis potest beneficium obtinere. Nisi forte in mortis articulo, vel paupertate, aut infirmitate, vel senectute rana gravaretur, quod ad eccles. Rom. laborem subire non valeat veniendi, vel ab hoc alio impedimento canonico terahatur.

Ceterum ab his in forma sacramenti exigi consuevit, ut resumptis viribus, & opportunitate concessa, Rom. eccles. in propria persona debeant visitare.

[ i Etiam in quibus non dubitas, & quod de his observari debet, plurimum agno visisti sed. Apostol. responsa requiri: tanto f. t. enagu in Domino commendamus, quanto in his que sacrorum canonum institutionibus sunt expressa, aut n. procedere desiderat & disponas. Sane requisivi a nobis f. i. utrum que se confitetur in late sententia canonem incidisse, nec ad hoc potest induci ut ad sed. Ap. veniat, absolvens ab ipso vel a simplici Presbytero, absolutionis debeat vel possit beneficium promovere, & utrum Presbyteri bigami, & viduarum mariti, & errorum uxoris suam universa carnis ingressu, missarum solemnitas licet celebrare. Verum licet quid de his observare debeat, facti in canonibus sit definitum, hoc tamen. ]

a Cap. 15. eod. tit. in 2. compilat. Vid. Henric. Boich. b Ergo an illicitum non est dominis obtemperandum. facit quod notat Bald. in l. ferro. c. ad l. Juliam de vi publ. c. Cap. 15. eod. tit. in 2. compilat. vide Dyestram super s. citatum. d. Cap. 15. eod. tit. in 2. compilat.

CAP. XXVII

*Ligerus pluribus excommunicationibus, facta ex illis illius absolutionem, expressa una causa, suam excommunicationem non habetur pro absoluto, quoad aliam.*

Innoc. III. Archiep. Sapo, Deano & Thoma Langton.

**Q**uam a pro causa, que inter G. & F. Galliarum ecclesiarum Archidiaconum venturum, excommunicatum audiret, procurator G. allegavit, quod Archidiaconus in succentorem in commonem manum manus injecisset temere violenter, & cum esset verberando per claustrum, ut frater Archidiaconi ob violentam manuum injectionem, & manum immunitatis ecclesiae, fecisset excommunicatum publicè nunciari: [ i & infra. ] Dile. ve. mandavimus quatenus si vobis constituerit dictum F. Archidiaconum duplicem causam excommunicatum fuisse, & certissime tantum alteram in literis, quas saper adhibuit, sua impetravit, ipsum tanquam excommunicatum, satisfacere ecclesiae suae pro altera monitione paratè cogatis.

[ i Ipse vero ad Apst. sed. accedens confitetur, quod rursus manus injecerat violentas, & frater Archidiaconi tantum violenter ecclesiam, super absolutione rursus impetravit. Nos igitur causam ipsam vestro examen committimus. ]

CAP. XXVIII

*Excommunicato decedenti in excommunicatione contrarius decedenti, non est communiandum cum aliis, pro eo orandum, licet sit quoad Deum absoluto: sed in ipsa sua de contritione praecedenti, absolventi eum potestatem, quo verus fuerat absolvens: & hanc ipsa compellat, ad satisfaciendum pro eo.*

idem. Abbat. S. Andrea.

**N**obis est saepe quatuor h. utrum si aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint operum manifesta, nec per eum detest. quo minus reconcilietur ecclesiae unitati, non saltem per contritionem, decedenti pro absoluto ad ecclesiam rediens? & utrum pro tali recipienda sit dispensatio, si fidelibus sit orandum? [ i & infra. ] Non quod sul. t. b. respond. quod iudicium Dei venturi, quod fallit nec fallitur, semper innuitur: publicum vero ecclesiae nonnunquam opinionem sequatur, quod aliter sepe contingit, & falli: propter quod contritionem, ut qui ligatus est apud Deum, & ad ecclesiam sit solutus: & qui liber est apud Deum, & ad ecclesiam sententia innodatus. Vinculum ergo, quo per contritionem solutus est apud Deum, in culpa remissionis ecclesiae illud autem quo ligatus est apud ecclesiam, & sententia remittitur, relaxatur: quod in satisfactione zari sermo Evangelicus manifesta, quoniam per contritionem suscitavit, & Apostolus praecipit, postmodum suscitavit. Vnde quantumcumque se quoque contritione praestito, quod ecclesiae mandato potest, & hanc curaverit: quantacumque a contritione signa fuerint, si tamen morte praeventus absolutionem impetuerit beneficium obtinere, quamvis absolutionem Deum fuisse credatur, non tamen in bono habetur: apud ecclesiam absoluit. Potest tamen in bono haberi beneficium subvenit, ut si de ipsa venientia per evidentia signa condiderit, debeat tamen absolutionis beneficium impendatur. Nec obstat, quod absolutionis beneficium potest ligatus, & in ecclesiae legitur attributa potestas ligandi, & veniendi homines super terram, tanquam non possit ligare & ligare sub terra sepultos: & quod legatum

a Cap. 15. eod. tit. in 2. comp. eod. causa super s. citatum. b Cap. 15. eod. tit. in 2. comp. c. Item. d. ad Paulinum super s. citatum. signa praecesserint.

communicatur mortuo, cui non est communicatum &...

Quod autem quid intendimus per suspensionem exempli a...

CAP. XXIX.

Titulus de iurisdictione vel vinculo sine laesione, excom...

Idem Viratiliaven. b. Episcopo.

Super a nobis tua e discretio requisivit, quid de...

a Vid. Boech. l. 2. de eccl. b Viratiliaven. al. Viratiliaven. c Cap. de tit. in 3. comp. d Distio. per. deest in anti...

nequiter perpetratur. In secunda a vero questione...

CAP. XXX.

In iuramento excommunicatis de stando mandatis ecclesie non...

Idem Strigoniensis Archiepiscopo.

Quod b in dubiis & infra. Respondemus, quod...

CAP. XXXI.

Excommunicato communicare tenentur, qui prius erant et obli...

Idem doctores decretorum.

Inter alia e, que Strigo. Archiepiscopo proponi fe...

a Vid. B. Thom. in questionibus additis ad 3. p. q. 23. art. 2. b C. q. de tit. in 3. comp. Pars sup. de par. ca. quod in dubiis. c C. q. de tit. in 3. comp. Vide Hostiensium in summa de sen. eccl. c. 6. q. 2. p. 2. p. 2.

serentibus eos communicare licite posse, si velint: non tamen ad hoc ex necessitate teneri. Vt igitur unde jus prociit, interpretatio quoque procedat, ambiguitatem hujusmodi taliter duximus abolendam, quod cum quorundam personarum in praemisso capitulo denotata, illis, in quos lata fuerit excommunicationis sententia, ante prolationem ipsius obsequio tenerentur familiariter adherere, neque postmodum ad contrarium teneantur (cum adhuc debitum daret) beneficio canonis id agente, a priore non sunt obnoxietate soluta, sed ad familiare tenentur obsequium: & ita per consequens ad communionem tenentur, sine qua illud nequeant exhibere. Illud autem non ad omnes personas capituli credimus referendum: ut videlicet obnoxietati hujusmodi sunt subiecta, cum viatores peregrini & mercatores a communionem talium personarum (nisi articulus necessitatis immineret) debeant abstinere, ut in fine colligitur manifeste, sed ad illas duntaxat, quae talibus articulis tenentur obnoxietate constituta: quibus tamen in his, pro quibus sunt excommunicatione notata, ut in criminibus, communicare non debent, sed ab eis penitus abstinere.

CAP. XXXII.

Si excommunicatus pro manuum injectione, scienter recipit ordines, si est clericus secularis, deponendus est: si regularis, ab executione ordinis est suspensus. Qui ignorans jus vel factum sic excommunicatus recipit ordines, si est clericus secularis, dispensat cum eo solus Papa: si regularis, dispensat Abbas, si ignorantia est probabilis, & factum non est grave.

Idem.

Cum illorum a absolutio, qui pro violenta manuum injectione in clericos, labem excommunicationis incurruerunt (quibusdam casibus a praedecessore nostro exceptis) sedi duntaxat Ap. reservetur, nonnulli ecclesiasticam sententiam negligentes, in excommunicationem positi, ecclesiasticos ordines accipere non formidant. Quid autem de his fieri debeat, Apostolicum scriptum oraculum imploratur. Circa quos credimus distinguendum, quod tales vel sciunt excommunicationis se vinculo irretitos, vel non reatum factum, pro quo in lata sententia canonem incidunt, vel factum quidem sciunt, juris ignari, nesciunt exinde se teneri. Primos si fuerint seculares clerici, a suscipiendis ordinibus censentur in perpetuum deponendos: in reliquis casibus tam Archiepiscopi, quam Episcopi absque mandato sed. Apof. speciali dispensandi facultatem se noverint non habere, quibus etiam absolutio talium interdicta: cum majora intelligantur a illis prohibita, quibus verita sunt, minoria. Poterunt tamen hujusmodi Rom. Pontificis auctoribus intimari, ut ab eo secundum rigorem vel aequitatem responsum prodeat, prout discretio sua viderit faciendum. Qui si claustrales hujusmodi fuerint, licet ab Alexandro Papa fuerit constitutum, monachi & canonici regulares quocumque modo se in clauistro percussent, non sursus ad Apo. sed. mittendi, sed secundum providentiam sui Abbatis disciplinae subdantur: & si Abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficit, providentia est dioec. Episcopi adhibenda: & alibi dicatur, quod de seculo fugientes, qui religionis habitum in monasterio receperunt, & inter cetera postmodum confitentur se tale commississe delictum, per se quod ipso actu excommunicationis sententiam incurruerunt, sine licentia Rom. Pon. Abbas non potest nec debet eos absolute, quamvis praesumptionem delinquentium debita possit animadvertione punire: nos tamen in religionis favorem, & ut evagandi materia subtrahatur, majorem

a C. 1. eod. tit. in comp. b In recensitoribus, primo: sed in antiquioribus, primo. c Dicitur, clericus, deest in vetusta Cod. d Aliam & majorem. e Proprie.

eis gratiam exhibere volentes, eorum veritate non iam talibus absolutiois beneficium impetrare debent indulgemus: nisi excommunicationem canonice latae enormis, utpote si ad mortificationem membrorum vel vitam sanguinis est processum, aut in Episcoporum, vel similibus nequeant sine scandalo praeteriri. In veritate istalis aliquis in religiofam personam alteram manu manus iniecerit violentas per Absolutum propositum jus, qui passus est injuriam, absolutio: quod si cum percussit secularem, non nisi per scriptum scandalum eviteretur) absolutiois gratiam impetrare mereri. Si autem hos ad ordinem promotionem iuxta praemissam distinctionem, qui sciunt in scriptum ecclesiasticae disciplinae se fecerint obnoxietate, executione suscepti ordinis & officii decesserint, suspenso. Circa reliquos vero facti memoratione praeritis peritiam non habentes, monasteriorum manuum praesentata, post injunctam regularem penitentiam & poenitentiam, Abbates ipsorum poterunt dispensare, nisi gravi factum & notabile sit factum: aut is, qui fecit, ab illis factum discretus, ut violenter contra obnoxietatem vel gratiam praesumatur. Praecipuum auctoritatem observent, in formam istam diligenter observent, ne quod praesentata metereat amittere, qui sibi permittit decesserint.

CAP. XXXIII.

Monialis percussorem monialium sine consensu, si in secularem, incidit in excommunicationem, & in ipsius seculo potest.

Idem. Episcopi.

DE monialibus a tua à nobis fratres, per quem eis sit beneficium absolutionis impetrandum, si vel in se invicem, vel consensu, vel consensu aut clericos etiam manus iniecerint violentas? Super hoc igitur tuz. consil. taliter rescriptum per scriptum, in cuius dioec. monasteria fuerint, absolventur.

CAP. XXXIV.

Contractus etiam, qui sine communionis expressis in scriptis non dissolvitur, seu impeditur per excommunicationem intervenientem in eorum, qui tenent aliquod ipsorum unum contractum.

Idem. universi. Ceteri signa.

SI b verè: [ i & ipse ] Quod si Venetis hoc nec satisfacere voluerint, nec absolvi, vobis sermo, ut cum ipsis in terram Saracenorum vel greciam, iuxta quod inter vos convenit & ipsi, vel non sit convenit, navigio transactis, quanto magis peritis, cum dolore tamen & amaritudine cordis, in spe venie communicantes eisdem. Cum enim vobis vobis majorem e navi receperint quantitate, et ea eam possint restituendam induci, aut etiam carceribus aliter fieret, videremini vos damnatum ex poenitentia, ipsi vero praemium ex contumacia reponebant ad hoc debitum exolvendum ipsi vobis remittere cogati, & ab excommunicatis exigi posse de rebus quas debent. Est autem cautum in iure, quod excommunicatorum transierint, necessaria est etiam poenitentia per terram haereticorum aut quocumque excommunicatorum transierint, necessaria est etiam poenitentia terit ab eisdem. Praeterea si potestatis bonae participatione illius familia excausat. Licet ergo illi necnetorum dominum navium tanquam poenitentiam sumus in excommunicatione peristat, vos tamen quam ipsius familiam dum in navibus equis fuerint ipsi

a C. 1. eod. tit. in comp. b C. 1. eod. tit. in comp. c Navium est pretium, quod solvitur manu per ipsos. d In sanctissimo. C. de pan. l. si quis. l. de iur. i. q. 1.

excommunicatio non contingit: & excusabiles eritis  
quod cum, si in excommunicatorum navibus exsistentes,  
cum dolore cordis sub spe penitentia communicaveri-  
tis ipsis, in quibus eorum communicationem non po-  
neritis a vitare.

[ 1. Usa panes de commissis & pleni propositi satisfacere  
deprecat, Deum vobis credimus, cum noverimus, iam placatum.  
Si ego venis ad satisfactorem induisti & absolutiois beneficium  
venimus dicitur, securi curas ea navigare poteritis, & in praelo  
venis praelare.]

CAP. XXXV.

Tribunus potest, & debet clericum subiectum incorrigibilem in-  
venire, & laici cura metum excommunicationis de praelatorum  
iura super possunt clericis, & ad iudicium ducere.

Idem Londinen. Episcopo.

[ 1. f. f. f. t. u. z. ] [ 1. & infra. ] Sanè consulisti  
nos, utrum clerici graviter excedentes, qui tunc non  
possumus monasteriis ad agendum penitentiam deputari,  
quoniam cum non penitentiam de commissis, oportunita-  
te capi caprata, carcerem fugerent claustris, & prio-  
ribus secleribus secleribus immiserent: à te vel aliis  
praelatis suis & ea possint custodiri mancipari: [ 2. & 7. ]  
Respondemus, quod cum praelati excessus corrigere de-  
beant subditorum, & publica utilitatis interfit, nec cri-  
mina remaneant impunita, & per impunitatis audaciam  
fiant, qui nequa non fuerint, neque nos: non solum pos-  
sumus, sed debemus etiam clericos, postquam fuerint de cri-  
mine canonice condemnati, sub arcta custodia detinere: ut  
cum factis incorrigibiles, nec monasteriis valeant cul-  
lari, ad similia vel peiora facile laberentur. Laici ve-  
ro contra excommunicationis sententiam capere clericos,  
si ad iudicium trahere possunt, & si oporteat etiam vio-  
lenter, dant tamen id de mandato faciant praelatorum,  
quorum illi sunt jurisdictioni subiecti, & quorum est  
contingere criminosos: cum hoc non ipsi, sed illi quorum  
auctoritate id faciunt, facere videantur: dum tamen  
non amplius eorum violentia se extendat, quam defen-  
sa vel rebellio exigit clericorum.

[ 1. Usque saluti, & sic matorum audaciam comprimat, &  
ad ea bonorum innocentiam tuaris, super his nos humiliter con-  
sulas, qui quorum passivitate contingunt, ut de nostra responsione secu-  
rari possint, si iudicium debitum laudabilis exequari.]

[ 2. Et monasteria, secleribus in magno secleribus deprehens-  
is, de canonice iudicium late sententia: cum vero comprehen-  
sione, nec ad iudicium trahere ipsi possunt, nisi in eas manus injecerint  
vires, ad praelatos.]

CAP. XXXVI.

Excommunicatus est, qui in clericum etiam volentem manus  
interponit, etiam si hoc faciat in satisfactionem precedentis  
supra, & c. & c. et c. et c. et c.

Idem Baren. Archiepiscopo.

Contingit à interdu, quod clerici si quem offen-  
dant, & satis facere velint offensa, secundum mo-  
dum parit, quem inter se laici observant, corpora sua  
sibi supponunt, xxx. seu pluribus aut paucioribus  
personis subsumunt: [ 1. & infra. ] Nos autem fra-  
ternitatem super hoc respond. quod huiusmodi manus in-  
jectionem non violenta, tamen injuriola videtur: cum ille  
manuum tam in favorem clerici ordinati, quam in fa-  
vorem ordinis clericali fuerit promulgatus: ideo &  
mandamus, & mandamus, ut id de cetero prohibeas atten-  
tius, si quis autem clericus post prohibitionem hujus-  
modi sponte se subiecerit, excommunicetur: proviso ut

[ 1. Tunc, b. Cap. s. eod. tit. in 3. comp. vid. Bernar. Dias.  
supra, cum qu. c. 119. & c. 11. c. Siquid de capiente clericum  
incommunicatum, postquam de fuga, vid. Bart. in l. si quis in servit.  
& c. 1. de iur. ed. tit. in 3. comp.]

clericus injuriam passio sine injuria clericali satisfaciatur  
competenter, quatenus inter eos pax valeat rationabili-  
ter reformari.

[ 1. Si quis frequenter non coacti suscipiant, sed volentes, non se-  
cundum de aliorum clericorum manus, sed etiam laicorum. Unda  
nos humiliter consulentes, utrum huiusmodi percussiones in canone  
videntur sententia promulgata.]

CAP. XXXVII.

Servus excommunicatus pro injestione manuum in clericum,  
teneatur pro absolutione ire ad sed. Apost. sed si ex hoc dominus,  
qui non fuit in culpa, grave damnum patitur, vel servus hoc  
faciat in ejus fraudem, absolvitur ab Episcopo, si laeso non fuit  
enormi.

Idem Lugdunen. Archiepiscopo.

Relatum à est nobis, quod cum aliqui servi propter  
injectionem manuum in clericum violentam, in cano-  
nem incidunt sententia promulgata: elegantibus  
dominis eorumdem, quod carere mancipiis suis nolunt,  
venire ad sed. Apost. absolvi non curant, per occasio-  
nem huiusmodi eludentes ecclesiasticam disciplinam.  
Quocirca mandamus, quatenus eos venire compellas ad  
sed. Apost. absolvendos: cum plus sit Deo, quam homi-  
ni deferendum: nisi fecerint hoc in fraudem, ut subtra-  
hant se obsequio dominorum, aut ipsi domini propter  
hoc sine culpa sua grave damnum incurrantrunc enim b  
in utrobique casu poteris eos ex indulgentia nostra provi-  
sionis absolvere, cum nimis sint ab Apost. sed. remoti: sed  
in recompenationem laboris, quem in itinere sustine-  
rent, alia eis satisfactio injungatur: dummodo non sit tam  
gravis & enormis excessus, ut propter vitandum scanda-  
lum & tollendum exemplum, huiusmodi servi ad ser-  
vum servorum Dei venire debeant absolvendos.

CAP. XXXVIII.

Excommunicatus propter participationem cum excommuni-  
cato, licet eum postea impugnet, ex hoc solo pro absoluto non est  
habendus.

Idem Strigonen. Archiepiscopo.

Sacris est e canonibus institutum: & infra. Licet is,  
Siqui voluntarius excommunicatus illis communicave-  
rat, qui cum omnibus fautoribus & participibus suis ex-  
communicationis sententia sunt adstricti, ad cor rediens,  
de mandato ecclesie excommunicatus, quos prius fove-  
rat, expugnaverit, non tamen priusquam absolutionis  
gratiam perceperit, habendus est absolutus: nec si occum-  
bat in huiusmodi bello, sunt absolutiones vel oblationes  
recipiende pro eo, vel orationes Domino porrigenda,  
nisi cum de ipsius viventis penitentia per evidenter signa  
confiterit, & juxta cujusdam constitutionis nostre tenor  
defuncto etiam absolutionis beneficium impenda-  
tur.

CAP. XXXIX.

Semel excommunicatus, debet vitari semper ut excommuni-  
catus: nisi legitime probet se fuisse absolutum.

Idem Assunim. Episcopo. c

Sicut f. nobis: [ 1. & 7. ] Eternitati tue respond.  
quod nisi excommunicati à te super absolutione sua  
litteras nostras, vel illius, cui vices nostras in hac parte  
commisimus, reports verint, aut alio modo legitime de  
illorum absolutione tibi confiterit, tu ipsos pro excom-  
municatis ut prius habeas & facias vitari.

[ 1. Tui litteris intimasti, cum aliquis tua divocsi cle-  
ricus vel laicos culpa sua excommunicati sunt, suppo-  
ni, ipsi postmodum ad te nulla satisfactione promissa sine te-  
stimonialibus literis redeuntes, dicunt se absolutiois benefi-  
cium accepisse, quibus si eredi dubitas in hac parte per nos in-  
stru suppliciter postulasti, cum propter causam huiusmodi, sicut

a C. 11. eod. tit. in 3. comp. b Distio. penim, non est in vetu-  
stioribus Codicib. c C. 10. eod. tit. in 3. comp. d Expugnaret.  
e Aliter, Assunim. Episc. f C. 10. eod. tit. in 3. comp.

quem Episcopus pro absoluto non habet, utique qui propter non ad se alius absolutus non spectabat. Unde quoniam in istis casibus de cetero sit agendum.]

CAP. XL.

Si excommunicatus ab Episcopo, ad metropolitanum appellatus, ab eo absolutus potest: metropolitanus tamen veluti sua suffraganeos allegare, potest illum sibi remittere absolvendum, & tenetur etiam remittere quando propter manifestum excessum suus excommunicatus: & ante absolutionem non auditur volens probare se iniuste excommunicatum: scias si probare vult sententiam esse nullam.

Idem Senonen. Archiepiscopo. Per tuas a literas: [1 & 7.] Videtur enim aliquibus, quod cum ad metropolitanum per appellationem questio non deferretur, excommunicatus autem vocem non habeat appellandi, utpote ab ecclesia separatus, sine appellatione non debet absolvi. Verum ex verbis iustitiam epistolae, quam scholastici ab Alexandro Papa emanasse proponunt, habetur, quod si ante appellationem in aliquem excommunicationis sententia fuit promulgata, metropolitanus ante litem ingressum ab eo iugamento recepto secundum ecclesiae consuetudinem, debet ipsum abolvere: nisi voluerit Episcopo diocesano deferre, ipsi quoque ad eum remittere absolvendum, ubi etiam consequenter inferitur, quod nec excommunicatus sunt audiendi prius, quam fuerint absoluti, nec sunt ad illos, a quibus appellaverant, remittendi.

In Sardicenis concilio reperitur, ut is, qui ab Episcopo est abjectus, finitimos Episcopos impelleret, & causa ejus audiretur, & diligentius pertractaretur: Episcopus autem, qui iuste vel iniuste abiecit eundem, patienter accipiat ut discutatur negotium, quantum vel probetur ejus a pluribus sententia, vel etiam emendetur: prius tamen quam omnia diligenter examinata fuerint, nullus ante causae cognitionem communioni eum faciar praesumar, qui fuerat in communionem privatus. Nos igitur credimus distinguendum, utrum quis proponat, se post appellationem legitimam interpositam excommunicatione fuisse notatum, vel in forma excommunicationis intolerabilem errorem fuisse patenter expressum: in quibus casibus ad probationem eorum etiam si absolutionem non petat, debet admitti: sed donec de ipsis confiteritur, in aliis citari debet, & quamquam Apostolus sed. etiam tales et consuevit abolvere ad cautelam. Verum in aliis, nisi gratiam absolutionis imploret, non debet audiri, ne sententiam ecclesiasticam contemnere videatur, & per hoc amplius ex suo contemptu ligetur. Quod si absolutionis beneficium humiliter postulaverit, metropolitanus eum debet abolvere, nisi suo duxerit suffraganeos defendendum: cui tamen si suffraganeus absolutionis beneficium iuxta formam ecclesiae noluerit exhibere, ipse nihilominus illum absolvat, cautione recepta, quod suo debeat parere mandato, ac deinde causam audiat, & quod canonicum fuerit (iustitia mediantem) decernat. Quod si forsitan Episcopus subditum suum, propter manifestum excommunicasset excessum, metropolitanus non debet ipsum abolvere, nisi suffraganeus requisitus malitiose sibi absolutionis beneficium denegaret.

[1. Nobis intimasti, quod von. f. n. Alitiodoren. Episcopus in dil. si. Alitiodoren. Archiepiscopo tuo se conspectui presentavit, & quod stare mandato ecclesiae, sufficienter obtulit cautionem: petens humiliter ut absolutionis et beneficium exhiberet: tu vero deserte volens Episcopo memorato, ipsum sepe monuisti, ut abolveret Archiepiscopo tuo memoratum. Sed quia tuis munitis non parebat, excommunicatum absolvi curavisti.]

Idem Ferraren. Episcopo. Elponso e nostro postulas edoceri, in ista Ferrariensi civitate excommunicatis & interdictis personis sint ligati, liceat tibi viros & mulieres licite ad matrimonium, vel in mense apud aliquam ecclesiam, quibus praedicaverunt Dei, & eodem ad communionem inducas. Super quo respondemus, quod sine expressa conscientia hoc facere poteris, cum videtur quod admodum contra formam interdicti nullum de istudmodum officium celebraret. Praeterea quoniam Ferrariensi civitate si interdictum supplicat, de ista Ferrariensi civitate praeter baptismum privatum, & peccata morientium universa sacramenta ecclesiastica communita, an liceat tibi baptizatos pueros in fontibus communice. Super quod respondemus, quod si baptizati ad confirmationem sunt pueri, sic & baptizati ad confirmationem adhibebus a te possunt sacro chrismate deliniri.

CAP. XLIII.

Idem Ferraren. Episcopo. Si conjuncti sit pro certo impediuntur matrimonium, non reddere dubium, sed potius excommunicatum non, quod hoc credas ex causa probabili & legitima, potest videtur abolvere, non autem exigere: sed si ex brevi & temeraria causa suspensus fuerit, potest reddere & exire.

CAP. XLIV.

Inquisitione tua respondentem &, credens delinquendum, utrum aliter conjugum proventus fuerit, pedimennum conjugii, propter quod sine, utrumque.]

a Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. vide Canon. de for. et sent. excom. b Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. Per. Hagen. in ca. supra de parat. & remissa. c Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. Calder. trad. de inter. memb. 6. q. 4. d Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. vide Deff. Thaumig. l. 4. sent. Dist. 21.

CAP. XLI.

Si Papa sui literis excommunicatum fuerit, non potest ab eum absolvi. Idem. Si aliquando a forte contigerit, quod ab Apostolica sunt excommunicatum fuerit, nostrae literae cum salutationis allego delictum propter hoc excommunicationis credatur factum. Cum per ignorantiam vel negligentiam, in occupationem animam, vel etiam subreptionem, hujusmodi literas imperari.]

CAP. XLII.

Idem G. sancti Laverentii in Lucina. Idem G. sancti Laverentii in Lucina. Idem G. sancti Laverentii in Lucina. Idem G. sancti Laverentii in Lucina.

Officii b. & infra. Postremo quoniam auctoritas, qui propter plures excessus a pluribus rebus, ipsam habentibus, excommunicationis et interdicti non datus, & uni prelatorum de uno nostro interdicti vult excessu, ab eo sit absolventur, de quodammodo eidem: & cum de alio non fuerit, aliter non liceat nunciari: & infra. Super hoc articulo respondemus, quod suppremitur veritatem absolutionis non prodest: & veritatem intelligens, absolutionis hujusmodi exhibere non debet.

CAP. XLIII.

Idem Ferraren. Episcopo. Excommunicatus & interdictus praedicti sunt interdicti. Den. hoc primo. & tempore generis interdicti communitatis pignora & christiano infensa, & punitio nonnulla. Idem Ferraren. Episcopo.

Idem Ferraren. Episcopo. Elponso e nostro postulas edoceri, in ista Ferrariensi civitate excommunicatis & interdictis personis sint ligati, liceat tibi viros & mulieres licite ad matrimonium, vel in mense apud aliquam ecclesiam, quibus praedicaverunt Dei, & eodem ad communionem inducas. Super quo respondemus, quod sine expressa conscientia hoc facere poteris, cum videtur quod admodum contra formam interdicti nullum de istudmodum officium celebraret. Praeterea quoniam Ferrariensi civitate si interdictum supplicat, de ista Ferrariensi civitate praeter baptismum privatum, & peccata morientium universa sacramenta ecclesiastica communita, an liceat tibi baptizatos pueros in fontibus communice. Super quod respondemus, quod si baptizati ad confirmationem sunt pueri, sic & baptizati ad confirmationem adhibebus a te possunt sacro chrismate deliniri.

CAP. XLIV.

Idem Ferraren. Episcopo. Si conjuncti sit pro certo impediuntur matrimonium, non reddere dubium, sed potius excommunicatum non, quod hoc credas ex causa probabili & legitima, potest videtur abolvere, non autem exigere: sed si ex brevi & temeraria causa suspensus fuerit, potest reddere & exire.

Inquisitione tua respondentem &, credens delinquendum, utrum aliter conjugum proventus fuerit, pedimennum conjugii, propter quod sine, utrumque.]

a Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. vide Canon. de for. et sent. excom. b Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. Per. Hagen. in ca. supra de parat. & remissa. c Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. Calder. trad. de inter. memb. 6. q. 4. d Ca. 2. tit. de rescript. in 2. comp. vide Deff. Thaumig. l. 4. sent. Dist. 21.



CAP. XLVIII.

Prælati excommunicare non debent subditum, nisi competentis mentione præmissa, & ex causa manifesta & rationabili: & contrarietate imponitur pena hinc expressa. Item potest subditus, qui salo conquiratur se excommunicatum in iure: & subiecti quid iuris, si prælati dicit se errasse, vult excommunicatum absolvo, & ad versus appellat ne absolvat.

Idem in concilio generali.

Si acro approbante concilio a prohibemus, ne quis in aliquam excommunicationis sententiam, nisi competentem adimonitione præmissa, & personis præsentibus idoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio, promulgare præsumat. quod si contra præsumpserit, etiam iusta fuerit excommunicationis sententia, ingressum ecclesie per mensum unum sibi noverit interdictum, alia nihilominus pena multandus, si visum fuerit expedire. Caveat etiam diligenter, ne ad excommunicationem cuiusquam absque manifesta, & rationabili causa procedat: ad quam si taliter forte processerit, & requisitus humiliter processum huiusmodi non curaverit absque gravamine revocare, gravatus apud superiorem deponat de injusta excommunicatione querelam: qui (si absque periculo moræ potest) ad excommunicatorem illum cum suo mandato remittat, intra competentem terminum absolvendum: alioquin ipse per se vel per alium (pro ut viderit expedire) sufficienti cautione receptis, munus ei absolutionis impendat. Cumque adversus excommunicatorem de injusta excommunicatione constituerit, excommunicator condemnatur ad interdictum, excommunicato, alias nihilominus (si culpe qualitas potestis veris) superioris arbitrio puniendus: cum non levis sit culpa, tantam infringere penam infanti: nisi forsitan erraverit ex causa probabili, maxime si laudabilis opinionis existat.

Verum si contra excommunicationis sententiam nihil rationabile fuerit a conquerente probatum, idem & super injusta excommunicationis molestia, per penam ad interesse, vel alias secundum superioris arbitrium condemnatur: nisi forsitan & ipsum probabilis error excuset, & super eo, pro quo fuerit iusta excommunicatione ligatus, per cautionem receptam satisfacere compellatur, vel in pristinam reducat sententiam, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observandam. Si vero iudex suum recognoscens errorem, paratus sit talem revocare sententiam, & is, pro quo lata fuerat, ne absque satisfactione revocaret illam, appellet: appellationi non deferat in hac parte, nisi talis sit error, de quo merito debeat dubitari: & tunc sufficienti cautione recepta, quod coram eo, ad quem appellatum extiterit, vel delegato ab ipso, iure parebit, excommunicatum absolvat: si que penæ præscriptæ minime subiacent: cavens omnino ne voluntate perversa in alterius iudicium mentiar errorem, si districtiōis canonice vult effugere ultionem.

CAP. XLIX.

Excommunicati hæreticos & quoscumque, violatores ecclesiasticæ libertatis.

Honorius III. Episcopo Bononiensi.

Noverit e fraternitas tua: [ i & infra. ] Excommunicamus omnes hæreticos utriusque sexus, quocumque nomine censentur, & fautores & receptatores & defensores eorum: Necnon, & qui de cætero ser-

a Quam causâ sit sciend. excommunicationis sentent. cavet Trid. conc. sess. 25. de refor. c. 5. b In Contaven libro & aliis recentioribus ita: idem super iusta excommunicationis molestia, &c. sed in concilio, & Vaticanum constanter legitur ita: idem & super injuria. c Vide Zanchinum tract. de her. c. 17. & 18. & Alphonsum Castrum l. 2. c. 11. de iusta punitione hæret.

A a a

CAP. XLV.

In simoniam habitus & tonsuræ non perdit clericus ante triennium amissionem privilegii clericali.

Idem.

Quinque interdum a: & infra. Sanè sicut accipiuntur in antecomite Flandren. in diocesi tua quidam ecclesiarum, qui nec in modo tonsuræ, nec in vestimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de clerico b. conrogant ostendunt, ad poenæ subterfugium se clericos esse committunt, cum e super excessibus, quos seculari iustis committunt, ad publica iudicia pertrahuntur, circumstantiis tribuunt, ut possint circumvenire vindictam, pro clericis se representant, clericis fori privilegium labis allegant, qui factis paulo anè negaverant clericatum: hinc videtur quid privilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, ac frustra legis auxilium invocat, qui committit in legem, volumus & manducamus, ut talis, si tertio a te communiti se ipsos contempserit emendare, illius efficiatur a immunitatis excoenæ, que pro clericorum mærelâ, & laicorum violentia decretâ dignoscitur instituta.

CAP. XLVI.

Ab excommunicatione denunciacione repellitur, qui non pramonit, & excommunicavit.

Idem.

In præfata & dilecti filii: & infra. Nec canonici suo decore excommunicationem possunt objicere, cum præter hoc nec communitus, nec impetratus fuerit: nec ipsi præter hoc eum duxerint evitandum, sed Episcopus in iure, & canonici communicaverint etiam in divinis.

CAP. XLVII.

Excommunicatus est dolose permittens clericum percussis, ex quo poenæ potestatis, & non prohibuit.

Idem.

Quanta præsumptionis & temeritatis existat in retores ecclesie manus iniicere violentas: [ i & f. ] id quod solus violentia huiusmodi auctores aliquorum præsumptio fortissime puniendos, facientes & consentientes per poenâ plebendos catholica condemnat auctoritas. Eos delinquentibus favore interpretamur, qui cum poenâ manifestò facinori desunt obviare.

In Episcopo Dominus prefatus, qui se in ministris suis præfatis, & Appollinaris principi alibi perhibuit se iterum poenâ, hoc etiam qualitas poenâ manifestè declarat, cum excommunicationis sententia in ipso actu seriat delinquentes, si non solum per ipsos & Coepiscopos, sed etiam minoris ord. clericos rationem præsumpserit operari.

a Vid. Clem. 1. de vit. & bon. cler. & Bern. Diaz. in præf. c. 1. de her. b Al. de clericatu. c Distio. cum, non est in præf. c. 1. d. Al. hinc. e C. eod. tit. in 4. com. in præf. quod etiam Leon. Calder. tract. de interd. eccl. memb. 6. q. 4. f. Cap. de in 4. comp. vide Navarrotum in Manuali confess. c. 2. q. 1. de in 4. q. 1.

vari fecerint statuta edita & consuetudines introductas, contra ecclesie libertatem, nisi ea de capitularibus suis intra duos menses post hujusmodi publicationem sententia fecerint amoveri. Item excommunicamus statutarios & scriptores statutorum ipsorum, necnon potestates, consules, rectores & confisarios locorum, ubi de cetero hujusmodi statuta & consuetudines editae fuerint vel servatae: necnon & illos qui secundum ea praesumpserint iudicare, vel in publico formam scribere iudicata.

[ 1. Quid nos in basilica principii Apostolorum presente charissimum in Christo filium, Fredericum illustrem Romanorum Imperatorem & semper Augustum, in celebratione missarum, postquam capis ejus impulsimus diademam, de consilio n. accensis candelis excommunicavimus. ]

CAP. L.

Frates hospitalis Hierosolymitani excommunicati pro injessione manus in clericum seu confratrem, absque passio per eorum Priorem: nisi excessus fuerit deservit. & curram.

Idem magistro & fratribus hospitalis Hierosolymitani.

Canonica a constitutione cavetur, quod monachi & canonicis regulares, quocunque modo se percussierint, non sunt ad Apostolicam sedem mittendi, sed secundum discretionem & providentiam sui Abbatis disciplinam subdantur: quod si Abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficiat, providentia est diece. Episcopi adhibenda nisi excessus difficilis fuerit & enormis, propter quem merito ad eccle. Rom. sit recursus habendus. Nos ergo ad vos statum hujusmodi duximus extendendum: auctoritate praesentem, ut in tali casu (nisi majoris sit providentia requirenda) per Priorem vestrum, qui (sicut audivimus) Presbyter esse debet, fratribus vestris absolventis beneficium impendatur.

CAP. LI.

Excommunicatus vel suspensus absque non debet, nisi prius iuramento prestato: si tamen sine scandalo iuramentum haberi non potest, poterit fieri absque per manualem promissionem.

Idem titulo sancta Praxedis Presbytero Cardis.

Super eo quod & monachi Graeci & eremite propter sinobedientiam sententia suspensionis & excommunicationis ligati, nolunt ad mandatum ecclesie nisi per manualem promissionem redire. Hoc tibi duximus respondendum, quod si nullatenus possunt induci ad praesandum iuxta formam ecclesie iuramentum, ipsos hac vice cum promissione poteris recipere manuali: cum iterum (consideratis locorum & temporum qualitatibus) feveritati sit aliquid detrahendum.

CAP. LII.

Cum de vobis sententia dubitatur, poterit quis absque ad cautelam iuramento prestato.

Idem Bismarcom & Carnotem, Decan. & Subdiacon.

Venerabili fratri nostro Cenomani Episcopo, & procuratori Turoren. Archiepiscopi, in nostra praesentia constitutis, pro quadam suspensionis sententia in praesentem Episcopum ab eodem Archiepiscopo promulgata: nos sententiam ipsam relaxavimus ad cautelam, in ipso Episcopo in praesentia dicti procuratoris praesentem corporali iuramento, quod parebit mandatis, quae idem Archiepiscopus sibi propter hoc fecerit, si confiteri ipsum in eo, pro quo fuit lata praedicta sententia, culpabilem extitisse.

CAP. LIII.

Excommunicantur officiales locorum, in quibus sunt

a Ville Henric, Beich, in ca. de nobis. et. & in e. cum illorum. sup. eod. tit. b Vide Panno. in c. cum desideres. supra eod. tit. & ibi Henric, Beich, de sig. 3. c. Avellan.

statuta contra ecclesiasticam libertatem, nisi ea duos menses post hujusmodi publicationem sententiam fecerint amoveri.

Idem Episcopo. Ravem venerabilis filii. & Pisan. Archiepiscopi. impus quiritionem, quod quidam cura filii, deputati a potestate a populo ad illius correctionem derogationem Apostolica sedis, & facultate ecclesiastica libertatis edere praesumpserunt, quod iudicium vel laicus contra que concurrebatur iudicium, ad iudicem ecclesiasticum, literas Apostolicas petra verit, in mille solidis (nisi senescerint) condennetur: ne redius possessionem suam amittat eudem, vel agri excolantur illius, sed hanc praesentem subiacent b potestatis: [ 1 & 7. ] Statutum illud, ut clericus suis sumptibus castum Regem faciant custodiri: quod si tenuerint contra, non possunt procedere tenentur: [ 2 & 7. ] Idemque statuimus mandamus, quatenus in confisariis & officiois iudicis ipsius, nisi statuta ipsa de capitularibus sint decerim, & idoneis sicut exigit res eorum, qui hanc a cetero non debeant attentas, excommunicationis sententiam pronuntiare pro cure. Curiam & dicitur statutarum multa de bonis ecclesiasticis, necesse est in feudum, ipsos fore nihilominus permissis hujusmodi nunciare pro cure.

[ 1. Qui nullum ad regimen ecclesie suscepit, nisi in temporis fuerint, successores sui iure suam signent. ]

[ 2. Iuxta quod dicitur in consilio curiam, qui in uisitat qua nunc praesentis curiam, qui in uisitam tantum abiciat, qua in ista iam error, vel in ista praesentatur, & tam statutorum quam possidetis uideat, dubium propter hoc excommunicatus pascitur non infamia incurrit. ]

CAP. LIV.

Alioquin excommunicationem in tendentibus ad illam, etiam si alia verba interponat, excommunicationem mittit Gregorius IX.

Cum voluntate de proposito uoluerit abdicatur, excommunicationis sententiam non potest qui excommunicato in his, qua ad abdicacionem alias ad saltem animam pertinet, in locutione utitur, licet etiam alia verba incidenter (ut apud theologos proficia) interponat.

Predecessores proferunt, qui alio iure non possunt, ab excommunicato & detestatis bonis alienis alienigenam possunt h. d.

Predicatores quoque qui penes excommunicatos alios alienigenam rerum detentores, in praedictis & confessionibus, quasi gerunt casum (vel in per) eorum, ad quos res ipse spectare non potest, casus nas licite possunt ab illis recipere, praesentem illis valent in illo loco sustentacionem habere.

Tenens quosdam casus, in quibus percursum clericali nactus non est.

Si qui vero ratione officii quod in ecclesia aut etiam alii clerici seniores zelo de omni peccatis vel adolescentem in minoribus ordinibus, vel turbantes divinum officium, & hi qui omnia quae actionis vel magisterii subditos & liberos correctionis causa leviter forte percussissent, excommunicationem

a Trator doctore hoc et in casu de sig. et. in Consue. Cassa. C. de sac. eccl. b Subpauca. c. in Barb. Ceterum cum iure statutorum & possessa. d Vide B. Thom. in quaest. ad Titu. ad p. p. et. & in a. a nobis. sup. de excep. e. Sicut duo verba, in casu, supra a. sig. et. et in Vassari.

interdum non incurrit. Quod & de his dicendum est, qui aliquos de familia sua vel propinquos inferiorum graduum simili modo, ut cohibeantur a suis insolentis, & bonis moribus informantur, duxerint corrigendos.

CAP. LV.

Excommunicatio in crimine damnabili, incidit in excommunicatum maiorem.

Idem super Episcopo.

Concubina a publicis clericorum ecclesiasticæ cen- suræ diffinitione continentur, eosdem concubinos non est ab illam sententia maioris excommunicationis involvendi, qui post latam sententiam communicant in eodem crimine.

CAP. LVI.

Excommunicatio minori potest ab excommunicatione aliquam addere.

Idem.

Debet & collata potestas, ut à minori excommuni- catione, si in ipsam incidit, invicem se absolvant, necesse sit in vinculo excommunicationis huiusmodi, non capiat.

CAP. LVII.

Penitentia magistris ecclesiarum, semel in hebdomada celebrare oportet, ut illi, concurrentibus his, que exprimentur in textu.

Idem.

Penitentia a ecclesiis ministris, semel in hebdo- mada tempore interditi, non pulsatis campanis, vo- ce submissa, minus clausis, excommunicatis & interditiis curatis, nullum solennia celebrare, causa sciendi oportet Domini, quod decedentibus in penitentia non negant.

CAP. LVIII.

Sermones domini, quem verborum, non potest propter hoc ab his qui ab eis, nisi in certis casibus hic expressis.

Idem.

Quis incidens in canonem late sententiæ propter violentam manuum iniectionem, iuxta proprias facultates eius satisfaciat, quibus injurias interrogavit, non tamen miser, quam per sedem Apostolicam vel ejus lega- tum absolutionis potest beneficium obtinere. Nisi im- mutata, mortis articulo, infirmitate, inimicitia aut ino- portuna, quæ vel senilis ætate, fragilitate sexus, seu alia cor- porali impotentia, five quolibet impedimento canonico remittitur, quo minus Romanum Pontificem possit ad- ire, vel aliter beneficio à labore huiusmodi excusetur.

Ceterum quibusdam predictorum, videlicet qui tempo- rali impedimento laborant (exceptis pueris) sub debito juramento (quod secundum ecclesiæ formam prestare solent) consuevit injungi, ut impedimento cessante, ad Apostolicam sedem accedant, mandatum ipsius humili- ter suscipiant.

CAP. LIX.

Excommunicatio simpliciter lata, intelligitur de majori, b. d. Et in ratione mensuris, & quædam allegatur.

Idem.

Quem sub hac forma verborum: Illum excommuni- co, vel simili à iudice suo d. excommunicati cõtingat, mandatum est cum non tantum minori, quæ à perceptio- nis actorum, sed etiam majori excommunicatione (quæ communicatione fidelium separata) esse ligatum.

CAP. LX.

Indulgentiam indulgentiæ ratione minoris etatis, postquam capiti- bus inter, non extinguitur, licet rursus pervenerit ad majorem etatem.

1. Vide ante. 2. Id. ff. de heredi. c. 1. & vide Covar. in c. alma. de heredi. c. 1. p. 1. & 2. b. Vide Henric. Borch. in c. 1. de heredi. c. 1. p. 1. & 2. c. Vide Bonif. 8. in c. 1. de heredi. c. 1. p. 1. & 2. d. Dicitur, hoc, dicitur in plerisque recentioribus, ea ex- ceptis, quæ de Vatis, est restituta: quam etiam cognovit gl. h. & d. ff. de heredi. c. 1. p. 1. & 2.

Idem. Veris, qui in canonem incidit sententiæ promul- gate, five ante, five post pubertatem possunt se ab- solvi. potest diocesanus Episcopus absolutionis benefi- cium impertiri: Cum propter defectum ætatis, in qua fuit commissus excessus, rigor sit mansuetudine tempe- randus.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE TITVLVS XL.

CAP. I.

Novale, est terra novitate ad cultum redacta.

Hieronymus super Osee. a. In novate novale. Novale b. est ager aunc primus pteccifus.

CAP. II.

Appellatione patri veniens in lata significatione omnes ascen- dentis.

Idem super Danielum. c. Nam & Rex Nabuchodonosor pater tuus est, pro- avus, mox scripturne, quæ avos & deinceps patres appellat.

CAP. III.

Non dicitur natus, qui statim decessit.

Idem in Parabolis. d. Nam & ego unigenitus sui coram matre mea. Quare unigenitum se nominat, quem fratrem uterinum præcessisse scriptura testatur: nisi quia ille mox natus sine nomine, quasi nunquam esset, de vita decessit.

CAP. IV.

Dicitur antequam, non semper simpliciter.

Idem super Mattheum. c. Quod dicitur, antequam convenirent: non sequitur quod postea convenirent: sed scriptura quod factum non sit, ostendit.

CAP. V.

Primogenitus dicitur, qui primò nascitur, etiam si nullus se- quatur eum.

Hieronymus super Mattheum. Ioseph non cognovit Mariam, donec f. peperit filium suum primogenitum. Ex hoc loco quidam perversis- sime suspicantur, & alios filios Mariam habuisse: cum mos divinarum scripturarum sit, ut primogenitum non vocent, quem fratres sequuntur, sed eum, qui pri- mò natus fuit.

CAP. VI.

Verba sunt intelligenda, non secundum quod sonant, sed secun- dum mentem profertentis.

Hilarius. g. Intelligencia ditorum ex causis est assumenda dicendi: quia non sermoni res, sed rei est sermo subiectus.

CAP. VII.

Non vitatur factum vario modo narratum, ubi idem in sub- stantia concluditur.

Augustinus super Mattheum. h. Nilhil obstat narrandi diversitas, ubi eadem dicuntur, maxime cum quique Evangelistarum eo ordine credat se dicere, quo Deus voluit.

CAP. VIII.

Sermonem, non verba considerare debemus.

Gregorius. i. Propterea, si prolixam epistolam meam ad interpreti- dum accipere te fortasse contigerit, rogo non verbum

a Osee 10. sunt verba glossæ interlineari. b Qui per novale- tem, ff. de heredi. c. 1. p. 1. & 2. c. Dan. 5. & 1. c. 1. p. 1. & 2. d. Prov. 2. & c. 2. ad tit. in comp. e. Matt. 1. c. 3. cod. in 1. comp. f. Id. & c. 2. ad tit. in comp. g. Lab. 4. de rit. Responso. 5. cod. in 1. comp. h. Ferte hæc dicit Aug. in 1. de consensu Evangel. vide ibi l. 2. c. 12. & 21. i. Lab. 1. ep. 28. Regill. & c. 7. cod. in 1. comp.

ex verbo, sed sensum ex sensu transferri: quia plerumque dum proprietates verborum attenditur, sensus veritatis amittitur.

CAP. IX.

Dicit, qui propriis sit prepositus.

Quamvis omnes, qui praesunt, propositi rite vocentur, quos tamen obtinuit eos vocari prepositos, qui quandam prioratam curam super alios gerunt.

CAP. X.

Non recipit congruam summationem. Idem in libro Etymologiarum. b

Forum est exercendarum litium locus, a fando dictus, sive Foroneo Rege, qui primus Graecis legem dedit. Contestatur autem forus causa, lege, & iudicio. Causa a casu quo venit, dicitur: est enim materia & origo negotii, nendum diffussionis examine patefacta: quae dum proponitur, causa est: dum discutitur, iudicium: dum finitur, iustitia. Vocatur autem iudicium, quasi iurisdictionis, & iustitia, quasi iuris status. Iudicium autem prius inquisitio vocabatur: unde & auctores iudiciorum, prepositos, quaestores, vel quaesitores vocamus. Negotium multa significat: modo actum alicujus rei, cuius contrarium est otium: modo actionem causae, quod est iurgium litis, & dictum est negotium, id est, sine otio. Negotium autem in causis, negotiatio in commerciis dicitur, ubi aliquid datur, ut majora lucrentur. Iurgium dicitur quasi iuris garrum: eo quod hi, qui causam dicunt, iure discipant. Lis autem a contentione limitis prius nomen sumpsit, de qua Virgilius dicit, Limes erat possessus, item ut discerneret agris. Causa autem argumentum, aut probatione constat. Argumentum nunquam testibus, nunquam tabulis dar probationem, sed sola investigatione, inventi veritatem: unde dictum est argumentum, argute inventum. Probatio autem testibus, & fide tabularum constat. In omni quoque negotio haec personae quaeruntur: Iudex, accusator, reus, & tres testes. Iudex dicitur quasi ius dicens populo, sive quod iure discipet. Iure autem discipere, est iuste iudicare. Non est ergo iudex, si non est in eo iustitia. Accusator vocatus est quasi causator, qui ad causam vocat eum, quem appellat. Reus a re, quae petitur, nuncupatur: quia quamvis conscius sceleris non sit, reus tamen dicitur, quamdiu in iudicium pro re aliqua petitur. Testes antiquitus superstitibus dicebantur, eo quod super causae statu proferebantur: nunc parte ablati nominis, testes vocantur. Testes autem considerantur conditione, natura & vita. Conditione, si liber, non servus: nam sepe servus in eum dominantis testimonium suppedit veritatis. Natura, si vir, non femina: nam varium & mutabile est testimonium semper femina producit. Vita, si innocens & integer actu: nam si vita bona defuerit, fide carebit: non enim potest iustitia cum scelerato homine habere commercium.

CAP. XI.

Dicit quid sit pactum, & unde dicatur. Idem.

Pactum dicitur inter partes, ex pace conveniens scriptura legibus ac moribus comprobata: dictum pactum, quasi ex pace factum.

CAP. XII.

Hic Isidorus ponit etymologiam iuris, prout habetur in re, non prout est generale nomen. Idem in eodem.

a Lib. 10. Etym. & c. 8. sed. tit. in 1. comp. b Lib. 10. Etym. mol. c. 15. & c. 12. sed. tit. in 1. comp. c Vide l. cum clericis, C. de Epis. & clericis. d Virg. an. 2. e Distio. 2. in finem, in omnibus Vaticanis deest.

Ita dictum est a iure possidendo: hoc enim iure possidetur, quod iuste: hoc iuste, quod bene & quod male possidemus, alienum est: male, autem possidemus, vel suis male utitur, vel aliena praesumit.

CAP. XIII.

Quidquid fidelis offerit ecclesiae, alienum non tenetur: secularibus possideri non debet.

Pascualis communis sancti Martini. Causa a Carpenis plebis: & infra. Causa a Carpenis plebis: & oblationes, in solis ecclesiis bonis praecipue numerantur. Oblationes vero sunt quae cumque de propriis & licitis rebus ecclesiae offeruntur. Quicunque igitur eas per personam secularem obtinet, proculdubio contra Deum, & contra patrum nititur sanctione quominus de qua quod si tradit, raptor & sacrilegus iudicatur.

CAP. XIV.

Solus sacerdos potest sacramentum coenae iuxta ritum conferre. b. d.

Alexander III.

Quaevis frat. t. & infra. Non oportet esse in omni respondendum, quod sacerdos non potest officio, & etiam solus potest infirmum augere.

In anno festivitatis servari debet hoc consuetudo, ut in die sabbati, sabbatum servandum, duo tamen vigiliae coenae sabbati dicitur.

Festum vero beati Matthiae pura consuetudine clericalem, vigiliae extenuis praedictae, ut in die xto, nec pro quolibet alio modo inter de hoc festum aliam diem admittat: in qua tunc vigilia (sabbatum in dominica) jejunium celebratur: prout in die sabbati sive fiat in praecedenti die, sive in sequenti, qui pro uno reputantur) nullas error, led condempnatio sit tenetur.

CAP. XV.

Per verbum, status & praecipio, definitio facta sunt. c. d.

Celestinae tertius.

In his, quae ambiguntur, comitantur. In hoc apostolatus nostro, quod cum inter nos M. & conversos hospitalis sancti simplicissimi hospitali in praesentia Mediolanen. Archiepiscopi venereretur, ipse Archiepiscopus post congruentem in prolatione sententiae his verbis post seculum, in parte condemnio, vel alio modo. Sed postquam ita statu & praecipio: [ 2 & 1 ] Annoniam praecipio, hoc verbum, ita ut, rem perfectam significat, & hoc effectu, non verbotenus accipitur. Item nonnulli Gregorium, quod praecipitur, imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri: & aliquando si non fiat, non habet. Considerate nihilominus, quod nonnulli aliquis considerate verba, sed voluntatem, quae in intentione verbis, sed verba intentioni debent debeat: interpretatur procuratoribus utriusque partem, & definimus, quod praesentia Archiepiscopi, verba illa, sed ma prolata, perpetuo valentur sententiae condempnationem tatem.

[ 1 Ad sed. Apst. nunciis vicariis debet haberi, ut quae revera, tanquam materiam omnium ecclesiarum, necesse est imperat quae sit, ut ad arbitrium praedictae consuetudinis, & intentionem vestre approbatur, conferri debent. ]

[ 2 Ne de eorum, & cetera, quae infra expressis communitatis in Lucania, S. Iacobi, S. Praxedis Praepositorum, & cetera, quae ad hoc consuetudinem audierunt, facta sunt, ut nonnulli non sententia dubitatione. ]

a C. 17. sed. tit. in 1. comp. b C. 17. sed. tit. in 1. comp. c C. 17. sed. tit. in 1. comp.

CAP. XVI.

Interpretationem Principis largissime interpretari debet. Innocentius III. Patriarcha Gran-

Quia tibi scripsisse recolimus, ut si canonici Pa-

CAP. XVII.

Conde dicitur interdictum, quod fertur ne dum in praesentiam.

Quia in partibus & vestris, saepe contingat, diversa

Propter quod & iustitia sapio deperis, & prelatorum ser-

CAP. XVIII.

Interdictum contra consuetudinem iuris communis obviante

Quoniam ubi de benignitate sed. Apost. sit indultum,

CAP. XIX.

Quare obediens praetato & ecclesia, non clero dicitur, sed capi-

Ubi clerici a Placentini juramentum praestant sub

CAP. XX.

Appellatione ecclesiarum censura excommunicandi

Quarenti quid & per censuram eccl. debeat intelligi,

CAP. XXI.

In privilegio, de decimo novalium non servendis, illud appella-

Quid per a novale vocabulum intelligi debeat, r. f.

CAP. XXII.

Si ecclesia subiecta Episcopo univ. alteri, vel gubernanda a commi-

Idem Abbas F. & P. Monachis Alcobacia.

Venerabili f. n. Colubrien. f. Episcopo didicimus

a Cap. 6. cod. tit. de rescri. in 1. compil. b Vid. Ioan. Vassaro

a Cap. 3. cod. tit. in 3. compil. b deber. c Cap. 4. cod. tit.

nos enim per matricem ecclesiam cathedralem intelligi volumus, non Romanam.

[ 1 Quia vero non est nostrum interuenire, ut iura fratrum nostrorum temporibus nostris immutentur, causam ipsam vobis duximus committendam. ]

CAP. XXIII

Excommunicatus, vel interdictus pro contumacia, vel offensa dubia, absque cautione praescripta de stando iuri. Si vero fuerit excommunicatus vel interdictus pro manifesta offensa, tunc prius debet satisficere antequam absoluetur. Et dicitur manifesta, de qua constat per confessionem, vel probationem legitimam, vel res euentiam. h. d. cum cap. sequent.

Idem Abbati sanctae Genesive, Decano & cancellario Parisien.

Ex parte in Christo a dilectae filiae comitissae Blesensis. [ 1 & infra. ] Proposuerunt nunciis comitissae, quod cum ipse praepositus quendam latronem cepisset, & iustitia fuerit inde facta, latro fuit per capitulum Carnotense post factam iustitiam requisitus, quia eum in terra sua captum fuisse dicebant. [ 2 & infra. ] Verum quum super hoc de parendo iuri comitissae cautionem offerret, canonici Carnotenses nihilominus terram eius fecerunt interdictio supponi: quod relaxare noluerunt, nisi prius solveretur emenda: dicebant enim in Carnotense ecclesiam privilegium b contineri, quod nemini liceat excommunicatus, vel nominatim interdictus pro canonicis Carnotensibus abque congrua satisfactione absolutiois beneficium indulgere: [ 3 & infra. ] Ad intelligendam autem clausulam privilegii memoratae, credimus distinguendum, utrum in aliquo interdicti vel excommunicationis sententia sit prolata pro contumacia tantum, quia scilicet citatus fuit et noluit iuri: vel etiam pro offensa, quia videlicet iustus noluit maleficium emendare. In primo casu credimus congrue satisfieri, ut sententia relaxetur, si prius sufficienti standi iuri cautio tribuatur: in secundo vero si offensa est manifesta, non credimus satisfieri congrue, ut relaxetur sententia, nisi prius sufficienti praestetur emenda. Si vero dubia est offensa, sufficere credimus ad relaxandam eandem, si parendi mandato ecclesiae e competens satisfactio praebatur.

[ 1 Nunciis ad nostram praesentiam destinati sibi postularunt audientiam exhiberi, ut audirentur iniurias, quas ei & sui inferri ecclesia Carnotense, quibus & dil. fil. B. Bero canonico Carnotense, qui pro ipsa stabant ecclesia, dil. fil. R. et S. Anastasii Presbyterum Card. dedimus auditorem: in cuius praesentia. ]

[ 2 Assentibus Bullensibus contra ipsum fuisse captum in terra, in qua ius capiendi latrones & alios malefactores habet eadem comitissa: quoniam vir ejusdem antiquam signacionem crucis assumeret, erat in possessione iuris illius, ut in loco illo, in quo captus ab ipso capitulo dicebatur, huiusmodi jurisdictionem haberet: quod et tunc probare parati. ]

[ 3 Videntes autem nunciis comitissae, quod data cautione absolvi non poterant, ut deberent, iam super hoc quam alii casus, inter comitissam & capitulum agitari, Metropolitanam audientiam appellaverunt: tam ipsam comitissam quam terram & b. d. p. ipsius sub eius praedictione ponentes. Metropolitanus cum partes essent in die praefixa praesentes, privilegio missello, testibus hinc inde receptis, quibus ab officiali Metropolitanus examinatis, in die paribus iterum assignatis procurator comitissae cum instantia postulavit publicari ut restitutione recepta, ex abundantia de jure pariendo sufficientem exhibens cautionem, ut relaxaretur interdictum. Sed procurator capituli econtrario allegabat, quod iam dicti privilegii ratione, ab ipso sententia non poterat recedebat absolvi. nisi prius capitulo facta fuisset emenda, interpretando verbum illud quod in privilegio continetur, videlicet satisfactio congrua, pro emenda. Latigato igitur

a Cap. i. eod. tit. in 3. compil. b forte privilegio. c Dilectio ecclesia, deest in vultu. d. eod. & in omnib. Tit.

tur distius super huiusmodi clausula, conuincit et illius canonis iam dicti, se velle huiusmodi expositionem adhibere, ut referat, & super hoc dem partibus allegat.

CAP. XXIV

Sanctum est super cap. proximo, vel de: Manifestatur, quod per confessionem, vel probationem legitimam certitiam rei constat.

Idem Comiti Blesensi.

Quoniam olim a pro canonicis Carnotensibus capitulum contra te fuit allegatum, quod contra in ecclesia tua privilegium comiteri: ut videlicet nemini liceat excommunicatus, vel nominatim interdictus pro canonicis Carnotensibus abque congrua satisfactione absolutiois beneficium indulgere. Et nota, quod dum anam solvimus, nodum dicitur ligare, propter hoc, quod eisdem canonicis (vel aliter contentibus, illam offensam esse manifestam, non potest dici, nec quae alii, sed quae tibi transmittenda videtur: offensam illam nos rectissime inter te legitime nota fuerit, aut euentiam, quae nulla potest tergiversatione clari.

CAP. XXV

Verba privilegiorum debent intelligi, ut ad ipsa referantur remanere ambiguitas: & ideo verba fundam. & iuramentum appropria causata vs. non condempnauer. h. d. Lennon.

Idem Episcopo & canonicis Alciaten.

Abbatibus S. b Silvani Alciaten, vitam inter presbiteris ingressis, cum eisdem loci Monachis de illis quendam de ipsius ecclesie gremio in Abbaciam confirmationem electionis a Monacho Episcopo praesentem aliquatenus obtinere, eam a se Apostolicam procuratorem Carcerum procuratorem monasterii sancti Bernardi Alciaten. debeat de monasterio sancti Bernardi Alciaten. huiusmodi electio erat non immerito prohibenda, utpote contra consuetudinem diuinitatem, & contra privilegium sed. Apostolicum, attentata, & Alciaten. Bertini personam idoneam sibi eligere in Alciaten. Nos igitur depositionibus testium inspectis, inuenimus esse probatum, quod in annis & infra, Monachi Alciaten. Abbatem illius Guarinum Alciaten. Monachum elegissent, qui robur habere non potuit, donec apud monasterium sancti Bernardi professioe facta, post aliquantum de eorum, quando scilicet eisdem loci Abbatibus, & conventibus legitis quoque Rom. Pontif. argui poterat Alciaten. Pontif. fore de sancti Bertini collegio eligendum, contra privilegium Paschalis Papae huiusmodi capitulum inter sancti Silvani apud Alciaten. Monachos, nisi praesentis temporis morem, in vestra semper concordantia ratione persisteret. In privilegio etiam Calixti supra capitulum inuenitur. Porro iuxta Paschalis Papae decretum, Abbatis subrogationem penes Alciaten. aliunde, quam de vestro monasterio fieri Apostolicam ritate decernimus. Ad hoc autem pars aduersa produxit, quod si etiam probaretur, quod infra praesentibus

a Cap. i. eod. tit. in 3. compil. b forte privilegio. c Dilectio ecclesia, deest in vultu. d. eod. & in omnib. Tit.

pro spacio de monasterio sancti Bertini temper fuerit Abbas Alciaten. assumptus: ex hoc dicitur non poterat, quod confectio aliqua, quasi contradictio a iudicio fieri introducta, cum in memorati Guarini electione, habito pacis extra iudicium processum taliter dignoscatur: & infra. Præterea cum Paschalis Papa subrogationem Abbatis sancti Silvani monasterio sancti Bertini extra morem præteriti temporis duxerit concedendam, nec a more præteriti temporis fiat fides, per eius privilegium & similia, nullum super hoc Alciaten. monasterio poterat præiudicium generari. Contra quod fuit ex contrario responsum, quod hæc determinatio, secundum præteriti temporis morem, & causalis, & conditionalis verbum referri. Si enim impersonale personale verbum referri. Si enim impersonale personale verbum referri. Si enim impersonale personale verbum referri. Si enim impersonale personale verbum referri.

Imperatorum, vel Regum, vel Lateran. a concilio largitione concessa, vel ex antiqua consuetudine a tempore, cuius non extat memoria introducta: & infra. Cum autem a legato receptis in mandatis, ut de te conquerentibus, secundum suum, vel alterius legati vel iudicis ordinarii, vel delegati arbitrium, iustitiam exhiberes: hoc taliter intelligendum esse censuimus, ut in omni causa, quæ ratione personarum, vel rerum, quæ ad ecclesiasticorum pertinent, ac super universis capitulis, quæ pro pace servanda sunt per eorum legatum statuta, vel auctoritate Apostolica statuenda, item viduis, pupillis, orphanis, & personis miserabilibus teneatis in iudicio ecclesiastico respondere. [ Tibi à bon. no. ditione notario nostro tunc temporis Apostol. sed leg. falloribus apud quosdam dubitatione subverta. ]

CAP. XXVI. Item qui dicitur heretica manifesti. Secundo qua sunt pedagia, pignora, & salinarum interdicta. Tertio dicitur quomodo intelligatur propositum salinum laico, quod de se consequentibus in ecclesia sui sui respiciat. b. d.

CAP. XXVII. Clericus traditur curia seculari, quæ degradatur, seculari potestate præsentis, cui denuncietur, ut in suum forum illum recipiat. h. d. usq. ad 4. pro illo.

Item Comitis Tolosan. Item quibusdam mandatorum articulis: [ 1 & 2 infra ] Tuis devotio postulatit à nobis, qui sint dicentibus manifesti. Super quo tibi duximus respondendum, illos intelligendos esse manifestos hæreticos, non contra fidem catholicam publice prædicant, aut pronuntiant, seu defendunt eorum errorem, vel qui coram potestate suis consensit, vel confessi, vel ab eis sententialem condemnati super hæretica pravitate: quorum bona propria confiscantur, & ipsi iuxta sanctiones legum puniuntur. Præterea cum pedagia, guidagia, salinaria tibi legatus interdixit memoratus auctoritate Apostolica, duximus declarandum illa esse pedagia, salinaria, guidagia interdita, quæ non apparent

CAP. XXVIII. Si Papa indulget res, qui propter absentiam aliorum possessionem recuperare non potest, quid ei lapsus annu non nocet, intelligitur hæc indulgentia secundum ius commune. Honorius III. Archiepiscopo Tuornen. Dilecto filio Iacobo (Barba: [ 1 & infra. ] Quia) te pro causa necessaria tunc absente, possessio tibi tradita causa custodia, restitui parti adversa non potuit: eidem indulgentis, ut sibi lapsus temporis non obstitere, quod minus possessionem ipsam recuperare valeat. Quoniam verò tantum temporis ante concessionem ipsius indulgentiæ dicitur effluxisse, quod tibi iusticiæ poster ad veræ professionis effectum, secundum statuta & concilii generalis: & infra. Auctor. præf. declaramus, quod nostræ intentionis non fuit per ipsam indulgentiam jus perimere, quod tibi competit à ex possessione præterita, vel post reditum tuum competere ex futura: sibi enim imputare poterit pars adversa si negligens fuerint in sua iustitia protequenda, cum (absentia

a. Contradictorio iudicio. b. al. nec de more, vel consuetudine. c. condonationaliter. d. sunt. e. Bart. in l. si finita. f. al. que possint. g. al. que possint. & cetera. h. al. que possint. i. al. que possint. & cetera. k. al. que possint. & cetera. l. al. que possint. & cetera. m. al. que possint. & cetera. n. al. que possint. & cetera. o. al. que possint. & cetera. p. al. que possint. & cetera. q. al. que possint. & cetera. r. al. que possint. & cetera. s. al. que possint. & cetera. t. al. que possint. & cetera. u. al. que possint. & cetera. v. al. que possint. & cetera. w. al. que possint. & cetera. x. al. que possint. & cetera. y. al. que possint. & cetera. z. al. que possint. & cetera.

a Lateranen. Concl. sub Alex. III. ca. 22. b Cap. 2. eod. tit. in 4. comp. Degradatio qualiter sit faciendâ, vide Concl. Trident. Sess. 23. de reform. matr. cap. 4. c Sub Innocent. III. cap. 40. d Competitas.



tuz impedimento cessante) conveniendi te habuit facultatem.

[1] Procuratore ecclesie S. M. de Venetis, etiam nobis humiliter supplicante, ut eum paratus esset tibi iustitia plenitudinem exhibere super ecclesia S. Marci de Tyro, & rebus aliis, de quibus inter te & Venetos, ac vicarium Venetorum quassia mota sunt, possessionem ipsius ecclesie, atque rerum qua per se, me. l. Ep. p. n. tibi suis causa eiusdem assignata sibi restitui faceremus. canij.]

CAP. XXXII.

Oblationis nomine intelligitur quicquid offertur ecclesie, quoties modo in missa vel extra, & in ecclesia vel extra.

Idem Prior & clerici sanctorum Ioannis & Petri li Tudertin.

Um inter vos dudum ex parte una, & Abbatem sancti P. de monte Spolet. dicec. ex altera, super tertia parte oblationum capelle sancti Hilarii, quassio veteretur, & à vobis probatum fuerit per xi. annos, & amplius tertiam partem oblationum eiusdem capelle vestram ecclesiam recepisse, à clericis institutis, per Abbatem de Monte, tuisque filii Prior eandem tertiam recommississe aliquando colligendam: bonæ memoriæ I. Papa, præd. nost. ipsam tertiam ecclesie vestre adjudicans statuit, ut tibi Prior liceret per eosdem clericos (sicut fuerat consuetum) partem colligere memoratam. Verum quia postmodum sacerdos prædictæ capelle afferens oblationum nomine minime continere, que ipsi capelle in festivitate omnium sanctorum mittantur, vel portantur ad illam, seu ad domum sacerdotis eiusdem intuitu defunctorum: nec non, que in criminali ponuntur, quod de altari suscipit, & facit per ecclesiam deponari, & que ante crucem, & in missa Trinitatis, & ea que pro desponsatis dantur, & lampades cum oleo, que prædictæ capelle ab aliquibus offeruntur, vel que dantur nuncio, qui ad recipienda talia per præfatam capellam parochiam destinatur, de his omnibus vobis tertiam partem denegans exhibere, de aliis nomine tertie partis perfolvendis pro rata vestram ecclesiam contingitis retinere: inebatur ad expensas capelle ipsius necessarias faciendas: dictus prædecessor de omnibus prædictis absque subtractione aliqua integre perfolvi voluit & mandavit tertiam portionem. At si capellani prædictæ capelle dicentes primitias & decimas, vel ea, que offeruntur pro missis mortuorum sacerdotibus, & que pro septimis, & tricesimis, & anniversariis, panes c. & alia, que intra hebdomadam offeruntur, & mortuorum iudicia, oblationum nomine minime contineri: de his omnibus tertiam partem solvere vobis noluit: [1 & 7.] Volamus [signatur] & mandamus, ut per vestrum clericum à vobis in eadem ecclesia institutum, de omnibus prædictis & aliis oblationibus quocumque titulo ad ecclesiam pervenerint, sine diminutione aliqua integre tertiam vobis portio perfolvatur.

[1] Ut igitur huiusmodi scandalorum materia radicitus pulsellanum & extirpatur.

CAP. XXX.

Idem Episcopo F. P. Bertrandi d.

Ex parte vestra fuit propositum, quod præpositus & canonicus Aretinen. sententiam, quam I. Papa præd. nost. super Molendino de Callianen. ac aliis articulis promulgavit, in recidiva quassionis serupulum reducere molientes, afferunt capitulum illud eiusdem sententia, quo dicitur, ne canonica ipsa impediatur, quò minus monasterium vestrum Molendinum præfatum de Callianen. rexdificare valeat in eum statum, in quo fuisse

a Cantur, pro dantur habetur in antiquis. Cod. & ea missa que pro desponsatis canitur. b alac. c Farnosi. d alia: Idem Episcopo F. P. P.

dignoscitur tempore motus litis esse retentum: quibus quo lapillus in denunciatione non operatur: de tempore, quo lis super hoc inter vos & vicarium nominam extitit contestata. Nos igitur considerans eandem sententiam, quod in præfato capitulo dicitur non potest motus litis, interpretamur esse retentum: quibus quoque litis contestatio facta fuit.

CAP. XXXI.

Constitutio legatis de silvenda tertia mortuorum: quibus debet de his mortuariis, quibus de iure canonico Idem Prelatis universitatis Braccianensis

Ex parte vestra fuit propositum, quod præfatus inter, occasione constitutionis eiusdem, quæ dicitur. Episcopus tunc legatus in partibus Romanensibus per legatis edidit de sanctorum, & dicitur. I. factus Presbyter Car. dum ibidem legationis officio, innovavit, de quibusdam, que vobis & vicario vestris legantur à decedentibus, tertiam & vobis portionem. Cum igitur ipsi (sicut ex eorum interpretatione accepimus) non intellexerint, quid sit, quæ ornamentis ecclesiasticis, vel ad servandum ecclesie ratione indigentis, aut ecclesie luminaria, vel ad quæ pro anniversariis, septimo, tricesimo, & mortuorum, vel de his, que personis spectant, ad illam sit ecclesie ratione, à quocumque legatur, aliquid fieri solvi portio ecclesie cathedrali. Nos igitur præfatum nem eorum ratam habentes, secundum præfatum interpretationem præfatum precipimus observari: in rebus bonis, ne in prædictis aliquid fraudulenter in ecclesiam cathedralis ecclesie procurrat.

CAP. XXXII.

In privilegio de percipiendis fructibus beneficiorum, quibus resisteret etiam maior beneficia comprehendit, quibus non est concessum Episcopo, pro benefiis & fructibus eisdem supplere Panormitani.

Idem Episcopo Tileni. b. Tria nobis fraternitas & intumuit quod inter vos relevatione oneris debitorum, quæ inter vos mandam, ut fructus beneficiorum, que inter vos mandam, ut vacare contigerit, tibi licet bencio retineat quodam Apostolice gratie privilegium sancta interpretatione restringere molientes, aliquid probandum: pro iora beneficia nequaquam beneficiorum nominantur: [1 & 7.] Nos igitur auctoritate præfata declaramus, quod in hoc causa præbende ac alia beneficia generali beneficio nomine continetur.

[1] Super qua interpretationem applicamus postquam.

CAP. XXXIII.

Verbum moderati in diminutione contractuum Gregorius IX. Dicitur & signatur.

Transmissis & nobis literis continetur, quod significavit Episcopo & capitulo Xantoni quod quadragenarius canonicorum numerus sufficienter eorum ecclesie, non poterat observari, pro eo quod non sufficiebant ecclesie facultates: vobis de eodem intercedatis, ut canonicorum & præbendarum numerus inter facultates ecclesie moderantes, & intermoderantur summer observari. Vos vero in eisdem præfatis ecclesie facultates, à tempore statuti numerus ad eum se, quod absque mutilatione præbendarum numerus fieri possit numerus in eadem: quare quædam moderati verbum literis nobis applicamus postquam.

a Albid. b Tullen. c Tollen. d Tollen. e Vid. obiditae. in cap. frater nostrus. 14. q. 1. d. Episc. al. Episcopi. d. Vid. gl. & d. in cap. capientes. de null. in. c. & d. Canon. II. de transmissis.



CAP. VI.

Tormena iudicii non precedentibus inferenda non sunt.

Idem Varion. Episcopo.

Quoniam in contemplatione: & infra. In ipso cause initio non est a questionibus inchoanda.

CAP. VII.

Sacrilegus est, offendens vel personam ecclesiasticam.

Stephanus Papa. a

Quae multoties: [ 1 & 7. ] Quicquid in sacris Deo rebus, & Episcopis iniuste agitur, pro sacrilegio reputatur: quia sacra sunt, & a quoquam violari non debent.

[ 1. ] Visu pantur, necesse est ut multoties prohibeantur.

CAP. VIII.

Qui facit aliter quam debet, facere non dicitur.

Augustinus.

Qui ex timore b facit preceptum, aliter quam debet facit, & ideo jam non facit.

CAP. IX.

Committens unum peccatum, reus est omnium, quas vitium avertunt.

Idem in libro de Sapientia.

Debeat peccator, quia offendens in uno, factus est omnium reus.

CAP. X.

Ignorantia non excusat peccatum in peccatis subditivum. b. d. quoad mysticum & morale intellectum.

Gregorius in registro.

Quamvis cause: [ 1 & 7. ] Non enim potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit.

[ 1. ] Quid esse deterius potest, quam ut agatur talia contra servos Dei, ut ipse nesciat qui praestit.

CAP. XI.

Pro spiritualibus homagium non praestatur.

Lucius III. c

Indignum est, & a Romana ecclesiae consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur.

a Stephanus Papa Lepist. 2. cuius institutum: Plurimum extas gaudere, extas in 1. tom. conc. b Cio. eod. tit. in 1. comp. vide B. Thom. 2. 2. quast. 19. c Ca. 13. eod. tit. in 1. compil. vide ca. 2. de excessu. pral. in 2. compil. ubi extas integra clausula.

DE REGULIS IURIS.

TITVLVS XLI.

CAP. I.

Non patitur breuius sumari.

Ioannes Chrysostomus.

Omnis res, per quascunque causas nascitur, per eandem dissolvitur.

CAP. II.

Dubia in meliorem partem interpretari debent.

Beda in Homiliis. a

Prote misericordes, &c. Hoc loco nihil aliud nobis praecipit casuimo b, nisi ut ea facta, qua dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur. Quod enim scriptum est, Ex fructibus eorum cognoscetis eos, de malis dicitur est, quae non possunt bono animo fieri, ut superbia, blasphemiae, furta, ebrietates, & similia: de quibus nobis permittitur iudicare.

CAP. III.

Propter scandalum vitandam veritas non est omitterenda.

Idem.

Si scandalizaverit, &c. Vitius scandalum nasci periclitatur, quam veritas relinquatur.

CAP. IV.

Propter necessitatem illicitum efficitur licitum.

Idem super Marc.

Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum. Nam & Sabbathum custodiri praecipitur est: Macchabei tamen sine culpa sua in Sabbatho pugnabant. sic & homines, qui ieiunium frangerent, reus voti non habentur.

CAP. V.

Malis factum, obligationem non inducit.

Gregorius VII.

Quod licet, aut per vim, vel aliis illicitè introductum est, nulla debet stabilitate subsistere.

a In 1. tom. lib. 2. ca. 24. vide B. Thom. 2. quast. 60. artic. 4. b Idem.

F I N I S.

Aaaa 5



